Fructul pasiunii

Karel G. van Loon

Armin Mindcrhout e tatăl lui Bo, un băiat de treisprezece ani. Monika, iubirea vieţii lui, a murit cu zece ani în urmă, iar el trăieşte acum cu Ellcn, cea mai bună prietena a Monikăi. Cei doi ar vrea să aibă un copil împreună şi, fiindcă nu reuşesc, se supun unui test de fertilitate. Lui Armin, rezultatul îi dă viaţa peste cap: suferă de o boala rara, care-l împiedică să procreeze. Şi atunci, cine este, de fapt, tatăl adevărat al lui Bo? Aceasta c numai una dintre multele întrebări care îi redeschid rănile trecutului, iar revelaţia din final se va dovedi pe cât de neaşteptată, pe atât de teribilă. I >aea prima parte a romanului c o superbă şi durere >asa evocare a iubirii pierdute, descoperi rea şocanta a protagonistului transforma ***Fructul pasiunii*** într-un thriller psihologic ameţitor şi totodată într-o meditaţie despre relaţia părinte-copil.

Raftul Denisei

Colecţie coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Această carte a fost editată cu sprijin financiar
de la Nederlands Literair Productie-en Vertalingenfonds

KAREL G. VAN LOON

Fructul pasiunii

Traducere din neerlandeză şi note de
ANDREI ANASTASESCU

HU/MANITAS
iWi<

Coperta
ANGELA ROTARU

KAREL G. VAN LOON
DE PASSIEVRUCHT
Copyright © Karel G. van Loon, 1999
First published in the Netherlands in 1999 by L. J. Veen

© HUMANITAS FICTION, 2010, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România tel. 021/408 83 73, fax 021/408 83 74 www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POŞTĂ: tel./fax 021/311 23 30,
C.P.C.E. - CP 14, Bucureşti e-mail: cpp@humanitas.ro www.libhumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României GLASTRA VAN LOON, KAREL

Fructul pasiunii / Karel G. Van Loon; trad.: Andrei Anastasescu. - Bucureşti: Humanitas Fiction, 2010 ISBN 978-973-689-368-1 I. Anastasescu, Andrei (trad.)
821.112.5-31=133.1

Pentru Kari

n

From the start Most every heart That's ever broken Was because There always was A man to blame

Dolly Parton,

1

‚It Wasn't God Who Made Honkytonk Angels"

Rulăm în tăcere spre spital. Ellen e la volan, eu număr dungile albe de pe şosea. Şoseaua e plină de maşini pe picior de război. Ellen conduce mai întâi prea repede, apoi prea încet. Nu semnalizează. Nu zic nimic.

Pe marginea drumului, cresc panouri publicitare.

THE FUTURE IS HERE.[1]

CE-I FACE FERICIŢI PE ÎNTREPRINZĂTORI?

— Banii, spun eu.

— Ce?

— Nu, nimic.

Parcăm în pântecul de beton al complexului de clădiri ale spitalului. Mergem pe străzi cu acoperiş, pline de oameni în trening care împing cărucioare cu rotile. într-o piaţă, unde se simte miros de ulei încins si de flori ofilite, o mică orchestră cântă muzică

ţigănească.

— La stânga, zic eu.

— Aici e liftul, zice ea.

Mă uit la chipul ei reflectat într-un geam. De încordare, buzele îi sunt palide.

— Nu ştiu ce-o să mă fac... spusese ea. Dacă ăştia o să-mi zică lucrul de care mă tem eu, atunci...

De câteva săptămâni, nu-şi mai termină frazele.

1 Viitorul e aici (engl.).

— Luaţi loc, spune doctorul.

— Şi, după ce ne aşezăm, continuă:Nu am veşti prea bune să vă dau.

O văd pe Ellen încremenind. îşi propteşte bărbia-n piept, se uită fix la podea. 1

— Şi mai ales nu dumneavoastră, domnule Minderhout.

Ellen se îndreaptă de spate, îşi scoate bărbia în faţă. Mă uit
cu coada ochiului la ea. Pentru o fracţiune de secundă, întoarce capul spre mine. Brusc, îmi dau seama că am transpirat puternic, hainele îmi stau lipite de corp, reci şi umede.

— Sunteţi steril. Nu mai e nimic de făcut. în plus — şi-mi dau seama că asta o să vă şocheze —, aşa aţi fost toată viaţa.

Primul lucru pe care-1 simt sau, în orice caz, prima senzaţie de care devin conştient după ce termină el de vorbit e un fel de uşurare. S-a produs o eroare grotească. S-au încurcat dosarele, au fost înregistrate greşit rezultatele analizei, există cineva cu acelaşi nume, cineva căruia i se comunică tocmai în clipa asta, în cabinetul altui doctor, rezultatele analizei *mele*: „N-aveţi absolut nimic. Sperma dumneavoastră e perfect sănătoasă".

— Dar e imposibil, protestez eu. Am un copil, un băiat de treisprezece ani!

în cameră se lasă o tăcere prelungă. Nimic nu se mişcă. Nimeni nu se mişcă. Tot acest oraş-spital din beton, oţel şi sticlă, cabinele lifturilor, culoarele, antresolurile întunecoase, pline de ţevi care ticăie, zumzăie şi suspină, saloanele înţesate de paturi cu convalescenţi şi muribunzi, vizitatorii şi medicii, studenţii şi practicanţii - cu toţii îşi ţin respiraţia. Prezentul stă pe loc, pentru că, în spatele lui, la distanţă foarte mică,

trecutul explodează.

Ellen se uită la doctor. Doctorul se uită la mine. Eu mă uit la fotografia înrămată din spatele doctorului: un băiat şi o fată cu schiuri, pe un fundal format din creste de munţi înzăpezite şi un cer de un albastru strălucitor.

Ştiu că după aceea lucrurile au revenit la normal. Că am discutat mai departe ca doi adulţi. Şi că apoi ne-am întors acasă - Ellen şi cu mine -, pe aceeaşi rută, pe lângă aceleaşi panouri, înaintând prin acelaşi trafic însetat de război.Ştiu, dar nu-mi aduc aminte. Nu-mi amintesc decât ce m-a întrebat când a cotit-o pe strada pe care locuim.

M-a întrebat:

— Vrei să-i spui lui Bo?

Vreau sâ-i spun lui Bo?

Nu vreau decât un lucru: ca tot ce s-a spus să nu se fi spus, cc s-a întâmplat să nu se fi întâmplat. E o dorinţă absurdă, dar IUI mă pot abţine. Dacă m-aş abţine, ar fi şi mai rău. Aşa că declar nule deciziile luate în trecut, retractez ce am spus înainte. Reconstitui trecutul recent pentru a salva un trecut mai vechi. Unde am spus „nu“, spun acum „da“. în situaţii în care am acţionat cu fermitate, aleg acum să nu fac nimic. Unde am cedat vreunei dorinţe de-a ei, crezând că era şi dorinţa mea, spun acum „pas“.

— Nu, nu vreau un copil cu tine. Am un copil, şi copilul ăsta ini-ajunge. Mulţumeşte-te şi tu cu el!

2

Ştiu că vorbind aşa pun în joc iubirea noastră, că n-o să mai avem nici un viitor împreună dacă merg pe drumul ăsta, şi cu toate astea continui. Da, acum continui. Fiindcă e mai uşor să trăieşti fără viitor decât fără trecut.Carevasăzică Bo n-a fost conceput într-o noapte de vară răcoroasă, pe bancheta din spate a unui Renault 5. Bărbia - puţin proeminentă, aşa încât maxilarul inferior pare montat greşit - n-a moştenit-o de la mine. Ochii lui au, într-adevăr, aceeaşi culoare ca ai Monikăi, dar, ca formă, diferă de ai mei, aşa cum spun toţi cei care au cunoscut-o pe Monika. Faptul că piciorul lui stâng e, ca şi al meu, cu jumătate de măsură mai mic decât dreptul — pură coincidenţă!

în Evanghelia apocrifa după Filip, există un text la care mă gândesc mult în ultima vreme: „Copiii pe care-i zămisleşte o femeie vor semăna cu bărbatul iubit de ea. Dacă acesta este soţul ei, atunci ei vor semăna cu soţul ei. Dacă e însă un ibovnic, ei vor semăna cu acel ibovnic".

Odată, cu vreo şase ani în urmă, i-am citit lui Bo acest text. Stăteam împreună la masa de lemn din bucătărie, cu nişte coli mari de desen şi nişte creioane ascuţite în faţă, învăluiţi într-o piramidă de lumină. I-am desenat lui Bo Casa Cunoaşterii. Mai întâi planul, apoi o vedere din faţă şi una laterală.

— Camera din faţă a Casei Cunoaşterii, i-am spus lui Bo, e Camera Cunoştinţelor Faptice. Acolo găseşti tot ce

ştii acum. în spate e o cameră mult mai mare: Camera Posibilului, a tot ce mai poţi să afli dacă trăieşti destul timp şi dacă rămâi curios.

Bo a rostogolit un creion pe masă.

După camera din faţă şi cea din spate, venea la rând o încăpere căreia nu-i desenasem peretele exterior.

Asta e Camera întunecată a lui Dumnezeu, i-am spus. Nimeni nu ştie cât de mare e camera asta. Orice sursă de luminăpr care o aduci înăuntru se stinge pe loc. Ca să vezi ceva acolo, li chilie să ai răbdare până te obişnuieşti cu întunericul. Şi-atunci **u să** întrezăreşti uneori, dar numai pentru o clipă, lucruri pe care nu lc credeai posibile înainte. Există oameni — am continuat eu —, tare *sc* sperie atât de tare de ceea ce le e dat să vadă, încât trag repede uşa şi nu se mai întorc niciodată în camera asta. Iar alţii suni fermecaţi de lucrurile pe care le văd şi nu mai ies deloc sau iloar foarte rar din ea. Camera întunecată a lui Dumnezeu e cea niiii Inimoasă, dar şi cea mai primejdioasă încăpere a casei.

(laşa Cunoaşterii avea şi un pod mare, pe care l-am numit (lamcra cu Vechituri a Cunoaşterii.

în ea găseşti cele mai ciudate chestii. Lucruri amuzante şi litrii rost, ca Teoria Pământului Plat sau Cele Zece Reguli de Aur prin ru Uzul Micuţelor Burgheze. Dar şi lucruri frumoase şi folosii oare, cum ar fi Geometria Sacră şi Evanghelia după Filip.

- Ce scrie acolo? a întrebat Bo.

M-am dus în bibliotecă şi am luat de pe un raft o cărticică subţire, plină de sublinieri cu creionul şi de semne ale exclamării pr margine. Am ales la întâmplare un pasaj subliniat şi i l-am citit lui ho. Era textul despre ibovnic.

Ce-nseamnă ibovnic? a întrebat Bo.

- E cineva care intră cu forţa, dar nu în casele oamenilor, ci în căsniciile lor.

- Ce-nseamnă „căsnicie"?

M-am făcut că n-aud. La cele mai simple întrebări e adesea cel mai greu de răspuns. Am desenat şi ultima încăpere: o cămăruţă minusculă într-un unghi mort al planului.

-Eo cameră iară ferestre, am spus eu, luminată de un bec cure atârnă de tavan. E camera lucrurilor pe care

ar fi fost mai bine să nu le ştii. O s-o numesc Camera de Tortură.

Iar Bo s-a aplecat deasupra mesei, să vadă mai bine.

— Intri-n ea câteodată?

— Da, am zis eu. Intru câteodată.

(ane e ibovnicul cu care seamănă Bo? Singura despre care ştiu sigur că ar fî putut să răspundă la întrebarea asta e Monika. Monika u murit acum zece ani.Ar fi trebuit, îmi spun acum, si mai adaug o încăpere la planul Casei Cunoaşterii: Camera fără Speranţă.

3

„Şi ce se găseşte acolo, în camera asta?“ ar fi putut să întrebe Bo. Iar eu i-aş fi răspuns: „Tocmai că nimic. E o cameră dintr-un vis urât, unde poţi să cauţi o viaţă-ntreagă ceva despre care ştii că trebuie să fie acolo, dar care-ţi scapă mereu tocmai când crezi că l-ai găsit. In camera asta sunt strânse laolaltă toate lucrurile pe care ai vrea să le ştii, dar care, dintr-un motiv sau altul, rămân de negăsit Vreau oare să-l duc pe Bo în camera asta?Am o cutie plină de fotografii de pe vremea când trăia încă Monika. Ne propuseserăm să le lipim odată în trei albume îmbră- cate-n imitaţie de piele neagră, pe care Monika le cumpărase de Ziua Reginei[2]. N-am mai apucat. Mai târziu, Ellen avea să lipească în ele alte fotografii — fotografii cu ea, cu mine şi cu Bo. Fotografiile Monikăi sunt tot în cutie. Cutia a stat ani de zile pe raftul de jos al unui dulap, iar eu n-am mai deschis-o de-atunci. Dar acum am luat-o din nou de-acolo. Monika mă priveşte multiplicată de pe podeaua camerei mele de lucru, pe jos sunt cinci ani din viaţa mea, în culori Kodak.

2 Sărbătorită pe 30 aprilie, *Koninginnendag* este ziua de naştere a reginei Juliana (1909-2004) - mama actualei regine olandeze Beatrix - şi una dintre sărbătorile naţionale din Regatul Ţărilor de Jos. în această zi, pe străzile Amsterdamului se organizează un târg la care oricine poate să vândă orice.

Monika într-o cameră de hotel de pe coasta bretonă. E însărcinată în luna a treia, e dimineaţă, o lumină cenuşie pătrunde în cameră. Are pe ea o cămaşă bărbătească de culoare albastru-deschis, şifonată după noaptea precedentă şi descheiată la nasturi. Mâinile i se odihnesc pe abdomenul dezgolit, ca şi cum ar vrea să protejeze copilul. Picioarele albe îi atârnă peste marginea patului înalt, cu cadru de fontă. Pe toată durata sarcinii, a avut dimineţi dificile, chiar şi după ce greţurile de la trezire au încetat. In Bretania, ne plimbam pe plajă în fiecare zi la amiază, inspiram aerul marin ca să ne purificăm plămânii noştri de orăşeni, priveam păsările marine, căutam scoici şi stele-de-mare printre stâncile acoperite de alge, care se uscau la reflux. Intr-o zi am găsit o oaie moartă, mâncatăde peşti şi de păsări. Animalul mutilat ne fixa cu orbitele goale, ca într-un blestem medieval. Ne-am întors în grabă la hotel.

Monika pe plajă la Noordwijk. E învelită de la glezne până la gât într-un prosop mare, roşu cu alb. Nasul îi străluceşte de la uleiul contra arsurilor solare. Prima noastră vară împreună. Nu-i facea bine soarele. Părul ei roşcat devenea galben. Pielea albă i se înroşea. Fusese ideea mea să mergem la Noordwijk într-o zi caldă de iulie, cu un cer de un albastru scânteietor. Monika acceptase, pentru că nu ne cunoşteam de multă vreme şi nu voia să pară nesuferită (aşa avea să-mi spună mai târziu).

— Cât timp poţi să rezişti la soare? m-a întrebat ea în timp ce înaintam cu greutate prin nisipul fierbinte, în căutarea unui locşor mai liniştit.

— Câteva ore, am spus eu. Tu?

— Mai puţin.

Corpul ei alb mi se părea de o nespusă frumuseţe, dar în ziua aceea am înţeles că Monika trebuia să plătească scump pentru frumuseţea ei. N-am rămas

mult timp acolo, iar când nu eram în mare (unde nu ne mai săturam să ne împroşcăm cu apă, unde, sub loviturile valurilor de la ţărm, o luam în braţe şi-i lingeam sarea de pe obraji, unde, amândoi jucam, plini de entuziasm, rolul îndrăgostiţilor dintr-un film de serie B) — când nu eram deci în apă, ea stătea mai tot timpul sub prosopul ei mare. Şi cu toate astea, seara, avea arsuri pe piele. In anii care au urmat am mers de multe ori la plajă, dar niciodată într-o zi însorită de iulie.

1

Există câteva poze cu noi împreună. In cea mai veselă dintre ele, stăm pe o bicicletă mare, bărbătească, Monika în faţă. E nevoită să-şi întindă picioarele ca să ajungă la pedale. Eu stau pe portbagaj, cu un braţ petrecut pe după talia ei. Cu celălalt îi fac semn fotografului. Mă întreb cine a făcut fotografia şi când anume. Judecând după părul Monikăi, trebuie să fi fost înainte de naşterea lui Bo. După aceea şi l-a lăsat să crească. Şi, tocmai când s-a hotărât să se tundă din nou scurt, s-a îmbolnăvit. A fost înmormântată cu părul lung. Acum îmi aduc aminte cine a făcut fotografia: tata. Bicicleta pe care stăm e a tatei. Monika are pete de vopsea pe pantaloni. Poza a fost făcută pe Ceintuurbaan, lângă parcul Sarphati.Tocmai închinaserăm o locuinţă vizavi de parc. Tata ne-a ajutat s-o punem la punct.

In primele două săptămâni, cantitatea de muncă rămasă creştea cu fiecare zi în loc să scadă. Când am dat jos tapetul, tencuiala a început să se fărâmiţeze. De sub plăcile tavanului au ieşit la iveală grinzi mucegăite. în zidăria coşului era o crăpătură imensă. Sub dulapurile din bucătărie, duşumeau era putredă.

— Ar fî trebuit să vezi toate astea înainte să te muţi, a mormăit tata, dar mai mult pentru sine decât ca să-l aud eu. La ce, Doamne iartă-mă, te uiţi când vizitezi un apartament?

— Pe geam, am zis eu. Mă uit mai mult pe geam.

Aveam vedere nu numai spre parc, ci şi spre un cuib de coţofene. Când am intrat prima oară în locuinţă, păsările erau foarte ocupate să-şi repare acoperişul. Cu câteva zile înainte fusese o furtună puternică, iar cuibul spaţios era vizibil avariat. Cele două coţofene zburau de colo-colo cu crenguţe în cioc. Trebuie să fî fost în aprilie sau mai. Fotografia e făcută cu două luni mai târziu, în spatele maşinilor parcate, se văd ultimele flori ale unei tufe de păducel. Nu mai trebuia decât să zugrăvim. La

scurt timp, ne-am mutat - mai întâi Monika, a doua zi eu. în vara aceea, coţofenele au crescut trei pui.

4

Iar Monika a rămas însărcinată.A fost o vară plină de „prime dăţi“. Pentru prima dată locuiam împreună. Pentru prima dată citeam cuvintele „dexametazon“, „vasopresină“ şi „glicogenoliză“. Pentru prima dată m-am regulat într-o maşină. Pentru prima dată am lăsat o femeie gravidă (aşa credeam eu). Pentru prima dată am văzut la Amsterdam (pe Gerard Doustraat) un pieptănuş-de-casă. Pentru prima dată am reflectat /'la aceste cuvinte: „Ar fi o neghiobie să râdem de romantic; şi roman- 1 ticul are dreptate" (Ortega y Gasset). Pentru prima (şi ultima) dată, am făcut dragoste cu două femei în acelaşi timp. Pentru prima dată în viaţă l-am considerat pe tata egalul meu, fiindcă tata m-a considerat egalul lui. Era o schimbare pe care n-o anticipasem deloc şi care m-a emoţionat aproape la fel de mult ca transformările suferite de corpul Monikăi. (Cu mult înainte să i se mărească abdomenul, i s-au modificat forma feţei, elasticitatea părului, supleţea sânilor. Mi se părea inexplicabil că, mult timp, cei mai mulţi nu remarcaseră nimic schimbat la ea. Oare nimeni n-o privea cu atenţie? Nici măcar mama ei? Nu, în nici un caz mama ei.)

Tata e un *self-made man* — sunt chiar cuvintele lui. A avut un start dificil în viaţă, fiind un copil slab şi bolnăvicios. Când avea treisprezece ani, a izbucnit războiul. Trei luni mai târziu şi-a pierdut tatăl. Nu din cauza războiului, ci printr-un concurs stupid de împrejurări. Pe o stradă din apropiere de locuinţa bunicilor mei, se construia o casă. Zidarii tocmai ajunseseră la cel mai înalt punct al casei, iar bunicul s-a oprit puţin din mers pe partea cealaltă a străzii, să se uite cum muncitorii se felicitau reciproc şi cum unul dintre ei, legănându-se pe grinda acoperişului, şi-a aruncat şapca în aer, apoi a prins-o la loc. „Dacă tata nu s-ar fi oprit, zicea tata,nu l-ar fi călcat niciodată tramvaiul/[4] El însă, cu privirea aţintită încă spre bărbaţii gălăgioşi, a traversat strada chiar în clipa în care trecea numărul 4. Picioarele i-au fost strivite atât de rău sub roţile de oţel, încât, la spital, i le-au amputat pe amândouă. Rana de la piciorul stâng (sau, mă rog, de la ciotul care-i mai rămăsese) s-a infectat. Infecţia s-a întins în tot corpul. La zece zile după accident, tatăl meu nu mai avea tată.

— N-ai învăţat niciodată să lupţi, spunea tata ori de câte ori nu înţelegea de ce făceam lucrurile aşa şi nu altfel.

Şi ce puteam să fac decât să-i dau dreptate, pentru a adăuga apoi pe un ton cât mai indiferent cu putinţă:

— Dar e exact ce-ai vrut de la mine: s-o duc mai bine decât ai dus-o tu.

După război, tata n-a avut bani să meargă la studii, dar şi-a găsit repede de lucru la patronul unei întreprinderi de construcţii. Acelaşi care - ce ironie! — construise casa de la care avea să i se tragă moartea bunicului. In anii ’50, când jumătate din Olanda era un şantier imens, tata ajunsese, de la băiatul bun la toate, con- tramaistru. Iar 1961 n-a fost doar anul căsătoriei cu o cântăreaţă de la un bar de noapte din Amsterdam, mai

mare cu trei ani decât el, ci şi cel în care a început să lucreze pe cont propriu: în zece ani, întreprinderea de Construcţii Cornelis Minderhout a făcut din tata un bărbat prosper (chiar dacă nou-îmbogăţiţii de azi ar face haz de ceea ce tata numea cu mândrie „capitalul nostru de familie[44], cu ajutorul lui am reuşit să cumpărăm jumătate dintr-un pavilion dublu în comuna Abcoude şi o ambarcaţiune cu vâsle pentru plimbări pe râul Gein).

Multă vreme, am văzut în tata un factotum, un personaj demn
de toată admiraţia, care ştia la fel de bine să construiască o lucarnă
pentru mansarda mea, să pregătească o tigaie mare de *paella*, să
demonteze motorul de la maşina noastră Volvo Amazone si să
> >
organizeze o petrecere cu o sută de invitaţi (cu ocazia împlinirii a cincisprezece ani de existenţă a firmei Minderhout) la care a chemat un magician şi unde a dansat *merengue* cu o cântăreaţă neagră de o frumuseţe orbitoare. Tata e un cuceritor de inimi şi, deşi nu ştiu dacă a înşelat-o vreodată pe mama, cu greu îmi pot imagina contrariul.

Mama era, cum spuneam, cu trei ani mai mare decât el, iar când a întâlnit-o, lucra noaptea într-un bar pe post de cântăreaţă (<*chansonniere*, obişnuia să spună tata). Era de o frumuseţe ieşită din comun, cu pometi înalţi şi o gură latâ care, în fotografiile ei de artistă, e dată din abundenţă cu ruj închis la culoare, strălucitor. In fotografiile de la nuntă, se vede limpede ce mândru era tata de cucerirea lui. Exact la zece luni de la căsătorie, m-a născut pe mine. „Tatăl tău a ajuns taman la timp, avea să spună ea mai târziu, pentru că începusem să mă simt prea bătrână pentru un copil. “ In ziua în care m-am născut, tata se afla pe un şantier la Leeuwarden. Când s-

a întors seara acasă, m-a găsit în pătuţul meu, gata spălat. M-a ridicat în aer şi i-a spus mamei satisfăcut:

— Nu-i aşa că am făcut o treabă bună?

Şi nici mai târziu, când mama i-a reproşat aceste cuvinte, n-a înţeles cu ce greşise vorbindu-i aşa. Dar eu aveam şase ani şi am simţit cu acuitate că tata o rănise pe mama, fapt ce m-a îndepărtat şi mai mult de el.

— Tatăl tău, a spus mama când am plecat de-acasă, te-a iubit întotdeauna foarte mult.

Dar poate tocmai faptul că a trebuit să-mi spună asta vorbeşte de la sine. (Pe patul de moarte mi-a spus: „Tatăl tău m-a iubit mult întotdeauna. Dar poate că eu nu l-am iubit destul. Iar mai târziu n-am mai fost în stare“. N-am îndrăznit s-o întreb ce voia să spună.)

Dar o viaţă nouă transformă totul, inclusiv - şi înainte de orice — relaţia dintre un tată şi fiul lui.

I-am anunţat pe părinţii mei că Monika e însărcinată într-o zi superbă de septembrie, ce voia parcă să ne despăgubească puţin pentru vara rece şi ploioasă de care avuseserăm parte. Ai mei au venit la sfârşitul după-amiezii, când soarele la apus învăluia copacii din parc într-o lumină galben-aurie. Momentul ideal pentru un pahar de vin bun. (Tata e, de asemenea, un mare cunoscător în materie de vinuri. In casa din Abcoude, alcătuise cu multă grijă o colecţie de vinuri care - motiv de mândrie nedisimulată pentru el - se bucurase de atenţia ziarului local. De aceea, în vederea acestui eveniment special, cerusem sfatul unui comerciant de vinuri de pe Frans Halsstraat şi în cele din urmă cumpărasem un bordeaux roşu „cu buchet bogat, gust uşor de lemn şi tente de vanilie în post-gust“.) Uşile către balconul francez aflat pe faţada anterioară a casei erau deschise, iar zgomotul străzii şi mirosurile venite din bucătărie, unde Monika pregătea o *potenta* cu gorgonzola şi trei soiuri de ciuperci în sos de rodii, i-au

făcut pe mama şi pe tata să ofteze amintindu-şi de un orăşel din Franţa pe care-l vizitaseră în vara aceea şi unde petrecuseră ore în şir pe terase, cu o carafă de vin robust de ţară şi o carte bună în faţă. Tata era mulţumit de vinul ales de mine şi am băut pentru o viaţă fericită, iar fiindcă Monikăi îi umplusem eu paharul în bucătărie, n-a observat nimeni că bea suc de struguri în loc de bordeaux.

Împreună cu tata, am mai inspectat o dată lucrările realizate în vara aceea la casă (el şi Monika făcuseră aproape totul, pentru că eu fusesem prea ocupat cu slujba - doar n-am fi putut trăi fără bani), timp în care mama i-a ţinut companie Monikăi în bucătărie. După ce mâncarea a fost pregătită şi ne-am aşezat cu toţii la masă, am zis:

— Monika şi cu mine vrem să vă spunem ceva.

Am făcut o pauză - aşa cum se obişnuieşte în asemenea ocazii - şi m-am uitat la mama, la tata şi din nou la mama. Mama a schiţat zâmbetul ei binevoitor pe care-l ştiam atât de bine, iar tata a privit atent faţa de masă, ca şi cum ar fi studiat un plan de construcţii.

— O s-avem un bebeluş, am spus eu atunci; suna neajutorat şi ridicol, şi chiar aşa era.

Nu le poţi spune părinţilor ceva atât de intim, am înţeles eu dintr-odată (doar e vorba de sex), dar le-o spusesem deja — şi, în plus, cum să ţii ascuns faptul că o femeie e gravidă?

Mă aşteptam ca mama să izbucnească în lacrimi. Mama plângea mult şi cu plăcere — şi mai ales de bucurie. (Ea era dovada vie că toţi cei care mai consideră plânsul un semn de slăbiciune se înşală. „Cel mai rău mă doare, a spus ea pe patul de moarte, că nu ştiu ce-o să se întâmple mai departe cu Bo şi cu tine.“ Şi a început să plângă. Dar a murit împăcată.) Faptul că şi tata a plâns m-a lovit drept în inimă. S-a ridicat şi a venit să mă îmbrăţişeze. Stăteam în picioare, înghesuit între scaun şi masă, şi simţeam cum i se zgâlţâie umerii. Apoi s-a desprins de mine şi m-a privit în ochi. Obrajii îi erau uzi, dar în jurul gurii i s-a desenat un zâmbet larg:

— De-acum înainte nu mai suntem tată şi fiu, a spus el. Suntem amândoi tată.

A făcut un pas spre Monika şi a îmbrăţişat-o şi pe ea, iar eu am îmbrăţişat-o pe mama, şi mama l-a îmbrăţişat pe tata, apoi pe Monika şi abia după aceea ne-am pus mâncare în farfurii şi ne-am umplut paharele. (Am adus din bucătărie cutia cu suc de struguri şi am râs cu toţii de mica păcăleală care trecuse neobservată.) Şi am vorbit despre tot şi nimic şi mai ales despre ce înseamna să aştepţi un copil, iar eu mi-am dat seama că tata avusese dreptate: pentru prima oară vorbeam de la egal la egal.

Când, în cele din urmă, părinţii mei au plecat, eu şi Monika le-am făcut cu mâna de la balconul francez, apoi ne-am aşezat pe canapea, lipiţi unul de altul, şi am rămas cu privirea aţintită spre lumânările care pâlpâiau liniştit în briza acelei seri de vară târzie ce adia prin casă, şi foarte mult timp nu ne-am spus nimic.

Trei zile mai târziu, Monika a plecat la Roermond, unde locuiau părinţii ei.

— E mai bine să nu fii de faţă când le spun, a zis ea.

Iar când s-a întors:

5

Ce bine că n-ai fost!Primele daţi nu se uită repede, dar restul... Memoria mea seamănă cu munca unui arhivar beţiv: e plină de lacune şi de informaţii fictive, fişierele au fost răsturnate, fişele sunt strânse la repezeală de pe jos. Uneori, nu se înregistrează nimic săptămâni de-a rândul, după care se lucrează din nou febril şi la întâmplare. E un dulap cu sertarele doldora de amintiri - dar unde sunt amintirile care mă pot ajuta să răspund la întrebările ce mă împiedică să dorm?
Cine e tatăl fiului meu? Cu cine m-a înşelat iubita mea moartă?
>
Şi când? Dar mai ales: de ce? Cum se face că n-am observat niciodată nimic, că n-am avut nici măcar o dată vreo bănuială, oricât de mică? Sau ea a existat, dar arhivarul beţiv a vârât amintirile cu mătura sub covor, le-a aruncat pe geam, le-a dat foc în incinerator?

Mă uit la Bo, pe care-l cunosc mai bine decât pe oricine de pe lumea asta, şi văd un străin. Mă uit la Ellen, pe care o iubesc mai mult decât pe oricine altcineva, şi-mi feresc privirea.

Ellen zice că vrea să ne căsătorim.

— Ellen, spun eu, tu vrei un copil. Vrei un copil numai al tău, dar e ceva ce eu nu pot să-ţi dau. Caută-ţi alt bărbat, cât nu e prea târziu.

— Vreau un copil cu tine, spune Ellen. Nu vreau un copil cu alt bărbat. Şi nu vreau deloc alt bărbat. Te vreau pe tine.

— Asta zici acum, dar ce-o să zici peste un an, peste doi?

— De unde să ştiu eu, Armin? Tu ştii ce-o să vrei peste doi ani? Ştii sigur că n-o să te saturi de mine? Dacă o s-ajungi la *midlife crisis* şi o să pleci c-o ţipă de douăzeci şi unu de ani?

— La naiba, Ellen!

— Da... La naiba, Armin!

Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de ce vrei să ne căsătorim?Eu şi Monika n-am fost niciodată căsătoriţi. Pe vremea aceea nu te căsătoreai aşa uşor. Iar noi cu atât mai puţin. Noi ne iubeam şi statul n-avea nici o legătură cu ceva atât de intim ca *a iubi*. Era de la sine înţeles. Aşa că nu ne-am căsătorit nici când a apărut un copil - pe atunci, principiile nu erau date la o parte cu una, cu două.

I-am pus lui Bo numele de familie al mamei (Paradies), un lucru de la sine înţeles. Doar îl purtase în ea nouă luni. Şi-l alăptase. Obiceiul ăsta de a pune automat unui copil numele tatălui era o rămăşiţă a patriarhatului atât de detestabil. Cum erau şi rachetele de croazieră. Şi capitalismul. (Funcţionarul de la Oficiul Stării Civile n-a fost de acord cu noi. „Aşa ceva nu se poate decât dacă nu recunoaşteţi copilul“, a spus el. L-am făcut „pedant“ şi „hârţogar“, motiv pentru care el a refuzat să se mai ocupe de declaraţia noastră. In cele din urmă, o colegă de-a lui a fost chemată să rezolve problema după tipicul oficial, iar eu m-am conformat, bombănind ceva, indicaţiilor ei. Dar a doua zi am dat anunţ în ziar: „Născut: Bo Paradies“. Părinţii noştri nu citeau *De Volkskrant.* Asta ne-a scutit de-o grămadă de discuţii enervante.)

Locuinţa de pe Ceintuurbaan era de fapt prea mică pentru noi doi şi bebeluş. Nu exista o cameră pentru copii — şi toată lumea ştie că un bebeluş are dreptul la o cameră separată.

— Trebuie să vă mutaţi, a zis mama Monikăi, la care nu simţisem niciodată vreo urmă de iubire pentru fiica ei, dar care era totuşi de părere că, dintre toţi, ştie cel mai bine cum ar trebui să arate viaţa fiicei ei.

— Ai putea să cumperi câte ceva, nu? a întrebat tata.

— Dar, tată, am zis eu, gândeşte-te cât am muncit la

casa asta! Şi-n plus unde o să mai găseşti în Amsterdam un apartament cu aşa o privelişte?

Nu, eu şi Monika nu voiam să cumpărăm nimic (ar fi însemnat să luăm credit de la o bancă olandeză care avea creanţe în Africa de Sud!) şi nu voiam să ne mutăm. Bo dormea între noi, în patul dublu. Îi schimbam scutecul pe canapea, pe masa şi pe blatul de bucătărie, pe podea, pe pat, pe birou, între maşina de scris şi telefon.
îl purtam încolo şi-ncoace într-o fâşie de stofa pe care ne-o înfa- şuram în jurul corpului.

— Ca hipioţii! a zis mama Monikăi, pentru care anii ’60 şi ’70 fuseseră un coşmar neîntrerupt.

— Ca negrii! a zis tatăl ei, care numea străin pe oricine nu era din Limburg şi pe toţi negrii maimuţe.

— Mi se pare drăguţ, a zis mama.

Iar tata a adăugat:

— Dacă asta vă face fericiţi pe voi, şi copilul o să fie fericit. Şi, de fapt, despre asta e vorba.

Iar eu m-am gândit: „Oare i-o fi spus şi mamei vreodată ceva asemănător despre mine?“ Dar n-am întrebat nimic.

Când Monika l-a alăptat prima oară pe Bo, eu stăteam alături de ea şi plângeam ca un copil.

— Sunt hormoni, a zis Monika.

Iar a doua zi m-a întrebat:

— Vrei să guşti?

Am fost şocat. Totuşi, puţin mai târziu, am gustat. Cu multă precauţie.

— E bun, am zis.

— Mincinosule! m-a apostrofat ea.

— Dar e pentru bebeluşi, nu pentru bărbaţi în toată firea.

Monika a zis:

— Mă excită.

Iar eu am întrebat-o:

— Te excită şi cu Bo?

Monika a aprobat din cap.

1

în ultimii ani, nu m-am gândit decât rareori la acea perioadă. Când vedeam pe stradă o fată tunsă scurt, cu părul roşcat, ori încălţată cu pantofi galbeni. Sau un bărbat purtând un bebeluş într-o fâşie de stofa. De câteva zile, numai la asta mă gândesc.

— Ai nevoie de timp, spune Ellen.

— Durerea o să se atenueze, spune Ellen.

— Hai să mergem undeva o săptămână, numai noi doi.

— Ce-ar fi să pleci în vacanţă cu Bo?Ai putea să stai o săptămână singur la Ameland, să faci plimbări pe ţărm.

— Vreau să aflu cine-i tatăl, spun eu. Cine-i *fâptaşul.* Cine să-mi spună asta la Ameland?! Sau crezi că numele lui e scris pe nisip, lângă far?

(Am o poză cu Monika pe ţărmul insulei Ameland. Pe nisip, la picioarele ei, scrie: ARMIN E NEBUN. Se uită triumfătoare în obiectiv. Părul îi flutură în bătaia vântului. Ultima noastră vacanţă împreună.)

— *Tu* ce ştii, Ellen? Ştii ceva ce eu nu ştiu? Ce ţi-a spus Monika? Ţi-a spus ea *ceva*, nu? Doar vorbeaţi despre chestiile astea, ca-ntre prietene... Spune-mi şi mie ceva! Femeile vorbesc despre problemele astea. Cum e, Ellen, spune-mi te rog: cum, cum, cum?

Dar Ellen se încăpăţânează să pretindă că nu ştie nimic.

— Pe vremea aia eram în Ecuador, nu-ţi mai aminteşti?

— Da, dar mai târziu, când te-ai întors... Sigur ţi-a spus ceva. Poate pe ocolite. O aluzie tacită pe care n-ai înţeles-o niciodată. Pentru numele lui Dumnezeu, Ellen, aţi fost apropiate în perioada aia! Aţi împărţit *totul,* la naiba! Iar acum vrei să mă faci să cred că n-aţi vorbit despre asta nici măcar o dată? Nu mă minţi, Ellen! Nu mai suport nici o minciună! Dumnezeule, Ellen, nu plânge acum! Nu plânge, nu plânge, nu plânge! îmi pare rău. N-am vrut să spun asta, dar la naiba, Ellen, ce să fac? Cum să ies din situaţia asta?

în aceeaşi seară, mai târziu:

— Vrei să te căsătoreşti cu mine?

6

Da.l-am spus lui Bo că nu mai pot să fac copii. Că sperma mea nu mai e bună.

— A trecut prea mult timp în care n-am folosit-o la ce trebuie.

Bo a început să râdă. Nu-1 deranjează că n-o să aibă fraţi. Ii

pare rău doar de Ellen. De-asta a şi spus:

— E nasol pentru Ellen.

— Da, am spus eu.

Si asta a fost tot.

>

Mă puteam uita ore-n şir la Bo când era bebeluş. Cum se freca la ochi când voia s-alunge somnul, cu mâinile strânse în pumni care nu erau încă pumni. Cum percepea lumea cu ochii lui mari, lacomi, neînţelegând nimic. Cum râgâia. Cum îi curgeau balele. Cum descoperea miracolul propriului corp (chestiile astea roz,f aici, sub ochii mei, chestiile astea sunt ale mele, chestiile astea, sunt chiar eu!).

In ziua în care Bo s-a întors pentru prima oară singur de pe burtă pe spate, am cumpărat o sticlă de şampanie pe care am băut-o seara cu Monika. După ce am terminat de băut, am făcut dragoste pe podea, rezemaţi de uşa toaletei, iar în cele din urmă pe pat, stând în patru labe, timp în care Bo chirăia sub Monika şi încerca s-o apuce cu mânuţele de sâni.

— Dumnezeu e dragostea, Bo, am spus eu după ce Monika a adormit, şi dragostea e Dumnezeu. De-aici vin

multe neînţelegeri. Pentru că prima propoziţie e proclamată de mulţi, dar în a doua cred numai câţiva.

Cu ochii deschişi, simţeam o stare plăcută de beţie, însă, dacă-i ţineam închişi, vedeam pete galbene şi roşii învârtindu-se într-unritm ameţitor. Am râgâit. Bo a râs. Monika a suspinat în somn. Iar în clipa următoare o umbră a trecut peste chipul lui Bo. Mi-au dat lacrimile.

1

—Ascultă-mă bine, Bo, am spus eu, pentru că e vorba de *purifica- tion of an 86 kDa nuclear DNA-associated protein complex.* Şi, după cum ştii, nu e niciodată prea devreme să abordezi ştiinţele superioare.

Bo molfăia la suzeta lui şi mă privea cu ochi mari.

— *Hela cells*, am citit mai departe, *were cultured in Dulbecco's modified Eagle's medium containing 10 percent fetal bovine serum.* Şi atunci? *Gels were stained with 0.3 percent Coomassie brilliant blue.* E pură vrăjitorie, Bo! Alchimie modernă!

Când s-a născut Bo, tocmai fusesem angajat corector la o editură ştiinţifică - un job pe care l-am păstrat până azi. La fiecare paisprezece zile, primeam un teanc de articole în şpalt, care urmau să apară într-o revistă de biochimie, cu un tiraj de nici o mie de exemplare în întreaga lume. La început am avut dificultăţi cu jargonul ştiinţific, dar curând am reuşit să citesc articolele la fel de uşor ca reţetele dintr-o carte de bucate, chiar dacă sensul reţetelor mi se refuza cu desăvârşire.

— Cine e oare misteriosul doctor Dulbecco? l-am întrebat eu pe Bo. Şi cum a nimerit sângele fetal de vacă în „mediul vultu- rului"? La ce magazin de vopsele se găseşte „alba&trul-briliant" al lui Coomassie? Şi ce mai rămâne din el într-o soluţie de 0,3 procente? Nu se transformă oare în roz de bebeluş?

Bo şi-a aruncat suzeta pe podea. Am luat-o de pe jos şi i-am dat-o înapoi. Asta era partea frumoasă a muncii de Gorector: că puteam să lucrez acasă, cu Bo în preajmă, aşa că am avut norocul să nu pierd nici măcar o zi din primii lui ani de viaţă.

— Când te simţi în stare, trebuie să te duci din nou la serviciu! i-am spus eu Monikăi, din pur interes.

— Nu înţeleg cum poţi să contribui la popularizarea unor cercetări de genul ăsta, mi-a zis ea odată, după ce stătuse cufundată o seară întreagă într-o revistă de biochimie. Pentru fiecare articol sunt ucişi nu ştiu câţi cobai.

— Aşa e, am răspuns eu, dar asta ne-ajută să plătim scutecele.

— Da, da, foloseşte-1 pe Bo drept scuză! Pune-i în cârca bietului copil complicitatea ta la schingiuirea animalelor!

— Cum crezi că a fost creată pastila anticoncepţională?

Monika începuse din nou să lucreze. La De Kleine Wereld[3],

o agenţie specializată în turism ecologic.

— O contradicţie în termeni, am decretat eu.

— E-adevărat, a zis Monika. Dar, dacă-mi promiţi că de-acum înainte n-o să mă mai sâcâi cu chestia asta, n-o să mai zic nici eu nimic despre sângele de animale nevinovate cu care-ţi mânjeşti mâinile.

Aşa s-a şi întâmplat.

Monika a trecut din nou pe anticoncepţionale. Eu îmi împărţeam atenţia între Bo, care se ţâra pe burtă, şi *the temperature dependence of creatine kinase fluxes in the rat heart.*

— *Male Wistar rats*, i-am spus eu lui Bo, care tocmai încerca să se ridice ţinându-se de marginea măsuţei de cafea, *were anesthetized with diethyl ether and injected intravenously with 50IU heparin approximately 1 minute before the hearts were exised.* Vezi, mama ta n-are de ce să-şi facă griji. Mai întâi narcoza şi abia după aceea

3 Mica Lume (neerl.).

extirparea inimii! Asta da delicateţe faţă de animale!

Bo a renunţat la efortul de a se ridica în picioruşe şi a început să plângă. Am pus cu pixul roşu un „c“ între „x“-ul şi „i“-ul din *exised.*

1

Azi-dimineaţă m-am trezit la 5. Am intrat la Bo în cameră şi am stat cel puţin o jumătate de oră pe marginea patului. I-am cercetat faţa adormită. Forma frunţii, conturul părului, sprâncenele, culoarea ochilor. (Bo doarme cu ochii deschişi. Nu dintotdeauna. A început la trei ani - după un coşmar.) I-am cercetat petele minuscule din irisuri, lungimea genelor, cutele pleoapelor, linia pometţilor, forma nasului, mărimea nărilor, conturul maxilarului, forma gurii, buzele.

Incet-încet, ajunge la pubertate. Are un coş pe bărbie.Speram să am o revelaţie, să văd pe faţa lui un detaliu care să mă ducă cu gândul la... Asta speram şi-n acelaşi timp eram mort de frică.

7

Dar nu s-a întâmplat nimic. N-am văzut nimic. M-am întors în pat şi am adormit la loc. Nici în vis n-am găsit vreun răspuns.Am crezut mereu că Bo a fost conceput cu permisiunea poliţiei din Amsterdam.

Fusesem cu Monika la Teatrul Municipal din Haarlem să vedem o reprezentaţie dată în scopuri caritabile. Câţiva actori bine cotaţi jucau într-o piesă în beneficiul luptei contra foametei din Africa. Cu câteva luni în urmă, directorul teatrului făcuse o excursie temerară cu jeepul prin Sahara, organizată în întregime de agenţia De Kleine Wereld. In semn de mulţumire pentru calitatea serviciilor din timpul excursiei, dar şi pentru că se întorsese acasă viu şi nevătămat, trimitea acum periodic bilete gratuite pe adresa agenţiei de turism. Spectacolul a fost atât de plictisitor, încât ni s-a iacut somn, dar recepţia care i-a urmat a compensat impresia proastă. Am recunoscut o grămadă de VIP-uri din Olanda, somonul a fost moale şi gras, iar calitatea vinului, a whisky-ului şi chiar a sucului de portocale s-a dovedit a fî peste medie. Am strecurat un plic cu o declaraţie politică într-o cutie destinată donaţiilor generoase din partea publicului („Foametea este consecinţa directă a raporturilor injuste de forţe din lume. Cancerul nu poate fi învins cu aspirină şi nici foametea cu opere de binefacere. Sprijiniţi mişcările revoluţionare din Lumea aTreia!“). Am rămas acolo mult după miezul nopţii,

privind, bând, comentând. Când am plecat în cele din urmă, un portar obosit ne-a condus până la ieşirea actorilor, singura uşă care nu era încuiată încă. Am păşit veseli în noaptea răcoroasă de iunie. Jack Spijkerman, moderatorul TV, a închis usa în urma noastră.

— — Hai s-ascultăm privighetorile! zic eu.Privighetorile? întreabă Monika. Mai există privighetori în Olanda?

Aşa că-i explic cum se ajunge la Amsterdamse Bos[4], unde să parcheze maşina (în parcarea aflată lângă lacul pentru canotaj) şi cum putem, de acolo, să mergem pe jos până la privighetori. Când auzim, într-adevăr, în tufişurile din imediata apropiere a lacului, primele şuierături clare, Monika mă sărută solemn pe frunte.

— Unde mai găseşti, întreabă ea, în ziua de azi un bărbat care ştie să te ducă fără greş noaptea într-un loc în care cântă privighetorile? N-o să te las să pleci niciodată de lângă mine.

Ne aşezăm pe o băncuţă udă, a cărei răceală îmi pătrunde imediat în fese. Mă cuibăresc lângă ea şi o cuprind cu braţul. Ii pun mâna pe sân.

— N-am făcut mare lucru în ultima vreme, zice ea.

— Aşa e, zic eu. Dar o să remediem chestia asta.

— Nu, nu aici pe bancă!

Mă sărută. Are buzele uscate, dar gura îi e caldă şi umedă. îmi muşcă buza de jos. Privighetoarea cântă. îmi pune mâna între picioare.

— Foarte bine, murmură ea în timp ce mă sărută.

îmi strecor mâna sub jacheta ei şi-i scot tricoul din pantaloni. O sărut pe gât, o muşc uşor de ureche, în timp ce mâna mea îi alunecă încet pe spate, apoi sub elasticul slipului. Are fesele reci.

— Vino! zic eu ridicând-o de pe bancă.

— Eşti excitat, zice ea. Se simte din felul cum respiri.

— Da, răspund eu.

0 ţin în faţa mea şi o sărut.

— Si tu.

4 „Pădurea Amsterdamului" (neerl.): pădure artificială situată la sud-vest de Amsterdam.

— Da.

Când ajungem la maşină, îmi spune:

— Urcă! Dă drumul la căldură! Aprinde farurile!

Motorul porneşte cu o bufnitură. Monika stă în picioare în lumina farurilor, palidă la faţă, cu ochii negri. Se dezbracă. Jachetă, tricou, pantofi galbeni, pantaloni, slip (poartă lenjerie neagră, ori de câte ori are poftă de sex poartă lenjerie neagră) - hainele ei aterizează una câte una pe capotă. Când e goală cu totul, îşi depărtează picioarele şi închide ochii. Urinează. Jetul auriu sclipeşte în lumina farurilor.

— Eşti nebună, spun eu din spatele parbrizului. Şi splendidă. Şi îngrozitor de excitantă!

— Stinge farurile! strigă Monika, iar eu mă supun.

Văd în beznă mişcările rapide ale corpului ei alb. Într-o clipă ajunge la maşină şi deschide portiera.

— Lasă motorul pornit şi dă căldura mai tare! Brr, ce frig e! Şi e aproape iulie! Sărută-mă, Armin, sărută-mă!

Se suie la mine-n poală, îşi lipeşte sânii reci de faţa mea. Cu mâna stângă, las scaunul pe spate.

— Dezbracă-te! îmi spune ea şi se desprinde de mine, înclinând şi spătarul din dreapta. Iute, iute, iute!

Mă zbat să ies din haine.

— Aşază-te aici!

Trec pe scaunul din dreapta, strecurându-mă pe sub ea. Membrul meu stă pieziş ca un copac bătrân. Monika îmi ia mâna şi mi-o strânge în jurul tulpinei.

— Uite! gâfâie ea. Uite!

S-a târât pe scaunul şoferului, mâinile îi alunecă pe coapse, până la triunghiul întunecat dintre picioare.

— Uite!

Mâna mea se mişcă energic în sus şi-n jos.

— Da, face Monika, e bine. Îţi place?

— Da.

— Da.

Se apleacă în faţă, îmi sărută glandul.

— Ah, ah! Aşteaptă!

Se urcă pe mine şi, cu o mişcare puternică, mă trage în ea.

1

— Da!

Mă uit la albul sânilor ei, mă uit la albul ochilor ei. Şi, deodată, mi se pare că tot corpul i se luminează, Monika a devenit înger.

Nu! ţipă ea.Sare din poala mea cu aceeaşi viteză cu care se urcase pe mine.

— Nu!

Am senzaţia că se rupe ceva la baza acelui organ rigid care, cu o clipă înainte, îmi provocase o excitaţie atât de puternică.

— Au!

Mă uit în spate, la sursa luminii cereşti. Intre cele două faruri rotunde, se distinge un şir de litere inversate ca în oglindă: POLIŢIA.

— Nuhuu! râde Monika înfundat, după ce se aşază din nou pe scaunul din stânga, pe care-1 ridică la loc.

Mă ghemuiesc în scaun şi apuc primul obiect de îmbrăcăminte care-mi cade-n mână. îmi acopăr cu el sexul.

— Dumnezeule!

Aud cum se deschide o portieră. Paşi. O lanternă face lumină înăuntru. Monika lasă jos geamul de la portieră.

— Totul e-n regulă, doamnă?

Monika râde nervos.

— Da, totul e-n regulă.

Lumina se plimbă încet pe sânii ei goi, pe burta mea.

— Atunci, noapte bună!

— Mulţumesc, noapte bună!

Iarăşi zgomot de paşi, iarăşi portiera deschizându-se. Lumina farurilor îşi schimbă direcţia şi deduc de-aici că mica dubă pleacă în marşarier, întoarce şi dispare. Monika se apleacă într-o parte, ia de pe mine cămaşa cu care mă acoperisem, o aruncă pe jos, lângă pedala de acceleraţie, şi începe să-mi sărute membrul pleoştit.

8

Renault 5 e un automobil destul de strâmt ca să faci dragoste în el, dar se poate. După treizeci şi opt de săptămâni, Monika dă naştere unui băieţel. Îi punem numele Bo.Sufăr de sindromul Klinefelter, o anomalie a cromozomilor sexuali.

— In mod normal, bărbaţii au un cromozom X si un cromo- zom Y, în timp ce femeile au doi cromozomi X, îmi explică răbdător medicul când mă întorc la spital pentru o consultaţie suplimentară. Toate ovocitele au un cromozom X, în timp ce spermatozoizii au fie un cromozom X, fie un cromozom Y. In momentul fuzionării celor două celule, depinde de spermatozoid şi de soartă dacă va rezulta o celulă de tip XX sau una de tip XY: o fată sau un băiat.

Cu stiloul lui argintiu, desenează abil pe o foaie de hârtie câteva ovocite şi câţiva spermatozoizi, apoi trece în dreptul lor literele potrivite.

— Ce se întâmplă în cazul sindromului Klinefelter? Ei bine, apare o problemă în procesul de formare a ovocitelor: la nivelul ovarului, o celulă XX nu se divizează corect în două ovocite cu cromozom X, ci într-o celulă cu doi cromozomi X şi într-una fără cromozom. Dacă această celulă cu doi cromozomi X e fecundată, se naşte fie o fată cu trei cromozomi X - ceea ce, în general, n-are nici o consecinţă -, fie un băiat cu cromozom XXY. Asta numim noi sindromul Klinefelter.

Ridică ochii de pe hârtie. Şi, cu toate că e acelaşi bărbat care mi-a dat vestea cea proastă cu vreo săptămână în urmă, mi se pare că abia acum îl văd pentru prima oară cu adevărat. E un tip foarte scund, are membre de copil, un trunchi de femeie bătrână, dar capul e al bărbatului de patruzeci de ani, plin de viaţă - cel care este el în realitate. Obraji rozalii, ochi gri-verzui în spatele unor ochelari mici, cu rame aurite. Nu e antipatic, dar păstrează distanţa.Aşa cum aş face şi eu dacă ar trebui să-i descriu cuiva sindromul Klinefelter.

— De multe ori, acest sindrom are ca efect anomalii cât se poate de evidente, îşi continuă el prelegerea. Pacienţii pot avea penisul extrem de mic sau se pot confrunta cu creşterea sânilor la pubertate. Dar se poate întâmpla, cum e cazul dumneavoastră, să nu existe nici un semn exterior. In asemenea situaţii, anomalia iese la iveală abia în urma unui test de fertilitate, când se dovedeşte că sperma pacientului nu conţine spermatozoizi. Din păcate, aşa se întâmplă cu aproape toţi bărbaţii afectaţi de sindromul Klinefelter.

RECOLTARE SPERMĂ — scria cu litere albastre pe plăcuţa de la recepţia clinicii EI.V.[5] la care mă programasem pentru consultaţie. Nu era nimeni în micul birou ascuns în spatele ghişeului. Aşa că am rămas acolo, ţinând în mână ambalajul de hârtie al unui sendviş, în care era împachetat, cu multă discreţie, flaconaşul de sticlă cu rezultatul ejaculării pe care tocmai mi-o provocasem. Prin spatele meu, pe coridor, a trecut un cuplu de tineri. M-am uitat la peretele orb al biroului, de care atârna un calendar oferit de o întreprindere farmaceutică. In fotografie apăreau trei bărbaţi în halate albe studiind foarte concentraţi o eprubetă pe care unul dintre ei o ţinea la lumină. Foaia calendarului

5 Fertilizare *in vitro.*

nu mai fusese ruptă de trei luni. Cineva credea, probabil, că e o fotografie superbă. Intr-un colţ al biroului se afla o uşă deschisă către un coridor îngust, la capătul căruia era altă cameră. In camera aceea, am văzut trecând, din timp în timp, cadre medicale în uniformă de spital. Am încercat zadarnic să le atrag atenţia.

Nu exista sonerie? Nu, nu exista sonerie.

Carevasăzică trebuia să strig?

— Alo, am ceva pentru dumneavoastră!

Brusc, în spatele meu a răsunat o voce ascuţită de femeie.

— Lăsaţi-le-o acolo, că o găsesc ei.

M-am întors să văd cine mi se adresase, dar tot ce-am văzut a fost un spate îmbrăcat în halat alb, care a dispărut după colţ.

— Bun, mulţumesc! am îngăimat eu.

Geamul glisant al ghişeului era pe jumătate deschis şi am reuşit să-mi pun fără probleme punga de hârtie pe tejghea. Dar era ceva, cum să spun... ceva aproape blasfemator în a lăsa pe cineva să se poarte atât de neglijent cu sperma mea. E drept că şi eu îi dau drumul la fel de uşor prin gura de scurgere a duşului, dacă e cazul, dar, cum să zic... asta e treaba mea. Când cineva străin îşi face de lucru cu ea, te aştepţi să procedeze cu mare grijă, ba chiar cu respect - doar e, până la urmă, sămânţă aducătoare de viaţă (credeam eu pe atunci) şi, în ciuda tuturor cunoştinţelor medicale, un mister, un miracol şi aşa mai departe... Ar fi trebuit să ştiu. Intr-un spital, sperma are aceeaşi valoare ca urina sau ca o micoză la picior: un lichid care e examinat într-un laborator, e redus apoi la o înşiruire de cifre pe un formular şi, în cele din urmă, e aruncat la pubelă.

Am pus punga pe tejghea, moment în care cineva a intrat în birou. Era aceeaşi femeie de la care primisem mai devreme o etichetă cu numele meu, un număr şi data naşterii.

Când mă prezentasem, îmi spusese:

— Mergeţi pe culoarul ăsta, până ajungeţi — staţi să mă gândesc — la a doua... nu, la a treia uşă pe dreapta, camera C. Mai departe trebuie doar să urmaţi indicaţiile.

Camera C era împărţită în două spaţii. Intr-unui se aflau o toaletă şi o chiuvetă. In celălalt era montată o piesă de mobilier - ceva între pat şi masă de consultaţii —, cu cadru de oţel şi un înveliş din piele sintetică neagră. Alături, era o masă cu o cantitate impresionantă de sticluţe. Lângă sticluţe, mai multe teancuri de pungi de hârtie, iar lângă ele munţi de şerveţele albe. La picioarele patului, pe o măsuţă, se afla un televizor cu videorecorder.

Carevasăzică aici urma să se întâmple. Sex solitar la lumină de neon, în faţa unui ecran pâlpâitor.

Am citit indicaţiile de pe un poster plastifiat, prins pe unul dintre pereţii albi şi am făcut ceea ce mi se cerea. Urinaţi bine. Spălaţi bine cu apă călduţă, dar fără săpun. M-am aşezat pe pat şi am dat drumul la recorder. Un penis de un galben spălăcit aluneca, în gros-plan, pe labiile unei vulve rase. In fundal se auzeau gemete de plăcere şi o muzică specifică filmelor porno. Am micşorat repede sonorul, am derulat caseta puţin înapoi, după care am dat înainte, sărind peste un fragment considerabil din film. Partida de sex în mijlocul căreia nimerisem (şi la care bărbatul dinaintea mea probabil că juisase) era urmată de o scenă în aer liber. Un bărbat palid, cu un cap tipic pentru anii 70 (păr lăsat să crească peste urechi şi un zâmbet molâu) conducea o femeie tot atât de palidă la prova bărcii care-i servea drept locuinţă. In clipa următoare, ea îngenunchea în faţa lui şi i-o sugea. Imediat după aceea, el i-o trăgea pe la spate, în timp ce ea stătea în picioare, sprijinită de un scaun verde-ţipător. Am derulat din nou înainte. Un al doilea bărbat urca în barcă şi făcea ce fac bărbaţii de obicei în filmele porno. Dintr-odată, camera începea să

urmărească o tânără mergând pe bicicletă. Cosiţele blonde îi fluturau în vânt. Se oprea la o fermă, îşi lăsa, grăbită, bicicleta lângă zidul unui grajd şi hop! iat-o-n fân, alături de un muncitor agricol, un bărbat tânăr şi nesăţios, care încă nu-şi descălţase cizmele de cauciuc.

Mi-a trebuit multă ingeniozitate să dau peste o secvenţă care, cu un dram de imaginaţie, putea fi considerată excitantă, dar în cele din urmă am oprit banda pe un sân de femeie neclar, în contra- lumină. Am admis că până şi faptul de a mă masturba într-un asemenea spaţiu public avea ceva excitant. In plus, filmul porno era ridicol, iar umorul e perechea ideală a plăcerii. De unde şi seriozitatea ucigătoare a pastorilor protestanţi. Am luat o sticluţă de pe masă, m-am postat în faţa patului, m-am mai uitat o dată atent la sânul de pe ecran, am închis ochii şi m-am lăsat în voia gândurilor care-i pot provoca orgasm unui bărbat (spre deosebire de ceea ce vor să ne facă să credem cărţile unor corifee ale feminismului ca Nancy Friday sau Shere Hite, majoritatea oamenilor nu-şi imaginează - dacă-şi imaginează ceva - orgii dezlănţuite, câini-lupi în călduri sau scene de sadism, ci au fantasme cu propriul partener sau cu parteneri din trecut. Nici eu nu fac excepţie de la regula asta.)

N-a fost uşor ca, la momentul potrivit, să ţin sticluţa în poziţia corectă, dar până la urmă am reuşit, fără să dau deloc pe jos. Când am lipit eticheta, am izbucnit în râs. Iar dacă n-ar fi trebuit să traversez sala de aşteptare, unde doi bărbaţi singuri erau cufundaţi ostentativ în lectura unei reviste dintr-o serie tematică, în timp ce un tip şi o tipa, amândoi distinşi, pe care i-am pus dintr-o singură privire în categoria decizie-întârziată-din-motive-de-carieră, studiau anunţurile cu naşteri prinse în pioneze pe un panou uriaş - dacă deci n-ar fi trebuit să trec pe-acolo, aş fi fredonat sau aş fi fluierat un cântec, atât eram de bucuros după acea ejaculare

inedită.

Dar, rapid, aşteptarea la ghişeul RECOLTARE SPERMA mi-a transformat iar bucuria în nervozitatea jenată cu care trecusem pragul clinicii. Iar acum stăteam din nou faţă în faţă cu femeia la care mă prezentasem mai devreme şi mă întrebam câte minute trecuseră de-atunci, dacă nu cumva terminasem prea repede sau dacă, dimpotrivă, nu mă lungisem îngrijorător de mult, aşa că am râs încurcat şi i-am spus:

— Vă rog...

Iar ea mi-a răspuns:

— Vă mulţumesc.

Si asta a fost tot.

Doctorul îmi relativizează şi mai mult cazul:

— Nu sunteţi, spune el punându-şi stiloul la loc în buzunarul de la piept al halatului alb, singurul bărbat steril în urma sindromului Klinefelter, dar care totuşi creşte un copil. Conform unui studiu realizat în Anglia, trei din doisprezece pacienţi examinaţi aveau câte un copil. Unul dintre bărbaţi avea chiar mai mulţi. Evident că nu ştiu dacă soţiile acelor bărbaţi erau încă în viaţă ca să le explice cum se ajunsese acolo.

Ultimele cuvinte le murmură pentru sine, ca şi cum şi-ar da seama că aceste fapte diverse nu mă pot ajuta prea mult să accept adevărul halucinant că fiul meu nu este fiul meu. Şi că femeia răspunzătoare de situaţia asta nu mai există. (Şi încă o ironie a sorţii: m-am supus testului de fertilitate pentru că, după doi ani de tentative zadarnice de a avea un copil, Ellen ajunsese în pragul disperării - ceea ce era de înţeles, deşi nu puteam empatiza cu ea. La discuţia dinaintea testului, am fost întrebaţi dacă existau anomalii în familiile noastre: „Doi unchi şi un bunic din partea mamei, a spus Ellen, au înnebunit şi au sfârşit într-un ospiciu.

Mi-a aduc aminte că unul dintre unchi stătea într-un scaun cu rotile, îi curgeau balele ca unui copil şi întreba întruna: «Unde-s bomboanele? Cine-a văzut bomboanele mele? Ziceţi odată, unde-s bomboanele?» “ „In cazul ăsta, există o mică şansă, a spus doctorul, să fiţi purtătoarea unei tare genetice care poate declanşa boli psihice. Ca să aveţi conştiinţa împăcată, o să facem şi o analiză a cromozomilor." Rezultatul a fost liniştitor în privinţa nebuniei: dacă am fi putut avea un copil, probabilitatea ca el să înnebunească ar fi fost la fel de mică sau la fel de mare ca în cazul oricărui alt copil.)

— Destinul — spun eu uitându-mă la fotografia din spatele doctorului, cu cei doi adolescenţi veseli pe fundalul Alpilor înzăpeziţi - e mai crud ca un torţionar dintr-un lagăr de concentrare.

— N-are rost să atribuim destinului calităţi umane, crede el. Destinul e orb, aşa cum sunt toate forţele naturii.

— De unde certitudinea asta?

— Păi, asta e experienţa mea. N-am putut să găsesc niciodată vreo urmă de dreptate în felul cum unul e lovit de nenorocire şi de boală, iar celălalt nu.

— Dar eu nu vorbeam aici de dreptate, ci de cruzime.

— Astea sunt, spune el, două feţe ale aceleiaşi medalii. Nu există cruzime fără o conştiinţă a dreptăţii.

— Evident, dar lipsa dreptăţii pe care o constataţi nu explică deloc natura destinului. Ea nu exclude posibilitatea ca destinul să fie crud. Cine se mulţumeşte să observe faptele torţionarului nu va putea deduce din ele dacă acesta ştie ce e dreptatea - şi deci nici dacă acţionează din cruzime sau din pură imbecilitate.

— Mă rog, se dă bătut doctorul (probabil că-1 aşteaptă un nou pacient), fiecare e liber să gândească ce vrea.

Dar eu n-am chef să mă las îmbrobodit cu vorbe goale. Nu acum. Nu în aceste împrejurări.

— Nu, nimeni nu e liber deloc! strig eu. Mai întâi pretindeţi că n-am voie să atribui destinului calităţi umane. Iar eu vă arăt că nu ştiţi nimic, dar absolut nimic despre natura destinului - oricum ar fi el, uman sau inuman, crud sau imbecil: de ce nu recunoaşteţi că habar n-aveţi şi recurgeţi la tot felul de scuze ieftine?!

Am sărit în picioare şi ţip la el ca o precupeaţă - iar asta mă face să mă simt foarte bine.

— Nu, eu n-am vrut să zic... bâiguie el.

— Nu, sigur că nu! Nu asta aţi vrut să spuneţi! Dar ce-aţi vrut să spuneţi atunci? Ştiu ce fel de om sunteţi, ştiu exact ce vreţi să spuneţi. Citesc toată ziua la studiile alea nătânge pe care le-ncro- pesc colegii dumneavoastră, poveştile alea mirobolante cu ionofore de calciu şi celule endoteliale şi mai ştiu eu ce alte tâmpenii. Mecanică auto pentru muncitori calificaţi, asta sunt şi nimic mai mult! Ce efect are substanţa A asupra substanţei B şi cum influenţează ea permeabilitatea membranei X... Şi numai pentru că v-aţi spart ilustrele voastre capete încercând să dezlegaţi câteva din problemele astea al dracu de încâlcite — prilej cu care aţi născocit o grămadă de probleme noi, şi mai dihai ca primele -, numai pentru că v-aţi îmbătat cu realizările astea nemaipomenite, vă imaginaţi acum că aţi găsit cheia universului! Dumnezeu a murit! Destinul e orb! Totul e hazard! Totul e fără sens, fără motiv, fără scop! Dar dacă vă cere cineva să aduceţi argumente în sprijinul teoriilor pe care le debitaţi, pur şi simplu vă faceţi că plouă! Şi brusc fiecare e liber să gândească ce vrea. Dumnezeule, câtă laşitate intelectuală!

Simt dintr-odată că-mi tremură picioarele. Camera s-a lichefiat, doctorul pluteşte cu scaun cu tot până la fereastră şi-napoi.

— La naiba! gem eu, în timp ce mă prăvălesc pe scaun.

Mă chircesc. îmi acopăr faţa cu mâinile. Ochii îmi ard de la

1

sarea lacrimilor, dar refuz să plâng.

— La naiba! repet eu şi, atât cât mă mai ajută picioarele slăbite, o iau la fugă.

— Domnule Minderhout! o aud pe asistenta doctorului strigând uluită în urma mea. Domnule Minderhout!

1

Tot spitalul conspiră împotriva mea. Culoarele se prelungesc în alte culoare, fără să mă ducă unde vreau să ajung. Indicatoarele îmi arată o direcţie greşită. Lifturile mă depun la alte etaje decât cele pe care le caut. Mă ciocnesc de paturi pe rotile în mişcare. Mă împiedic de un copil care izbucneşte-n hohote de plâns. Mama lui mă înjură.Mă refugiez pe un palier unde toate scările urcă. Alerg, sar, urc câte trei trepte deodată. Mă opintesc pe scări în sus, tot mai sus, până ajung la ultimul etaj, abia mai suflând. încă un culoar, la capătul căruia se revarsă înăuntru lumina zilei. Mă năpustesc în direcţia aceea împleticindu-mă. Lângă o masă de cafea, pe care sunt câteva ziare, se află o băncuţă. Mă las să cad pe ea. Sângele îmi pulsează în tâmple. Spatele mi-e scăldat de sudoare.

— Vă simţiţi mai bine? întreabă o voce de femeie.

Când ridic privirea, sunt culcat pe un pat de spital, lângă fereastră, cu toate hainele pe mine. Am o perspectivă minunată spre un parc, nişte păşuni, o autostradă. In depărtare se văd două turle de biserică. Abcoude. Şi mă gândesc la tata şi am brusc certitudinea că n-o să-i spun niciodată ce mi se întâmplă. M-aş simţi la fel de inferior ca în copilărie, când tresăream ori de câte ori îmi spunea: „Nu crezi c-ar fi timpul să mai laşi în pace păsărelele şi să alergi şi după fete?“ „Da, tati.“

Un şoim mic planează în bătaia vântului ca un zmeu.

— V-ar prinde bine o ceaşcă de ceai, spune vocea de femeie.

întorc capul spre ea. YASMIN AL MUTAWA, scrie pe plăcuţa

de la pieptul femeii.

9

Mulţumesc mult, Yasmin, îi răspund — dar am gura atât de uscată şi vocea atât de stinsă, încât nici măcar eu n-aud ce spun.Ieri-seară am ieşit să beau ceva cu Dees, prima oară în şapte luni. După al doilea whisky, i-am spus ce s-a întâmplat.

— Nu pot să cred! exclamă Dees. Ne mai aduceţi două whisky-uri? Duble, vă rog.

Dees e referent ştiinţific. Lucrăm pentru aceeaşi editură. Il ştiu de treisprezece ani. E cel mai bun prieten al meu. A apucat s-o cunoască pe Monika.

— Dumnezeule, Armin, cine ar fi crezut-o pe Monika în stare de una ca asta?

— Mda...

— Nu pot să cred! Şi eu care eram convins că Bo seamănă leit cu tine...

Stăm la masă, tăcem şi sorbim din whisky-urile duble.

— Ai idee, întreabă Dees, cine-ar fi putut să fie?

— Nu. Tu? Vreau să zic...

Izbucnim amândoi în râs.

— Nu. Cineva de la biroul unde a lucrat?

— Se poate.

— Vreunul din foştii iubiţi cu care se mai întâlnea din când

în când?

— Da. Robbert.

— Ce?!

— Da.
— I-ai spus lui Bo?
— Nu. I-am zis doar că nu mai pot să fac copii.
— Mai bine.

1

Eu ştiu...?Deasupra barului e montat un televizor. O blonda e întinsă pe un pat. Camera e luminată de lumânări. Şi-a tras cearşaful peste sâni. „Du-te acum!“ scrie-n subtitlu. Un bărbat îşi trece mâna prin păr. Stă în picioare lângă uşa dormitorului, face un pas spre pat, apoi stă puţin pe gânduri, se întoarce şi pleacă. Femeia începe să plângă. In gros-plan se vede cum i se prelinge rimelul pe faţă.

— Iţi aminteşti când ne-am dus toţi patru la mare? întreabă Dees. Când Bo era bebeluş...?

încuviinţez din cap.

— Il purtai în spate, într-un fular din ăla. Şi-i făceai capul calendar, de parcă ar fi avut cincisprezece ani, nu opt luni. Luai de pe jos scoici şi bucăţi de lemn plutitor şi i le arătai. Eu şi Monika ne-am oprit să ne uităm la tine, cum te duceai spre marginea apei. Şi-i dădeai înainte şi-i arătai tot felul de chestii. Dar habar n-aveai că Bo dormea de mult.

Ia o înghiţitură de whisky, se uită sus, la ecranul televizorului, şi jos, în pahar. E tras la faţă. E mereu tras la faţă. De când îl ştiu, duce o viaţă de burlac inveterat. Munceşte mult. Mănâncă nesănătos. Bea mult. Nu doarme ca lumea noaptea. Burlacii sunt prieteni mai buni decât bărbaţii căsătoriţi, iar eu sunt dovada vie că aşa stau lucrurile: de când trăiesc cu Ellen, mă văd mult mai rar cu Dees. Dar lamentările, ca şi viaţa de burghez, nu sunt pe gustul lui Dees.

Zice:

— Deodată observ că Monika plânge. Nu suport femeile care plâng. Mă fac să mă simt groaznic de nervos. Mă apucă de mână. Vreau s-o cuprind cu braţul, dar nu sunt în stare. Tu alergi pe plajă cu Bo în cârcă şi nu vezi nimic din toate astea. Iar eu aştept ca Monika să se oprească din plâns. îmi dă drumul la mână. Scoate o batistă şi-şi şterge faţa. Am vrut s-o întreb de ce plânge,

dar nu-mi găseam cuvintele. Nu le-nţeleg deloc, bătrâne, pe femeile care plâng.

— Da, spun eu.

Mai comandăm două whisky-uri şi două beri.

— Ţi se face şi sete de la atâta pălăvrăgeală, remarcă Dees.

„Bărbaţii, ar fi spus Monika, mă scot din minţi! “

Seara târziu, după ce am spus tot ce se putea spune despre starea gazonului de pe Amsterdam Arena, când blonda înlăcrimată s-a aruncat de mult de pe acoperiş, pentru că bărbatul de la uşă a părăsit-o din nou, şi când barmanul a început să pună hituri olandeze, Dees spune brusc:

— Asta-i un caz minunat pentru dezbaterea *nature versus nurture*[6].

— Ce anume, gazonul de pe Arena sau sinuciderea femeii?

— Nu, cazul lui Bo.

— Aha...

— Da, faptul că Bo seamănă atât de bine cu tine, deşi n-are genele tale.

— A, da. Nu m-am gândit niciodată la asta.

Mi-am propus, de dimineaţă, să mai iau la citit un teanc de şpalturi, dar în locul lor scot din nou cutia cu fotografii. Există una cu Monika şi cu Robbert. E făcută la o petrecere, în casa noastră de pe Ceintuurbaan. Ciocnesc un pahar. Robbert zâmbeşte larg în obiectiv. Monika râde cu râsul ei tipic: reţinut, cu o grimasă sarcastică în colţul gurii. (Mulţi oameni o detestau din pricina acestui fel de a râde, dar oamenii aceia nu vedeau durerea pe care o masca.)

Oare Robbert să fie? Nu, exclus. Exclus? Bo n-are

6 Calităţile individuale înnăscute *versus* influenţa mediului (engl.).

nimic de la el. Mă rog, cel mult culoarea părului. Oare pe unde o fi Robbert acum? Din ce-şi câştigă traiul un student la drept ratat? Un birou de consultanţă? Niscaiva speculaţii la bursă? O mai locui în oraş? Nu l-am mai văzut de ani de zile. Iau cartea de telefon. *Haakman. Humadi. Huisman. Hueber.*

Haakmariy dr. — imposibil.

Hubeek, F.P.R. — la naiba, e adevărat. „Vezi că te-a căutat la telefon Federaţia Politică Reformatoare", îi spuneam Monikăi dacă se întâmpla să sune Robbert când era plecată. Nu spunea decât: „Monika e acasă?“ Nu mă întreba niciodată ce fac eu sau ce face Bo, dar mi se părea cât se poate de logic. Nu mă înghiţea şi nici eu nu-l înghiţeam. După ce ieşea cu el, ceea ce nu se întâmpla prea des, Monika îmi spunea mereu că e îngrozitor de mărginit şi burtă-verde. A fost o dată la noi în casă, la o petrecere. Am dat mâna cu el. N-a venit la înmormântare. Nu mai ştiu dacă i-am trimis ferpar.

Hubeek, F.P.R. îmi notez în agendă adresa şi numărul de telefon. Se pare că locuieşte acum într-un cartier select.

— Să fi fost cineva de la De Kleine Wereld? o întreb seara pe Ellen.

— Evident că nu.

— De ce evident?

— Păi, ce bărbaţi crezi că lucrau acolo?

— Habar n-am.

— Unul era Chris Verhoeven. Era homo. Apoi Chris Winters. Asta nu era deloc genul Monikăi.

— De ce?

— Genul „pantaloni pensaţi şi pantofi tip barca[c]. Locuinţă în casă-tip la Almere, fără familie.

— Şi altcineva?

— Altcineva? Hm... A, sigur: Niko!

— Exact.

Îl ştiam pe Niko. Ghid turistic. Ten palid. Păr neted, castaniu. Ochi căprui. Aer uşor decăzut. Genul care-i face pe bărbaţi să se întrebe ce găsesc femeile la el. Pentru cuplurile care rezervau o excursie cu De Kleine Wereld ca să-şi salveze relaţia, nu era indicat să nimerească într-un grup condus de Niko.

— Niko a distrus multe căsnicii până acum, îmi spusese Monika după ce mă prezentase acestuia, la o recepţie dată la agenţie.

(Aceeaşi recepţie la care o întâlnisem prima oară pe Ellen. „Ea e Ellen, spusese Monika. Dacă o să te părăsesc vreodată pentru altcineva, ei bine, pentru ea o să te părăsesc.“)

Imposibil, zice Ellen. Aş fi observat. Doar ştii că şi eu am fost îndrăgostită de băiatul ăsta.—Tocmai de-aia. Asta ar explica şi de ce nu ţi-a spus.

— Armin, Armin, încetează... O să-nnebuneşti!

— Nici vorbă. Tocmai asta încerc: să nu înnebunesc.

10

Am trecut numele lui Niko la sfârşitul agendei. Sub cel al lui Robbert. Ellen habar n-are unde locuieşte Niko acum sau ce face. Dar nu-i greu de aflat: Neerinckx, cu „ckx“; nu pot fi prea mulţi oameni cu numele ăsta în Olanda!Cred că primele cuvinte pe care le învaţă un copil sunt cele mai importante cuvinte din viaţa lui.

E mai bine ca un copil să înveţe „maimuţă**, „nucă**, „mâţă**, „foc**, „pâine cu miere** decât „Atari“, „Nintendo*[4], „Teletubbie“, *my first Sony*[1]. Şi mai bine e dacă învaţă „vrabie**, „piţigoi**, „pescăruş**, „mierlă**, „coţofana *, „sturzul viilor**. Sau „iubirea**, „e*‘, „ca**, „vinul**, „şi*‘, „mirul**, „numai**, „cei**, „ce**, „se**, „ung**, „cu**, „ea**, „îi**, „află**, „desfătările**.

Bo stă pe marginea iazului şi aruncă resturi de pâine raţelor. Face multă gălăgie. Mai ales când pescăruşii se năpustesc şi ei în ţumultul din apă.

— Pescăruş! strigă el atunci. Pescăruş, frumos!

Bo adoră pescăruşii. In fiecare duminică dimineaţa, avem un ritual pe care-1 respectăm cu sfinţenie. Ieşim pe balconul din spatele casei. Toată săptămâna am strâns pâine veche.

— Pescăruş! strigă Bo. Pescăruş! Frumos!

1 Primul meu Sony (engl.).

Iar când primul pescăruş râzător vine în zbor pe deasupra acoperişurilor, azvârle din toate puterile în aer o coajă de pâine. După ce descrie în aer un arc mic, această primă coajă aterizează de fiecare dată în grădina vecinilor de jos; dar rareori s-a întâmplat ca pescăruşul să n-o vadă. Cât ai clipi, văzduhul se umple de ţipetele ascuţite ale pescăruşilor, care acoperă curând vocea lui Bo. Punctul culminant e întotdeauna acel moment în care, în traiectoria lui spre pământ, un pescăruş reuşeşte, printr-un plonjon sigur,să prindă din zbor o bucată de pâine. Atunci ne punem amândoi pe chiuit şi batem din palme ca scoşi din minţi. Urmărirea dezlănţuită ce urmează mereu după o asemenea acrobaţie (pornită de pescăruşii geloşi care şi-au ratat ţinta de trei ori) se bucură la fel de mult de atenţia noastră.

— Gelozia, îi spun eu lui Bo, e o emoţie foarte sănătoasă. Cu condiţia să fie însoţită de un efort fizic cât mai susţinut.

Bo ştie să aprobe cu multă convingere.

Lui Bo îi plac şi raţele, dar vizibil mai puţin decât pescăruşii. Există în iaz o raţă cu o aripă paralizată. Aripa atârnă în apă ca o scrisoare întârziată. Bo e de părere că raţa beteagă e mai îndreptăţită decât celelalte să primească o coajă de pâine. Dar, oricât s-ar strădui el, sărmana pasăre n-are parte de hrana cuvenită. Congenerele ei sau pescăruşii sunt întotdeauna mai rapizi decât ea. Pentru prima oară, Bo nu se mai bucură de zborul acrobatic al pescăruşilor.

— Pleacă de-aici! strigă el. Pleacă!

Dar pescăruşii nu se lasă alungaţi de un prichindel.

— Pescăruşi proşti, bombăne el.

Iar mai târziu:

— Raţă proastă.

Intre milă şi dispreţ e doar un pas mic. Un pas pe care îl poate face cu uşurinţă chiar şi un copil de doi ani şi trei luni.

„Sunt doi pomi în Rai, scrie evanghelistul Filip. Unul zămisleşte animale, celălalt oameni. Adam a mâncat din pomul care zămisleşte animale. A devenit animal si a zămislit animale. “

1
1

y y Bo s-a dus la culcare. Televizorul e stins. încerc să citesc dintr-o carte despre dispariţia unor specii de animale, scrisă de un biogeo- graf al insulelor (profesia asta mi se pare foarte atractivă în ultima vreme), dar nu mă pot concentra. Ellen vine din bucătărie cu două pahare de vin. Pun cartea deoparte.

— Care-i cea mai frumoasă amintire a ta cu Monika? întreabă ea după ce ciocnim şi luăm o înghiţitură de vin.

— Prima oară când am fost împreună toţi trei, spun eu fără ezitare.

— Serios?

— Serios.

— Sau o spui numai ca să-mi faci mie pe plac?

— Şi-ţi fac pe plac? [1]

— Da.

— Dar eu n-o spun ca să-ţi fac pe plac. Nimeni nu ştia să împărtăşească ceva mai bine decât Monika.

— Cum ţi-a rămas în minte seara aia? întreabă Ellen.

Aşa.

Nimeni nu luase iniţiativa. Dintr-odată, trei guri s-au întâlnit, trei limbi s-au recunoscut. Faţa lui Ellen era încă scăldată în lacrimi. Monika avea pesmet în păr. Pe Ceintuurbaan a trecut un tramvai, casa a început să vibreze. Ne-am sărutat cu toată tandreţea pe care o aveam în noi, cu toată dorinţa de iubire, de atenţie şi de protecţie de care sunt capabili nişte tineri. Ne-am sărutat din curiozitate.Si asa.

y >

Monika avea pesmet pe mâini. Intr-un vas de pe blatul de bucătărie, un lavrac fixa plăcile de faianţă albastră ale peretelui. Peştele era înconjurat de sticle şi borcane cu mirodenii şi ulei, capere şi măsline. Alături erau o sticlă de coniac începută şi o cutie de bezele cu migdale. Mai exista o pungă de plastic cu piersici. Şi o salatieră cu nişte legume stranii, tăiate în felii. Pe tava de copt erau sardine proaspete. Din lipsă de spaţiu, tava de copt stătea pe frigider.

— In Toscana, oamenii au bucătării mai mari, a spus Monika scuzându-se.

— Pot să te-ajut?

— Nu.

In sufragerie, masa fusese aranjată pentru trei persoane. In dreptul fiecărei farfurii se afla câte un bileţel din hârtie velină pe care scrisese meniul cu litere graţioase. Aperitivul consta din *crostini* cu scoici şi *sarde alia griglia.* Mai departe, erau menţionate spaghete cu ulei de măsline şi usturoi, urmate de *branzino aromatizzato al forno.* La capitolul legume, se servea *finocchio gratinato.* Desertul era o surpriză toscană, *pesche con amaretti*. (Am găsit unul dintre meniuri în cutia cu fotografii. Avea o pată de grăsime pe el. „O lacrimă“, mi-am spus eu, sentimental.)

— Bem roşu sau alb? am strigat eu în direcţia bucătăriei.

— Roşu înainte, alb la peşte. Şi am cumpărat şi un vin de desert.

— înseamnă că ne iubeşti foarte mult.

— Sau că m-am apucat de băut.

Ellen a venit la noi cu părul ciufulit şi roşie la faţă.

— M-a bătut vântul, s-a scuzat ea.

Monika a îmbrăţisat-o. 1

— Ce mă bucur să te văd! Arăţi foarte bine! Nu vrei să pui pe tine ceva uscat? Eşti udă leoarcă. Vino aici, vino cu mine, am ceva care o să-ţi vină.

M-am dus să destup o sticlă de vin.

S-ar putea spune că aşa a început totul: Monika îmbrăcând-o pe Ellen cu lucrurile ei. Probabil că au stat amândouă în faţa oglinzii şi au încercat o haină după alta - mai târziu, patul era înţesat de haine. Chicoteau si râdeau de mama focului.

— Venim imediat! (Ellen)

— Toarnă tu vinul! (Monika)

M-am uitat la cei trei pui de coţofană care se fugăreau în vârful unui castan. Copacul se clătina în bătaia vântului. Casa se umplea de veselie.

— Uită-te puţin, a zis Monika. Nu-i aşa că e superbă?

Ellen a făcut o piruetă în vârful picioarelor. Era superbă. Purta
o rochie scurtă, fără mâneci, alb-gălbuie. Monika o primise cadou odată, de ziua ei, de la maică-sa.

— Numai mama putea să-mi facă aşa un cadou: o rochie care mă face palidă şi slabă, protestase ea.

N-o purtase niciodată.

Ellen era bronzată şi, cu părul ei castaniu, părea făcută să poarte numele de Monika mult mai mult decât Monika însăşi.

— Poţi s-o păstrezi. Ce frumoasă eşti! Nu ţi se pare, Armin?

— Ba da.

Le-am întins paharele cu vin.

— Pentru o seară minunată! (Ellen)
— Să te-ntorci acasă teafără! (Monika)
— Pentru noi!
— Cum a fost în Ecuador?

întrebarea asta a făcut-o pe Ellen să plângă.

Ecuadorul în care ne-a dus cu ea în seara aceea. Un masiv muntos înalt, cu zăpezi veşnice pe creste. Aer rarefiat. Pe solul pietros nu creşte aproape nimic. Indienii poartă ponchouri de lână şi pălării negre. Fecioara Maria plânge la fiecare colţ de stradă. Schimbările se petrec lent, ca tocirea pietrelor.

Am fost la târgul din Otavalo, a spus Ellen. Cel mai celebru târg din toată America de Sud. Poţi să cumperi de-acolo obiecte indiene frumoase: cergi şi coşuri, podoabe de sticlă şi aur. Am ajuns dimineaţa devreme cu autobuzul din Quito, iar către douăsprezece ştiam deja un lucru: că târgul din Otavalo o să facă sigur parte din programul excursiei noastre prin Ecuador. („Noi“ erau Ellen şi colegul ei Niko Neerinckx, de care era îndrăgostită, deşi el nu-i împărtăşea iubirea — lucru ce mi-a devenit clar în aceeaşi seară, dar mult mai târziu, când asemenea intimităţi n-au mai părut intimităţi, fiind mărturisite în mod cât se poate de firesc.)

— Niko cumpărase nişte suvenire, ne-a povestit Ellen, şi voia
înapoi la hotel ca să-şi treacă pe curat însemnările şi să scrie nişte
vederi. M-am hotărât să mă duc la mănăstirea San Francisco, o
clădire colonială imensă din centrul Quito-ului. In faţa statuii lui
Jodocus Rijke, ctitorul mănăstirii, am văzut o cerşetoare. Lângă
ea stătea un băieţel de vreo zece ani, cu ochi mari, goi. I-am dat
femeii nişte mărunţiş şi am intrat în vorbă. Zicea că are nevoie
de bani pentru sora ei, care era la *cârcel de mujeres*, închisoarea de
femei din nordul oraşului. Am întrebat-o de ce fusese închisă.)

„Trafic de droguri“, mi-a răspuns. Făcuse trei ani până atunci, mai avea şapte. In tot acest timp, băiatul m-a fixat cu privirea. Femeia mi-a zis că e băiatul surorii ei. De când intrase maică-sa la închisoare, nu mai scosese o vorbă. Mi-a zis că, dacă vreau, pot să merg mai pe seară

1 Străină (sp.).

cu ea la soră-sa. Sigur i-ar fi plăcut să primească în vizită o *extranjera*[1]. Am acceptat şi i-am promis că o să mă întorc la statuie după ce vizitez bisericile şi capelele mănăstirii. Mi-a spus: „Rugaţi-vă pentru sora mea! O cheamă Felicia“.

Ellen a luat o înghiţitură de vin şi a rămas câtva timp cu privirea pierdută, fără să mai zică nimic. Când a început din nou să vorbească, vocea îi era schimbată. Mai fragilă.

— In capela Senor Jesus del Gran Poder, a spus ea, am aprins o lumânare pentru Felicia. Iar mai târziu m-am dus s-o văd la *cârcel*, împreună cu sora ei şi cu băieţelul mut. A fost atât... A fost atât de cumplit!

A început să plângă în tăcere. Monika s-a aşezat lângă ea şi şi-a petrecut braţul în jurul ei.

— Femeia aia era un cadavru viu. Şobolanii îi roseseră noaptea degetele de la picioare şi rănile erau... Aerul ăla, n-o să-l uit niciodată. .. Şi bietul copilaş, cum stătea acolo şi se uita la maică-sa! Şi ea nu voia să-l vadă. Se uita-n altă parte.

Ellen şi-a apăsat faţa în pieptul Monikăi.

— O, scumpa mea! a zis Monika. Te rog, linişteşte-te!

Şi Ellen plângea, iar Monika i-a sărutat părul şi mi-a făcut semn din ochi. M-am aşezat şi eu lângă Ellen, pe partea cealaltă, şi am mângâiat-o pe umeri, pe gât, apoi le-am luat pe amândouă în braţe, şi Monika a zis:

— E mai bine asa.

>

Iar Ellen a ridicat privirea şi a zâmbit printre lacrimi.

Ne-am sărutat până când i s-au uscat lacrimile. După care ne-am dus la masă. Aşa a început totul.

— Da, spune Ellen. Aşa a început.

E ca şi cum am fi intrat împreună într-o cameră şi uşa

s-ar fi închis în urma noastră. Stăm foarte liniştiţi pe canapea, unul lângă altul. Ascultăm ticăitul ceasului. Seara de-acum paisprezece ani trece din nou prin faţa noastră, secundă după secundă.

1

Sub masă, picioarele noastre îşi continuă explorările. Deasupra mesei, ochii noştri vorbesc altă limbă decât gurile noastre. Monika ne punea la curent cu ultimele bârfe de la De Kleine Wereld. Eu am făcut o remarcă despre biotehnologie şi despre bacteria *Escherichia coli.* Dar Monika a declarat că subiectul ăsta îi strică apetitul şi a întrebat-o pe Ellen ce obiceiuri culinare există în Anzi. Dar mici obiceiurile astea nu-i stimulau apetitul. (Cele mai populare specialităţi ale bucătăriei ecuadoriene *sunt yaguarlocro,* o supă în care plutesc bucăţi de cârnat în sânge, şi *cuy*, cobai prăjit.)

Am mâncat, am băut şi n-am mai zis nimic. Vinul de desert l-am băut pe pardoseală — eu şi Monika sprijiniţi cu spatele de canapea, Ellen în faţa noastră. Monika şi-a pus picioarele pe genunchiul lui Ellen. Ellen şi-a pus mâna pe piciorul meu. Eu mi-am culcat capul pe umărul Monikăi. Lumânările ardeau; vântul adusese ploaie, era început de august, dar seara mirosea a toamnă.

Când s-a terminat vinul de desert, Monika a întrebat-o pe Ellen:

— Nu vrei să dormi la noi?

— Ba da, vreau, a zis Ellen.

Am mai deschis o sticlă de vin roşu şi am pus un disc. Joan Armatrading cânta: *It could have been better*[1]*,* dar mai bine de-atât nu se putea.

— Poţi - a zis Monika după ce s-a terminat vinul şi când numai tramvaiul care se îndrepta spre depou a mai întrerupt tăcerea - poţi să dormi pe canapea. Dar, dacă vrei, poţi şi cu noi în pat.

Ellen s-a uitat la mine.

— Sigur, am spus eu.

1 Ar fi putut să fie mai bine (engl.).

— Păi, atunci o să dorm cu voi, a spus Ellen.

— In clipa aia am ştiut ce-o să se întâmple, zice Ellen.

— Serios?

— Da. Tu nu?

— Nu... nu, chiar deloc.

— Se vede treaba că n-o prea cunoşteai pe Monika.

Ii scapă fără să-şi dea seama. îmi pune repede mâna pe picior.

— N-am vrut, zice ea în şoaptă.

Dar eu nu mă las smuls din trecut, nu las durerea de-acum să pună stăpânire pe mine, cel puţin nu acum, când tocmai mă îmbăt cu inocenţa de-atunci.

— Cum s-a întâmplat? întreb. Ce-ţi aminteşti?

— Monika a zis că voi aşa dormiţi mereu, dezbrăcaţi, dar, dacă mă deranjează, puteţi să puneţi ceva pe voi. „Nu, zic, nu trebuie, în cazul ăsta o să dorm şi eu în pielea goală. “

— Pe mine nu m-a întrebat nimeni, zic eu.

— Nu, întăreşte Ellen. Era petrecerea Monikăi. Toată seara aia a fost petrecerea Monikăi.

— Da.

N-am mai întâlnit niciodată pe cineva care ştia să fie atât de constrângător, având în acelaşi timp grijă să-ţi fie mereu pe plac. (Cu toate că nu se întâmpla de fiecare dată ce ai fi vrut tu să se întâmple, iar asta pentru că n-apucai să hotărăşti ce anume voiai de fapt. Mult mai târziu, mi-am dat seama că mă simţeam frustrat uneori, dar atunci Monika nu mai trăia. Moartea ei m-a făcut să mă simt si mai frustrat. Moartea a făcut ca toate defectele ei să devină
absolut insignifiante - toate în afară de unul singur, îmi spun acum. Dar îmi refulez şi acest gând.) Spun:

— Mi-a plăcut că aveai sânii albi, în comparaţie cu

restul corpului.

— Şi tu aveai o piele mai catifelată decât crezusem că poate să aibă un bărbat. Iar Monika era minunat de albă, aproape transparentă.

— Da. Aproape transparentă, repet eu.

Si continui:

>

— Probabil că ea a început.

— Nu, zice Ellen. Eu.

— Tu? Serios?

— Da. Eram între voi. Ţie ţi-am mângâiat picioarele, şi ei...

— Şi ei...?

— Ei i-am mângâiat... hm...

— Aşa a început?

— Da. Mâna mi-a alunecat din greşeală chiar pe... ăăă... pe părul ei pubian. Am văzut că-i place. Şi am văzut că şi ţie-ţi plăcea că stau pe piciorul tău.

— Ştii, întreb eu, că înainte de noaptea aia nu mai făcusem dragoste cu nici o femeie în afară de Monika?

— Nu! Nu-i adevărat! Vorbeşti serios? Ce emoţionant...

— Dar a fost ideea Monikăi să stau eu la mijloc, nu?

— Da. Doar era petrecerea ei. Şi probabil că i se părea un pic periculos să-şi ştie prietena cea mai bună goală în pat lângă iubitul ei.

— Da, zic eu, mi-a şi spus asta mai târziu. I-a fost teamă c-o să mă îndrăgostesc de tine. Şi ea era îndrăgostită de tine, dar altfel, mi-a spus. Şi, oricum, nu vedeam în asta nici o ameninţare. Ciudată chestie...

— Monikăi i se părea excitant să se uite cum te ating, zice Ellen.

— Se excita mereu şi când mă masturbam de faţă cu ea.

1 Ar fi putut să fie mai bine (engl.).

— Serios? Eu deloc.

Da, ştiu.începem amândoi să râdem. E un râs de uşurare. Umplu din nou paharele. Dar uşa e tot închisă, suntem încă prizonierii întâmplărilor de-acum paisprezece ani.

— Mă excita felul în care săruta ea. îşi mişca limba foarte încet, dar foarte, cum să zic... *determined*[1].

— Eu m-am excitat uitându-mă la voi când vă sărutaţi, zic eu. N-o mai văzusem niciodată pe Monika sărutându-se cu altcineva. Din fericire.

Şi iarăşi îmi reprim toate gândurile din prezent. Vreau să gândesc aşa cum gândeam atunci, să simt ce simţeam atunci.

— Monika m-a întrebat dacă nu vreau să mă uit la voi când faceţi dragoste, zice Ellen.

— Da, m-am speriat puţin când am auzit-o.

— Dar era petrecerea Monikăi, aşa că...

— Da.

— Mi-a plăcut mult cum aţi făcut dragoste. Foarte prudent.

— Bine, un pic şi pentru că erai tu acolo. N-o făceam întotdeauna la fel de prudent.

— Mi-a plăcut că n-aţi vrut s-ajungeţi la orgasm.

— Nu, pentru că te-am fi exclus.

— Da.

— Dar nici tu n-ai avut orgasm atunci, nu?

Ellen tace. Ia o înghiţitură de vin.

— Ce?! Ai avut...? Vorbeşti serios?

Ellen aproape că se îneacă cu vinul.

— Daaaa! izbucneşte ea. Daaaa, eu da! Dar tânjisem o lu- nă-ntreagă în Ecuador - mai ştii? - după Niko ăla, care era teribil de atrăgător, dar cu totul inaccesibil. Iar când v-am văzut pe voi cum o faceţi... Doamne, Armin, nu te supăra pe mine, dar atunci m-am gândit instantaneu la el, şi-atunci...

1 Ferm, hotărât (engl.).

— De-asta ai început tu imediat să vorbeşti despre el!

— Da. De-asta.

— Mi s-a părut înduioşător.

— Zău?

— Zău.

După ce Ellen ne-a povestit despre iubirea ei neîmpărtăşită, Monika a zis:

— O să vă spun şi eu ceva.

Iar i se ivise, în colţurile gurii, micul ei zâmbet, zâmbetul acela care pe alţii îi scotea din sărite, dar pe care eu îl iubeam la fel de mult cum iubeam şi neruşinarea ei.

— Sunt gravidă, a zis Monika.

Eu şi Ellen ne-am uitat mai întâi la ea, apoi ne-am uitat unul la altul.

— De două săptămâni, a zis Monika. Am făcut testul azi-di- mineaţă. Aştept un copil.

— Nu se poate, Monika! Serios?

— Da, serios!

— De ce nu ne-ai...

— Păi, ăsta-i cel mai bun moment.

— Ce veste!

— Felicitări!

— Mersi.

— Ho! Hoooo!

— Unde-i vinul? Trebuie să sărbătorim!

Dar vinul se terminase, iar Monika a zis că n-avea să mai pună nici o picătură de vin pe limbă în următoarele şapte luni şi jumătate.

Ne-am culcat capul pe burta Monikăi, mai întâi eu, apoi Ellen. Am ascultat, apoi am schimbat câteva cuvinte în şoaptă. I-am sărutat păsărică. Păsărică ei frumoasă de fată.

— Da, a spus Ellen. Avea o păsărică frumoasă de

fată.

Se deschide uşa. E Bo.

— Nu pot să dorm, zice el.

— Vrei un pahar de vin? întreabă Ellen. („Ce repede trece timpul! îmi spun. Bo a început să bea vin!“)

— *Yépy* zice Bo.

Are pe el un tricou prea larg *(Im Bart Simpson, who the hell are you?*[7]*)* şi pantaloni de jogging. Se aşază turceşte pe un scaun. A crescut. E aproape mai înalt ca mine. Ia o înghiţitură de vin.

— Nu-i rău, zice el.

Apoi:

— Vă deranjez cumva?

7 Eu sunt Bart Simpson, tu cine dracu eşti? (engl.)

1
2

Nu, deloc. Nu ne deranjezi.Când e vorba de copii, lucrurile stau la fel ca şi cu maşinile: femeile nu-i iubesc mai mult sau mai puţin decât bărbaţii, ci altfel. Monika se supăra pe Bo mai des decât mine, dar îl şi ierta mai uşor. Iar dacă o puneam în situaţia de a alege între mine şi el, îl alegea pe el fără să şovăie. (La care eu mă retrăgeam, vizibil ofuscat, într-un colţ, de parcă nu Bo, ci eu însumi aş fi fost copilul care avea nevoie de iubirea ei necondiţionată — şi poate că aşa şi era.)

Monika îşi iubea la nebunie şi automobilul ei Renault 5, galben-canar, cu care evadase cândva din tinereţea sufocantă de la Roermond. Dar faptul că, într-o zi, i-am paradit de tot maşina, intrând într-un BMW 524 nou-nouţ, cu turbodiesel, a fost o întâmplare şi n-a avut de-a face deloc cu invidia.

Fusesem cu Bo în Spanderswoud, unde ne ocupaserăm de ciuperci, polipori, pitici, băligari, pânze de păianjen, şi nu ştiu cum se face că, la un moment dat, când ne apropiam din nou de Amsterdam, am început să vorbim despre iubire.

— Iubirea face posibilă viaţa. Fără iubire, totul ar muri. E un ; fapt dovedit ştiinţific.

— Bo stătea pe bancheta din spate, strâns bine cu centura de siguranţă în scaunul pentru copii. Probabil că se uita la maşinile care goneau pe lângă noi sau îşi făcea de lucru cu o castană. Nu e exclus nici să fi adormit: de multe ori, conversaţiile noastre luau forma unor monologuri lungi, rostite de mine („pălăvrăgeală dezlânată“, cum se exprima Monika).Odată, s-a făcut un experiment cumplit cu pui de maimuţă. Câţiva pui au fost luaţi de lângă mama lor imediat după naştere şi izolaţi într-o cuşcă goală, unde nu se afla decât un biberon. Alţi pui au fost închişi într-o cuşcă asemănătoare, dar au primit o păpuşă înfăşurată într-o blană moale - o imitaţie de mamă. Puii din a treia grupă au fost lăsaţi cu maimuţa-mamă. Şi ce a dovedit experimentul? Puii izolaţi în cuşca goală şi fără păpuşă au băut lapte din biberon, apoi s-au chircit înfricoşaţi într-un colţ, pierzân- du-şi încetul cu încetul pofta de viaţă. Puii care au primit o păpuşă s-au agăţat de ea cu disperare şi n-au vrut să-i dea drumul nici măcar ca să bea puţin lapte. Mai bine ar fî murit de foame decât să se despartă de pseudomama lor. A fost studiată şi dezvoltarea ulterioară a acestor maimuţe. Cel mai mult au avut de suferit maimuţele din cuşca goală. S-a dovedit că nu sunt capabile să trăiască împreună cu alte maimuţe şi au fost primele afectate de boli. In cazul maimuţelor care au primit o păpuşă, defectele de creştere s-au corectat după experiment, dar nici ele n-au avut parte de o dezvoltare cu totul normală. Doar puii care n-au fost separaţi de mamă au devenit maimuţe adulte normale si sănătoase.

Tocmai traversam Vrijheidslaan.

— Taţi! a spus Bo deodată. Taţi, e un pitic în plasă!

— Serios?

— Da!

— De unde ştii?

— Se mişcă.

— Pe bune?

— Pe bune. Se mişcă plasa.

— O, o!

Pe bancheta din spate, lângă Bo, era o pungă de plastic, cu o bucată de lemn pe care crescuseră nişte ciuperci micuţe, galben-aurii.

— Vrei să i le ducem lui mami? propusesem eu.

Bo a fost de acord.

— Hiiiiii! a strigat Bo deodată.

M-am speriat şi eu de sperietura lui. Bo nu se speria chiar din orice. M-am uitat în spate să văd ce se întâmplase. Am întins mâna după punga de plastic.

— Aaaaah! a urlat Bo.

In clipa următoare, intram cu botul în portbagajul unui BMW de un negru strălucitor, parcat neregulamentar pe carosabil.

— Un pitic?! a întrebat posesorul uluit al BMW-ului, ţinând încă în mână hamburgerul din care n-apucase să mănânce decât jumătate.

— Un pitic? a întrebat agentul de circulaţie.

— Un pitic, a bolborosit şoferul camionului de remorcare şi a ridicat maşina Monikăi, ale cărei roţi din faţă erau deformate.

Am luat amândoi plasa, eu cu o mână, Bo cu cealaltă. Nu mai era mult de mers până pe Ceintuurbaan. Acasă, am scos din plasă bucata de lemn. Nici urmă de pitic în ea. Dar ciupercile erau rupte.

— Ţi-am spus eu că a fost un pitic în ea! a insistat Bo cu încăpăţânare. L-am văzut eu!

Eram sub duş, ocupat să spăl sudoarea, murdăria şi

frica de • pe mine, când Bo a băgat capul pe uşă.

— Vino! a şoptit el.

îşi ţinea degetul la buze.

— Iar a venit piticul.

1

Am ieşit de sub duş, cu apa picurând de pe mine. Bucata de lemn era pe măsuţa de cafea. In jurul bucăţii de lemn, adulme- când-o, se învârtea, cam buimac, un chiţcan. Bo a izbucnit în râs:

— Vezi? Vezi?

De spaimă, şoricelul s-a furişat la loc în gaura întunecoasă în care stătuse ascuns tot timpul cât studiaserăm noi ciupercile în pădure.

— Un pitic? a întrebat Monika, odată întoarsă acasă.

— Da, un pitic, a zis Bo. Vino să-l vezi!

Monika a fost supărată pe mine trei zile.

— Cumpărăm una mai mare, am propus eu.

— Nu despre asta e vorba!Una mai frumoasă. Mai nouă. Şi care să fie şi un pic mai sigură.

— Nu despre asta e vorba!

— Atunci despre ce e vorba?

— O maşină nu-i un lucru, o maşină e un loc. Ca o casă. Valoarea ei depinde de amintirile pe care le păstrezi în ea.

— De fapt, e vina lui Bo, am spus eu.

1
3

Nimeni n-a râs vreodată mai sarcastic decât MonikaRobbert Hubeek nu locuieşte într-un cartier luxos, aşa cum sugerează adresa lui. Stă în cea mai decăzută casă de pe cea mai decăzută porţiune a unei străzi care nu aparţine decât pe jumătate celui mai şic cartier din Amsterdam-Zuid. Plăteşte, fără îndoială, o chirie mult prea mare (din pricina zonei) şi, fără îndoială, şi-a trecut adresa, cât mai bătător la ochi, pe cartea de vizită (ca s-arunce praf în ochii eventualilor clienţi).

„R. Hubeek & FPRconsultanţa[4], scrie pe plăcuţa de la intrare. Apăs pe butonul soneriei, montată strâmb în uşorul uşii.

— Armin, bătrâne, mai trăieşti? îmi strigase Robbert la telefon când îl sunasem. Ce mă bucur să te-aud!

I-am ignorat jovialitatea.

— Vreau să vorbesc ceva cu tine, am spus. In ultima vreme, mă frământă nişte amintiri de pe vremea când eram cu Monika. Sunt câteva chestii pe care nu mi le mai aduc bine aminte şi cred că tu ai putea să-mi împrospătezi un pic memoria.

— Săracul de tine! a exclamat el. Nu vrei s-o laşi în pace deloc? Sigur, eşti bine-venit. Sigur, sigur, imediat ne lăsăm în voia amintirilor, c-un păhărel în faţă şi-un trabuc... Vino, ce mai stai? Ce surpriză! Sincer să fiu, nu m-am mai gândit de mult la voi, adică la tine şi la Monika. Şi ce mai face băieţelul vostru... na, c-am şi uitat cum îl cheamă!

— Bo.

— Aşa, Bo. Numele ăsta mi s-a părut dintotdeauna ciudat.

— Bine, zic eu. Bo face foarte bine.

— A crescut, nu?

— Da, a crescut.Păi, o să-mi povesteşti totul pe îndelete. Când vii?

Agenda nu părea să-l împiedice câtuşi de puţin, pentru că, de

fapt, era disponibil oricând. Am stabilit să ne întâlnim după-amiază. („Aşa o să putem să şi bem ceva, deşi, dac-ar fi după mine, am putea începe şi la 11 dimineaţa, ha-ha-ha![a]) Aveam deci o scuză bună să nu rămân prea mult.

1

Robbert e nevoit să coboare scările ca să-mi deschidă. Se postează ceremonios în uşă, cu braţele încrucişate şi un rânjet larg pe faţă.

— Ia să te vedem, spune el măsurându-mă din cap până-n picioare. Nu mai eşti nici tu chiar aşa tânăr, din câte văd. Deşi (aci tot posibilul să maschezi realitatea.

Cu o mână palidă şi cărnoasă, arată spre încălţările mele:

— Bascheţi roşii All-Stars. De când cu Monika, nu i-am mai văzut la mine-n casă. Hai, intră te rog!

Urcă scările în faţa mea. Pantaloni de catifea reiată, papuci de piele. Cămaşa îi flutură nonşalant peste pantaloni, fără să abată însă atenţia de la faptul că n-are fese. („Vezi, îmi spusese Monika într-o seară, când ne întâlniserăm cu el într-o cafenea, în privinţa leselor am progresat mult cu tine. De-ar fi numai asta, şi tot nu l-aş mai vrea niciodată înapoi.“ Dar atunci băuse cam mult, iar c ând bea, voia sex mai târziu şi ori de câte ori voia sex îmi făcea complimente.) Nu există mochetă pe trepte, iar tencuiala e coşcovită. De la obiectele prea mari cărate pe scări, peretele e brăzdat de zgârieturi adânci. Cineva a desenat cu cariocă neagră pe perete o stea a lui David şi a scris dedesubt: *Fuck* ţăranii! Ajax *foreveA*“

— Intră te rog în modesta mea colibă! îmi spune Robbert pe primul palier, în faţa unei uşi deschise.

Apartamentul miroase a bere stătută şi a fum de

trabuc şi seamănă în multe privinţe cu o garsonieră de student. In living se •iMă o canapea uriaşă cu o cuvertură de catifea-cord maro, plină de pete. In faţa canapelei, un televizor la fel de uriaş şi o berjeră ni cadrul din lemn de stejar. Peste tot zac împrăştiate sticle de bere goale. Ziare vechi, reviste, corespondenţă nedeschisă, un ghid ' IV *Veronica.* Pe rafturile bibliotecii sunt câteva cărţi care trădează si udii de drept neterminate, o agendă Snoecks veche de şase ani, două etajere de benzi desenate şi operele complete ale lui A.ETh. van der Heijden[8]. Singurul ornament de pe perete e coperta înrămată a unei reviste de cancanuri — o fotografie neclară a prinţului Willem-Alexander în compania unei blonde: „REVELAŢIE! Iubirea secretă a prinţului moştenitor. Va urca oare pe tron această blondă?"

Vreau să spun ceva despre timpul care a stat în loc, dar Robbert mi-o ia înainte.

— Ştiu la ce te gândeşti, spune el. Studentul etern! Şi nu te înşeli deloc. Studiez zădărnicia vieţii. Şi ţi-o spun cu toată convingerea: e al naibii de interesantă. *En passant*, mă amuz cu un job de consultant care-mi umple buzunarele din când în când - deci ce mai poate s-aştepte de la viaţă un bărbat ca mine? Sigur, sigur, o gagică bună, dar şi dintr-astea se mai găsesc pe ici, pe colo. In plus, ştii tu cel mai bine ce probleme apar când te ocupi prea intens de neamul femeiesc... Apropo, acum cât timp v-aţi despărţit voi doi? Hai! continuă el, înainte ca eu să-i pot răspunde la întrebare.

(Acum cât timp ne-am despărţit? Imposibil să nu ştie...) Se întoarce, îndreptându-se din nou spre palier. Acolo, o a doua uşă duce în altă cameră, care a fost

8 Adrianus Franciscus Theodorus van der Heijden (n. 1951), unul dintre cei mai importanţi scriitori olandezi contemporani, autor al monumentalului ciclu romanesc *De tandeloze tijd* \Timpulpară dinţi].

transformată într-un impecabil birou. Masă de cafea de sticlă, birou cu blat de sticlă, computer, parchet pe jos, o pictură abstractă pe perete, scaune de piele neagră cu baza din oţel cromat.

1

— Dar, lămureşte-mă, cine-ţi cere ţie consultanţă?! întreb eu.

— Te rog, fără sarcasme din astea! spune el zâmbind pe sub mustaţă. Comercianţi. Mici industriaşi. întreprinderi comerciale străine cu nume de genul AsiaTrading International şi Kabul Trans. O adunătură pestriţă pe care o ghidez puţin prin jungla legilor şi a reglementărilor olandeze. Suficient cât să fie mulţumiţi, prea puţin ca să se descurce fără mine.

Ne întoarcem în living, unde se află canapeaua plină de pete.

— Ce pot să-ţi ofer? întreabă el. Whisky, votcă sau bere?

— Whisky.

— Un Glennfiddich pentru un vechi prieten cu inima frântă. Mai nou, eu mă delectez după-amiaza cu drogul naţional al amicilor noştri ruşi. Hai noroc!

Bem. Caut cuvintele potrivite cu care să-mi încep interogatoriul, dar iarăşi mi-o ia înainte.

— Hai, dă-ţi drumul! Zi ce te frământă! Ce amintiri îţi tulbură somnul binemeritat?

— De câtva timp, am motive să cred, încep eu sofisticat, că în anii petrecuţi alături de Monika n-am fost, ca să zic aşa, singurul bărbat din viaţa ei.

— Ha, ha, puteam să jur! zice Robbert. Ai găsit cumva o scrisoare pe care a scris-o, dar, din motive imposibil de elucidat, n-a mai apucat s-o trimită? Eşti hărţuit de vreun anonim care te scoală din pat în toiul nopţii să-ţi spună gâfâind în receptor cât de bine se futea el cu Monika şi ce dor i-e acum de ea? Ha-ha-ha!

E atât de satisfăcut de propria elocvenţă, încât îşi mai toarnă, drept recompensă, un pahar de votcă.

— Nu vrei şi tu? Bea cu încredere, că nici un medicament nu anesteziază mai bine aleanul decât o doză zdravănă de alcool.

—Aş vrea să ştiu, spun eu, dacă a vorbit vreodată cu tine despre altcineva. Sau dacă ţi-a zis ceva în direcţia asta.

— A, nu, nu...

Se uită în faţă gânditor.

— Despre ce vorbeam noi pe vremea aia? Mai mult ne certam, asta-mi amintesc bine. Nu mă slăbea deloc cu trăncăneala ei de stânga, feministă. In sensu ăsta, dacă vrei să ştii, am fost bucuros că m-ai scăpat de ea. Normal că m-am simţit foarte rănit în orgoliul meu masculin, dar bănuiesc că acum înţelegi şi tu mai bine i bestia asta, ha-ha-ha!

Se uită-n ochii mei, cu acelaşi rânjet pe faţă cu care m-a întâmpinat la uşă — un rânjet care-mi provoacă o agresivitate fără margini. E acelaşi rânjet, îmi dau seama, ca în poza cu Monika. Ce motive avusese să rânjească aşa la petrecerea noastră, în casa noastră?

— Ai mai făcut sex cu ea după... ?

— După ce a-nceput să şi-o tragă cu tine? Sigur că da, scumpul meu prieten! Tu te-ai fiitut cu ea când noi doi eram încă împreună «au când credeam că suntem încă împreună. Ce, nu mai ştii?

Mă aşteptam la asta, dar... Mă simt deodată foarte mic, jenat.

— îmi pare rău, spun eu cu jumătate de gură, că s-a întâmplat aşa.

Dar nu sunt sincer, iar el ştie asta şi ştie şi că eu ştiu că ştie. îmi mai umple o dată paharul şi face o pauză lungă. Deasupra capetelor noastre, cineva traversează, cu paşi răsunători, o cameră.

— O să-ţi povestesc ceva, spune el atunci, ceva ce n-o să-ţi placă.

Vocea îi e schimbată. Simt în ea o furie reţinută. Dar

şi un fel
de triumf secret. Ca o răzbunare. Glenfiddich-ul îmi arde în stomac.

— Ţii minte că am fost odată la voi la o petrecere? Cât timp să fi trecut de când eu şi Monika nu mai eram împreună? Un an jumate pe puţin, poate chiar doi. Era gravidă de câteva luni - mi-aduc aminte, pentru că nu mai bea. Şi totuşi — ciudată chestie! —, în seara aia m-a lovit din nou, brusc, cea mai veche emoţie de pe pământ: atracţia dintre mascul şi femelă, ca să mă exprim aşa.

Iar mă priveşte în ochi. Pe buze îi joacă un mic zâmbet infam.

— Nici măcar n-aş putea să-ţi spun, continuă el, cum mi-am dat seama, dar era acolo. Ceva-n privirea ei. Felu-n care m-a atins. Trecuse probabil un an de zile de când nu mă mai atinsese spontan, în privinţa asta poţi fi liniştit: când îşi lua inima-n dinţi şi-mi spunea că o face cu altul, dispărea pe loc orice intimitate între noi doi. Oricât aş fi insistat, orice argumente raţionale aş fi găsit - aveam şi eu dreptul măcar la un futai decent de adio, îmi spuneam —, ea nici nu voia s-audă. Tare ţi-am mai purtat pică din pricina asta!

Goleşte paharul, îşi mai toarnă unul. Şi brusc îi reapare pe faţă rânjetul ăla.

— în seara aia m-a condus la staţia de autobuz. Ştiai?

Nu ştiam.

— Am luat-o pe Ceintuurbaan. M-a lăsat să-i petrec braţul pe după umăr. Eram beat, normal. Şi mi se sculase... ştii cum... ? Mi-a zis chiar ea: „Eşti beat, zice. Ţi s-a sculat. “ îţi jur că ea a-nceput! Zic: „Da, vreau să ţi-o trag. Cât mai tare şi cât mai mult.“ Nu mă mai regulasem de luni de zile, eram terminat, mă-nţelegi... „Asta nu se poate“, zice. „Ba se poate“, zic. La care ea: „Asta nu se poate. în schimb, se poate altceva...“ Şi mă

împinge în intrândul unei clădiri. Eram lângă un magazin de pantofi, ţin minte şi acum. Un fel de nişă întunecoasă între intrarea magazinului şi o uşă cu soneriile locuinţelor de deasupra. Acolo mi-a făcut laba. Aş fi vrut să mi-o şi sugă, dar ea n-a vrut. Nu conta. Nu cred c-am mai avut în viaţa mea un orgasm atât de rapid. A fost cam aiurea. Adică... faptul că s-a terminat aşa repede. Eşti mulţumit cu răspunsul ăsta?

Iarăşi rânjetul.

Mai târziu, într-o cafenea cu Dees, dau cu pumnul în masă de frustrare. Se varsă un pahar de bere. Berea se prelinge pe masă. îmi apare o pată imensă pe pantaloni, între picioare. Asta mă scoate şi mai tare din minţi.

— Nesimţitul! Scârbă arogantă! Să-l fi văzut numai! După ce-a lerminat cu mărturisirile lui de doi bani, şi-a mai aprins şi un i rabuc. Apoi m-a-ntrebat: „Şi ce mai face băieţelul tău? Poftim, c-am şi uitat cum îl cheamă...“ Nenorocitul! Pur şi simplu a profilat de situaţie. Monika era îngrozitor de labilă atunci. Se întâmplă des la femeile gravide. Ce jigodie!

Dar Dees nu zice nimic. Abia după ce termin eu de înjurat şi ni se aduce încă o bere, începe în sfârşit să vorbească:

— Dar acum ştii măcar că nu el e tatăl lui Bo. Asta-i un motiv de uşurare, aş zice. Iar dacă-i adevărat ce spune el, asta e, se mai întâmplă. Cine n-are pe conştiinţă fapte pe care-i e ruşine să le recunoască? Tu ţi-ai mărturisi cele mai ruşinoase păcate în faţa unui juriu format din toate femeile cu care ai împărţit vreodată patul?

— Dar nu l-am pus eu pe pseudoconsultantul ăsta frustrat, care fumează trabuc şi bea votcă, să mă terorizeze cu cele mai penibile păcate ale Monikăi!

— Ba tu l-ai pus.

— Eu?
— Da, tu.
— Da, poate că ai dreptate.

1

— Cum procedaţi acum cu copilul? întrebase Robbert.

— Ce? am întrebat eu.Păi, înţeleg că v-aţi despărţit. Care dintre voi îl creşte, tu sau Monika?

Carevasăzică nu ştia.

— Eu.

— Şi Monika? întreabă el.

M-am ridicat, mi-am pus geaca pe mine şi am plecat.

— Sincer să fiu, continuă Dees, nu cred o iotă din povestea asta cu uşa magazinului şi cu masturbarea. Prea sună a fantasmă de adolescent frustrat.

1
4

Sunt foarte bucuros că Dees mi-e prieten.Moartea s-a anunţat aşa cum se anunţă o viaţă nouă: prin greţuri. Intr-o dimineaţă răcoroasă de aprilie (coţofenele munceau din nou să-şi repare cuibul), eram cufundat în *the roles ofalpha- and beta-adrenergic receptors in liver cells*, când Monika s-a întors acasă pe neaşteptate. Era palidă, iar când am sărutat-o, buzele ei mi s-au părut reci.

— Nu mă simt bine, a zis ea. Mi-e greaţă. Mă doare capul. Mă bag în pat chiar acum.

I-am făcut un ceai de tei, dar, când i l-am adus, dormea profund. Am terminat ce aveam de lucru, iar Monika dormea. L-am dus pe Bo la un prieten de-al lui la care mergea să se joace de două ori pe săptămână, iar Monika dormea. S-a trezit abia la începutul serii. Se simţea şi mai rău decât dimineaţa. I-am făcut din nou ceai şi a băut două căni întregi. Apoi s-a dus împleticindu-se la toaletă, unde a stat cel puţin douăzeci de minute.

— îmi vine să vomit, dar nu pot, a zis ea după ce a revenit, în cele din urmă.

Era cenuşie la faţă. Avea cearcăne la ochi, iar părul ei, de obicei atât de rebel, atârna acum în şuviţe fără vlagă.

— Ai gripă, am zis eu.

— Da, şi nu o formă uşoară.

— Mami are gripă, a făcut Bo.

— Ai febră? am întrebat.

— Cred că da.

— I-am pus mâna pe gât, apoi i-am atins fruntea, dar mi s-a părut mai curând rece decât fierbinte. Mai târziu, termometrul indica patruzeci cu doi. Monika tremura. Am mai pus o pătură pe ea.Mami are gripă, a zis Bo. Mami trebuie să doarmă.

1

— Da, mami trebuie să doarmă.

L-am luat cu mine în living, l-am instalat pe canapea, cu o pernă şi noua pilotă cu Bert şi Ernie[9], pe care o primise cadou de la părinţii Monikăi la a treia aniversare.

— Vrei să-ţi citesc?

— Da, da.

Şi am început să-i citesc:

— „Intr-o vale de munte singuratică şi îngustă, undeva sus, în nordul Scoţiei, Leta, o acvilă frumoasă, şedea în cuibul ei uriaş, făcut din ramuri groase şi crenguţe, şi clocea două ouă mari, pătate. Curând, puişorii aveau să iasă din găoace, iar ea nu-şi mai încăpea-n piele de bucurie. “

Când am ajuns la pasajul în care puii de acvilă veniseră, într-ade- văr, pe lume, iar acvila-tată se pregătea să captureze pentru copiii lui un cocoş-de-munte, Bo a adormit. (Asta se întâmpla înainte de coşmarurile lui, pe vremea când încă dormea cu ochii închişi. Pleoapele i-au căzut încet, apoi i s-au deschis din nou, într-o ultimă încercare de a alunga somnul. Dar până la urmă a fost copleşit de oboseală şi s-a predat cu un suspin - cel mai frumos moment al zilei.) *FulgoTy acvila-de-munte* şi *Tigrul Tirmur* erau cărţile preferate ale lui Bo, în timp ce la *Babuinul Cra* nu-i plăcea decât coperta, datorită leopardului sălbatic care se năpustea de pe o stâncă asupra babuinului. In rest, cartea era proastă, cu toate că nu-mi putea explica de ce.

In timp ce Bo dormea, am mai citit puţin, până la

9 Personaje din serialul american pentru copii *Sesame Street.*

lecţiile de vânătoare ale lui Fulgor - pasajul preferat al lui Bo:

— „Fulgor a fost în culmea fericirii când a descoperit primul lui şoarece. Cu picioarele bine întinse, şi-a dat drumul în jos şi, în secunda următoare, a simţit ceva moale şi lânos zbătându-se de mama focului sub gheara lui dreaptă. O clipă mai târziu, ani- măluţul murise, iar tânăra acvilă s-a mai jucat cu el preţ de câteva minute, ca o pisică, rostogolindu-1 prin iarbă şi prinzându-1 la loc, ţinându-1 puţin în gheare, apoi lăsându-1 iar să cadă, până când a hotărât să nu mai piardă vremea şi l-a înghiţit pe nerăsuflate."

Monika avea impresia că Bo e prea mic pentru asemenea cărţi. Dar Bo, ca şi mine de altfel, nu era de-acord cu ea.

— Moartea face parte din viaţă, Mo, i-am spus eu odată. Nu
există nimic neobişnuit sau crud în legătură cu moartea. In curând,
băieţelul o să vrea un hamster si ştii doar că animalele
astea mor > > >
prea repede. Mai bine să se obişnuiască de-acum cu ideea că animalele mor. Ca şi oamenii.

(De unde să ştiu ce urma să se întâmple? In plus, pe-atunci nu cunoşteam acest pasaj din Evanghelia după Filip: „In lume există bine şi rău. Dar binele din lume nu e cu adevărat bun. Iar răul nu e cu adevărat rău. Există un singur lucru pe lume care e cu adevărat rău. Acest lucru se numeşte «mijlocul». E moartea". Nu i- cm mai citit niciodată lui Bo din *Fulgor, acvila-de-munte*.)

Monika nu se simţea mai bine nici în dimineaţa zilei urmă-
toare. Ce-i drept, febra îi mai scăzuse puţin, dar parcă-i pierise orice poftă de viaţă. Mă fixa cu o privire goală şi

nu mi-a spus decât:

— Doamne, ce rău mă simt!

Şi-a băut ceaiul, dar numai după lungi insistenţe. Şi n-a vrut să mănânce nimic.

1

— Dacă nu te simţi mai bine până după-amiază, îl sun pe doctor, am zis eu.

— Tot mai are gripă mami? a întrebat Bo cu o urmă de indignare în voce.

— Da, mami încă are gripă.

După-amiază a venit şi doctorul, deşi fără tragere de inimă. („N-aţi putea să mai aşteptaţi o zi?" „Nu, nu mai pot s-aştept o zi. N-am mai văzut-o niciodată în halul ăsta." „Cât are febră?" „Nu ştiu, îi e atât de rău, că nu poate să-şi ia nici temperatura. Dar aseară avea patruzeci cu doi, iar azi-dimineaţă treizeci şi nouă cu nouă." „Aş propune..." „Eu aş propune să treceţi pe-aici după-amiază." A venit.)

Nu-1 mai întâlnisem până atunci, dar am observat ca s-a speriat văzând-o pe Monika. Nervozitatea cu care-mi strânsese mâna a dispărut pe loc. S-a aşezat pe marginea patului şi i-a vorbit. Braţul ei stâng zăcea pe cuvertură, alb şi plăpând. Brusc, am distins pe piele nişte pete mici, roşii.

— Monika, a spus doctorul încet. Monika?

A durat câtva până să răspundă. Când a înţeles, în fine, că fusese strigată, a deschis o clipă ochii. Buzele ei au format un cuvânt, dar n-a reuşit să scoată nici un sunet.

— Cum te simţi, Monika?

— Rău, a spus ea atunci, cu o voce foarte slabă. •

— Te doare capul?

A aprobat din cap, aproape imperceptibil.

— Ţi-e greaţă?

— Nu-mi mai e.

— Unde te doare?

I-a atins prudent tâmpla dreaptă cu vârfurile degetelor.

— Aici?

A făcut semn din cap că nu.

— Aici? Aici?

— Da.

La stânga, spre mijloc.

— Când a început? m-a întrebat pe mine.

— Ieri-dimineaţă. Pe la unsprezece şi jumătate s-a întors de la serviciu. Ii era greaţă. O durea capul. A dormit dusă toată ziua. Şi aproape toată seara. Şi azi-noapte. Şi azi, cam toată ziua. Cu toate astea, nici un semn de însănătoşire.

— Aş vrea totuşi să-i iau temperatura, a zis doctorul. Se poate şi pe cale orală.

A scos din geantă un termometru, l-a scuturat puţin în palmă, l-a pus într-o învelitoare de plastic şi s-a aplecat deasupra ei.

— Vrei să ţi-1 bage puţin în gură, Monika?

A deschis gura. El i-a introdus termometrul. Ii era greu şi să-şi strângă buzele. Doctorul a rămas aplecat deasupra ei. I-a mai pus o dată mâna pe frunte. I-a cercetat faţa.

— îmi dai voie? a întrebat el, apoi i-a luat, foarte prudent,

braţul si i l-a studiat cu atentie.

)) >

N-a lăsat-o nici o clipă din ochi, în timp ce aştepta să urce mercurul din termometru. Felul în care-şi concentra asupra ei întreaga atenţie profesională era liniştitor şi alarmant în acelaşi timp. „Tţ-tţ-tţ“-ul cu care a citit temperatura a fost doar alarmant.

— Monika, a spus el, pentru siguranţa ta, e mai bine să mergem la spital. E posibil să ai o infecţie urâtă. Iar asta se poate stabili la spital mai bine decât aici. In plus,

acolo au mai multe mijloace
de a o trata. Aveţi maşină? m-a întrebat el.

— Nu mai avem.

— Hm... E prea bolnavă ca să luaţi un taxi. Are aproape patruzeci şi două de grade. Pot să dau un telefon de aici?

— Da, sigur.

I-am arătat telefonul. A sunat la spital, a explicat pe scurt situaţia şi a chemat o ambulanţă.

— N-aveţi de ce să vă îngrijoraţi prea tare, a zis el după ce a pus receptorul în furcă. E bine că m-aţi chemat. Vreau să exclud câteva chestii. Se pare că a contractat o infecţie. Poate fi orice. Important e unde e localizată infecţia asta. Am nevoie de date sigure. Dacă vreţi, puteţi să mergeţi cu ea în ambulanţă, iar eu pot să-l iau pe micuţ cu mine. O să conduc în spatele dumneavoastră.

A zâmbit, dar iară convingere.

— Vrei, Bo? am întrebat eu.

Bo s-a agăţat de pantalonii mei fără să zică nimic.

M-am întors în dormitor şi am îndesat într-o sacoşă câteva haine pentru Monika.

— Unde se duce mami? a întrebat Bo.

— Mama se mută puţin la spital.

— De ce?

— Pentru că e bolnavă. Şi pentru că la spital pot s-o vindece mai repede decât acasă.

— Aha, a făcut Bo. Şi mergi şi tu la spital?

— Da, dar numai ca s-o duc pe mami. După aia mă întorc acasă.

— Pot să vin si eu?

— Da, dar numai dacă vii cu doctorul. Pentru că în salvare nu e loc pentru toţi.

— Nu vreau cu nenea ăsta.

— Şi dacă merg şi eu cu nenea ăsta?

Da, asa era bine.

— Se poate? l-am întrebat pe doctor.

— Sigur că da.

I-am explicat Monikăi ce urma să se întâmple. Pe buze i s-a conturat un zâmbet vag şi a făcut un semn aproape imperceptibil din cap. Când au urcat-o în ambulanţă, mi-a îngheţat inima de frică.

Maşina doctorului puţea a fum de ţigară.

Azi-noapte, în pat, m-am gândit la doctorul acela - ore-n şir. Cât de bine o cunoştea pe Monika? L-am văzut cum îi bagă termometrul în gură, cum îi pune degetele pe frunte, cum îi vorbeşte. Era cu putinţă? Oare de-asta mi-a propus mai întâi ca Bo să meargă cu el în maşină, iar eu în ambulanţă? O fi vrut oare să fie lăsat puţin singur cu fiul lui, cu copilul lui nelegitim? Am respins de zeci de ori gândurile astea ridicole şi paranoice. Era foarte puţin probabil ca tatăl lui Bo (oricine ar fi fost el) să ştie că el este tatăl, chiar dacă ar fi avut o bănuială. Dar de câte ori nu scriu ziarele despre medici care au întreţinut relaţii intime necorespunzătoare cu pacientele lor?

Când a început să cânte prima mierlă, eram sută la sută convins că-1 descoperisem pe făptaş şi am decis că tot ce aveam de făcut era să-i dau de urmă şi să-l pun în faţa descoperirii pe care o făcusem. Dintr-un motiv sau altul, credeam că unui medic de familie poţi să-i spui pe şleau asemenea lucruri, aşa că o întâlnire cu el n-avea de ce să fie la fel de anevoioasă ca aceea cu Robbert. (In plus, nu trebuia să mă tem de poveşti impertinente, ticluite numai şi numai în scopul răzbunării.) Iar dacă totuşi nu el era tatăl, putea măcar bănui cine era. Poate că Monika îi făcuse confidenţe, ţinând cont că deontologia îl obliga să nu vorbească. Obligaţie care, firește, nu mai era valabilă acum. Puteam să-i demonstrez oricând că interesul unui copil în viaţă e mai presus decât al mamei lui moarteşi că, prin urmare, Bo avea dreptul să ştie cine e tatăl lui, în caz că doctorul deţinea această informaţie. Azi-dimineaţă m-am uitat în cartea de telefon. Cabinetul lui se află la aceeaşi adresă. Ne-am dat întâlnire marţea următoare.

))

Vocea lui nu trăda nici uimire, nici suspiciune. Dar refuz să-mi pun problema dacă acest lucru înseamnă ceva.

— Meningită bacteriană, spusese medicul la spital.

— E grav?

— Poate să fie foarte grav. Dar să sperăm că nu e prea târziu.

— Ce se poate întâmpla?

— Poate să-i fie fatală.

A fost prea târziu. Monika a rămas trei zile la spital. Şi starea ei se înrăutăţea cu fiecare zi. In după-amiaza celei de-a doua zile, a avut un moment de luciditate. M-am aşezat lângă ea pe pat. Mi-a spus:

— Armin, o să mor, nu-i aşa?

— Nu, Monika, i-am răspuns eu, n-o să mori. In nici un caz.

— O să mor. îmi pare rău.

Au fost ultimele ei cuvinte. „O să mor. îmi pare rău.“

Cele trei zile au fost un coşmar. La fel şi săptămâna care a urmat. După aceea, am început să muncesc ca scos din minţi.

— Unde e mami? întreba Bo din când în când.

— Mami a murit, spuneam eu.

— A, mami a murit.

Acum doi ani, mama a murit de cancer la colon. Avea şaptezeci şi doi de ani. Tata m-a sunat dimineaţa devreme, la cinci şi jumătate.

— A murit mama, a spus el.

Iar eu m-am gândit la Bo şi la Monika şi, când mi-au dat lacrimile, nu ştiam după cine plâng.

15

A murit împăcată, a spus tata.Merge pe celălalt trotuar. Faţa şi mâinile ei, albe ca zăpada, părul ei roşu, ca un avertisment.

— Fii atent! strigă ea.

Ii urmăresc privirea şi văd, pe partea mea, un copil care aşteaptă pe marginea trotuarului. Vrea să traverseze, dar trec prea multe maşini. Mă duc spre el, e o fetiţă de vreo şase ani, cu păr blond, scurt şi ochi albaştri, ce seamănă cu prima zi frumoasă din martie.

— Vino, îi spun şi o iau de mână.

Nu dă semne de frică şi nici de uimire. îmi zâmbeşte. Traversăm strada împreună.

— Mulţumesc, îmi spune ea după ce îi aduc copilul.

— Mulţumesc, spune copilul.

— N-ai de ce.

In timp ce merg acasă pe jos, continui să mă gândesc la ea. Ochi verzi. Sau gri... Nici nu mai ştiu. Avea o voce frumoasă. Sigură pe ea, dar şi prietenoasă. Blândă, dar nu o blândeţe de fată.

Trec două săptămâni, timp în care amintirea ei păleşte. Apoi, brusc, iat-o din nou! Urcă în tramvai la staţia Leidseplein. Pielea albă, părul roşcat. Vine lângă mine. Ochi verzi. Nu, mai degrabă gri-verzui.

— Ce mai face fetiţa blondă? întreb eu. Acum e mai atentă când traversează?

Mă priveşte mirată. Apoi izbucneşte în râs.

— Vrei să spui vecina mea? De dragul unei fetiţe ca

ea, aş interzice toate maşinile din oraş!
> >

— Râde şi tramvaiul se clatină, dar primul lucru n-are de-a face decât în mintea mea cu al doilea.E ciudat că m-ai recunoscut, spune ea.

— Din prima, răspund eu.

— Părul meu.

— Ochii tăi.

— Normal.

Iarăşi râde. Are dinţi frumoşi, regulaţi.

— Unde mergi?

— La cumpărături, la De Bijenkorf.

— Pot să vin cu tine?

O spun fără să-mi dau seama, ceea ce mă uimeşte, probabil, mai mult decât pe ea.

— Parc-ai fi mica mea vecină, zice ea.

Tramvaiul începe din nou să se clatine şi să se zdruncine. La curba de pe Spui, aproape că-şi pierde echilibrul. Se agaţă cu o mână de geaca mea şi revine la poziţia iniţială.

— Putem să bem o cafea la ultimul etaj, spun eu. Cu o tartă de mere.

— OK, spune ea cu un suspin teatral.

In piaţa Dam, se sprijină de mine în mers.

— Mi-e frică de porumbei.

N-am mai auzit niciodată ceva atât de caraghios. Dar nu i-o spun.

— Cum te cheamă, de fapt?

— Monika.

— Pe mine Armin.

— Ar-min, repetă ea, ca şi cum ar vrea să-ncerce gustul silabelor pe limbă. Armin. Ciudat.

In restaurantul de la De Bijenkorf bem cafea şi mâncăm tartă de mere cu frişcă. îmi povesteşte despre mica ei vecină: ies deseori împreună în oraş, se plimbă în parc, merg la muzeu (dacă plouă) sau la Grădina

Zoologică.

— Care sunt animalele ei preferate? întreb eu.

— Elefanţii.

— I-ai spus că elefanţii plâng?

— Nu. Elefanţii plâng?

— Da. în anii ’50 a existat un elefant de circ, Sadie, care nu-şi învăţa suficient de repede numerele. Dresorul a pedepsit-o pe Sadie pentru prostia ei, lovind-o cu un baston în cap. Spre marea lui mirare, Sadie a început să plângă de mama focului. De-atunci n-a mai lovit-o niciodată. Şi ea şi-a-nvăţat cuminte toate numerele.

— Şi dacă fetiţa ar fi avut alt animal preferat? întreabă ea. Ai fi ştiut şi despre el o poveste?

— Sigur că da. Care e animalul tău preferat?

Se gândeşte puţin. Apoi spune, cu zâmbetul ei batjocoritor care m-a cucerit pe de-a-ntregul:

— Peştişorul auriu.

— Peştişorul auriu?!

— Da. ’

Şuier printre dinţi şi râd.

— într-o soluţie de alcool cu o concentraţie de 3,1 la sută, un peştişor auriu îşi pierde, într-un interval de şase până la opt minute, capacitatea de a înota pe verticală.

— Minţi! Ai inventat-o pe loc.

— Nici vorbă. Peştişorii aurii sunt folosiţi de mulţi ani în experienţe prin care se studiază efectele alcoolului asupra capacităţii de învăţare. Dacă un peştişor auriu învaţă un truc într-o soluţie de apă uşor alcoolizată, îl va uita după ce e mutat într-un vas cu apă obişnuită, dar e capabil să-l repete dacă e îmbătat din nou. Experienţa asta a fost repetată mai târziu la oameni. Şi a funcţionat la fel.

Continuă să mă privească neîncrezătoare.

— Şi ce trucuri a învăţat peştişorul?

— De exemplu, a fost învăţat să înoate printr-un labirint nu foarte complicat. Ştiu că nu mă crezi, dar e

adevărat.

— Ai fi un bun tată, spune ea.

1

(N-am uitat niciodată chestia asta. Abia împlinisem douăzeci de ani şi până atunci nu mă gândisem nici o clipă la mine ca la un potenţial tată; faptul de a fi tată îl privea exclusiv pe tata, în nici un caz pe mine. Cuvintele ei mi s-au părut uluitoare, excitante şi înduioşătoare în acelaşi timp. Şi mi-am zis: „Poate că tata are dreptate: poate că e timpul să las în pace păsările şi să mai alerg şi după fete“.)După cafea, am mers şi la raionul de modă. A probat două bluze, timp în care eu aşteptam răbdător în faţa cabinelor de probă, de parcă ne-am fi cunoscut de câţiva ani buni.

— Cum ţi se pare? m-a întrebat ea în două rânduri.

Prima bluză nu-i stătea bine — şi mi-a citit pe faţă părerea

înainte să deschid gura.

— Nu-i nevoie, a spus ea. Am înţeles.

A doua îi venea de minune.

— Eşti superbă, i-am spus.

— Linguşitorule!

Şi a râs din nou.

Când am dus-o la tramvai, m-a întrebat:

— Vrei numărul meu?

16

Aşa a început totul. La fel de surprinzător cum s-a şi terminat.în primele opt săptămâni după moartea Monikăi, am redactat două manuale groase. Unul se intitula *Photosynthetic Mechanisms and the Environment*[1], iar celălalt *Pancreatic Islets*[10] [11] [12]. Dacă scot acum cărţile astea din dulap, nu înţeleg o iotă din ele. Capitole întregi sunt dedicate unor noţiuni complet noi pentru mine. în primele opt săptămâni, arhivarul beat din memoria mea a zăcut, probabil, în comă profundă.

Când mă duc la editură să predau ultimele corecturi la cartea despre pancreas, Dees îmi spune:

— în următoarea jumătate de an, nu mai am nimic de lucru pentru tine.

— Minţi, spun eu.

— Da, mint. Dar acum vreau să te duci acasă. Sună-mă dacă ai nevoie de mine, dar nu vreau să te mai văd aici în lunile următoare. Trebuie să faci cu totul altceva, nu să stai cu nasu-n manuscrise.

10 *Mecanismele fotosintezei şi mediul înconjurător* (engl.).

11 *Insulepancreatice* (engl.).

12 Carte de povestiri pentru copii scrisă de autoarea olandeză Annie M.G. Schmidt (1911-1995).

Mă duc acasă, pregătesc masa de seară, pe care o luăm în faţa televizorului, îl bag pe Bo în pat, îi citesc din *Jip şi Janneke** (care-1 lasă rece) şi-i spun că ar trebui să-ncerce totuşi să adoarmă, chiar dacă nu e obosit. După care beau patru pahare de whisky, mă întind pe pat şi rămân cu privirea aţintită pe tavan, până când usturimea din ochi mă avertizează că începe să mi se usuce corneea. Atunci, clipesc de câteva ori şi o iau de la capăt.La patru dimineaţa, aprind lumina în living. Parcul e încă învăluit în bezna nopţii, dar la răsărit mijeşte lumina unei noi zile. Prima mierlă vesteşte zorii. Mă duc în bibliotecă, închid ochii şi-mi plimb un deget pe cotoarele cărţilor. Fără să deschid ochii, iau o carte de pe un raft, mă aşez şi o deschid.

Citesc: „Nimeni nu va ascunde un obiect de mare preţ într-un lucru la fel de preţios; în schimb, mulţi oameni au ascuns saci cu bani în lucruri lipsite de orice valoare. Tot aşa şi sufletul. El e o comoară nepreţuită, care însă a nimerit într-un trup umil/[4]

Reflectez la maxima asta până se luminează afară. Pun cartea (o culegere de texte biblice apocrife despre care nu ştiam că fusese a Monikăi) la loc în bibliotecă şi mă îmbrac. II trezesc pe Bo, apoi pregătesc nişte sendvişuri şi lapte cu cacao, pe care le pun într-un rucsac. Il îmbrac pe Bo cu haine groase şi-i spun să-şi încalţe cizmele de cauciuc. Puţin mai târziu, mergem ţinându-ne de mână prin oraşul încă tăcut.

— Unde mergem? întreabă Bo.

— S-o căutăm pe mami.

Coborâm pe Ceintuurbaan până la Amstel. Rămânem puţin pe pod şi ne uităm la păsări. Un pescăruş dispare sub apă şi revine la suprafaţă cu un peşte în cioc. Bo bate din palme. Pasărea înghite peştele şi se scufundă din nou. Corpul ei e atât de aerodinamic, încât apa nu se încreţeşte aproape deloc. Nu-1 mai vedem ieşind.

— Poate că are un cuib acolo jos, zice Bo, şi acum stă pe ouă.

De cealaltă parte a râului, pe Weesperzijde, o blondă şleampătă plimbă doi dobermani. Bo schimbă, prudent, partea. Aproape de podul Berlage, o luăm la stânga. Apoi aşteptăm sub podul de cale ferată până trece un tren. Bo se uită-n sus, cu capul dat pe spate.

— Poate, spune el după ce se estompează huruitul trenului, poate că mami e-n tren.

La gara Amstel cumpăr un abonament de-o zi, care ne permite să luăm orice tren. Pe peron, unde aşteptăm următorul intercity de Nijmegen, bem lapte cu cacao. Un bărbat în costum şi trenci se aşază lângă noi.

— E bun? îl întreabă el pe Bo.

Bo ridică privirea, dar nu zice nimic. Bărbatul scoate un ziar din geamantan. f*Moscova tremură*, anunţă un titlul de pe prima pagină. Mă bucur că Bo nu intră în vorbă cu cititorii de tabloide.) După ce trenul intră-n gară, aşteptăm până când bărbatul de lângă noi se ridică şi se îndreaptă spre cele mai apropiate uşi. Noi mergem două uşi mai încolo.

— Am văzut-o pe mami, spune Bo când trecem în viteză pe lângă staţia de metrou Holendrecht, unde peronul e plin de oameni în drum spre serviciu.

Stă la mine-n poală şi se uită concentrat pe geam.

— Cum arăta?

— Avea un palton verde. Şi umbrelă.

— Nu e genul care-şi ia umbrela când nu plouă, zic eu.

— Nu, chicoteşte Bo, nu e genul ei, hi-hi!

In gara din Utrecht, o vedem din nou pe Monika. Abia a coborât din tren şi merge pe peron în direcţia noastră. De data asta poartă o geacă de blugi şi, în loc de umbrelă, are-n mână un sac de stofa din Guatemala sau Mexic. La geacă are o insignă cu chipul lui Che Guevara.

Părul roşcat îi stă ridicat în smocuri scurte. Tocmai a fost la coafor. Când trece pe lângă fereastra compartimentului nostru, închid ochii pe jumătate şi o urmăresc printre gene: în felul acesta, păstrez iluzia netulburată.

— Ce scurt are părul! zice Bo.

Aş vrea să-l întreb dacă-i place, dar nu-mi iese nici un sunet din gură.

— Ce s-a-ntâmplat cu porumbelul ăla? întreabă Bo.

Pe nisip, lângă trunchiul unui pin, se văd rămăşiţele unui porumbel gulerat. Adică penele.

— A fost mâncat de un uliu, spun eu.

— Ce-nseamnă uliu?

— E o pasăre de pradă. Seamănă cu Fulgor, acvila-de-munte, numai că e ceva mai mic.

— De ce nu-mi mai citeşti deloc din *Fulgor, acvila-de-munte*? întreabă Bo.

Şi îşi răspunde singur:

— Fiindcă mami crede ca-s prea mic.

— Da, fiindcă Monika crede că eşti prea mic.

Pe întinderea aridă a rezervaţiei naturale Planken Wambuis, n-am văzut-o încă pe Monika. Am mâncat sendvişurile şi am băut ultima cutie de lapte cu cacao, iar Bo dă semne de oboseală.

— Vreau să vină mami înapoi, zice el.

— Mami nu mai vine niciodată înapoi. Dar nu e nici plecată cu adevărat.

— Mami a murit! spune el furios şi loveşte penele porumbelului cu piciorul lui încălţat în cizma de cauciuc.

— Da, confirm eu. Monika a murit. Dar o s-o vedem foarte des.

— Nu mai vreau s-o văd.

La asta nu ştiu ce replică să dau. Il ridic şi-l iau în cârcă. Din felul cum i se zgâlţâie corpul plăpând, îmi dau seama că plânge. Traversez câmpul, iar când ajung la

marginea pădurii, văd că a adorcmit. Il depun cu grijă pe pământ, sprijinindu-1 cu spatele de trunchiul unui mesteacăn. îmi întind haina peste nişte muşchi şi smocuri de iarbă-albastră. Bo s-a trezit.

— Vino să te întinzi aici, îi spun.

Adormim unul lângă altul, la soare. Ultimul sunet pe care-1 aud e ţipătul de jale al unui şopârlar.

In vis, merg pe o stradă liniştită, care parcă nu se mai termină. Mă uit pe geamurile unor case şi văd peste tot oameni stând la masă. Bărbaţi, femei şi copii. Locuinţele sunt amenajate diferit şi totuşi seamănă perfect între ele. în fiecare, un bărbat stă în capul mesei, femeia şi cei trei copii îşi schimbă locurile — dar sunt, invariabil, doi băieţi şi o fată. Oamenii diferă unul de altul cum diferă oamenii în general, dar, în mod straniu, seamănă totuşi între ei: părinţii au toţi aceeaşi vârstă, ca şi copiii de la toate mesele. Când trec eu, toţi ridică ochii din farfurie şi mă fixează cu privirea. Merg pe partea cu numere pare a străzii. Prima oară când sunt atent la numărul unei case, mă aflu la numărul 26. La 244, capătul străzii încă nu se vede. Merg din ce în ce mai repede. Abia mai îndrăznesc să mă uit înăuntru, dar în acelaşi timp nu pot să mă abţin. Mereu cele cinci feţe ridicând privirea din farfurie: un bărbat, o femeie, doi băieţei şi o fetiţă. Deodată, aud pe cineva suspinând. Mă uit în jur, dar strada e pustie. Arunc o privire în casa în faţa căreia m-am oprit. Din nou cele cinci feţe. Dar nimeni care să plângă. Suspinele se aud şi mai tare. In clipa aceea, tresar şi mă trezesc. Suspinele sunt ale lui Bo.

— Bo! Ce ai?

Stă întins pe burtă, cu faţa proptită-n pumni.

— Ce e, Bo?

— Am... am... am visat foarte urât.

— Ce-ai visat?

— Cădeam din lume.

— Cădeai din lume?

— Da. Lumea era pătrată. Şi foarte, foarte departe. Şi eu cădeam. Cădeam tot mai departe de lume.

Îl ajut să se ridice-n capul oaselor şi-l trag lângă mine. Mai suspină puţin şi îşi trage nasul de câteva ori. Îi dau batista mea.

Stăm o vreme unul lângă altul, fără să ne spunem nimic. Mă uit la şopârlar, care continuă să planeze foarte sus, deasupra câmpului. Se roteşte cu aripile nemişcate. Ori de câte ori văd un şopârlar, mă cuprinde dorinţa de-a pluti şi eu, la fel de calm, prin văzduh şi de a mă uita în jos la lume.

„Ce vis ciudat, îmi spun. Să cazi din lume...“ Senzaţia apăsătoare din propriul meu vis s-a estompat.

— Mergem? îl întreb.

Nu primesc răspuns. Bo stă pe marginea gecifmele, aplecat în faţă. O mână de om sub un cer înalt, ca în tablourile lui Ruisdael[13].

— Ce faci?

— Nimic.

Mă ridic să văd ce face. Cu degetele lui mici, râcâie un cocoloş de resturi alimentare vomitate de o bufnită.

— Uite! face el.

Ţine în aer o bucăţică minusculă de os, de care sunt ataşaţi doi dinţi ascuţiţi.

— Maxilarul superior al unui şoarece, spun eu.

— E caca?

— Nu, e un cocoloş alimentar.

— Ce-nseamnă cocoloş alimentar?

Îl lămuresc.

— A fost bine-n burta bufnitei? întreabă Bo uitându-

13 Jacob Isaacksz. van Ruisdael (cca 1628-1682), pictor peisagist olandez din Secolul de Aur.

se la

maxilarul de şoarece. N-a fost, nu? Trebuia să fii atent.

Disecăm mai departe cocoloşul. Mai găsim o bucăţică dintr-un craniu de şoarece, resturi de pene şi oscioare ce provin probabil de la şoareci sau păsări.

— Ce-i asta? întreabă Bo.

Ţine între degete ceva negru, de formă ovală.

— E carapacea unui coleopter.

Există şi alte cocoloaşe în jurul copacului sub care l-a găsit Bo pe acesta.

— Par să fie de la un huhurez, spun eu.

Cocoloaşele sunt lunguieţe şi au formă neregulată, cu capătul ascuţit, ca mai toate cocoloaşele eliminate de bufniţe. Mi se par prea groase ca să provină de la un ciuf-de-pădure sau de la o bufniţă urecheată.

— Poate că e chiar în copacul ăsta.

Ne uităm în sus. Bo descoperă primul pasărea. Stă lipită de tulpină, iar penajul i se deosebeşte cu greu de scoarţa copacului. Are un singur ochi deschis, cu care ne priveşte insistent.

— E treaz! şopteşte Bo.

Rămânem o vreme cu privirea aţintită în sus. Huhurezul închide ochiul la loc.

— Hi-hi-hi! chicoteşte Bo. Somn uşor!

E ora douăsprezece şi mi-e foame. Monika ar fi ştiut un loc în apropiere unde se mănâncă bine de prânz. Ştia cele mai bune adrese, oriunde în ţară - şi n-a vrut niciodată să-mi spună de unde avea asemenea cunoştinţe. Dar nici în pădure nu ne mai întâlnim cu Monika. Mergem pe o potecă înnoroiată, până când ajungem la un drum asfaltat. O ciupercă albă ne arată că mai sunt 2,1 kilometri până la Ede.

Mâncăm clătite cu mere şi sirop. Bo îşi mai ia o îngheţată, eu o cafea cu coniac. In îngheţata lui Bo e

înfiptă o umbreluţă de hârtie.

— Uite, zice el, asta e umbrela lui mami!

Afară, soarele a dispărut din nou după nori. Chelneriţa, o fată cu breton, cosiţe şi coşuri pe gât, vine să aprindă mica lumânare aflată pe masă, între noi doi.

— E bună îngheţata? îl întreabă ea pe Bo, cu voce de copil.

— Asta e umbrela lui mami, răspunde el.

— Asta numai dacă mama ta încape sub ea.

— Ba încape. Fiindcă mama mea a murit.

Fata o şterge repede.

Mă uit o vreme în tăcere la flăcăruia galbenă, în timp ce Bo îşi mănâncă îngheţata. După ce termină, îi şterg obrajii.

— Acum unde mergem?

I-a dispărut complet oboseala.

— Unde vrei tu.

îşi încreţeşte fruntea într-o cută adâncă.

— Vreau la Roermond.

La Roermond locuiesc părinţii Monikăi.

— *Oma*[14] Paradies poate să ne gătească ceva, zice el.

— E o idee bună.

In vestibul, introduc două fise în telefon şi-i sun pe părinţii Monikăi.

— Alo, Paradies la telefon, se aude vocea tatălui.

— Bună! Sunt Armin. Ce mai faci?

— Armin, spune el, fără să mai adauge nimic.

— Bo ar vrea să vină diseară la voi la masă.

— Bo vrea să vină la masă, repetă el, probabil pentru soţia lui.

O aud spunând că e-n ordine.

— Da, v-aşteptăm.

— Atunci, pe diseară!

14 Bunica (neerl.).

— Pe diseară.

Pune receptorul în furcă.

N-am mai vorbit cu ei de la înmormântare şi-mi dau seama că nu ştiu ce să le spun.

— Trebuie să faci conversaţie diseară, îi spun lui Bo.

— Ce?

17

Trebuie să stai de vorbă cu *opa*[15] şi *oma* Paradies.Am pe birou o foaie de hârtie cu o listă de întrebări.
De ce?
A fost pasiune?
A fost iubire?
A fost voluptate?
A fost răzbunare?
A fost plictiseală?
A fost beată?
A fost furioasă?
Unde era?
Era afară?
Era înăuntru?
Ce avea pe ea?
Ce şi-a dat jos de pe ea?
Era lumina aprinsă?
Era întuneric?
A existat preludiu?
A existat postludiu? *
A avut orgasm?

Uneori, îmi dau seama că mă excit gândindu-mă la întrebările astea. Si atunci mă urăsc.

— Domnule Minderhout!

Doctorul scoate o clipă capul pe uşa sălii de

15 Bunicul (neerl.).

18

aşteptare. Pun la loc revista *Story*, unde tocmai am citit despre copilul născut din dragoste al Lindei de Mol[16]. „Copil din dragoste... îmi spun. Oare Bo a fost conceput şi el din dragoste?[44]

Când intru în cabinet, îl găsesc pe doctor în picioare, lângă birou, cu mâna întinsă.

— Domnule Minderhout, a trecut mult de-atunci.

Poartă o pereche de ochelari cu ramă din corn şi are, acum,
părul grizonat. Trebuie să fie trecut binişor de cincizeci de ani. Când se aşază pe scaun, aud un pârâit în genunchii lui.

— Zece ani, spun eu.

— Vă rog, luaţi loc! Cu ce vă pot ajuta? Sau mai bine să vă întreb altceva: ce mai face micuţul — Bo parcă-1 chema, nu-i aşa?

— Da, Bo.

— Nu mai e chiar atât de mic.

— Câţi ani are acum?

— Treisprezece.

— Treisprezece ani. O vârstă dificilă. Dar e bine, nu?

— Da, e bine.

— Si dumneavoastră?

— Dumneavoastră sunteţi tatăl lui Bo?

16 Cunoscută prezentatoare TV din Olanda.

— Ce-aţi spus?

V-am întrebat dacă sunteţi tatăl lui Bo.Mă priveşte perplex. Apoi spune, foarte rar, fără să mă slăbească nici o clipă din ochi:

— M-ati întrebat... dacă... sunt tatăl... lui Bo?

1
)

— Da, asta v-am întrebat.

Oare s-a speriat? Nu, nu cred — sau e un maestru în arta de a-şi ascunde emoţiile. Doctorii sunt, fără îndoială, versaţi în treburile astea. Dar, pe de altă parte, stupoarea i se citeşte limpede pe faţă.

— Răspunsul la întrebare, spune el, este nu. Dar v-aş ruga să-mi explicaţi şi mie de ce credeţi, de ce bănuiţi că aş fi tatăl băiatului dumneavoastră.

— Pentru că eu nu sunt tatăl lui. Deci altcineva trebuie să fie tatăl.

— Nu sunteţi tatăl lui Bo?

— Nu. Sufăr de sindromul Klinefelter. Sunt steril. Am fost întotdeauna.

îşi ţuguiază buzele ca şi cum ar vrea să fluiere şi dă cu zgomot aerul afară din plămâni:

— Pfffffl

— De câţiva ani am o nouă prietenă. Ne doream copii împreună. Dar s-a dovedit că e imposibil.

— Dumnezeule! exclamă doctorul. Şi-acum sunteţi în căutarea tatălui. Bărbatul care...

— Da.

— Şi v-aţi gândit...

— Da, de ce nu?

— Da, în definitiv de ce nu? Se întâmplă. Relaţia medic—pacient poate să devină foarte intimă, iar ziarele scriu frecvent despre situaţii în care lucrurile scapă de sub control.

Ia de pe birou un prespapier de sticlă şi-l învârte printre degete.

— Domnule Minderhout, continuă el, vă spun cu

mâna pe inimă că între mine şi prietena dumneavoastră — Dumnezeu s-o odihnească! — n-a existat nici cea mai mică apropiere intimă. Şi, oricum, ea nu era genul care să încurajeze aşa ceva.

— Dar v-a spus ceva în direcţia asta când a venit aici pentru sarcină? V-a făcut vreo mărturisire?Nu, niciodată. Dumnezeule mare! încep să înţeleg ce înseamnă pentru dumneavoastră descoperirea asta. Iertaţi-mă, dar n-am anticipat din prima clipă toate consecinţele.

— Sunteţi sigur că nu v-a spus nimic niciodată?

— Da... da... Ar trebui să-mi amintesc aşa ceva. Am o memorie bună, atât cât poate fî de bună memoria unui om. Dar astea sunt lucruri pe care le ştiţi şi dumneavoastră foarte bine.

Deschide un dosar care stătuse tot timpul pe masă. Se uită peste fişa pacientului. Caută puţin prin hârtii. Văd un antet al spitalului în care a murit Monika. Oftează.

— îmi dau seama că totul vă revine în amintire acum.

Dar eu nu vreau să vorbesc despre asta. N-am nevoie de milă.

— Dacă nu mă mai puteţi ajuta cu altceva, îi spun, îmi pare rău că v-am deranjat. Deci pot să vă cred când afirmaţi că nu sunteţi tatăl lui Bo?

—Trebuie să mă credeţi. Pot să vă spun... nu, nu e treaba dumneavoastră ce s-a întâmplat de-a lungul carierei mele în cabinetul ăsta. Nimeni nu e fără pată, domnule Minderhout, nici măcar eu, deşi, din fericire, n-am ajuns atât de departe încât... Dar, în privinţa Monikăi, pot să vă spun uitându-mă în ochii dumneavoastră: nu s-a întâmplat niciodată ceva de felul acesta între mine şi ea. Prin urmare, nu eu sunt tatăl băiatului.

Mă ridic în picioare.

— Vă mulţumesc. Iar dacă vă răzgândiţi cumva...

— N-o să mă răzgândesc. N-am de ce să mă răzgândesc. Daţi-mi voie să vă mai întreb ceva.

Sunt deja cu mâna pe clanţă. S-a ridicat şi s-a postat

din nou lângă birou, cu mâna întinsă spre mine, de parcă abia aş fi intrat.

— I-aţi spus băiatului?

— Nu. Asta a fost tot?

— Da. Scuzaţi-mă, vă rog! Nu e treaba mea, evident.

1
9

îl las lângă birou, cu mâna întinsă, şi trag uşa după mine.Părinţii Monikăi mi-au reproşat întotdeauna moartea ei, deşi nu ştiu exact din ce cauză. Poate fiindcă nu puteau accepta ideea că nimeni nu era de vină că singurul lor copil nu trăise decât douăzeci şi cinci de ani. Nu erau genul de oameni care să dea vina pe doctori. Autoritatea nu putea fi trasă la răspundere, mai ales dacă era înveşmântată în halate albe. (Dorinţa lor fusese ca Monika să studieze medicina. In schimb, ea a ales să urmeze studii de antropologie culturală, pe care le-a întrerupt însă după numai un an. Iar părinţii ei tot pe mine m-au făcut răspunzător de acest eşec.)

In ochii lor, singurul lucru bun pe care-1 făcusem vreodată - sau, mă rog, cel despre care ei, ca de altfel eu însumi şi toţi ceilalţi, credeau că-1 făcusem - a fost că am contribuit la naşterea lui Bo. N-aveau nici cincizeci de ani când s-a născut Bo, dar dorinţa lor cea mai arzătoare era să fie bunici.

— Sunt bucuroşi că au în sfârşit un băieţel pe care să-l răsfeţe, a spus Monika. Şi-l doreau dintotdeauna. S-au mulţumit cu o fiică doar în lipsă de ceva mai bun.

Spre deosebire de ai mei, părinţii Monikă^n-au vrut să aducă pe lume un singur copil. (La treizeci şi nouă de ani, mama s-a considerat prea bătrână pentru al doilea copil, iar tata n-a dat niciodată semne că ar mai fi vrut unul. Dovedise de ce era în stare. Ii era de-ajuns.)

— Ai mei au luat la rând toţi doctorii, spunea

Monika, dar n-au reuşit niciodată să descopere cauza. Şi evident că pe vremea aia doctorii nu ştiau tot ce ştiu acum.

Intr-o după-amiază, când părinţii ei au venit în vizită şi au început să critice tot ce nu le plăcea la noi - locuinţa prea mică,faptul că-1 luam şi pe Bo cu noi oriunde ne duceam, locurile noastre de munca prea puţin respectabile, lipsa bunurilor materiale, convingerile noastre politice, ideile noastre despre căsnicie - şi când, în cele din urmă, n-a mai rămas nimic de criticat şi se pregăteau să plece, mama ei a spus din senin:

— Dac-aş mai fi tânără, m-aş supune unei intervenţii F.I.V. si as avea si eu un băietei.

Noaptea, Monika a început să plângă în braţele mele. Iar eu i-am spus lui Bo:

— Să stai departe de oamenii ăştia îngrozitori!

Dar evident că nu m-a ascultat. *Opa* şi *oma* Paradies au devenit bunicii lui preferaţi.

— Şi zi aşa, băiete, îi spune mama Monikăi lui Bo, tatăl tău şi-a luat inima-n dinţi şi a dat ochii cu noi...

Dar Bo nu-i atent şi se duce deja la bucătărie, unde *opa* Paradies lucrează la modelul unei corăbii a Companiei Indiilor Orientale. Lasă o dâră de nisip pe pardoseala proaspăt ceruită. Numaidecât o să răstoarne corabia sau cine ştie ce altă prostie o să facă, dar bunicii lui preferaţi n-o să se supere pe el. Ei sunt supăraţi numai pe mine. Din principiu. Din laşitate. Dar de cele mai multe ori e totuna.

— Bonjur! îi spun eu femeii de la uşă, iar ea mă sărută pe obraji mecanic şi cu vizibilă antipatie.

— Salut! spun către spatele bărbatului aşezat la masa din bucătărie, dar el nu mă aude, ci-1 ascultă pe nepotul lui, care povesteşte ceva despre un bănuţ de aur, o comoară a piraţilor şi despre ce gust are nisipul.

(Aproape de gară, se lucra la stradă. Bo văzuse ceva strălucind în nisipul galben. Era o monedă de ciocolată şi a vrut cu orice preţ s-o mănânce. Nisipul i-a scrâşnit între dinţi.)

Vizita durează patru ore şi treizeci şi cinci de minute. Vorbim un pic. Mâncăm un pic. Râdem un pic. Când îi întreb ce s-a mai întâmplat de la înmormântare, nu-mi dau nici un răspuns. Ei nu mă întreabă pe mine ce mai fac. în schimb, vor să ştie totul despre Bo şi, cu cât îi lămuresc mai puţin, cu atât îmi pun mai multe întrebări, cu cât pun mai multe întrebări, cu atât vreau mai mult să plec, să plec din casa asta îngrozitoare, cu tapetele ei imitând cărămida aparentă, cu grinzile false din tavan, cu imitaţiile după maeştrii picturii olandeze, cu diplomele înrămate de la şcoala de comerţ şi de la şcoala profesională de măcelari, cu decoraţiile îngălbenite de la Asociaţia Măcelarilor şi cu fotografia aia, fotografia aia la care nu pot să mă uit, dar la care sunt nevoit să mă uit tot timpul — o fotografie a Monikăi în chip de fetiţă-înger cu părul roşu, bine pieptănat şi ale cărei margini se estompează într-un fiu romantic. („Aveam treisprezece ani şi tocmai îmi pierdusem virginitatea. Cât mai urăsc poza asta!“ spunea Monika. Evident, nu de faţă cu ai ei.)

De-atunci, au mai trecut de câteva ori prin Amsterdam. Dar, văzând că refuz cu obstinaţie să le fac onoarea de a le întoarce vizitele, mi-au trimis, în cele din urmă, o scrisoare furioasă: „Nu mai vrem să avem de a face cu tine. Ne-ai luat tot ce aveam mai scump pe lume: pe micuţul nostru Bo. Sperăm că, atunci când va fi suficient de mare, va avea curajul să-şi sfideze tatăl şi va relua legătura cu noi. El este oricând bine-venit la noi; pentru tine însă, uşa casei noastre va rămâne închisă de aici înainte".

Abia atunci, după ce am citit şi recitit scrisoarea, după ce am rupt-o într-o sută de bucăţele pe care le-am ars apoi în chiuvetă - abia atunci m-au năpădit lacrimile. Faptul că nu pomeniseră nimic de Monika, numindu-1 în schimb pe Bo „tot ce aveau ei mai scump pe lume" - toate astea au spart, în cele din urmă, platoşa pe care

mi-o construisem.

20

Am plâns până mi-au secat lacrimile. După care am plâns şi mai mult.Niko Neerinckx locuieşte la Haarlem, împreună cu soţia lui şi trei copii mici — doi băieţi şi o fată. Călătoreşte mult în continuare, dar nu din însărcinarea unor birouri de turism, ci a unor organizaţii filantropice care, în ţări îndepărtate, fac lucruri bune pentru omenire şi utilizează cele mai moderne mijloace de comunicare pentru a-şi face cunoscute cauzele. Niko Neerinckx are o firmă de producţie video, numită Wandering Eyes. (Munca de detectiv c plictisitoare, dar şi surprinzător de simplă. Vreau s-o transform într-o profesie.)

Azi-dimineată m-am hotărât să fac mai întâi cunoştinţă cu soţia >)))

lui. E o decizie inspirată, mai mult sau mai puţin, de circumstanţe, căci Niko va mai rămâne trei săptămâni pe insula Borneo — aşa mi-a spus o angajată amabilă de la Wandering Eyes. Dar e, de asemenea, o decizie care face să-mi bată inima mai repede şi-mi umezeşte mâinile. De când cu vizita fără succes la fostul medic de familie al Monikăi, sunt din ce în ce mai convins că Niko Neerinckx c bărbatul pe care-1 caut. Iar asta din trei motive, pe care mi le-am notat în agendă în ziua-n care i-am dat de urmă:

N.N. era pasionant.
N.N. însemna risc redus (stătea mult în străinătate).

N.N. prefera femeile care nu erau libere.

1

De când ştiu că nu e acasă şi că am ocazia s-o cunosc pe soţia lui înainte de a-l reîntâlni, în mintea mea se derulează scenarii care mai de care mai nebuneşti. Vizita la Robbert Hubeek m-a învăţat ce important e să stabileşti, într-un fel sau altul, dacă cineva minteori nu. Pentru început, trebuie să am grijă ca *doamna* Neerinckx (al cărei prenume e Anke) să nu afle cine sunt eu cu adevărat, astfel încât *domnul* Neerinckx (Niko) să nu afle că am vorbit cu ea. In felul acesta, pot să pun în balanţă declaraţiile lui cu ale ei şi să descopăr iară greutate dacă minte. Iar dacă minte... numai gândul ăsta îmi inspiră cele mai teribile visuri de răzbunare. Dar mai e până acolo. Trebuie să-mi păstrez calmul. Să reflectez. Să fiu lucid. Trebuie să inventez o strategie ca s-o fac să vorbească. In acest scop, mă închid câteva ore în birou, cu o cană de cafea tare lângă mine. Când se termină cafeaua, ştiu exact ce am de făcut.

Lui Ellen îi spun că diseară mă duc să beau ceva cu Dees. Ştiu că-şi face griji din pricină că m-aş putea reapuca de băutură, se teme să n-ajung iarăşi ca în anul de după moartea Monikăi — anul în care ea m-a salvat. Eu însă, pentru a nu mă lăsa doborât, am nevoie de anestezia periodică pe care mi-o provoacă alcoolul şi de libertatea de care mă bucur sub pretextul că frecventez cafenelele. E ca şi cum i-aş da la o parte de lângă mine pe Ellen şi pe Bo, făcând astfel loc pentru ceea ce urmează să se întâmple, ceea ce *trebuie* să se întâmple, dacă nu vreau să înnebunesc de confuzie şi deznădejde.

Spre bucuria mea, vremea se strică de tot în cursul după-amie- zii. Nori plumburii aleargă la mică înălţime deasupra oraşului, iar vântul azvârle în geamuri ploaie şi grindină şi-i biciuieşte pe pietoni şi pe biciclişti. Probabilitatea ca Anke Neerinckx să mă invite la ea în casă creşte deci considerabil. (Sunt mirat că-şi spune Neerinckx — sunt mirat ori de câte ori observ că unele

femei de vârsta mea renunţă la propriul nume pentru cel al soţilor lor. Eu am pus-o pe Ellen să-mi promită solemn că nu va face niciodată acest lucru, altfel nu m-aş mai fi căsătorit cu ea. Dar poate că numele de fată al lui Anke Neerinckx era de fapt Naaktgeboren[1] sau Planken[17] [18]. Nu trebuie să judeci niciodată pripit. In orice caz, la telefon, vocea ei era clară şi exprima siguranţă de sine: „Alo? Bună ziua, casa Demircioglu?“ am spus eu. „Nu locuieşte aici, a răspuns ea. îmi pare rău, aţi greşit probabil. Ce număr aţi format?“ Iar eu am spus numărul ei, schimbând însă ultima cifră. „Nu, a replicat ea. La sfârşit aţi format în loc de 5.“ „Vă rog să mă scuzaţi.“)

După ce reuşesc, cu mare greutate, să mănânc ceva de seară şi, în sfârşit, iau trenul de Haarlem, mă cuprinde o senzaţie binefăcătoare de calm. în seara asta voi face numai ceea ce *trebuie* să fac, fără nici o ezitare şi cu acea fermitate de care n-am mai dat dovadă de când eu şi Monika am mers prima oară împreună cu tramvaiul şi am întrebat-o dacă o pot însoţi la De Bijenkorf, la cumpărături. în seara asta o să-mi iau din nou viaţa în mâini. „Poate că - îmi spun - şi coşmarul ăsta are, până la urmă, un rost: m-ajută să mă trezesc din letargia-n care mă complac de-atâta timp, de fapt de la moartea Monikăi.“

Mă uit la noile clădiri de birouri şi fabrici din partea de vest a portului, pe care întunericul serii le absoarbe încetul cu încetul, şi-mi spun (suficient de tare ca femeia de la celălalt capăt al culoarului să arunce o privire în direcţia mea): *This is your tuake-up caii from the other side ofthe river Styx*.[19]

Stau la intrarea unei clădiri şi mă uit la ferestrele

17 Literal: „născut în pielea goală“ (neerl.).
18 Literal: „scânduri" (neerl.).
19 E apelul tău de trezire de pe malul celălalt al Stixului (engl.).

luminate ale casei de peste drum, în care locuieşte familia Neerinckx. Mama îşi duce copiii la culcare. Cel puţin asta înţeleg din ceea ce văd. în living nu e nimeni, deşi văd o lampă cu picior, aprinsă. La etaj, unde puţin mai înainte se vedea lumină la trei ferestre, acum nu mai sunt luminate decât două: un geam mic, probabil de la WC sau de la duş, şi fereastra de la dormitor. Perdelele sunt trase, dar o rază de lumină îşi face loc prin crăpătura dintre ele, în timp ce stofa colorată filtrează o strălucire palidă. Din când în când, văd o umbră mişcându-se pe suprafaţa galben-verzuie. Geamul de la baie se transformă brusc într-o gaură neagră. Puţin mai târziu, în living apare o femeie. Se duce în partea din spate a camerei şi dispare din câmpul meu vizual. Revine după o clipă cu o cană în mână. Are părul castaniu, strâns într-un coc. Poartă un pulover verde şi nişte pantaloni negri (sau o fustă, nu-mi dau seama). Se aşază pe o canapea situată perpendicular faţă de fereastră, cu spătarul către un perete înalt. Ia o înghiţitură, cu precauţie, şi ţine cana, o vreme, la nivelul buzelor. Apoi mai ia o înghiţitură. Şi încă una. Se ridică şi trage perdelele (poartă deci pantaloni, nu fustă). Perdelele sunt de un alb-gălbui. Ii mai văd puţin umbra, apoi nimic nu se mai urneşte.

Vântul continuă să bată cu putere, dar ploaia s-a oprit. Decid să mă mai plimb un sfert de oră. E trecut de opt. Poate se uită la ştiri. Buletinul meteo mi se pare un moment potrivit pentru a suna la uşă. In plus, în felul acesta mai am timp să-mi recapitulez povestea. împrejurările exterioare mi-au pus în braţe această ocazie unică, pe care n-am voie s-o irosesc.

„Bună seara! Numele meu e Aldenbos, Erik Aldenbos.[a] „Bună seara! Iertaţi-mă că dau buzna peste dumneavoastră. “ Nu, nu „dau buzna“. „Iertaţi-mă că vă deranjez. “ Nu, mai bine mă prezint, ca să inspir mai

multă încredere. „Bună seara. Mă numesc Aldenbos. Erik Aldenbos. “

— Bună seara, sunt Erik Aldenbos. Iertaţi-mă că sun aşa, pe nepusă masă, la uşa dumneavoastră, dar nu v-am găsit numele de familie şi din cauza asta n-am putut să vă telefonez înainte.

N-avusesem de gând să spun asta, dar, odată ajuns la uşă, n-am zărit nicăieri plăcuţa cu numele, iar când mi-a deschis Anke Neerinckx, cuvintele mi-au ieşit de la sine din gură.

Tine usa întredeschisă, exact cât e nevoie ca să mă vadă bine, şi mă priveşte cu un aer întrebător. A aprins lampa de la intrare, iar lumina puternică mă face să clipesc. Mi-e teamă să nu-i dau de bănuit din pricina asta.

— Am locuit aici mai demult, îi spun repede. în copilărie. Cu mulţi ani în urmă. Atunci s-a întâmplat ceva. E o poveste lungă. Dar o să trec direct la subiect: am ascuns atunci o scrisoare în pod. Şi scrisoarea aia... cum vă spuneam, e o poveste lungă... dar de curând a murit mama şi atunci mi-am adus aminte de scrisoare şi m-am gândit că ar fi frumos dac-aş găsi-o. Şi mi-am spus: „Nu strică să-ncerc“. Şi aşa am ajuns aici.

întind braţele într-un gest de neajutorare şi-i zâmbesc.

— Aici în pod? întreabă ea.

— Da. între două grinzi. Era ascunsă bine. Ne-am mutat cam pe nepregătite atunci. Nu mi-a trecut prin cap s-o scot din ascunzătoare. Şi, când am constatat c-o uitasem, n-am avut curaj să-i deranjez pe noii locatari din pricina ei. Sunt multe lucruri la care te încumeţi în copilărie, dar pe care nu le-ai mai face-n ruptul capului când devii adult. Dar sunt şi lucruri pe care atunci n-ai curaj să le faci, iar mai târziu îţi spui: „Ce-ar fî să-ncerc?“

Zâmbeşte, dar încă nu sunt acolo unde vreau s-ajung.

— Ar fî fost mai bine dacă veneaţi ziua, spune ea.

— Bineînţeles, întăresc eu. Nici n-avusesem de gând să vă sun acum. Cum vă spuneam, venisem să caut plăcuţa cu numele dumneavoastră, ca să vă pot da un telefon înainte.

— Numele e trecut pe cutia de scrisori de pe gardul grădinii. Neerinckx. Cu „ckx“.

— O, vă rog să mă scuzaţi!

Mă uit la gardul grădinii, de care, într-adevăr, e fixată o cutie de scrisori verde. Dacă aş fi vrut cu-adevărat să caut doar plăcuţa cu numele, sigur n-aş fi trecut cu vederea tocmai cutia de scrisori. Ar fi trebuit să mă ţin de textul pe care-1 repetasem, nu să născocesc povestea asta cu numele. Simt cum îmi piere toată fermitatea.

— în cazul ăsta, întreb eu, aş putea să vă sun mâine?

Mă simt ridicol. Un mincinos. Sunt convins că a doua zi n-o să mai am curaj nici măcar s-o sun.

— Aşa e mai bine. Mă duc să vă scriu numărul pe un bileţel.

Vrea să intre în hol, dar uşa se deschide în urma ei de la o rafală de vânt şi atunci se întoarce spre mine. Văd că ezită, e prea bine-crescută, prea drăguţă ca să închidă cuiva uşa-n nas.

— Intraţi puţin, îmi spune ea. E o vreme cumplită.

Zâmbeşte şi-mi ţine uşa deschisă ca să intru. Trec pe lângă ea

şi ajung pe culoar. Imediat ce intru, simt că-mi revine încrede- rea-n mine.

Mă uitam la ştiri. Tocmai începuse buletinul meteo. Nu se aşteaptă mari îmbunătăţiri în următoarele zile.Din locul în care m-am oprit nu văd televizorul, dar aud vocea familiară a lui Erwin Kroll[1]. Anke Neerinckx se duce la bucătărie, de unde am văzut-o mai devreme aducând cafea sau ceai, şi se întoarce cu un blocnotes şi un pix.

„Petele albastre, spune Erwin Kroll, indică precipitaţii sporadice, dar violente, sub formă de ploaie şi chiar de grindină. In cursul nopţii, cantitatea de precipitaţii va creşte semnificativ, iar vântul va bate cu putere."

în aceeaşi clipă, o rafală izbeşte fereastra livingului ca o palmă mare şi grea. Se aude un foşnet ce creşte treptat, devine un ropot puternic şi se amestecă apoi cu un fel de clinchet ascuţit. A dat din nou grindină. Anke Neerinckx se duce la fereastră, trage puţin într-o parte perdeaua şi oftează.

— Ce vreme! spune ea. Uitaţi numărul.

Stau în uşă, între hol şi cameră. îmi întinde o bucată de hârtie cu numărul pe care-1 ştiu deja.

— Vă mulţumesc, îi spun.

— Nu vreţi să ne tutuim? Mă simt foarte bătrână când mi se spune „dumneavoastră"!

— Da, ştiu cum e. „Domnule" e cel mai rău. Când te iau cu „domnule"...

Afară, grindina loveşte din nou în geam.

— Dacă mă suni mâine spre prânz, mă găseşti sigur acasă.

— Aţi amenajat frumos aici. Sau aşa aţi găsit când v-aţi mutat?

Se uită prin cameră.

— Nu, nu, noi am făcut schimbările. Aici era un perete. Existau două camere, una-n faţă, alta-n spate, iar holufcontinua până la bucătărie. Dar tu ştii mai bine cum a fost înainte.

1 Meteorolog şi prezentator TV olandez.

— Camerele trebuie să fi fost mici, dar în copilărie nu le-am perceput niciodată aşa.

— în copilărie iei lumea aşa cum e.

— Şi ţi se pare că toată lumea oamenilor mari e mare.

1

Mă pregătesc s-o iau din loc.

— Scuză-mă încă o dată că te-am deranjat.

— Unde trebuie s-ajungi, de fapt? Locuieşti aici, în Haarlem?

— Nu, la Amsterdam. Am luat masa-n oraş cu un prieten mai vechi. Tot în legătură cu scrisoarea aia. In fine... Acum trebuie s-ajung la gară.

— Să nu crezi că sunt dificilă sau că n-am încredere-n tine, spune ea, dar am trei copii mici care dorm sus. Iar dacă aud paşi în pod, se sperie de moarte. Şi nu se mai liniştesc cu orele.

— Trei, spun eu. Frumos! Câţi ani au?

îmi enumeră vârstele copiilor (un an şi jumătate, trei, cinci) şi numele lor (Pim, Sam, Bo).

— Bo!

— Da.

— Hm... Ce coincidentă!

Vreau să spun: „Aşa-1 cheamă şi pe băiatul meu“, vreau să spun mult mai mult, dar n-o fac. Bo! Incredibil! L-au numit Bo pe băiatul lor cel mare!

— Şi pe băiatul unui prieten de-al meu - spun eu, pentru că trebuie să spun ceva —, prietenul cu care am luat masa-n seara asta, tot Bo îl cheamă. I-am mai zis că habar n-aveam că e şi nume de băiat. Eu o ştiu numai pe Bo Derek[20].

Mă mir şi eu cât de repede îmi ies pe gură minciunile în seara asta. Dar scopul scuză mijloacele. Am stabilit asta dinainte.

20 Actriţă americană, fostă top-model.

— Aşa am păţit şi eu, îmi mărturiseşte. Iar Bo Derek mi se pare o femeie îngrozitoare. A fost ideea soţului meu. A declarat sus şi tare că nu există nici o legătură cu Bo Derek. Că e, de fapt, un nume de băiat. Şi înţelegerea fusese ca el s-aleagă numele pentru un băieţel şi eu pentru o fetiţă. Asta a fost înţelegerea. Sam a fost ideea mea. Lui i s-a părut că e nume de băiat. Aşa că ne-am împărţit corect alegerile.

Cred că mi-a observat tulburarea, dar o pune probabil pe seama faptului că stau încă în uşa livingului ei, cu geaca pe mine. Pentru prima oară-n viaţă, înţeleg ce înseamnă să rămâi ca lovit de trăsnet.

Bo! A fost ideea soţului meu!

— Dacă vrei să mai aştepţi puţin până se opreşte ploaia, poţi să stai jos. Să-ţi duc haina la cuier? Vrei o cafea?

— Da. Da. Da, da, da.

Mă bucur că pot să stau jos. Mă bucur că iese puţin din cameră.

— Ce să-ţi pun în ea? îmi strigă din bucătărie.

— Nimic. Numai cafea.

La televizor, un băieţel îmbrăcat în uniformă de fotbalist dansează de bucurie pe teren. A studiat atent cum se comportă idolii lui profesionişti când înscriu un gol. Reclama (la untul de arahide Calve) e înduioşătoare - şi asta chiar dacă n-ai copii, chiar dacă fiul tău nu e fiul tău, ci fiul soţului femeii în a cărei cameră te afli acum.

Dumnezeule mare!

înainte de a-mi bea cafeaua, trebuie s-aştept să nu-mi mai tremure mâinile. Vreau să plec. Vreau să răscolesc casa de sus până jos. Vreau s-o iau la fugă pe stradă, prin ploaie, să mă afund în noapte, în apele întunecate ale râului Spaarne. Vreau să-i trezesc copiii ca să văd cât de bine seamănă Bo cu Bo. Vreau să-i spun

lui Anke Neerinckx că soţul ei e un mincinos, un curvar, tatăl unui bastard, un pervers care şi-a numit băiatul cel mare după copilul pe care i l-a făcut soţiei altcuiva. Vreau să-mi lipesc capul de sânii ei şi s-o implor să mă îmbrăţişeze, să mă mângâie, să mă ia-n pat la ea şi să facă dragoste cu mine. Vreau s-o îmbrâncesc peste blatul de bucătărie, unde-mi toarnă cafeaua-n ceaşcă, să-i trag jos de pe ea pantalonii de jogging şi s-o violez până la sânge.

— Nu te simţi bine? întreabă speriată.

— Ce?

— Te-ai albit de tot la faţă.

— Cred, spun eu cu o voce slăbită, că e trecerea asta bruscă de la frigul de-afară la căldura dinăuntru. Mi-a scăzut glicemia.

Spun şi eu ce-mi trece prin cap.

— Nu vrei totuşi un pic de zahăr în cafea?

— Nu, nu.

O ciocolată? Da, ciocolată neagră. Face minuni. Ştiu totul despre ea de când eram însărcinată.îmi zâmbeşte. Are un zâmbet frumos. Niko Neerinckx s-a însurat cu o femeie frumoasă. Mă aşteptam. Anke face parte din acea categorie de femei pe care, înainte, le-aş fi calificat fără ezitare drept inaccesibile. Prea frumoasă. Genul de frumuseţe după care se dau în vânt mulţi bărbaţi, dar care-i intimidează totodată pe majoritatea. Pentru Niko, trebuie să fi fost provocarea ideală. Sigur nu era liberă când a întâlnit-o prima oară.

Accept ciocolata de la ea. Stinge televizorul şi se instalează pe cealaltă jumătate a canapelei în formă de L, acolo unde am văzut-o mai înainte bându-şi cafeaua. Cine ar fi crezut că va fi atât de uşor? Că voi afla atât de repede ceea ce voiam să aflu? Sunt încă ameţit, dar, din fericire, ea nu observă nimic. Se cuibăreşte în pernele moi ale canapelei, cu picioarele strânse sub ea, ca o pisică.

2
1

— Cum era cu scrisoarea aia?La Rotterdam facem o excepţie, altfel oraşul ar înceta să mai existe. Dar cu restul ţării suntem neînduplecaţi: tot ce s-a construit după 1945 trebuie să dispară.

— Vezi benzinăria aia? Să fie demolată! Colosul ăsta de birouri? Să fie aruncat în aer!

Hambare, viaducte, transformatoare electrice, zone rezidenţiale, depozite, intrările şi ieşirile autostrăzilor, cabine telefonice, târguri de bricolaj, blocuri, staţii de autobuz, semafoare, terenuri de golf, turnuri de control, pârtii de schi artificiale, panouri publicitare, locuinţe funcţionaliste cu holuri vaste şi ferestre largi, mari centre şcolare, piste de carting, case de vacanţă, grajduri pentru porci ministere - vor fi dărâmate, rase de pe faţa pământului, distruse.

Suntem în tren şi facem curăţenie prin Olanda.

— Ce punem în loc? întreabă Bo.

— In locul străzii ăsteia, o păşune. In locul clădirii ăleia de birouri, o fermă. In locul cartierului de colo, un teren pentru grădinărit.

Săpăm la loc şanţuri vechi. Redăm râurilor libertatea. Demontăm de pe vechile frontoane reclamele luminoase şi copertinele. Refacem faţadele clasice, cu oberlihturi montate în armătură de plumb şi cercevele din lemn de esenţă tare. îngropăm kilometri întregi de asfalt sub argila olandeză.

Studii de gestiune. N-avem nevoie. *Copiatoare Nokia.* Să

dispară!

— Unde mergem? întrebase Bo.

— Facem o călătorie în timp. Ne întoarcem în Olanda în care a crescut bunicul.

— In 1940, tata avea treisprezece ani, deci era de două ori mai mare decât Bo în ziua asta strălucitoare de primăvară.Putem să repopulăm şanţurile de apă, îi propun lui Bo, la

1

jumătatea drumului dintre Leiden şi Haga. Acum, că pământul nu mai e saturat de îngrăşăminte chimice, apa o să devină limpede si sănătoasă.

>

— O să punem în ea ştiuci mari şi grase, spune Bo.
— Şi boarţe, spun eu.
— Hemiptere.
— Plevuşti-ghimpoase.
— Boi-de-baltă.

Bo are o slăbiciune pentru tâlhari şi bandiţi. Pentru hemipter, care atârnă nemişcat sub apă cu rostrul în sus, stând la pândă după alte insecte acvatice pe care le ucide printr-o simplă încleştare a fălcilor lui puternice. Pentru boul-de-baltă, care nu se teme să atace peşti de trei ori mai mari decât el. Şi pentru larva lui la fel de lacomă, care, dacă se iveşte ocazia, consumă cu plăcere o salamandră. (Cu ajutorul maxilarelor scobite, îi injectează prăzii suc gastric, pentru ca apoi să-i sugă tot conţinutul.)

— Boişteni, spun eu.
— Păianjeni-de-apă, spune Bo.
— Gândaci-de-apă.
— Goniţe.

(Cu o jumătate de ochi, goniţa cercetează cerul, gata să se scufunde în caz de pericol; cu cealaltă jumătate, sondează apa în căutarea unor trecători comestibili. Când coboară sub apă, ia cu sine o bulă de aer, ca nu cumva să se înece. Design desăvârşit pe fiecare milimetru pătrat.)

— Acolo o să-şi facă din nou cuiburi chirighiţele-

negre.

— Şi berzele o să se plimbe-n voie.

— Dar n-o să mai fie asa mulţi bâtlani.

) >

— N-are nimic.

— Da, n-are nimic.

La Haga, măturăm de pe stradă zece mii de maşini.

— Ce maşini erau în anii ’30?

Peerless VI6, cu motor de 7,6 litri şi o capotă care părea interminabilă. Puteau fi admirate în piaţa Mathenesse din Rotterdam, la showroomul de la Peerless Motor Import, care le importa din Cleveland, Ohio. Era un model atât de scump şi de exclusiv, încât, la sfârşitul anilor ’30, în toată Olanda nu circulau decât treizeci şi opt de automobile Peerless. Când preşedintele american Roosevelt a pus capăt prohibiţiei, iar băuturile alcoolice au putut fi din nou comercializate pe tot teritoriul Americii, producătorul Peerlessului a preferat să se lanseze în industria berii, din care se câştiga mult mai bine.

— Şi mai care?

Rapide din Belgia. Fabricat la Anvers după un plan al constructorului Silvain de Jong din Amsterdam. Cel mai ieftin model avea un motor de 12 cai-putere şi putea fi achiziţionat cu 5400 de guldeni. In 1936, fabrica Rapide a dat faliment din cauza concurenţei feroce pe care i-o făceau constructorii americani, în principal compania Ford.

— Cât costa un Ford?

Un Ford V-8 putea fi cumpărat cu 1025 de guldeni. Modelele decapotabile erau ceva mai scumpe, cu preţuri care porneau de la 1190. Pentru 135 de guldeni, îţi puteai instala un radio la bord. Când a izbucnit războiul, în Olanda existau 22 937 de Forduri. Alţi producători nici nu visau la asemenea cifre.

— Cred că era o linişte pe străzi... remarcă Bo.

— In multe sate, spun eu, nu se putea intra cu automobilul decât dacă poliţistul satului o lua înaintea maşinii şi-i prevenea pe oameni în legătură cu pericolul care se apropia.

1

— Acasă la bunici era vreo maşină?

— La *opa* Minderhout nu erau. Dar la *opa* Paradies acasă aveau una. Iar mama lui *opa* Paradies avea motocicletă. A fost prima femeie cu motocicletă din Olanda.

— Păcat că nu mai mergem pe la *opa* şi *oma* Paradies, spune Bo.

— Da, spun eu.

Aproape de Rotterdam, nici unul dintre noi nu mai spune nimic. Bo ştie că oraşul a fost bombardat în timpul războiului De aceea, Rotterdamul nu e pe lista noastră — n-ar avea rost să măturăm oraşul a doua oară de pe faţa pământului. Trenul opreşte la Gara Centrală. Trece prin gara Blaak. Apoi, zdrăngănind şi huruind, traversează vechiul pod de cale ferată De Hef. Fluviul e cenuşiu-închis şi, ca întotdeauna, plin de ambarcaţiuni. Privelişte a apei scânteietoare trezeşte în mine un dor puternic de ţărmuri îndepărtate şi oraşe străine. Iubim Rotterdamul - eu şi Bo. Mergem uneori la meciuri când Feyenoord joacă pe teren propriu. (Peste câţiva ani, se inaugurează tunelul feroviar care trece pe sub Maas. Cel mai frumos tronson de cale ferată din Olanda e redus la o grămadă de fier vechi. La Feyenoord e numit antrenor un fost jucător de la Ajax. Niciodată nu s-a mai jucat fotbal atât de prost pe stadionul de Kuip.)

Puţin înainte de Dordrecht, facem să se prăbuşească în Merwede un imens şantier naval.

— Trebuie să facem ordine.

Răvăşim fără milă şi acoperim cu pământ o porţiune de teren presărată cu şiruri de crengi dezolante ce vor să treacă drept pomi fructiferi. Plantăm în locul lor pomi cu trunchiuri înalte, de exemplu peri: perele numite Triomphe de Vienne, nişte minunăţii de fructe, au dispărut practic din Olanda, fiindcă se terciuiesc prea repede şi, în plus, se coc într-un moment al anului în care oferta de pere e la apogeu, iar preţurile scad la maximum.

In Parcul Naţional Biesbosch, lăsăm cale liberă mareelor, iar pădurea face din nou loc stufărişului.

— Păcat de castori.

— Da, mare păcat.

Un pescar îşi controlează vintirele şi scoate din plasă un somon.

— Cum am putea şti încotro ne ducem, îi spun eu lui Bo, din moment ce nu ştim nici măcar de unde venim?

22

Iar Bo îşi lipeşte nasul de geam şi aruncă în aer rafinăriile de lângă Moerdijk. „Un băiat demn de tatăl lui“, îmi spun cu mândrie — mi-am spus atunci cu mândrie.Povestea cu scrisoarea e o poveste veche pe care am împrumutat-o de la Monika. Un fapt real transformat în ficţiune mincinoasă, ca Războiul din Golf.

Când aveam opt ani, i-am scris mamei o scrisoare. Rămâneam de multe ori singură acasă cu mama, pentru că tata lucra într-un oraş aflat la mare distanţă de noi şi se întorcea acasă seara târziu. N-am fraţi sau surori. Când eram singură acasă cu mama, ea făcea tot posibilul să nu mă bage-n seamă. Cel mai mult îi plăcea când citeam o carte sau când mă jucam tăcută într-un colţ al camerei, atâta timp cât nu făceam gălăgie şi n-o deranjam punându-i întrebări sau povestindu-i ce se mai întâmplase la şcoală.

La drept vorbind, la şcoală nu se întâmpla mare lucru şi, dincolo de asta, mă dezobişnuisem de mult să-i pun mamei întrebări. Nu înţelegea niciodată ce vreau să spun sau nu înţelegea cum de nu ştiu să răspund şi singură la întrebarea respectivă. în orice caz, nu-mi dădea niciodată un răspuns normal. De aceea îmi păstram întrebările pentru un prieten de la şcoală, care o întreba apoi pe mama lui sau, uneori, ştia singur răspunsul, ceea ce-1 umplea de mândrie, ca de altfel şi pe mine, pentru că în felul acesta prietenia dintre noi

devenea şi mai trainică.

1

Din moment ce n-aveam voie s-o întreb nimic pe mama, m-am hotărât, într-o bună zi, să-i scriu o scrisoare. Ceea ce nu era chiar atât de simplu, pentru că într-o scrisoare trebuie să spui numai şi numai adevărul. Când celălalt te înţelege greşit, pot apărea conflicte îngrozitoare — ştiam asta încă de-atunci. Aşa că am început să scriu pe îndelete scrisoarea. Cu fiecare zi, devenea tot mai lungă.în fiecare zi, îmi treceau prin minte o sumedenie de lucruri care mă făceau să-mi spun: „Vreau ca mama să ştie şi lucrurile astea, vreau să ştie ce gândesc eu despre ele“. De asemenea, îi împărtăşeam tot mai multe gânduri de-ale mele despre ea şi despre tata. îmi aduc aminte şi acum că am citit unele propoziţii şi de zece ori, ca să fiu sigură că exprimau exact ce voiam eu să spun.

într-o zi, am hotărât că scrisoarea era gata. Am scris: „Asta am vrut să-ţi spun“. Şi mi-am trecut numele dedesubt.

Venise momentul să-i dau mamei scrisoarea, dar nu îndrăzneam. Am păstrat-o o vreme într-un caiet de şcoală. Dar, din când în când, tata sau mama îmi controlau temele pe neaşteptate, aşa că nu era în siguranţă acolo. Atunci mi-a venit ideea salvatoare de a o ascunde în pod. Mă jucam des în pod, unde era un cufăr cu haine vechi. Deasupra acestui cufăr se încrucişau două grinzi, între grinzi exista o crăpătură. Acolo am ascuns scrisoarea. După care, aşa cum li se întâmplă copiilor, am uitat de ea.

Asta e povestea Monikăi, pe care i-o spun acum lui Anke Neerinckx, soţia tatălui fiului meu - căci nu mai încape îndoială că el e cel care a lăsat-o gravidă pe Monika. *Bo!* răsună în capul meu ca o lovitură de ciocan. *Bo!* Cât tupeu!

— Acum câteva săptămâni, îi spun eu lui Anke, a murit mama. Şi aşa mi-am adus aminte de scrisoarea

asta. Brusc, mi-am dat seama că e foarte important pentru mine să aflu ce am scris acolo. Cum o priveam atunci.

— Nu ne desprindem niciodată cu totul de ei, spune ea, de părinţi.

E linişte în cameră. Afară, o maşină trece prin bălţi. Cauciucurile scârţâie. Parcă nu mai plouă aşa de tare.

— Să-ţi mai pun cafea? întreabă Anke. Sau vrei ceva mai tare? Ceva contra frigului de-afară? Ar fi o scuză bună să beau şi eu ceva. Nu beau niciodată când sunt singură acasă.

— Se întâmplă des?

Dar regret imediat întrebarea.

— Scuză-mă! spun precipitat. Nu asta am vrut să spun.

Râde.

— Se întâmplă destul de des. Niko, soţul meu, călătoreşte mult în străinătate. E cameraman şi regizor. Are propria firmă de producţie video. Am vin roşu, vin alb, bere, whisky, coniac, Blue Curaţao, gin olandez şi Baileys.

— Ai vrea să desfaci o sticlă de vin?

— Cu mare plăcere. Eu prefer roşu.

— Sună bine. Pune-mi şi mie.

Aduce sticla în cameră. Scoate două pahare dintr-un dulap vechi.

— L-a adus Niko, e din Sri Lanka. In portul Rotterdam a apărut la un moment dat un container plin cu mobile coloniale.

Mă întreabă dacă mă pricep la vinuri şi-mi arată sticla. Un Corbieres.

— Nimic special, nu? întreabă ea.

— Nu, nimic special, dar e foarte bun. Post-gust acrişor, cu o vagă aromă de pământ.

— Oho! exclamă ea speriată.

— Asta ca să zic şi eu ceva. Nu mă pricep deloc la

vinuri.

(O fracţiune de secundă, îmi trece prin minte să-i povestesc despre colecţia de vinuri a tatei. Dar mi-e teamă să nu fac greşeli, să nu mă contrazic dacă-i vorbesc prea mult despre mine. Aşa că nu spun nimic.)

Deschide sticla şi toarnă vin în cele două pahare.

— Bo, Sam şi...

— Pim, spune ea.

— Frumoase nume.

— Mersi. Şi copiii sunt frumoşi.

— Bo, spun eu. A avut un motiv anume să-i pună numele ăsta?

— Cunoştea un băieţel pe care-l chema aşa, cred. Dar nu mai ştiu exact. Pur şi simplu i s-a părut un nume frumos, aşa mi-a zis. Şi scurt. Deşi unii cred că se scrie B-e-a-u. Dar e doar Bo: B-o.

Pe părinţii Monikăi i-a indispus foarte mult numele ales de noi.

— Bo? a întrebat mama ei la telefon.

(Monika încă se refăcea după naştere şi mi-a sugerat dintr-o privire că nu doreşte să stea de vorbă cu maică-sa.)

— Cum se scrie? B-e-a-u?

— Nu, cum se-aude: Bo, B-o, am răspuns eu.

— Bo.

Dar, pronunţat de ea, suna ca *Boh*.

— Boc, am zis eu.

— Ce?

— Boc! Nimic, glumeam.

— Mi-o dai şi pe Monika?

— Doarme.

— Minţi, ştiu foarte bine că minţi, dar aşa eşti tu. Tot ce pot să fac e să sper că Boh n-o să semene prea mult cu tatăl lui.

Şi a adăugat, speriată parcă şi ea de impoliteţea de care dăduse dovadă într-un moment atât de important pentru mine:

— Mă rog, noi suntem din alte vremuri, spre deosebire de voi. Ştiţi voi cum e mai bine, nu-i aşa?

Cel mai nedrept lucru din toată povestea asta cu Bo şi sterilitatea mea e faptul că tata, nu părinţii Monikăi, şi-a pierdut unicul nepot. Nici o clipă nu mi-a trecut prin cap să-i spun; o asemenea veste i-ar frânge inima. (De la moartea mamei, inima lui nu mai poate suporta multe. Lucrează încă zi de zi în şopronul din spatele casei lor, care e acum casa *lui* — ceea ce i se pare îngrozitor. Repară mobile vechi pe care le face cadou unor cămine de bătrâni sau Armatei Salvării. Uneori, am impresia că vrea, în felul acesta, să-şi asigure un locşor în cer sau într-unul dintre căminele astea de bătrâni. Dar nu i-o spun. Seara bea un pahar de vin roşu şi citeşte o carte sau se uită la un meci de fotbal la televizor. Când trec pe la el cu Ellen şi Bo, parcă se trezeşte la viaţă. Asta mă întristează.)

In ultimele săptămâni, m-am gândit de multe ori că, dacă părinţii Monikăi ar fi cei cărora li s-ar fi retezat atât de brusc legăturile de sânge cu Bo, lor le-aş fi spus totul cu o încântare fără margini. Aş fi sărit în maşină, îmbrăcat în cel mai elegant costum al meu, şi aş fi sunat la uşa lor, cu un rânjet întipărit pe faţă. Iar dacă nu mi-ar fi deschis, aş fi scris pe asfalt cu litere mari, albe: „BO NU ESTE NEPOTUL VOSTRU. HA-HA-HA!“

Dar cum ar putea Bo să nu fie nepotul lor?

Cea mai importantă deosebire dintre dragostea maternă şi dragostea paternă constă, probabil, în faptul că o mamă e oricând sută la sută sigură de un lucru: copilul ei e, intr-adevăr, copilul ei. Prin urmare, o mamă nu trebuie să-şi dovedească nimic.

— Unde era exact crăpătura aia dintre grinzi?

Tresar când îi aud vocea; e ca şi cum m-ar supune unui interogatoriu. Dar când mă uit la ea, regăsesc pe faţa ei acel zâmbet prietenos care o face atât de atrăgătoare. „E cochetă, îmi spun. Ca atâtea femei frumoase - genul ei de femei frumoase/[4]

— Sincer să fiu, nu mai ştiu exact, îi răspund eu. Cum să zic - am în minte imaginea clară a crăpăturii, dar nu-mi mai amintesc în ce loc din pod era situată. De exemplu, faţă de scara podului.

N-am idee cum se ajunge la ei în pod. Pe o scară pliabilă care se fixează sub o trapă sau pe o scară obişnuită? Există o lucarnă în acoperiş? Dacă da, sigur nu e pe partea dinspre stradă.

— Există o trapă, cu o scară pliabilă, în partea stângă a podului. In direcţia peretelui de-acolo, cum ar veni.

Şi arată spre un colţ al livingului.

— Asta înseamnă că nu s-a schimbat mult.

O vreme, sorbim amândoi din pahare fără să mai zicem nimic. Şi, chiar în clipa în care-mi spun că ar cam trebui să plec (oricum o să mă întorc aici, iar acum trebuie să manevrez prudent situaţia, vreau să-l văd pe Bo - pe celălalt Bo!), ea se ridică de pe canapea şi-mi spune:

— Avem fotografii făcute înainte de amenajări. Poate că aşa o să recunoşti casa.

Se duce la al doilea dulap vechi colonial şi scoate din el un album foto. Pune albumul în faţa mea, pe măsuţa de sticlă (cadrul de ma- hon provine, fără îndoială, din acelaşi container de la Rotterdam), şi se aşază în genunchi lângă mine. Când mă aplec în faţă, ca să privesc împreună cu ea, îi miros parfumul. Cacharel. Monika nu suporta parfumul ăsta. „Scârbos", făcea ea. Dar mie-mi plăcea. Şi-mi mai place şi acum.

Anke Neerinckx răsfoieşte albumul cu mâinile ei

îngrijite. Văd un bărbat într-o salopetă albastră, cu pete de vopsea pe ea. Niko?
Nu-1 recunosc. Un copil se joacă într-o grădină plină de noroi, în mijlocul unei grămezi de scânduri. Bo?

— Aici, spune ea, împingând albumul puţin spre mine. Sigur o să recunoşti asta. A ieşit la suprafaţă când am dat jos tapetul celor care au locuit aici înaintea noastră.

Văd un tapet gri cu dungi verzi. In viaţa mea n-am văzut ceva mai urât.

— La naiba! fac eu. Nu-i adevărat.

Şi râd prosteşte.

— Tata avea un gust oribil. Ca şi mama, de altfel. Dumnezeu s-o ierte!

— Am muncit din greu atunci, zice Anke.

I s-a desprins o şuviţă din părul castaniu, pe care-1 poartă strâns într-un coc şi fixat cu o agrafa exotică (Sri Lanka?). Vârfurile îi ating obrazul. Dă şuviţa la o parte cu mâna, dar aceasta cade la loc numaidecât. E un gest frumos în inutilitatea lui.

îmi mai arată două fotografii ale unor camere pe care nu le recunosc; dar încuviinţez din cap.

— Da, aşa arăta. Uitasem, dar acum recunosc totul imediat. Aşa era înainte la noi acasă.

Şi în clipa aceea se întâmplă ceva.

întoarce o pagină a albumului. O fotografie alunecă din el. Fotografia cade pe podea, întoarsă. Ia fotografia de jos. Dă pagina înapoi. în locul unde s-a aflat fotografia, e o pată goală, albă. Pune fotografia la loc, o fixează împingând colţurile şi închide albumul. Totul nu durează mai mult de câteva secunde.

După ce ne luăm la revedere la uşă (îmi întinde mâna, dar eu sunt atât de năucit, încât aproape că uit să i-o strâng. „Sună-mă mâine, să stabilim o întâlnire*[4]), după ce ajung la capătul străzii şi cotesc după colţ, după ce mă asigur că sunt suficient de departe ca să nu mă mai audă nimeni, urlu ca din gură de şarpe: „MOOONIKAAAA!“Şi o iau la fugă. Fug prin bălţi, prin trafic, prin mulţimea strânsă la intrarea unui dancing, a unei moschei sau a unui teatru, nu mai ştiu nimic, fug până mi se taie răsuflarea, fug şi mai tare.

Deci e adevărat.

Niko Neerinckx e tatăl fiului meu.

2
3

Altfel de ce ar păstra o poză cu Monika în albumul de familie?Cifre. Fapte derizorii. Cunoştinţe inutile. Există oameni care ştiu totul despre mărci de maşini scumpe. In ce an a intrat pe piaţă cutare model? Ce putere avea motorul? Câţi cilindri? Cât costa îmbrăcarea opţională a scaunelor şi a banchetei în piele de gazelă? Ani de-a rândul, eu şi Bo n-am avut maşină. Am cumpărat una abia când s-a mutat Ellen la noi. In tot acest timp, am acumulat o cantitate mare de cunoştinţe fără rost despre automobile vechi şi exclusiviste. Nici azi nu suntem în stare să deosebim un Hyundai de o Toyota, în schimb, dacă i se cere să vorbească despre diversele tipuri de Morris Minor produse de-a lungul anilor, Bo răspunde cu lux de amănunte. Vrei să ştii totul despre lucrurile care-ţi lipsesc şi pe care ai vrea mult să le ai. Eu, de exemplu, ştiu acum totul despre spermă. Şi despre virilitate şi fertilitatea masculină (şi feminină). Cifre. Fapte derizorii. Cunoştinţe inutile.

> La nivel mondial, un copil din zece n-a fost conceput de bărbatul despre care se presupune că îi este tată. Acest lucru e valabil atât pentru lumea occidentală, cât şi pentru alte părţi ale globului.

Un bărbat sănătos în vârstă de aproximativ treizeci de ani, care întreţine de două ori pe săptămână raporturi sexuale cu o parteneră stabilă produce la fiecare ejaculare 300 de milioane de spermatozoizi. Dar, dacă face sex o dată cu o femeie despre care ştie că are un partener stabil, sperma lui va conţine de două ori mai mulţi spermatozoizi: în jur de 600 de milioane.Dintre aceste 600 de milioane de spermatozoizi, numai 1 milion sunt capabili să fecundeze un ovul. Toţi ceilalţi înotători înfierbântaţi sunt spermatozoizi-ucigaşi (500 de milioane) şi *blockers*.

Fiecare ejaculare este o declaraţie de război. Spermatozoizii-uci- gaşi cercetează teritoriul ca o armată în căutarea inamicului. Dacă le iese în cale un asemenea duşman (un spermatozoid de la alt bărbat pe care-1 recunosc după structura chimică diferită de a lor), ei secretă un acid vătămător, care atacă peretele celular al spermatozoidului-duşman. Peretele se sparge, iar celula moare. Intre timp, *blocker*-ii se ascund în pasajele înguste din mucoass uterului, pentru a împiedica marşul eventualilor duşmani în direcţia mult-râvnitei ţinte (ovulul). Nu încape deci îndoială că înclinaţia spre război e înscrisă în genele umane.

Cu cât se scurge mai mult timp de când un bărbat a întreţinut ultima oară raporturi sexuale cu partenera lui stabilă, cu atât creşte şi numărul de spermatozoizi pe care îi va produce acesta când va face din nou dragoste cu ea. Motivul? Cu cât trece mai mult timp de când nu şi-a mai satisfăcut sexual partenera, cu atât cresc şansele ca ea să-i fi fost infidelă, iar armata care îi e necesară pentru a învinge inamicul va fi cu atât mai numeroasă. Ceea ce nu se întâmplă

dacă, în tot acest timp, n-a pierdut-o nici o clipă din ochi. Atunci, şansa de a fi fost înşelat e practic nulă, astfel încât e suficientă o doză de întreţinere de 100 până la 300 de milioane de spermatozoizi.

1

Potrivit unui studiu realizat recent în Marea Britanie, 4 la sută din populaţie este produsul unui război activ şi total purtat de spermatozoizi. Cu alte cuvinte, din 25 de concepţii, una are loc în timp ce în uterul femeii respective se află cel puţin două armate de spermatozoizi. Se poate spune, pe bună dreptate, că dragostea este un câmp de luptă.

Dacă aceste concluzii la care au ajuns cercetătorii moderni din domeniul sexologiei se verifică şi în cazul Monikăi, atunci armatade spermatozoizi a tatălui natural al lui Bo (armata de spermatozoizi a lui Niko Neerinckx!) a repurtat cea mai comodă victorie din toată istoria militară. In comparaţie cu triumful fără glorie al trupelor lui Neerinckx, până şi Războiul din Golf - unde ofensiva terestră s-a încheiat în treizeci şi şase de ore - a fost o victorie dificilă. Pe câmpul de luptă al Monikăi s-a simţit, ce-i drept, mirosul unei armate străine şi au existat probabil camioane care ar fi trebuit să servească la transportul trupelor, dar soldaţi n-au fost. Nici măcar unul.

2
4

Dees rămâne cu gura căscată.

— Şi acum?

— Da, asta mă-ntreb şi eu tot timpul. Şi acum?

— Când se-ntoarce?

— Peste zece zile.

— Cine ar fi crezut? O mică anchetă şi hop! ai şi pus mâna pe faptaş. Niko... şi mai cum?

— Neerinckx. Cu c-k-x.

— Ce mai fandoseală! Niko Neerinckx. *Bo* Neerinckx. Vai, ce încurcătură! Whisky?

Aşa cum stabiliserăm, am sunat-o a doua zi — pe ea, femeia cu părul prins în coc şi pantaloni de jogging, femeia care nu-şi permitea să bea decât în compania cuiva, soţia bărbatului care era tatăl lui Bo, ba chiar a doi Bo în acelaşi timp. Anke Neerinckx.

— Poţi să vii după-amiază? a întrebat ea.

Puteam.

De data asta, purta jeanşi negri şi o cămaşă bărbătească albă,
care-i stătea bine, aşa cum, probabil, aproape orice ar fi purtat
i-ar fi stat bine. A luat-o înaintea mea, spre pod. Pe scară, i-am
privit fesele care dansau în faţa ochilor mei — fese frumoase, ferme.

A deschis trapa, iar scara pliabilă s-a lăsat în jos
producând o serie
de mici scârtâituri.
>
— Te rog, mi-a spus ea.

Podul era plin de lucruri pe care le găseşti în mod normal într-un pod. Lăzi, cutii, schiuri, o berjeră veche cu rezemătoare pentrucap. Mă uit la grinzile care susţin acoperişul. Nu erau multe crăpături între ele. A urcat şi ea în pod.

1

— Recunoşti ceva?

— Nu, răspund eu. Când stăteam noi aici, erau mult mai multe lucruri. Era ca un labirint. De-asta îmi şi plăcea să urc în pod. Parcă intram în altă lume.

Capacitatea mea de a o copleşi cu minciuni nu scăzuse încă. Am inspectat structura acoperişului şi am găsit în cele din urmă o crăpătură la încrucişarea dintre două grinzi, exact aşa cum îmi imaginasem.

— Uite c-am găsit-o! spun eu. Aici era.

A venit lângă mine. I-am mirosit din nou parfumul. Mi-am apropiat ochii de crăpătură.

— Nu văd nimic.

Am făcut un pas înapoi, ca să vadă şi ea. Braţele noastre s-au atins.

— Nu! a spus. Dar stai aşa.

S-a dus la un cufar-dulap, aflat chiar lângă trapă, l-a deschis şi a scos din el o lanternă.

— Tine asta.

Am luat lanterna din mâna ei şi am apăsat pe buton. Nu s-a aprins.

— A, stai, c-am uitat, a făcut ea zâmbindu-mi.

I-am dat lampa înapoi. A deşurubat-o, i-a scos bateria de sus şi a pus-o la loc invers.

— Mici măsuri de precauţie de-ale lui Niko, a zis. întoarce mereu bateria ca nu cumva să rămână aprinsă din greşeală.

— Practic, am zis eu.

— Ba deloc.

A început să râdă, de parcă ar fi spus ceva nelalocul lui. „Aşa deci, m-am gândit eu, flirtează. E genul ăla de femeie: o tachinărie, un flirt... Dar vai de bărbatul care ar

trage concluzii greşite din felul ei de-a se purta. “ Mi-a dat înapoi lanterna, iar eu am făcut lumină în crăpătură. Nu se vedea nimic. Şi iarăşi a venit lângă mine să se uite şi ea. Şi-a apropiat faţa de a mea. Am simţit alunecându-mi pe obraz şuviţa aceea, care se desprinsese din nou, ca şi cu o zi înainte. Mi-a trecut un fior pe şira spinării.

— Ce păcat! a spus ea şi m-a privit cu o mină care exprima dezamăgire reală. Ce păcat, nu? a repetat ea.

Mi-era ruşine s-o văd pe ea dezamăgită, în timp ce eu nu simţeam, fireşte, nimic - în afară de excitaţia deconcertantă pe care mi-o trezea apropierea ei. M-am mai învârtit puţin prin pod, ca şi cum aş fi avut îndoieli în legătură cu locul. Să fi fost totuşi altă crăpătură? Dar nu exista alta.

— înainte, mi-era totdeauna frică de poduri, a spus ea brusc.

— De ce?

— Mi-era frică de bărbaţi străini care stau ascunşi în pod. Iar acum, uită-te la mine... Eu sunt cea care a adus un bărbat străin în pod.

— Sunt inofensiv.

— Nu se ştie niciodată.

Am coborât din pod pe scara pliabilă, eu primul, apoi ea, astfel încât am putut să-i văd din nou fesele, dansând de astă dată pe scară-n jos.

— Vrei să vezi camerele copiilor? a întrebat ea după ce am împins scara la loc şi am închis trapa. Tu unde-ţi aveai camera atunci?

— In spate.

— Acolo e camera lui Bo.

Mă gândeam eu. A intrat în cameră, mergând înaintea mea. N-avea nimic în comun cu camera lui Bo al meu (Bo *al meu?*|*).* Bo a avut o cameră proprie abia când a împlinit patru ani. Nu mult după moartea Monikăi, mi-am găsit o locuinţă nouă, prin intermediul unui partener

de afaceri al tatei. „Nu e bine să rămâi în locuinţa asta“, îmi spusese tata. Cred că ai mei ştiau că-mi înecam amarul în băutură. Dar n-au deschis niciodată subiectul. In schimb, mă întrebau periodic ce mai fac şi mă invitau la masă sau la un pahar de vin „zdravăn", cum zicea tata. Nu dădeam prea des curs invitaţiilor. Nici acum nu-mi e uşor să explic de ce, dar are legătură cu un sentiment de ruşine. Simţeam că eşuasem. Tata şi mama erau de-atâta timp împreună şi, chiar dacă, probabil, nu se mai făceau cu-adevărat fericiţi unul pe celălalt, nici *nefericiţi* nu erau. Iar eu? Eu cu ce mă lăudam? Fix cinci ani fusesem împreună cu Monika. Şi evident că nu din vina mea murise ea, aşa cum pretindeau părinţii ei. Şi totuşi... Ar fi supravieţuit dacă l-aş fi chemat pe doctor mai devreme? Am ascuns foarte adânc în mine gândul ăsta, dar să-l alung cu totul nu pot. Sentimentul de a fi egalul tatei - pe care l-am dobândit când a rămas Monika însărcinată - a fost îngropat odată cu ea. Mă simţeam discreditat. Redevenisem fiu. Mă durea faptul că o dezamăgeam pe mama, dar nu găseam cuvintele să-i explic ce era-n sufletul meu.

Camera lui Bo din noua noastră locuinţă nu era prea mare, nu mult mai mare decât camera celuilat Bo, în care mă aflam acum. Dar cele două camere n-aveau nimic în comun. Aici, pardoseala era din linoleum roşu-pompier, cea din camera lui Bo al meu (Bo *al meu?)* era din sisal brut. Aici exista un pat acoperit de o pilotă cu emblema clubului Ajax, iar pe peretele de un galben strident din faţa ferestrei era un poster mare cu Bert şi Ernie. Bo dormea pe o saltea, aşa cum ceruse chiar el în mod expres. („Lumea e mai frumoasă când eşti mai aproape de pământ<£, obişnuia să spună el.) Pe post de cuvertură, avea o pătură din petice pe care o făcuse mama pentru el. Pe pereţii camerei lui Bo erau prinse zeci de fotografii cu animale stranii, decupate din *National Geographic:* păianjeni înfricoşători cu picioare

păroase, o femelă de lamantin cu puiul ei, un chiţcan cu marsupiu, un câine-zburător, multe şopârle. In toţi aceşti ani, camera lui nu se schimbase prea mult. Pătura din petice a fost înlocuită de un postav sud-american, pe care i l-a adus Ellen odată dintr-o călătorie. (Hamsterii lui Bo făcuseră pipi pe pătură, iar un cobai o găurise cu dinţii.) Cu trecerea timpului, după ce Bo a depăşit faza hamsterilor şi a cobailor, şopârlele de pe pereţi au avut parte de compania unor şopârle adevărate, într-un terariu adevărat. Când a împlinit zece ani, a înlocuit fotografiile de pe pereţi cu o serie de postere cu dinozauri. Nu le-a dat jos nici până azi. Lângă terariu se află, între timp, o mulţime de borcane şi cutii de plastic, în care creşte insecte pe post de obiect de studiu şi hrană pentru şopârle. Intre toate jucăriile pe care le-am văzut în camera *acestui* Bo — Bo al lui Niko si al lui Anke Neerinckx -, nu exista nici una cu care Bo al meu să se fi jucat vreodată.

— Pun pariu că-i un băieţel vesel, am remarcat eu, numai ca să spun ceva.

— La capitolul ăsta, seamănă cu mine, a răspuns ea, nu cu tatăl lui.

Cealaltă cameră de copii era o copie fidelă după a lui Bo, cu singura diferenţă că roşul-pompier şi galbenul-canar fuseseră înlocuite aici cu albastru-cobalt şi vernil. Iar în loc de un pat erau două. Şi pe fiecare se afla o pilotă cu Ajax.

— N-am vrut o cameră de fetiţă pentru Sam, a spus ea. Iar lui Pim îi place să doarmă-n aceeaşi cameră cu surioara lui. Mai mult decât cu Bo, faţă de care e mereu cel mai mic. Aşa, poate să facă şi el pe fratele cel mare.

Pălăvrăgeala despre copii a creat o intimitate aproape deplasată între noi. Dar dormitorul ei şi al lui Niko a rămas închis pentru mine. Şi n-am fost destul de rapid să inventez un pretext de a intra şi acolo.

—Apropo, tu ai copii? m-a întrebat ea după ce ne-am

întors jos.

— Nu, am spus.

Şi m-am gândit: „Ai spus o minciună adevărată".

1

—Vreau să-ţi spun o chestie care n-o să te prea încânte, probabil.

O bună bucată de vreme, Dees n-a zis nimic şi a băut două pahare de whisky. în acest timp, eu m-am gândit la Anke Neerinckx şi la fotografiile pe care mi le arătase (iar îşi găsise o scuză ca să bea un pahar de vin - la ora două după-amiaza!).

— Cred c-ar fi mai bine, spune Dees, să nu-1 pui în faţa descoperirii pe care ai facut-o. Stai, stai, stai aşa puţin! Ţi-am spus doar că n-o să-ţi placă ce-o s-auzi, dar sunt prietenul tău cel mai bun. Măcar dă-mi voie să termin ce-am început!

Mă las pe spătarul scaunului şi-mi încrucişez braţele.

— „Urechea recalcitrantă", spune Dees, aşa ar trebui să se numească atitudinea ta. Dar încearcă să-ţi imaginezi, Armin, ce se poate întâmpla dacă-i povesteşti ce ai descoperit.

Când Dees îmi spune „Armin", e semn că vorbeşte serios.

— Pentru început, poate să pretindă drepturi de paternitate.

— De ce-ar face-o după atâţia ani?

Pentru că, de exemplu, toată căsnicia lui s-ar duce de râpă. Cum crezi că o să reacţioneze Anke la aflarea veştii că soţul ei i-a pus băiatului lor celui mare numele unui copil făcut cu altă femeie? Nu cred că o să treacă prea uşor peste chestia asta. Iar lui o să i se pară că i-ai distrus căsnicia. Şi, ca să se aleagă şi el cu ceva din toată povestea, o să revendice paternitatea copilului.

— N-ar avea nici o şansă în faţa judecătorului.

— O dată că nu sunt chiar atât de sigur. In plus, altceva mi se pare mai important: ţii neapărat să intri-n proces cu el? Vrei să intri-n încurcătura asta? Şi vrei să-l târăşti după tine şi pe Bo? Şi pe Ellen?

Iau o înghiţitură de whisky. E mult adevăr în ce spune. Da, e mai înţelept să renunţ la planurile mele.

— Dar eu vreau răspunsuri, Dees, îi spun. Vreau să ştiu cum şi de ce şi când şi unde şi atâtea altele.

— Chiar vrei asta? Te-ajută cu ceva să ştii cum s-a dezbrăcat Monika în faţa lui? Ţii neapărat să ştii dacă a avut orgasm? Dacă s-a întâmplat la voi acasă, la el sau la firma aia nenorocită, pe un birou ticsit de pliante turistice colorate? Iţi foloseşte la ceva să afli dacă l-a excitat cicatricea pe care o avea ea pe burtă? Ce vreau să zic, Armin: dac-apuci să vorbeşti o dată cu el, dacă-ncepi să-l tragi de limbă, n-o să mai ştii cât e adevăr si cât e minciună. Gândeste-te numai la gogoşile pe care a-ncercat Robbert să ţi le vândă. E foarte posibil ca răspunsurile să fie mai greu de suportat decât întrebările. Atâta am avut să-ţi spun. Mai comandăm un rând?

Sinceritatea e temelia oricărei prietenii, dar ea poate la fel dt bine să distrugă o prietenie. Aşa cum poate să distrugă iubirea.

Anke Neerickx mi-a arătat o fotografie cu băiatul ei

cel mare.

— Câţi ani are aici?

— Cinci.

— Şi acum?

— Aproape nouă.

25

Bo cel de cinci ani stă pe un tractor de plastic. Tractorul se află în faţa gardului unei grădini. Copilul priveşte iscoditor peste gard, în zare. Ochii lui sunt plini de dor.

— E atât de mic, spune cu mândrie mama lui, şi cu toate astea e deja bărbat. Visează aventuri.

— Femeile nu visează şi ele aventuri?

— Ba da. Dar, spre deosebire de bărbaţi, ele caută aventurile aproape de casă.

— *Living on the edge at home*.[1]

— Exact.

Şi-mi surprinde privirea. Iar corpurile noastre se ating, abia perceptibil. Pe canapea, cu albumul foto între noi, sprijinit de coapsa ei, dar puţin şi de a mea.

Ellen m-a numit odată *non-threatening male*[21] [22]. „De-aia câştigi tu atât de uşor încrederea femeilor", a spus ea. Nu m-am putut hotărî niciodată dacă ar fî trebuit să mă bucur sau nu, dar acum mă copleşeşte dorinţa de a dezamăgi în mod ruşinos această încredere. Cu toate astea, nu fac nimic. Nu mă urnesc. Mă uit la poza cu băieţelul şi tractorul. Iar momentul trece, ea întoarce pagina, după care ne uităm împreună la o fotografie cu ea şi Niko, râzând amândoi în timp ce-şi fac de lucru cu nişte pensule.

21 A trăi acasă pe muchie de cuţit (engl.).

22 Mascul inofensiv (engl.).

Viaţa e un şir nesfârşit de renovări.în ziua celei de-a opta aniversări a lui Bo, m-am trezit la cinci dimineaţa. Am aprins lumina în bucătărie, am pus apă pe foc şi am făcut un duş. Cu părul ud, am prăjit ouă cu bacon, am umplut un termos mare cu cafea şi unul mai mic cu ceai. Am rămas cu privirea aţintită pe chipul meu reflectat în geam, în timp ce untul sfârâia în tigaie. „O să-mbătrâneşti şi-o să te faci urât“, mi-am spus. După care m-am dus să-l trezesc pe Bo.

— Bo! La mulţi ani, Bo!

Am luat amândoi, în tăcere, micul dejun, compus din muşii şi fructe, apoi, în timp ce Bo se îmbrăca, eu am făcut nişte send- vişuri zdravene cu ouă, bacon, maioneză în loc de unt şi multă sare, aşa cum îi plăceau lui Bo cel mai mult.

Abia în maşină s-a trezit.

— Unde-i cadoul? Nu primesc cadou?

— Mergem la pescuit. Nu e un cadou bun?

în cei cinci ani cât am fost cu Monika, n-am mers nici măcar o dată la pescuit. A fost singurul sacrificiu adevărat pe care a trebuit să-l fac de dragul ei. Nu mi-ar fi iertat-o niciodată.

— Ce? Să-i înfigi numai aşa, de plăcere, unui animal viu un cârlig în cerul gurii? a întrebat Monika descoperindu-mi undiţele într-un colţ al camerei. După mine, e una din cele mai josnice fapte de care e-n stare un om.

1

— Asta ar putea fi un motiv să te răzgândeşti? am întrebat eu.

Tocmai îi mărturisise prietenului ei de-atunci, Robbert, că exista

alt bărbat în viaţa ei. (Erau cuvintele ei, nu ale mele: când vorbea despre dragoste, Monikăi îi plăceau la nebunie expresiile emfatice. Monika nu spunea niciodată „a se regula“, ci „a face dragoste"sau „a se culca cu cineva[44]. Câtă vreme ea, *noi* tocmai asta făceam: ne regulam.)

— Da, ar putea fî un motiv să mă răzgândesc, a spus ea. Dar mi-e teamă că şi de data asta carnea o să fie mai puternică decât spiritul.

— Şi dacă-ţi promit că n-o să mă mai duc niciodată la pescuit cât timp o să fii tu în viaţa mea?

— Asa e cel mai bine.

Şi aşa s-a şi întâmplat. Am mers din nou la pescuit abia când Bo a făcut cinci ani şi numai pentru că el dorea atât de mult să meargă. Mie însă mi se părea că n-am dreptul să profit de moartea prematură a Monikăi pentru a începe din nou să torturez peşti nevinovaţi. Moartea ei pricinuise destulă suferinţă în lume ca să i se adauge şi suferinţa peştilor. (Căci, într-adevăr, pescuitul e o formă de tortură a animalelor - numai că e o formă *frumoasă* aproape la fel de frumoasă ca luptele cu tauri, pentru care am de asemenea o slăbiciune secretă.)

Bo m-a privit întrebător când i-am spus că şi pescuitul era un cadou. Dar eu am rămas cu ochii aţintiţi asupra drumului — care era ceţos şi învăluit aproape cu totul în întuneric - şi n-am zis nimic. La răsărit, cerul era violet-închis când am ajuns noi la debarcader. Pământul îşi primea şovăielnic primele culori.

— Ah, undiţa ta! am strigat eu când am deschis portbagajul. Am uitat acasă undiţa!

Bo n-a zis nimic.

—Acum o să trebuiască să pescuieşti din când în când cu a mea.

Bo a lăsat ochii-n pământ.

— Hai, vino!

A ezitat, dar nu prea mult.

— Hii! am făcut eu când omul de la debarcader ne-a indicat barca pe care ne-o rezervase. Asta ce mai e?

Pe fundul bărcii se afla un obiect lunguieț, verde-închis, legat cu o fundă galbenă.

— Cadoul meu! a strigat Bo mirat.

Şi aşa am vâslit înainte pe lac. Malurile erau goale, noi pescuiam în tăcere şi nu ne-a văzut decât o găinuşă-de-baltă, care s-a speriat si s-a ascuns la loc în stuiaris. Cu mâna lui mică, Bo îsi ţinea strâns noua undiţă. încheieturile mâinilor lui erau albe. Din când în când, plutele noastre dispăreau brusc sub apă. Din când în când, auzeam bolboroseli şi împroşcături.

La ora nouă, am vâslit în direcţia malului, unde tocmai se deschisese o terasă. De-acolo am sunat la şcoala lui Bo.

— Băiatul meu e bolnav.

— Sper că nu e nimic grav.

— Nu, nu e nimic grav.

— Vă rog să-i spuneţi la mulţi ani din partea mea!

La sfârşitul zilei, prinseserăm împreună unsprezece babuşte, patru batce, şase plătici şi un crap. Pe acesta din urmă l-a pescuit Bo. Era primul crap din viaţa lui şi a fost o minune că nu s-a rupt firul undiţei. Când am văzut peştele pe fundul bărcii, încercând să respire pe gura lui mare, de cauciuc, m-am aplecat deasupra lui şi am sorbit mirosul.

— Ce miroşi? m-a întrebat Bo.

— Miroase şi tu!

S-a aplecat şi el deasupra peştelui şi a adulmecat.

— Miros de peşte.

— Şi mirosul minunat al apei, am spus eu.

A mai adulmecat o dată, apoi a încuviinţat din cap.

— Da, a repetat el, mirosul minunat al apei.

26

Săptămâna viitoare, Bo face paisprezece ani. Pentru prima oară, habar n-am ce cadou să-i fac.„Lumina şi întunericul, viaţa şi moartea, dreapta şi stânga sunt ca fraţii, scrie evanghelistul Filip. Nu pot fi despărţiţi unul de altul. Din această pricină, nici cei buni nu sunt buni, nici cei răi nu sunt răi, nici viaţa nu e doar viaţă, nici moartea nu e doar moarte/[4]

Monika l-a înşelat pe Robbert P. F. Hubeek cu mine. Monika m-a înşelat pe mine cu Niko Neerinckx. Eu am înşelat-o pe Monika cu Ellen. Ellen a înşelat-o pe Monika cu mine.

O dată.

S-a întâmplat la o jumătate de an după ce ne-a spus că e gravidă. Intr-o sâmbătă rece de ianuarie, seara, am ieşit singur în oraş. In ultimele zile, din cauza sarcinii, Monika fusese obosită şi irascibilă. Stătea culcată pe canapea şi se uita la televizor, iar un pled ecosez îi acoperea burta proeminentă.

— Pa, pa! i-am spus eu, sărutând-o pe frunte.

— Distracţie plăcută!

Aerul era limpede, iar copacii din parc erau nemişcaţi în liniştea serii de iarnă. Ffeleşteul începuse să îngheţe la margini. O raţă măcănea. M-am hotărât să-mi las bicicleta acasă şi s-o iau pe jos spre centru. Oraşul poate fi cel mai mare duşman al meu (când străzile sunt inundate de maşini, curieri pe motorete, pietoni nerăbdători şi prost dispuşi, biciclişti cărora nu le pasă decât de propria supravieţuire), dar şi prietenul meu cel mai bun. In seara aceea, oraşul m-a ajutat să scap de disconfortul sub stăpânirea căruia trăiam de câteva zile şi care plana în casa de pe Ceintuurbaan ca un iz vechi de ţigări.în Cafe De Kerk, am băut două beri şi am tras cu urechea la o conversaţie încâlcită între Ramses Shaffy[1] şi o femeie cam sta- fidită, ţinând în geantă un yorkshire-terrier minuscul, care scheuna nervos ori de câte ori celebrul cântăreţ şi actor vorbea mai tare.

— Toarcem singuri firele vieţii noastre, dar Dumnezeu e cel care ţese covorul.

De Kerk era locul ideal ca să începi o seară veselă de beţie. Sau ca să o termini.

în piaţa Munt, un băiat a aruncat cu un pahar de *milkshake* într-un tramvai care trecea pe-acolo. Băutura roz s-a împrăştiat în toate direcţiile, lăsând pe geam o pată bizară. Un pasager a ridicat degetul mijlociu.

Am luat-o la pas pe trotuarul îngust care separă canalul Rokin de partea carosabilă a străzii. Am auzit din nou o raţă măcănind. Fără păsări, oraşul ar fi cu siguranţă de nelocuit. Regina Wilhelmina era, ca întotdeauna, împietrită pe calul ei. Arăta ca şi cum ar fi putut foarte bine să îmbrace mantoul gros de iarnă care împodobea altă statuie a ei, aflată la celălalt capăt al oraşului, într-o piaţă ce-i poartă numele.

în Zeppos, pe străduţa îngustă cu minunatul nume

Gebed Zonder End[23] [24], am mai băut două beri şi i-am cercetat cu privirea pe studenţii şi studentele din local, constatând pentru a nu ştiu câta oară, plin de satisfacţie, că eu şi Monika întorseserăm pentru totdeauna spatele universităţii. Mă dureau ochii de la aerele astea mic-burgheze. Tare aş mai fi vrut să le dau o lecţie pe cinste câtorva dintre băieţii ăştia care purtau ochelari cu rame de aur pe nas şi cămăşi dungate. (Nu cu mult timp în urmă, îi făcusem tatălui Monikăi mărturisirea că puţine lucruri mi se păreau de neiertat, iar faptul de a fi inteligent şi totuşi de dreapta era cu siguranţă unul dintre ele. Ceea ce, potrivit tatălui ei, dovedea cât de strigătoare la cer era lipsa mea de inteligenţă şi cât de greşită fusese alegerea fiicei lui.) Dar m-am abţinut de data asta, am plătit băuturile şi mi-am continuat turul. Noaptea abia începuse. De ce să-mi pierd eu vremea cu nişte băieţi pe care-i excitau ştirile bursiere şi cu nişte fete care credeau că trebuie să-ţi legi puloverul de gât în loc să te îmbraci cu el (sau să ţi-l dai jos).

M-am hotărât să merg la De String, pe strada Nes, şi să ascult acolo nişte muzică live până când avea să fie destul de târziu ca să caut o discotecă. Chiar dacă eu şi Monika urma să devenim curând părinţi, ne juraserăm unul altuia că n-o să ne transformăm în nişte cloşti. Iar în seara aceea voiam să onorez promisiunea făcută. Voiam să beau puţin, să dansez puţin, să mă uit puţin după fete frumoase, să flirtez puţin şi în cele din urmă să mă întorc acasă pe două cărări, obosit şi beat, dar satisfăcut, şi să mă cuibăresc lângă trupul acela gravid şi cald. Asta voiam să fac — şi chiar asta aş fi făcut dacă în De String n-aş fi dat peste Ellen.

23 Ramses Shaffy (1933-2009), cântăreţ şi actor olandez, celebru în anii ’60 şi 70.

24 Rugăciune fără sfârşit (neerl.).

A roşit când m-a văzut. („Ai roşit când m-ai văzut“, avea să-mi spună Ellen mai târziu.) Din noaptea aceea de pomină, ne mai văzuserăm o singură dată, iar Monika fusese şi ea de faţă; în prezenţa ei, eram amândoi în largul nostru, iar ceea ce simţeam unul pentru altul (oricum s-ar fi numit asta) nu era mai puţin firesc decât ceea ce simţeam amândoi pentru ea. Ca şi atunci, Ellen eră bronzată, un adevărat punct luminos într-o mare de gri olandez.

Un grup de patru muzicieni intona cântece de beţie irlandeze şi balade încărcate de romantismul călătoriilor pe mare şi de suferinţa emigranţilor. Am comandat un Jameson cu gheaţă. Ellen a băut vin roşu.

— Ce faci?

— Bine.

— Ai venit singură?

— Da. Şi tu la fel, din câte văd.

— Sarcina Monikăi e prea înaintată pentru asemenea incursiuni de sâmbătă seara. Unde ai fost ultima oară?

— In Ecuador.

— Dar nu tot cu... Cum îl chema pe tipu ăla?

— Niko. Nu, cu un grup. Obositor. Dar frumos. Şi, în plus, mai puţin frustrant decât cu cineva care nu-ţi împărtăşeşte dragostea.

La o masă dintr-un colţ al sălii înguste, un bărbat şi o femeie s-au ridicat să plece acasă, iar eu şi Ellen ne-am strecurat repede prin mulţime ca să ocupăm locurile rămase libere. O vreme, ne-am concentrat asupra muzicii, fără să spunem nimic. La un moment dat, Ellen m-a tras de mânecă, iar eu m-am aplecat spre ea, ca să nu fie nevoită să strige. Apropiindu-şi gura de urechea mea, mi-a spus:

— Ai mai stat vreodată înainte cu două femei în acelaşi pat?

Am început să râd, scuturând din cap.

— Tu? Vreau să zic...

— Nu.

Am tăcut din nou amândoi, iar când i-am aruncat o privire scurtă dintr-o parte, am văzut că pe faţă i se întipărise un zâmbet. A întors capul, m-a privit drept în ochi, iar zâmbetul i-a devenit şi mai larg.

— Aşa ceva nu se poate decât cu Monika, a spus ea.

Iar eu am încuviinţat din cap şi mi-am spus: „încă nu s-a terminat".

1

(Există întotdeauna o scuză pentru adulter. Potrivit celor mai noii studii realizate de sociobiologi, înclinaţia spre adulter este înscrisă în codul genetic al femeilor, ca şi al bărbaţilor: adulterul sporeşte şansele reproducerii, cu condiţia să fie ţinut secret.)

Am rămas până când cvartetul s-a oprit din cântat. Apoi i-am propus să mergem altundeva. Afară, Ellen m-a luat de braţ şi m-a condus într-un bar necunoscut mie, aflat pe o străduţă la fel de necunoscută. Nu era nici prea aglomerat, nici prea liniştit. Când am intrat noi, din difuzoare răsuna o piesă de The Velvet Under- ground, şi toată noaptea s-au succedat hituri vechi ale unor formaţii ca Dr. Hook and the Medicine Show, Creedence Clearwater Revival şi The Rolling Stones. Publicul era format dintr-un eşantion riguros selectat din tot ce oferă viaţa de noapte a Amsterdamului, iar rezultatul era o jovialitate cât se poate de atipică pentru acest oraş (nici o subcultură nu era destul de dominantă încât să-şi impună propriul cod de intoleranţă asupra celorlalte). Ne-am instalat la o măsuţă din fundul barului, pe o estradă, iar Ellen a comandat o sticlă de vin roşu şi două pahare — barul se deosebea de altele şi în această privinţă: puteai să comanzi vinul la sticlă, iar pentru două bancnote de câte zece guldeni, primeai un Rioja decent în locul unui Corbières acru sau al unui Côtes-de-Rhône

pe care-1 puteai cumpăra de la supermarket cu patru guldeni şaptezeci şi cinci litrul.

— Pentru viata nouă! a spus Ellen.

— Pentru viaţa nouă!

— Care sunt cele două lucruri esenţiale pe care vrei să i le transmiţi copilului tău? a întrebat ea.

Am stat puţin pe gânduri. Rareori mă gândisem la paternitate într-un mod atât de concret.

— Dragoste şi o neîncredere profundă faţă de ideile primite de-a gata, am spus eu.

— Ce loc din Olanda ai vrea cel mai mult să i-1 arăţi?

— Marea Wadden[25], toamna, la reflux, când vânează acolo un şoim-călător şi soarele e pur şi simplu eclipsat de nori de picioroange.

— Ce muzică vrei să-i pui?

— *Matthäus-Passion* a lui Bach.

— Câtă tristeţe!

— Dar şi consolare. Şi, bineînţeles, toată discografia lui Dolly Parton.

— Care e prima ta amintire?

— Mă supui la un interogatoriu?

— Da.

— Când m-am deghizat în prinţesă. Aveam acasă un coş mare de nuiele plin cu haine vechi. Acolo era şi vălul pe care-1 purtase mama la nuntă. Mi l-am pus pe cap. Nu mai ştiu ce alte haine aveam pe mine. Dar mi-amintesc că m-am uitat în oglindă şi mi s-a părut că sunt foarte frumos şi fermecător. Mama zice că aveam trei ani atunci.

— Care a fost prima ta mare iubire?

— Jacqueline van Essen. Eram într-a treia. O fată cu ochelari şi obraji rotunzi ca regina Beatrix în pozele ei din

25 Zonă tidală la Marea Nordului, care se întinde de-a lungul coastei Danemarcei, a Olandei şi a landurilor germane Schleswig-Holstein şi Saxonia Inferioară, pe o suprafaţă de 9000 km^2.

copilărie. îmi spunea „lumina ochilor ei“. M-am gândit mult la cuvintele astea: „lumina ochilor mei“. Sunt frumoase. Şi pline de mister. De ce să numeşti pe cineva „lumina ochilor mei“? Dar eu am fost foarte flatat. Şi m-am îndrăgostit pe loc de ea. N-a durat mai mult de o jumătate de an, dar la vârsta aia e o veşnicie, normal.

Şi am mai stat aşa de vorbă, până când s-a terminat vinul. După care eu am mai luat o bere şi Ellen o apă minerală.

Când am ieşit din cafenea, i-am spus:

— Te duc acasă.

{She lives on Love Street, lingers long on Love Street \ cânta Jim Morrison înăuntru.)

— Dar nu e-n drumul tău.

— Monika nu m-ar ierta dacă aş lăsa-o pe prietena ei cea mai bună să meargă în toiul nopţii singură acasă.

Nu era mult de mers până acasă la Ellen. Locuia la marginea cartierului Jordaan. Şi, evident, m-a întrebat dacă nu vreau să urc puţin până la ea să mă mai încălzesc (între timp, afară se lăsase un ger tăios, sufla un vânt de răsărit care-mi pătrundea prin palton, şi apoi... pur şi simplu nu era seara potrivită ca să ne luăm la revedere pe un trotuar, bătuţi de vânt). Locuinţa ei era mică şi sobră. Pardosele de scândură, acoperite ici şi colo de un covor sau de un preş aduse din Asia şi America de Sud. Un singur corp de bibliotecă plin de ghiduri turistice. O statuetă de lemn a lui Buddha pe lintoul şemineului. Un poster cu indieni guatemalezi pe perete. A pus apă la fiert în bucătăria minusculă, apoi s-a întors şi s-a aşezat lângă mine pe canapea. Nici nu dăduse în clocot apa când am început să ne sărutăm. Iar infuzia nu era încă făcută când ne [26] întinseserăm jos, pe duşumea, şi mâinile mele alunecau pe sânii ei, în timp ce ea-mi sufla încetişor în ureche.

Totul era familiar şi totul era nou.

Ne-am dus în dormitor. A luat ceainicul şi două ceşti. A aprins două lumânări. Ne-am dezbrăcat şi ne-am vârât în patul ei, care era rece, dar s-a încălzit repede. Ne-am sărutat şi ne-am mângâiat, iar ea a zis:

— Doar o dată. Nu mai des.

Şi eu am întărit:

— Da, doar o dată.

Şi, în timp ce eu o pătrundeam, ne-am privit în ochi şi am repetat amândoi:

— Doar o dată.

Apoi ne-am băut ceaiul, lipiţi unul de altul, cu plapuma trasă cât mai sus posibil.

— Atunci n-am terminat, am spus eu.

— Nu, a răspuns ea.

---

26 Ea locuieşte pe Strada Iubirii, stă mult pe Strada Iubirii (engl.).

Dar vocile noastre sunau dintr-odată altfel. Dintr-odată, nu mai eram atât de siguri pe noi. Iar după ce mi-am terminat ceaiul, m-am îmbrăcat repede şi m-am despărţit de ea cu un sărut.

— Fii prudent! mi-a mai spus.

27

— (Şi dorinţa de a păstra secretul adulterului e determinată genetic, spun specialiştii în sociobiologie. Descoperirea faptei sporeşte şansele de violenţă şi abandon şi, ca atare, micşorează şansele de supravieţuire ale urmaşilor. Dar, potrivit lui Dees, sociobiologii suferă de o carenţă cronică de cunoştinţe despre biologia moleculară, iar teoriile lor sunt clădite pe nisipuri mişcătoare.)Nu-s decât nişte contabili, zice Dees. Şi nici măcar nişte contabili creativi.

Suntem la al treilea pahar de coniac. După cuvintele înţelepte ale lui Dees despre o viaţă cu întrebări sau o viaţă cu răspunsuri, nu ne-am mai atins de subiectul „tatăl biologic al lui Bo“ (care a evoluat spre „Niko Neerinckx“). De la topirea gheţurilor polare la politica de achiziţionare a jucătorilor practicată de Feyenoord, am ajuns cât se poate de firesc la unul dintre caii de bătaie ai lui Dees.

— Ţin contabilitatea unei viziuni falimentare despre lume, ca trezorierii celui de-Al Treilea Reich, care au continuat să calculeze cantităţile de ciclon B pe care le foloseau, în timp ce bombardierele Aliaţilor prefăceau în moloz şi cenuşă jumătate din ţară, iar ruşii ocupau Berlinul.

Când se aprinde, Dees se lansează mereu în discursuri despre război. Asta i se trage de la tatăl lui.

— Am chestia asta în gene, spune el, deşi ştie cel

mai bine că e o prostie.

Ideea că totul ar fi înscris în codul nostru genetic este, potrivit lui Dees, cea mai gogonată minciună populară a epocii noastre.

Biologii ăştia aşa-zis moderni au născocit o sumă de teze despre structura lumii, iar acum analizează până la refuz şi disecă la infinit tot ce ar putea să le sprijine tezele. Se chinuie cu disperare să demonstreze că imaginea lor reducţionistă şi mecanicistă despre lume e corectă. E drept că din când în când se mai găseşte câte-un sceptic care propune să se facă cercetări capabile să submineze imaginea asta despre lume. Dar ce spun eu? Uneori, apare chiarcâte-un dement care se înhamă la genul ăsta de cercetări şi scrie un articol pe tema asta!

Mai ia o înghiţitură de coniac.

— Noi nu publicăm articole dintr-astea. In biserica noastră, blestemele sunt *interzise*.

Nu cunosc un remediu mai bun contra depresiei, a disperării, a tristeţii şi a stării de neputinţă generalizată decât să discut cu Dees o seară întreagă despre situaţia lumii în general şi a ştiinţei în particular. Dees lucrează de ani buni la o carte în care şi-a propus să demonstreze inexactitatea teoriilor evoluţioniste ale lui Darwin.

— Ţine bine minte ce-ţi spun: microbiologia o să-i dea lui Darwin lovitura de graţie.

Spunea asta în perioada în care-mi interzisese să mai vin la editură, fiind de părere - deşi nu se exprimase astfel - că trebuie să depăşesc mai întâi pierderea Monikăi. In acele zile, nu ne-am văzut decât în cafenele, pe care le frecventam mai mult decât el - iar asta nu e puţin lucru. Uneori, îl duceam pe Bo la ai mei, care-1 culcau în vechea mea cameră, în vechiul meu pat, cel în care am facut-o odată cu Monika. (Ai mei erau în vacanţă. Noi aveam grijă de corespondenţă şi de flori. Ne simţeam ca doi copii neastâmpăraţi. Când am terminat, Monika a întrebat: „Tu ce fantezii aveai la pubertate?'[4] Şi, auzindu-mi răspunsul, a început să râdă atât de tare, încât a făcut pipi în pat. Din fericire, părinţii mei n-au aflat niciodată, ca de altfel nici Bo.)

De cele mai multe ori însă, îl luam pe Bo cu mine în cafenele. Dormea de minune acolo, chiar dacă nimeni nu-şi dădea seama, pentru că pe atunci începuse să doarmă cu ochii deschişi. In cafenele, Bo n-avea niciodată coşmaruri. Bea pahare mari de lapte sau suc de mere dintr-o sticlă. Ii plăcea şi mirosul. „Ce frumos pute aici!" a spus el la prima vizită. Pe vremea aceea, nu vorbea nimeni despre fumatul pasiv — reformaţii ecologişti trebuiau mai întâi inventaţi.

— Pe timpul lui Darwin, a spus Dees, nimeni nu ştia cum arată o celulă pe dinăuntru. De-aia i-a fost lui atât de uşor să pretindă că ochiul s-a dezvoltat din celule fotosensibile. Ce ştia el despre tot ce se întâmplă într-o celulă din asta fotosensibilă? Ce să mai vorbim de *felul* în care se întâmplă! Habar n-avea de câte lucruri e nevoie până şi pentru cea mai simplă schimbare de funcţie, darămite pentru o *ameliorare* structurală! Darwin n-avea de unde să ştie că celulele sunt pline de sisteme complexe ireductibile - iar sistemele astea înseamnă condamnarea la moarte a teoriei evoluţioniste.

(Sistemele complexe ireductibile, mi-a explicat Dees de mai multe ori de-atunci, nu pot apărea pas cu pas, prin intermediul unor mici mutaţii genetice întâmplătoare. Ele funcţionează — cum e cazul unei curse de şoareci - numai dacă toate elementele se află la locul potrivit şi îndeplinesc funcţia potrivită la momentul potrivit. Dacă un singur element lipseşte sau nu face ceea ce trebuie să facă, tot sistemul e compromis — şi nu mai reprezintă decât un fenomen inutil de adaptare care va dispărea sub presiunea selecţiei naturale.)

— In ziua de azi, a continuat Dees, orice specialist în biologia moleculară ştie că marea majoritate a sistemelor pe care le studiază este de o complexitate ireductibilă. Şi că fundamentul pe care stă întreaga biologie contemporană e putred. Doar că nu îndrăzneşte

să spună asta nimănui, pentru că atunci tot castelul de cărţi al neodarwinismului s-ar prăbuşi.

1

Pe atunci, Dees bea Marguerita, obicei care avea legătură cu o iubire de vacanţă. Eu beam vin roşu. In beţia provocată de vinul roşu, durerea sporeşte, devenind totodată mai suportabilă. Puteam să-l ascult pe Dees, dar în acest timp durerea pe care mi-o prici-

nuise moartea Monikăi creştea atât de mult, încât ajungea să umple toată cafeneaua. Era ca şi cum toată rumoarea, vocile, muzica ar fi ajuns la mine printr-un perete de vată (numai vocea lui Dees rămânea limpede: percepeam cu maximă acuitate fiecare cuvânt din discursul lui pătimaş, în aşa fel încât, mulţi ani după aceea, am fost capabil să-l reproduc aproape literal, spre marea uimire a lui Dees). In acelaşi timp, era ca şi cum n-aş mai fi stat pe scaunul acela, la acea măsuţă, în faţa lui, cu băieţelul meu de trei ani în poală, ci aş fi plutit prin încăpere, prin fumul de ţigară şi mirosul de bere stătută, de corpuri transpirate, de parfum ieftin şi aş fi privit de la înălţime viermuiala aceea, ca o pasăre, ca un suflet mort, ca Dumnezeu. De jur împrejur, durerea mea se dilata tot mai mult, umplând oraşul, ţara, stratosfera. In asemenea momente, mi se părea ca înţeleg visul lui Bo despre căderea din lume.

— Iţi spun eu, a zis Dees, ideile lui Hitler despre rasă erau mai bine fundate decât teoria lui Darwin despre evoluţie.

Am băut pentru concluzia asta şi am mai comandat o Margue- rita şi o carafa de vin roşu. Iar eu am spus:

— Ai auzit, Bo? Nu trebuie să cauţi argumente care-ţi confirmă ideile, ci care ţi le falsifică. Aşa grăit-a nenea Dees.

2
8

0 Dar Bo n-auzise nimic. Bo dormea cu ochii larg deschişi. Acum, după zece ani, sunt din nou în cafenea cu Dees şi vorbim iarăşi despre teorii false şi viziuni asupra lumii menţinute în lipsă de ceva mai bun, iar la un moment dat îmi spun: „Omul e incapabil să înveţe“.anchetă a arătat că prietenii care vizitează o femeie după

naştere spun de cele mai multe ori că bebeluşul
seamănă cu tatăl,
nu cu mama. Explicaţia cercetătorilor este că vizitatorii
încearcă
în mod inconştient să-i redea liniştea tatălui.

> >

Există, bineînţeles, şi situaţii în care copilul şi tatăl seamănă într-adevăr ca două picături de apă. Asemănarea dintre George Bush Jr. şi celebrul său tată e atât de mare, încât te întrebi dacă doamna Bush a avut vreun rol în toată povestea asta sau dacă nu cumva e vorba aici de prima donare umană reuşită. Iar faptul că Martijn Krabbe e fiul lui Jeroen[1] sare-n ochi imediat şi nu poţi decât să te bucuri pentru cei doi. Dar, dacă Jordi nu s-ar fi numit Cruijff, cine ar fi văzut în el pe fiul celui mai mare fotbalist din toate timpurile? Şi cine ar fi crezut, judecând strict după înfăţişare, că tatăl lui Willem-Alexander de Orania-Nassau[27] [28] e Claus von Amsberg?

27 Jeroen Krabbe (n. 1944), actor, regizor şi pictor olandez.

28 Prinţul moştenitor al tronului Ţărilor de Jos şi fiul reginei

Alex seamănă totuşi mai bine cu mama lui. Ca şi Bo, băiatul cel mare al lui Niko şi al lui Anke Neerinckx. In timp ce Bo, singurul fiu al răposatei Monika Paradies, seamănă la fel de mult (sau la fel de puţin) cu mama lui pe cât seamănă cu bărbatul care se consideră tatăl lui, dar nu este.

Beatrix.

Atunci, seamănă Bo cu Niko Neerinckx? Nu. Cel puţin nu cu Niko Neerinckx cel din fotografia pe care am văzut-o. Şi nici cu imaginea lui pe care o am eu în minte, chiar dacă e vagă şi, fără îndoială, nesigură. Dar oare înseamnă ceva toate astea? Avem dreptul, numai pentru că tatăl şi fiul nu-şi seamănă, să tragemconcluzii cu privire la viaţa amoroasă a doamnei Cruijff sau a reginei?

Pentru cel aflat în căutarea tatălui propriului copil, asemănările fizice sunt o filieră înşelătoare. Un acest test ADN ar fi o soluţie, dar nu cred că am curaj să merg până acolo. Dees are dreptate şi acum, ca de atâtea alte ori: nimeni nu-mi garantează că voi putea să trăiesc mai uşor cu răspunsurile decât cu întrebările. Din acest motiv, n-am de gând să-l pun pe Niko Neerinckx în faţa descoperirilor pe care le-am făcut.

Pe de altă parte, nu vreau în nici un caz să pierd ocazia de a mai cotrobăi puţin prin viaţa mea privată!

Numiţi-o oricum — răzbunare sau perversitate —, dar, după ce eu şi Anke am căutat fără succes, în după-amiaza aceea, între două grinzi ale podului, o scrisoare inventată, după ce ne-am uitat la poze, iar ea a zis că trebuie să-şi ia copiii de la şcoală, după ce eu m-am ridicat, mi-am pus geaca pe mine şi, ajuns la uşă, m-am întors spre ea - atunci ea m-a privit într-un fel nevinovat şi totodată viclean (pentru că era o privire de fată în ochii unei femei de treizeci şi cinci de ani), spunându-mi:

— Dacă te mai nimereşti prin zonă, treci şi pe la mine. Mi-a făcut plăcere.

Iar eu i-am răspuns:

— Bine, o să trec.

Imaginea femeii casnice singure care-1 ademeneşte în patul ei pe spălătorul de geamuri, pe instalator sau pe poştaş e cel mai mare clişeu din mitologia sexualităţii moderne. Dar, ne asigură sexologii, faptul că acest clişeu a luat asemenea proporţii e o consecinţă directă a felului

în care ne trăim zi de zi viaţa amoroasă, iar acest fel de a ne trăi viaţa amoroasă e, la rândul lui, o consecinţă directă a egoismului înscris în genele noastre. Un bărbat care se bucură de o situaţie excelentă la o societate de asigurări poate, ce-i drept, să ofere acea stabilitate care, din punct de vedere istoric, e unul dintre factorii esenţiali pentru viitorul urmaşilor lui; în alte privinţe însă, după toate probabilităţile, un asemenea bărbat nu va fî un învingător. Nu se poate măsura fizic cu bărbaţii care petrec mult timp în aer liber, care-şi câştiga pâinea cu trupul şi cu braţele, nu cu capul (sau cu retroproiectoarele, tabelele de calcul, programele de calculator, camerele video şi monitoarele).

Spălătorii de geamuri, instalatorii şi poştaşii reprezintă tabăra ideală pentru un război eficient al spermatozoizilor — nu în ultimul rând deoarece şansele ca aceştia să fie descoperiţi sunt minime.

Dar ce rol îi revine aici lui Erik Aldenbos, *alter ego*-ul meu care a pătruns în casa şi în viaţa lui Anke Neerinckx? Vrea Anke Neerinkcx să se culce cu el? O vor împinge oare propriile gene pe drumul adulterului şi al înşelăciunii sau vor recunoaşte imediat în el — acest bărbat fără copii — un donator de spermă inferior, faţă de care ea nu va simţi nici un fel de atracţie sexuală?

Nu prevăzusem avantajele pe care le poate oferi o a doua identitate: de exemplu, acela de a nu mai trebui să fiu, o vreme, Armin Minderhout, bărbatul copleşit de o iubită adulteră moartă, tatăl unui copil care nu e al lui şi iubitul unei femei care vrea să se mărite cu el, deşi nu vor avea niciodată copii împreună. Erik Aldenbos este soluţia ieftină de rezervare a unui bilet doar dus până la celălalt capăt al lumii. (Iar ideea asta — de a rezerva o călătorie până la capătul lumii — mi-a venit când am auzit prima oară expresia: „sindrom Klinefelter“.)

Intr-o zi însorită de primăvară, puţin înainte de

amiază, Erik Aldenbos sună din nou la usa lui Anke Neerinckx. Are la subsuoară
o cutie cu două sticle de bordeaux alb excepţional: Chateaux Anniche, 1992. Un vin sec intens şi rafinat, cu buchet mai degrabă floral decât fructat şi păstrând aroma bogată a strugurilor Sauvignon din care este extras. Acum a telefonat înainte. Era-n regulă dacă venea atunci? (Soţul ei era plecat?) Da, era-n regulă. (Nu era acasă.)

1

Deschide uşa, îmbrăcată cu nişte pantaloni uşori de vară şi un tricou larg: ţinută de casă, confortabilă şi totuşi studiată, aleasă cu grijă. Albastrul palid al tricoului se asortează bine cu ochii ei. Poartă nişte încălţări de pânză, ceva între espadrile şi papuci. E o casnică, dar o casnică de lume. îi ofer cutia cu sticlele de vin şi-mi spun: e un film de serie B. Iar filmele de serie B au întotdeauna happy-end, numai că eu am rareori răbdare să le văd până la capăt.

A pus masa: naproane negre din material sintetic, farfurii de ceramică brută şi tacâmuri inoxidabile cu un design ostentativ. Paharele de vin au picioare albastru-deschis. Deasupra capetelor noastre, pe peretele zugrăvit în galben, ticăie un vechi ceas de gară.

— Noroc! zice ea după ce pune totul pe masă: unt, somon proaspăt, capere, măsline, *chorizo* şi *ciabatta*, farfurioara cu dulceaţă de coacăze, cu o linguriţă de argint moştenită de la mama-soa- că, şi bineînţeles croasante proaspete.

— Pentru o viaţă bună!

— Pentru *living on the edge at home*|

Ciocnim şi bem şi râdem şi mâncăm, şi razele soarelui pătrund în casă, şi deasupra capetelor noastre ticăie ceasul, şi ea vrea să ştie cine sunt eu, de fapt, şi încet-încet devin şi eu curios şi aşa pornesc pe drumul nesigur al adevărului, al minciunilor şi al născocirilor, cel care trebuie să mă conducă spre răspunsul la două

întrebări: „Cine este Erik Aldenbos?“ şi „O să se culce curând cu Anke Neerinckx?“

— Cu ce te ocupi? întreabă ea.

— Lucrez ca redactor extern la o editură ştiinţifică.

— Eşti căsătorit, logodit, divorţat, singur?

— Singur.

— De ce?

— De ce nu?

— Pentru că e mai plăcut să fii cu cineva decât singur.

— Da?

— Nu crezi?

— Nu neapărat. Depinde.

— De ce depinde?

— De celălalt, de exemplu. Vreau să zic - celălalt trebuie să merite.

— Ce să merite?

— Sacrificiile pe care le faci pentru el.

— Trebuie să faci multe sacrificii?

— Asta, mai degrabă, te-aş întreba eu pe tine. Ai făcut multe sacrificii?

— Da, răspunde ea.

— Şi acum o să spui că primeşti mult în schimb, zic eu.

— Intr-adevăr.

Râde şi muşcă din croasant; pe buza superioară îi rămâne puţină dulceaţă, pe care o linge un pic mai târziu cu vârful limbii, apoi ia o înghiţitură de vin şi mă întreabă:

— Ai iubit vreodată suficient de mult o femeie încât să vrei să împărţi viaţa cu ea?

— DL

— Şi de ce n-a mers?

— A fugit cu altul.

— Ştii, spune ea cu o vehemenţă neaşteptată, când aveam optsprezece ani, mi-am promis că n-o să cad

niciodată pradă clişeelor în care credeau toţi oamenii din jurul meu. Şi uită-te la mine acum!

— Cum l-ai întâlnit pe soţul tău?

— Eram într-o excursie şi el era ghidul. Ce clişeu!

Râde sarcastic.

— Dă-mi voie să ghicesc: erai cu prietenul tău de-atunci, spun eu. Plecaserăţi împreună în excursie ca să salvaţi relaţia care scârţâia.

Mă priveşte uluită. Apoi izbucneşte în râs:

— Da, exact! Exact! Dumnezeule, e chiar atât de previzibil? Ce groaznic!

— E normal, spun eu. A refuza categoric, la optsprezece ani, să semeni cu nătărăii din jur e un clişeu la fel de mare ca a spune că până la urmă ai devenit şi tu unul dintre ei. Ce îndrugă atâţia cântăreţi pop despre dragoste nu e mai puţin găunos decât e căsnicia părinţilor unui adolescent mediu — doar că adolescentul respectiv încă nu ştie asta.

— Şi atunci ce trebuie să facem? Vreau să zic: ce trebuie să facem când descoperim chestia asta? Să renunţăm la iubire, s-o ştergem din viaţa noastră, s-o aruncăm la gunoi?

— Trebuie s-o reinventăm, spun eu, deşi habar n-am ce vreau să spun.

— Ce vrei să spui?

— Există iubirea părinţilor sau cel puţin imaginea pe care o au copiii despre iubirea părinţilor şi care e aceeaşi dintotdeauna. E o iubire bazată pe acorduri reciproce, pe un instinct practic de conservare a speciei. în ochii tinerilor, iubirea asta nu-şi merită numele. E o iubire pragmatică şi de aceea nu poate fî decât cel mult pe jumătate iubire. Apoi, există iubirea tinerilor: e iubirea necondiţionată, marea iubire, iubirea-pasiune care mistuie totul ca un foc, iubirea cântată în zeci de mii de *number-one hits.* Dar nici ea nu e decât pe jumătate iubire, pentru că e o iubire utopică. Iar utopiile care

devin realitate se transformă imediat în contrariul lor. Aşa cum şi marile iubiri, iubirile-pasiune, se transformă inevitabil într-un infern atunci când durează prea mult. De exemplu, în piesele lui Pinter. Din pricina asta, eroii romantici nu pot supravieţui decât într-un singur fel: murind tineri. Dacă Romeo şi Julieta ar fi avut şansa să se căsătorească, n-ar fi primit niciodată un loc în istoria literaturii. Eventual în *Cui i-e frică de Virginia Woolfi.*

— Deci?

— Deci ce?

— Păi, spuneai că trebuie să reinventăm iubirea. Dar cum?

— Iubirea părinţilor şi iubirea tinerilor au ceva în comun, spun eu, iară să ştiu unde vreau s-ajung. Amândouă sunt egoiste. Poate că iubirea pe care trebuie s-o descoperim e o iubire care depăşeşte stadiul egocentric. Şi poate că iubirea e cu totul altfel decât ne imaginăm noi. Poate că ea nici nu izvorăşte din noi. Nici din inima noastră, aşa cum cred romanticii, nici din creierul nostru, aşa cum cred raţionaliştii, şi nici din genele noastre, aşa cum afirmă biologii. Poate că iubirea nu e altceva decât ceea ce dă viaţă. Şi, în acest sens, eşti liber să iei parte la ea sau s-o refuzi. Poţi s-o încurajezi sau să i te împotriveşti. Dar poate că astea nu-s decât nişte prostii.

(„Dumnezeu este iubirea, i-am spus eu lui Bo când era foarte mic, şi iubirea este Dumnezeu.“ Dar într-o zi, după moartea Monikăi - între timp îi povestisem despre Camera întunecată a lui Dumnezeu din Casa Cunoaşterii -, mi-a spus întorcându-se de la şcoală: „Un băiat din clasă zice că Dumnezeu e o rază mare de lumină, aşa, ca soarele, dar altfel. Şi, dacă faci o faptă rea, se supără şi începe să tune, ca atunci când e furtună. E adevărat?[44] La care eu am zis: „Nu, nu-i adevărat[44]. Şi el m-a întrebat: „Atunci cum e?[44] „Nu-1 putem cunoaşte pe Dumnezeu, am răspuns. Dumnezeu e un mister de nerezolvat.[44] Ceea ce e valabil şi în cazul iubirii.)S-a culcat Erik Aldenbos cu Anke Neerickx?

Nu.

Dar ar fî putut s-o facă?

Da, spune Erik Aldenbos, prea puţin jenat de rezervele pe care ar trebui să i le inspire descoperirea că fiul lui nu e, de fapt, fiul lui.

Oare asta să fie răzbunarea ultimă: să te culci cu soţia bărbatului care a făcut dragoste cu soţia ta?

29

— Nu. Răzbunarea ultimă înseamnă, dimpotrivă, să n-o faci, chiar dacă ai putea. (E iluzia în care mă legăn în tren, întorcându-mă la Amsterdam. Nu durează mai mult decât drumul până acolo.)Niko Neerinckx a fost la înmormântare?

— Of, Armin, tot mai crezi că el e?

— Am întrebat numai dacă a fost la înmormântare.

— Sigur c-a fost. Toată lumea de la De Kleine Wereld a fost. E adevărat. Au fost cu toţii. In afară de doi ghizi care erau plecaţi

în Africa. Cu puţin timp înainte, Monika făcuse ultima ei călătorie. Peste câteva săptămâni, urma să-şi înceapă noul serviciu.

In ziua în care a murit Monika, am telefonat personal la De Kleine Wereld. Doi colegi ar fi trebuit să treacă pe la spital în după-amiaza aceea. Am sunat să le spun că nu mai era nevoie. Am dat multe telefoane în acele câteva zile şi toate mi-au rămas întipărite în memorie. E ca şi cum mi-aş fi refuzat orice altă impresie din exterior, înregistrând în schimb, cu maximă precizie, doar acele convorbiri. Cel mai mult m-au impresionat tăcerile de la celălalt capăt al firului, când spuneam ce se întâmplase.

— Nu mai e nevoie să veniţi. Monika a murit azi-dimineaţă. Tăcere.

— Ieri după-amiază a fost conştientă câteva secunde. A spus: „O să mor. îmi pare rău“. Nu s-a mai

trezit.

Tăcere.

— Monika a murit.

Tăcere.

— A mai suspinat o dată. Foarte adânc. După care s-a terminat. Tăcere.

De fiecare dată, am ales alte cuvinte, dar de fiecare dată reacţia era aceeaşi. Doar cu mama Monikăi a fost altfel. Ea a închis pe loc receptorul.Mama a tăcut prelung. După aceea a început să suspine abia perceptibil.

— O, Armin! O, Armin! O, Armin!

A intrat şi tata pe fir.

— Spune-mi că nu-i adevărat!

— Ba e adevărat.

— Doamne!

— O, Doamne! O, Doamne!

S-a plâns mult la celălalt capăt al firului.

Eu însă n-am putut să plâng.

Nici măcar la „Erbarme dich“ din *Matthâus-Passion*, care a răsunat în capelă imediat după *I Will Altuays Love You,* cântecul lui Dolly Parton, şi a stârnit multe suspine şi scâncete înfundate. Ellen nici acum nu e-n stare să asculte cea mai frumoasă arie a lui Bach fără să plângă. In asemenea clipe, stăm amândoi pe canapea, iar când Petru se leapădă a treia oară de învăţătorul lui şi evanghelistul povesteşte cum a cântat cocoşul, cum şi-a amintit învăţăcelul laş cuvintele lui Isus - *Ehe der Hahn krăheri wird, wirst du mich dreimctl verleugnen*[1]- şi cum a ieşit afară şi a plâns cu amar, atunci îi apuc mâna şi i-o mângâi, i-o mângâi, i-o mângâi până când, la sfârşitul secvenţei, corul ne consolează pe amândoi:

Bin ich gleich von dir gewichen,
stell ich mich doch wieder ein;
hat uns doch dein Sohn
verglichen durch sein Angst und
Todespein.
Ich verleugne nicht die
Schuld; aber deine Gnad
und Huld ist viei grefier als

die Sunde, die ich stets in
mir befinde? [29] [30]

Pentru Bach, nu trebuie să fii credincios. E de-ajuns ca inima ta să nu fie de piatră.

— Niko Neerinckx are un fiu pe care-l cheamă Bo.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Exact asta: că pe băiatul cel mare al lui Niko Neerinckx îl cheamă Bo.

— Armin, Niko Neerinckx nu e tatăl lui Bo.

— Are un băiat pe care-l cheamă Bo. Şi a păstrat o poză cu Monika în albumul lui de familie.

— Ce spui acolo? De unde ai mai scos-o şi pe-asta? De unde ştii toate chestiile astea?

— Am fost în vizită la soţia lui. Anke o cheamă. Anke Neerinckx.

— La soţia lui?! Când? Armin, cu ce-ţi petreci tu timpul?

— Caut răspunsuri. Am fost şi la Robbert, Robbert Hubeek, tipul cu care trăia Monika înainte să mă întâlnească pe mine. Oricum, nu e el. Şi nici medicul ei de familie.

— Medicul ei de familie? Il suspectezi pe medicul de familie?!

Ellen izbucneşte în râs.

— Nu e chiar aşa absurd.

— Dar nu era el, nu?

— Nu.

— Ce l-ai întrebat? Cum Dumnezeu l-ai abordat? „Sunteţi cumva tatăl băiatului meu?“

29 înainte să cânte cocoşul, te vei lepăda de Mine de trei ori (germ.).

30 Abia mă depărtasem de tine, / iar acum mă întorc; / căci Fiul tău ne-a răscumpărat / prin teama-i şi chinurile lui de moarte. / Nu-mi tăgăduiesc vina; / dar mila ta şi harul tău / sunt mai presus decât păcatul / pe care-l aflu în mine mereu (germ.).

— Exact. Şi răspunsul a fost „nu“. L-am mai întrebat dacă Monika i-a făcut vreo confidenţă? Dacă i-a mărturisit vreodată ceva despre alt bărbat. Dar nu, nu i-a spus nimic.

1

— Şi acum, brusc, eşti sigur că e Niko Neerinckx.

— Da, Niko Neerinckx e tatăl lui Bo. Mai precis, al celor doi Bo.

— Armin, chiar i-ai spus asta soţiei lui?

— Nu. încă nu.

— In locul tău nu i-aş spune. Nu e el, Armin. N-a fost nimic între Monika şi Niko. N-o interesa tipul. Sunt foarte sigură de asta.

— Ah, Ellen! Dacă nu ştii cine a fost si nici măcar nu ti-a trecut prin cap că Monika m-ar fi putut înşela vreodată, cu ce drept îmi spui mie acum cine-i plăcea şi cine nu? Ce ştii despre ea, Ellen?

— Armin, încetează! Nu e adevărat.

— Atunci dă-mi un motiv serios să te cred. Un singur motiv! Ştii ceva ce eu nu ştiu? Nu? Păi, atunci? De ce i-o fi pus Niko băiatului taman numele de Bo, din moment ce şi nevesti-sii i s-a părut un nume ciudat? Explică-mi şi mie, Ellen, dacă ştii atât de bine! Nu ţi se pare o coincidenţă cam ciudată? Spune-mi!

— încetează, Armin!

— Hai, răspunde-mi! Pur şi simplu nu vrei să crezi că Monika a fost în stare de aşa ceva. Că a putut să şi-o tragă tocmai cu tipul de care tu erai îndrăgostită iară speranţă. Asta-ţi frânge inima. Dar la naiba, Ellen, cu a mea ce crezi că s-a întâmplat? Eu vreau să privesc adevărul în faţă, nu să mă ascund de el ca tine. Nu pot să-nchid ochii! Tu nu ştii ce-nseamnă să-ţi pierzi propriul fiu după treisprezece ani. Nu ştii ce e dragostea unui părinte pentru copilul lui. Of, Ellen, încetează! Nu plânge acum! Te rog, nu acum! La naiba!

Am lăsat-o singură cu lacrimile ei. Am ieşit din casă. Prin ploaie. Pe strada pe care locuim noi exista pe

vremuri o linie de marfar. Pe-aici treceau vagoane pline de cafea, cacao şi cadavre de animale refrigerate de la abator. Acum, e plin de camioane cu mobile IKEA pentru perechi tinere şi ambiţioase, care văd în cartierul nostru doar o staţie în drumul lor spre inevitabila vilă unifamilială. Noi locuim în rămăşiţele unui trecut glorios, printre oameni nutrind o mulţime de visuri de viitor. Până nu demult, situaţia asta mi se păruse liniştitoare.

Am mers cât am mers şi au început să mă doară picioarele. Apoi m-am întors acasă. Ellen era încă în cameră, pe canapea. Dar eu m-am dus să mă culc fără să zic nimic. Am dormit buştean. Am visat că făceam sex cu Anke Neerinckx sub privirile lui Ellen, care plângea, plângea cu lacrimi fierbinţi, dar eu am continuat până când Anke a început să strige de plăcere. Dimineaţa, m-am trezit cu o durere de cap îngrozitoare. Dimineaţa, locul de lângă mine era rece şi gol.

Mă duc în camera lui Bo. Doarme încă, dar, când mă aşez pe marginea patului, se trezeşte.

— Ce e?

— Nimic. Eu şi Ellen ne-am certat.

Se uita la mine cu ochii încă lipiţi de somn.

— Rău?

— Nu ştiu. Nu. O să fie bine. Totdeauna se termină cu bine.

Dar Bo nu crede. De la trei ani, de când şi-a pierdut mama,
nu mai crede. E îngrijorat. Nu se uită la mine. Se aşază şi el pe marginea patului. A crescut, îmi spun. Are deja păr pe picioare. Şi deodată mă cuprinde panica. Nu pot fără el! Nu vreau să-l pierd niciodată! Ei n-au dreptul să mi-1 ia. Ei. Ei? Care ei?

— In ultimul timp eşti... diferit, zice el. Absent.

Tot nu se uită la mine. Ii urmăresc privirea. Se uită la o şopârlă cu solzi groşi care stă nemişcată pe o piatră, cu

capul întors spre lumina dimineţii ce pătrunde înăuntru pe geam. Bo e înzestrat cu răbdarea animalelor lui preferate. Aşa cum şopârlele aşteaptă momentul în care o muscă îşi pierde vigilenţa, Bo ştie să aştepte momentul în care eu îmi voi da jos carapacea.

— Da, spun eu. Rezultatul analizelor de la spital m-a afectat mai mult decât mă aşteptam.

Mă dispreţuiesc pentru că-1 mint - pentru că sunt nevoit să-l mint.

— Poate că ar trebui, continui eu, să plecăm şi noi undeva, noi doi.

Mă priveşte.

— Numai noi doi? Şi Ellen?

— Ellen se descurcă şi singură. Doar are cu ce să-şi bată capul. Şi, oricum, o să fie bucuroasă că scapă de mine puţin.

— Da, spune el.

Şi, după o tăcere prelungită, foarte precaut:

— Da, aşa e.

Şopârla întoarce capul spre lumină, imperceptibil. Apoi încremeneşte din nou.

— Unde mergem? întreabă el.

— Cât stăm?

— Un weekend prelungit?

— Insulele Wadden?

— Care din ele?Ameland?
— E bine.

„Armin e nebun“, scrisese ea pe nisip în Ameland.

— Ce scrie acolo? a întrebat Bo.

1

Abia împlinise trei ani. Toată ziua punea întrebări. I-am spus ce scrisese mama despre tatăl lui. Era întru totul de acord cu ea.

— Armin e nebun! Armin e nebun! a strigat el.

Iar eu l-am amenințat că-1 dau pescăruşilor să-l mănânce, că-1 arunc în mare, că-1 îngrop în nisipul ud. El însă chirăia şi râdea fiigin- du-mi din cale cu botinele lui mici. Iar marea a venit şi a spălat literele. Atunci, dintr-odată, s-a întunecat la faţă.

— Ce e, Bo? a întrebat Monika.

30

Dar el n-a răspuns, ci a luat-o de mână şi s-au întors amândoi la dune. Iar eu m-am uitat după ei, în timp ce apa îmi scălda gleznele, şi mi-am zis: „Sunt cel mai fericit om din lume“.Sunt cu Bo pe digul din apropiere de Enkhuizen. Apa lacului Yssel e verde-închis. Vântul presară pe ea coroane albe. Norii aruncă umbre întunecate ce lunecă foarte repede pe suprafaţa apei. Pe malul celălalt, vedem coasta frizonă şi turnul orăşelului Stavoren.

Bo ia binoclul şi se uită prin el. Aproape că-şi pierde echilibrul din cauza vântului.

— Vino, spun eu.

Coborâm digul până la locul unde apa se loveşte plescăind de bazalt. Acum, digul ne apără de vântul puternic. Bo îşi pune din nou binoclul la ochi.

— Trece o maşină albastră pe dig, spune el.

— Ce marcă?

Nu desluşeşte de la depărtarea asta.

Are două pete mari, roşii în obraji, iar când îmi dă şi mie binoclul, ochii îi scapără. Chicoteşte ascuţit:

— Hi-hi! Hi-Hi-Hi!

Un stol de cormorani zboară razant cu suprafaţa apei, în direcţia noastră. Îi văd, prin binoclu, cum se luptă cu vântul.

— Uite, Bo! strig eu. Cormoranii!

Dar Bo a şi luat-o la fugă. Stă ghemuit pe molul de bazalt şi scoate ceva dintre pietre, scurmând cu

degetele lui subţiri. De ani de zile e la fel: eu mă uit la păsările din văzduh, Bo se uită la vietăţile care se târăsc printre picioarele lui. Pentru a vedea ce se petrece în faţa noastră, avem nevoie de alţii, ca orbii de un câine.

— I-am explicat fenomenul acasă, la masa din bucătărie. Pe o coală, am desenat cu compasul un cerc.Să presupunem că ăsta e Pământul, spun eu. Aici e Polul Nord, aici e Polul Sud şi aici Ecuatorul.

Am trecut un *N* deasupra, un *S* dedesubt şi, cu o linie orizontală, am împărţit cercul în două părţi egale.

— După părerea savanţilor, distanţa dintre centrul pământului şi suprafaţa lui e de aproximativ 6400 de kilometri. Distanţa asta poartă numele de rază. Dar e mai interesant de aflat care e, de exemplu, distanţa dintre Polul Nord şi Ecuator. Pentru a o calcula, e nevoie de o formulă pe care, spun savanţii, a descoperit-o Pitagora, un matematician din Grecia antică. Formula sună aşa: circumferinţa unui cerc este egală cu de două ori raza înmulţită cu numărul π. Şi ce este numărul 7t? 7T e o literă a alfabetului grecesc, cam ca „p“-ul nostru. Dar π este şi un număr cu foarte multe cifre după virgulă şi aproximativ egal cu 3,142.

— O! a făcut Bo.

— Dacă deci circumferinţa unui cerc este egală cu de două ori raza înmulţită cu 7t, putem să calculăm cu uşurinţă distanţa dintre Polul Nord şi Ecuator. Ea este egală cu 6400 înmulţit cu 2 înmulţit cu 3,142 împărţit la 4.

Am luat calculatorul şi l-am lăsat pe Bo să facă socoteala.

— Distanţa de la Polul Nord la Ecuator, a spus el pe un ton doctoral, este de 10 054,4 kilometri.

— Foarte bine, am continuat eu. Asta dacă Pitagora a avut dreptate. Hai să verificăm!

Am scos din dulap un ghem de sfoară, din care am tăiat o bucată.

— Pune sfoara asta cât poţi de exact pe linia cercului.

Bo a făcut ce i-am cerut, cu vârful limbii între dinţi. Apoi am măsurat cu o riglă lungimea sforii necesare

pentru a înconjura cercul. După care am măsurat raza cercului.

— Acum o să împărţim circumferinţa la 2 şi la numărul 7t sau la 3,142. Care e rezultatul?

— E exact cât raza cercului! a strigat Bo bucuros.

Pe două coli noi, am mai desenat două cercuri, de dimensiuni diferite. Şi am măsurat, cu ajutorul sforii, circumferinţa şi raza. Iar Bo a tastat din nou rezultatele în calculator şi a făcut calculele. Şi, de fiecare dată, rezultatul era exact.

— De asta a fost numit 71 numărul sacru, am spus eu. Pentru că le-a permis oamenilor, în mod miraculos, să prevadă circumferinţa cercului pornind de la lungimea razei. Dar asta nu e totul. Numărul 7t se ascunde în tot felul de fenomene naturale. De exemplu, în muzică - în raporturile numerice dintre note. Şi chiar şi-n raportul distanţelor dintre mugurii care cresc pe o ramură tânără a unui copac. Dar o să descoperi toate astea la vremea lor. Acum ne ocupăm de cu totul altceva.

Am pregătit ceva de băut pentru amândoi. Un pahar de Cola pentru Bo, un whisky pentru mine.

— Ştim acum că, dacă am merge de la Polul Nord la Ecuator, am străbate 10 000 de kilometri. Iar dacă vedem în Polul Nord cel mai înalt punct al globului pământesc, câţi kilometri ar trebui să coborâm în adâncime, raportat la distanţa asta?

— 4600 de kilometri!

— Exact! Dar acum lucrurile se complică. Dacă te aşezăm pe tine aici, la Polul Nord (şi am desenat un omuleţ lângă A), la început Pământul nu pare să se curbeze decât foarte puţin, dar, cu cât mergi mai departe, cu atât denivelarea e mai mare, până când, la nivelul Ecuatorului, aproape că ajungi să cobori pe verticală. E ceea ce savanţii numesc „denivelarea relativă a curburii geodezice". Denivelarea asta e foarte greu de calculat, dar rezultatul e tot atât de previzibil pe

cât e circumferinţa unui cerc căruia i se cunoaşte raza - doar că se foloseşte altă formulă. Savanţii care au făcut calculele declară că în cazul Pământului situaţia e de asa natură încât

1))

un punct aflat, de exemplu, la opt kilometri depărtare e situat, proporţional, cu patru metri mai jos. De aceea, spun ei, vedem cum un vapor care navighează tot mai departe în larg dispare încetul cu încetul sub linia orizontului. E ca şi cum vaporul ar fi înghiţit de valuri, aşa cum credeau vechii greci că se întâmplă cu Soarele; ei spuneau că Soarele dispare seară de seară dincolo de marginea de apus a pământului, unde-1 aşteaptă un car uriaş tras de nişte cai în flăcări care, în timpul nopţii, îl poartă repede până la celălalt capăt al lumii, ca el să poată răsări dimineaţa în est.

— Dar nu-i aşa, spune Bo, pentru că, de fapt, Soarele se învârte în cerc ca o minge şi vaporul nu-i înghiţit de valuri, iar Soarele nici nu urcă, nici nu coboară.

— Exact!

Bo a luat o înghiţitură de Cola şi a continuat:

— Asta e tot ce ai vrut să mă înveţi astă-seară? Ştiam că Pământul e rotund. Şi că vapoarele nu cad la orizont, ci coboară, pentru că marea e la fel de curbată ca şi uscatul.

— Stai, că n-am terminat, spun eu. Mai e o mică problemă. Denivelarea relativă a curburii geodezice creşte pe măsură ce se măreşte distanţa, aşa cum am văzut foarte clar când am desenat cercul. Dacă, la o distanţă de opt kilometri, denivelarea e de patru metri, la şaisprezece kilometri ea nu va atinge opt, ci douăzeci de metri. Iar la douăzeci de kilometri, ajunge chiar la treizeci şi cinci de metri. Cu alte cuvinte, dacă e să ne luăm după calculele bazate pe teoria curburii geodezice, ar fi imposibil să vedem un dig, o casă şi chiar o turlă de biserică aflate la douăzeci de kilometri depărtare. Mâine

o să facem proba. Vrei să-mi aduci puţin atlasul?

Bo s-a lăsat să alunece din scaun şi a alergat până-n camera lui. A găsit atlasul fără să aprindă lumina.

— Scoate harta Olandei. Vezi Enkhuizen? Şi Stavoren?

Bo a indicat cele două orăşele pe hartă.

— Ce distanţă e între localităţile astea?

Cu ajutorul riglei şi al scării geografice, Bo a făcut calculul într-o clipă.

— Puţin peste douăzeci de kilometri.

— Bun. In cazul ăsta, denivelarea ar trebui să treacă puţin de treizeci şi cinci de metri. Iar asta înseamnă că Stavoren nu se vede nici măcar de sus, de pe digul din Enkhuizen. Mâine facem un drum până la Enkhuizen ca să vedem dacă teoria se potriveşte cu realitatea.

— Taţi, Pământul e plat? m-a întrebat Bo în maşină, în timp ce ne întorceam acasă.

1

Nu cred, Bo. Intre timp, toată lumea e de acord că Pământul e rotund. Sau aproape toată lumea. Se vede şi în fotografiile făcute din spaţiu. Dar ţine bine minte: oamenii cred că ştiu foarte multe şi, mai ales, sunt foarte uşor de convins. La şcoală, învăţăm că Pământul e rotund, motiv pentru care toată lumea e sută la sută convinsă că aşa stau lucrurile. L-am întrebat odată pe profesorul meu de geografie cum se face că digul din Stavoren se vede din Enkhuizen. La care el a zis: „Armin, dar nu e greu deloc“. A desenat mai întâi o figură simplă pe tablă. Asta era la începutul lecţiei. La sfârşit, tabla era plină de calcule. Profesorul era roşu ca racul, sudoarea îi şiroia pe faţă, dar tot nu găsise răspunsul. După două zile, mă întâlnesc cu el pe coridor: „A, Armin Minderhout! zice. Apropo de digul din Stavoren. M-am gândit la problema asta şi, evident, răspunsul e că digul se vede din Enkhuizen datorită reflexiilor din aer. De fapt, e vorba de o fata morgana. Ce prostie că nu m-am gândit la asta mai devreme! Dar acum poţi să fii liniştit: crede-mă, Pământul e o sferă, nu un disc, aşa cum ai fost, probabil, tentat să crezi“. Asta fac oamenii: presupun că lucrurile sunt adevărate numai pentru că aşa le-a spus o anumită autoritate sau pentru că şi alţii pretind că sunt adevărate. Dar lucrurile sunt, într-adevăr, aşa cum credem noi că sunt? Cei mai mulţi dintre noi habar n-au. Să nu uiţi asta niciodată!

3
1

A murit tata.

A sunat telefonul.

— Domnul Minderhout? Domnule Minderhout, tatăl dumneavoastră a murit.

E vecinul tatei, fost contabil la direcţia de impozite şi taxe, acum pensionar, cel care, în schimbul unei sticle de vin bun, îi completa în fiecare an tatei declaraţia de venit global.

— E aici, în faţa mea, pe fotoliul lui de la geam... tatăl dumneavoastră, spune el. Mă dusesem să-l plimb pe Boris. L-am văzut pe fotoliu şi i-am făcut cu mâna, dar el nu s-a mişcat. „Iar visează cu ochii deschişi la Marijke“, îmi zic. Pentru că, ştiţi, se gândeşte în fiecare zi la mama dumneavoastră, îi simte rău lipsa. Dar când m-am întors, l-am găsit exact în aceeaşi poziţie. Şi iar nu m-a văzut. Aşa că-mi zic în sinea mea: „Ceva nu e-n regulaAm dat imediat ocol casei. Uşa din spate nu era încuiată. Ii zic lui Boris: „Stai la uşă, Boris!“ Dar te pui cu un căţel? Şi mă gândesc în sinea mea: „N-am nevoie de căţelul ăsta acum“. L-am simţit că vine din spate. Veioza ardea încă. Am stins-o. Cred c-a stat aprinsă toată noaptea. Paharul de vin e tot acolo. Pe jumătate plin. Sau, mă rog, pe jumătate gol. Depinde cum vezi lucrurile, normal. Burgund. Tatăl dumneavoastră are câteva burgunduri foarte bune.

Nu se opreşte din vorbit.

Corespondenţa de ieri e pe masa din faţa mea. Două extrase de cont şi un pliant cu oferte speciale de la un angro de construcţii. Citea o carte. Cu subiect religios. Nu ştiam că tatăl dumneavoastră e religios. Dar, mă rog, când îmbătrânim şi când... Cum să zic,poate c-a avut el o presimţire, nu ştii niciodată. Sunt chestii pe care le citeşti. Şi Bach a ştiut în ce zi o să... Se pare că a prelucrat data respectivă în mai multe compoziţii. Nu că m-aş pricepe eu la muzică, dar am citit undeva. Cu ani în urmă. Şi n-am uitat nici până-n ziua de azi. Aşa se întâmplă cu unele chestii, să ştiţi. Nu-ţi mai ies din minte. Citeşti ceva şi te gândeşti: „Oare se poate asa ceva?“

Aud în fundal un lătrat de câine.

— Gata, gata, stai cuminte, că vin acum. E Boris. Ce să-nţe- leagă bietul căţel? L-am lăsat afară. Mă gândesc în sinea mea: „N-am nevoie de căţelul ăsta acum“. Domnu Minderhout?

— Da.

— Da, mă gândeam... Nu vă mai aud deloc. Cum să zic, poate ar fi bine... Cum să zic...

— Vin şi eu acum, spun eu. Duceţi-vă la Boris! Vin acum. Sun la dumneavoastră când ajung.

— O, e bine aşa. E foarte bine.

O spune pe un ton uşurat. Panica îi dispare din voce.

— Nu vă grăbiţi! Cum să zic...

— E-n regulă, domnule Bruggeman. Vă mulţumesc! Vin acum.

Ellen e la serviciu.
Bo e la scoală.

Tata a murit.

O sun pe Ellen şi-i dau vestea cea proastă.

— Vin imediat, zice ea.

— Nu, vin eu să te iau. Plecăm de la tine.

Urcă în maşină; e tandră cu mine. Aşa cum numai ea poate să fie tandră. Cu un mic gest, o atingere, o singură

propoziţie.

„Ne obişnuim cu aproape orice. Dar nu cu neprevăzutul.“

Ne îndreptăm spre Abcoude. Pot să las maşina în faţa uşii. Tata stă pe fotoliu şi se uită cum parchez cu spatele. Nu apreciez corect distanţa până la bordură. Cauciucul drept din spate atinge betonul hârşâind. Sub fereastră cresc nişte narcise galbene. Durează foarte mult până îndrăznesc să cobor. Tata nu se ridică. Nu-mi deschide.

Tata a murit. Cred că abia acum încep să înţeleg.

Boris, o corcitură neagră, flocoasă, latră şi sare vesel în spatele geamului mat de la uşa domnului Bruggeman. Trece câtva timp până-şi face apariţia şi bătrânul. E palid la faţă şi-i tremură mâinile. La vârsta lui se gândeşte, probabil, că el va fi următorul. (îmi spun: „Nu era mai degrabă rândul lui? Se vede din prima că el ar fi trebuit să plece înaintea tatei. Dar soarta a hotărât altfel. In viaţa mea, soarta hotărăşte deseori altfel. “)

— Domnu Minderhout, scumpă doamnă, spune el. Mă bucur că aţi venit. Intraţi, vă rog. Marş de-aici, Boris! Stai jos! Cuminte! Tatăl dumneavoastră...

— L-am văzut şi noi.

— Da, bineînţeles. N-am ştiut ce să fac cu el, înţelegeţi? Cum să zic...

— înţelegem foarte bine, spune Ellen şi-i zâmbeşte prietenos. Ne daţi voie să urcăm?

— Sigur că da, sigur că da. Vino-ncoa, Boris!

Câinele, care pornise spre uşă lătrând şi dând din coadă, se întoarce în cameră. Bătrânul merge la bucătărie târşâindu-şi picioarele, desface o cutie de biscuiţi şi scoate din ea nişte crochete.

— Stai jos!

Câinele se lasă jos.

— Aşteaptă!

Bătrânul ia un castron de email alb pe care scrie, cu litere roşii,

CÂINE. Câinele schelălăie si scoate limba. Dar nu se urneşte.

Bătrânul pune castronul pe podea, câinele aşteaptă.

— Haide!

Şi animalul se repede lacom la crochete.

Ieşim din cameră şi domnul Bruggeman închide uşa în urma noastră. La capătul holului e o uşă care dă în grădină. Merge înaintea noastră.

— închideţi uşa bine! spune el. De câtva timp, Boris s-a învăţat să deschidă usa de la hol.

Când intrăm în grădină, auzim într-adevăr, din casă, zgomotul produs de apăsarea unei clanţe, apoi, pe hol, un lătrat nervos. în spatele geamului de la uşă apare capul negru al lui Boris. Râdem tustrei. Suntem în grădina tatei. Sub copertina şopronului se află câteva ustensile de grădinărit. De asemenea, o cutie de carton cu panseluţe care trebuie puse-n pământ. Domnul Bruggeman deschide uşa din spate şi intră în casă. Se opreşte la uşa livingului.

— Dumneavoastră mai întâi, spune el.

Ne strecurăm pe lângă el, mai întâi Ellen, apoi eu, intrăm îr cameră şi-l privim pe bărbatul mort, aşezat pe fotoliul de lângc geam. E tata, indubitabil. Dar, la fel de indubitabil, nu mai este el. In cameră pluteşte un miros ciudat sau poate că e doar imaginaţia mea; dar şi Ellen pare să ezite puţin înainte de-a face un pas spre corpul fără viaţă. Aşteaptă să vin lângă ea. Mă apucă de mână. Ştiu că nu l-a plăcut niciodată prea mult pe tata. îmi spunea că o deranjează siguranţa lui de sine. „Se preface că mă acceptă, dar, în realitate, cel mult mă tolerează/'

Sentimentele lui Ellen faţă de el îmi erau, în general, indiferente. Nici contactul dintre mine şi tata n-a fost vreodată prea intens. Abia în ultimii ani, după moartea mamei, începuserăm să ne vedem din nou ceva mai des.

Poate pentru că stăteam amândoi în aceeaşi barcă. Pentru că eram din nou egali: văduvi amândoi.

— Nu pare să fi avut dureri.

Domnul Bruggeman e primul care rupe tăcerea.

— Nu, spune Ellen. Pur şi simplu a adormit.

Se apropie cu un pas.

— Să-i închidem ochii?

— încearcă tu, spun eu.

— Nu vrei tu?

— Nu, prefer să nu.

îi închide ochii. Văd cum un fior îi străbate corpul.

— E rece şi rigid.

— Să-l culcăm pe pat? întreabă domnul Bruggeman, iar în vocea lui se simte dorinţa ca noi să spunem nu.

— Nu, spun eu. îl mai lăsăm puţin pe fotoliu. O să sun eu la pompe funebre şi o să se ocupe ei de tot.

— Am aruncat restul de vin din pahar, spune domnul Bruggeman. Şi am spălat paharul. Şi am pus şi cartea la loc pe raft.

— Mulţumim, spune Ellen, care mă ţine încă de mână. Să sun eu?

— Nu, sun eu.

Caut în cartea de telefoane numărul firmei de pompe funebre care s-a ocupat de înmormântarea mamei. îmi spun că vor trimite imediat pe cineva. După o oră, stăm la masa din bucătărie şi discutăm ce se discută de obicei în asemenea momente, exact ca în urmă cu doi ani. E acelaşi angajat. Numai că, de data asta, tata nu mai e de faţă la discuţie. El stă pe fotoliu cu ochii închişi. A notat impecabil toate dispoziţiile cu privire la ceremonia funerară. Angajatul de la pompe funebre ni le citeşte cu o voce calmă, gravă. Când ajunge la muzică şi menţionează *Ave Maria* — care a acompaniat şi înmormântarea mamei —, mă cuprinde brusc o senzaţie de frig. Sub masă, Ellen îmi pune mâna pe picior.

— Tatăl dumneavoastră a preferat să fie incinerat.

N-am ştiut niciodată.

Nu sunt mulţi oameni la ceremonie.

De la amvon, îmi plimb privirea pe deasupra asistenţei. Un unchi şi o mătuşă, bătrâni şi grizonaţi, cu moartea-n ochi, câteva feţe necunoscute (probabil foşti angajaţi la întreprinderea de construcţii a tatei), două verişoare, una frumoasă şi zveltă, dar neîngrijită, cealaltă grasă şi urâtă, dar îmbrăcată impecabil. Soţii lor, pe care i-am văzut ultima oară la înmormântarea mamei, n-au găsit de cuviinţă să-şi mai ia liber - dar cu ce drept îi critic eu? Urăsc înmormântările şi aş recurge la orice scuză ca să mă fofilez. Pentru această înmormântare însă, n-am găsit nici o scuză.

M-am uitat la Ellen si la Bo, aşezaţi în rândul întâi. Ellen îmi face din cap un semn de îmbărbătare. E timpul să spun câteva cuvinte.

— Am avut timp treizeci şi şase de ani să mă pregătesc pentru această zi, spun eu. N-a fost destul. Ce poţi să spui la înmormântarea propriului tată? Că îi vei simţi lipsa? Că a fost important pentru tine? Că l-ai iubit chiar şi în clipele în care l-ai urât? Că te surprinzi adesea spunându-i propriului fiu lucruri pe care ţi le-a spus el mai demult? Toate acestea sunt adevărate, dar la ce ajută?

Bo se uită la vârfurile pantofilor. Ellen se uită la mine. Cele două verişoare se uită la sicriu. Domnul Bruggeman se uită la mâinile lui, pe care şi le ţine împreunate în poală. Din nou mă străfulgeră gândul că el ar fi trebuit, de fapt, să moară, nu tata. Asta aş vrea să spun, dar mă abţin.

Continui:

— Nu voi încerca să fac portretul tatei în câteva cuvinte. Ar fi nedrept şi faţă de el, şi faţă de dumneavoastră şi, în cele din urmă, faţă de mine însumi. O viaţă de om nu poate fi exprimată în cuvinte şi e

foarte bine aşa. Dar atunci ce ar mai fi de adăugat? Cineva mi-a spus acum câteva zile: „Ne obişnuim cu aproape orice, dar nu cu neprevăzutul*. Şi aşa e. Ne obişnuim cu orice, dar nu cu moartea.

1

\jdiAveMaria$_y$ sunt singurul care plânge. (Stau lângă Bo. Il aud înghiţind în sec, dar de plâns nu plânge.) Ellen îmi pune din nou mâna pe genunchi. Când mă uit la ea, îşi ţuguiază buzele preţ de-o secundă, vrând parcă să-mi aline durerea cu un sărut, aşa cum face o mamă cu bebeluşul ei.

„A murit tata, îmi spun. E acolo, în sicriu, şi curând o să fie incinerat. Pe cine o să mai am atunci? Pe Ellen şi pe Bo. O să-mi fie de-ajuns? In anul în care băutura m-a adus rapid pe marginea prăpastiei, mi-au fost de-ajuns, într-adevăr: fără ei nu m-aş fi întors, în ultima clipă, de pe marginea prăpastiei.“

Am început să beau când, după două luni de muncă îndârjită şi de refulare, am acceptat să privesc în faţă moartea Monikăi. Mai întâi, am băut cu precădere în cafenele, adesea cu Dees, adesea cu Bo, uneori de unul singur. Apoi am început să beau acasă. Mai ales whisky şi vin roşu. După câteva luni, am ajuns să duc o existenţă căreia nu i-aş fi supravieţuit niciodată dacă n-ar fi fost Ellen. Ea e cea care m-a salvat. Ea şi Bo. Erau nopţi în care rămâneam, cu Bo, până la patru dimineaţa în câte o cafenea, după care mai hoinăream câteva ore prin oraş, iar el adormea în spatele meu. Mă certam cu alţi beţivi sau vagabonzi şi numai prezenţa copilului din spate m-a împiedicat să intru vreodată cu adevărat într-o încăierare.

Intr-o dimineaţă de vară, foarte devreme, stăteam cu Bo pe o bancă în parcul Sarphati. Băusem din nou toată noaptea, iar Bo abia se trezise. Ne uitam la raţele din iaz şi Bo m-a întrebat de ce raţele măcăne şi lişiţele piuie.

Habar n-aveam.

Atunci, m-a întrebat de ce lişiţele îşi mişca atât de

ciudat capul când înoată, iar raţele nu. Iarăşi n-aveam nici cea mai vagă idee. A tăcut o vreme. Doi răţoi au început să fugărească o raţă, traversând tot iazul.

— De ce fac asta? a întrebat Bo.

Şi, din fericire, de astă dată am ştiut răspunsul:

— Bărbăţuşii se plictisesc de moarte. Pentru că primesc prea multă mâncare de la oamenii care vin să hrănească raţele în parc. In mod normal, raţele sunt ocupate o bună parte din zi să-şi caute hrana. Dar ratele din oraşe au o viaţă uşoară: nu trebuie să si-o caute singure, pentru că le-o aruncă oameni de treabă ca mine şi ca tine. Deci le rămâne foarte mult timp pentru alte lucruri. Dar problema răţoilor e că n-au cine ştie ce imaginaţie. Şi nu prea ştiu ce să facă cu atâta timp liber. Singurul lucru care le trece prin cap e să se ţină după răţuşte. Ceea ce şi fac. Câteodată, fugăresc aşa de cumplit o răţuşcă, încât biata de ea se îneacă şi moare până la urmă.

Pentru Bo, asta era prea de tot.

— N-o să le mai dăm de mâncare, a spus el.

— Da, poate că aşa-i mai bine.

— Şi pescăruşii? a întrebat el. Tot aşa se poartă şi ei?

— Nu, ei nu.

— Ce bine, a zis Bo.

In clipa aceea am văzut-o pe Ellen intrând în parc. N-o mai văzusem de vreo opt luni, de la înmormântarea Monikăi. Mă sunase de două ori, dar eu fusesem monosilabic, spunându-i că o s-o sun când o să mă simt mai bine. Insă lunile au trecut, şi eu n-am mai sunat-o. De altfel, nici nu m-am simţit mai bine.

Era în pantaloni de trening, dar nu făcea jogging.

— Hai să mergem, i-am spus lui Bo.

Nu ştiam dacă ne observase, dar eram sigur de un lucru: nu văzuse că eu o văzusem pe ea. Faptul că

fugeam acum din calea ei putea fi deci o pură coincidenţă. Eu şi Bo am părăsit parcul şi am traversat Ceintuurbaan spre casă. Când am ajuns în faţa intrării, m-am mai uitat o dată în spate. Ellen nu se vedea nicăieri. Dar nici n-am intrat bine în casă, şi am auzit soneria.

Am ezitat îndelung dacă să-i deschid sau nu, dar am presupus că mă văzuse totuşi, situaţie în care ar fi fost foarte nepoliticos din partea mea să nu-i deschid. Şi, pe deasupra, ce motive aveam s-o evit? Nu ştiam nici eu. Sau nu voiam să ştiu.

Am deschis. Era jos, pe scară.

— Salut, eu sunt. Pot să urc?

— Mai bine nu. E o mizerie de nedescris.

Era adevărat, o mizerie de nedescris.

— Vreau să stau de vorbă cu tine. Vreau să ştiu ce faci. Şi ce face Bo.

— Bine. Mă rog, merge. Mersi.

A rămas acolo, nehotărâtă. S-a auzit soneria unui tramvai care trecea.

— Eram în zonă.

— Auzi? am zis eu. Ştii cafeneaua aia a şoferilor, un pic mai încolo, pe Ceintuurbaan? La ora asta, sunt parcate mereu câteva taxiuri la intrare. O să-ţi sară-n ochi imediat. Hai să ne vedem acolo. Peste un sfert de oră, douăzeci de minute.

— OK.

Peste un sfert de oră însă - după ce m-am ras, m-am pieptănat şi m-am îmbrăcat cu haine curate, după ce am încercat să-i trag şi lui Bo pe el nişte haine curate Bo s-a aruncat urlând pe canapea. M-a lovit cu mâinile şi cu picioarele, strigând:

— Nu vreau, nu vreau, nu vreau!

Şi, cu toate eforturile mele, mi-a fost imposibil să-l calmez. Oboseala nopţii îşi cerea tributul. Eram furios şi disperat şi trist şi mi-era ruşine de neputinţa mea, aşa că

m-am dus la bucătărie şi mi-am turnat whisky într-un pahar, m-am aşezat pe un scaun lângă fereastră, unde am băut şi am aşteptat şi am băut.

Când a sunat telefonul, n-am răspuns. Iar când, peste douăzeci de minute, a sunat la uşă pentru a doua oară în dimineaţa aceea, n-am deschis. Bo adormise între timp pe canapea şi, nu mult mai târziu, am adormit şi eu. Când m-am trezit după-amiaza târziu, l-am văzut pe Bo ducând la buze paharul meu de whisky. A luat, foarte prudent, o înghiţitură. Şi a început imediat să tuşească îngrozitor.

L-am ridicat, l-am strâns la piept şi l-am consolat, promiţându-i că o să-mi schimb viaţa, că o să scot din casă băutura asta murdară, că n-o să mai stăm nopţi întregi prin cafenele, că o să mergem din nou să dăm de mâncare răţuştelor din parc, dar el nu voia asta şi abia atunci, treptat-treptat, au început să revină amintirile din acea noapte şi am luat telefonul şi am sunat-o pe Ellen. Dar Ellen nu era acasă.

Sicriul coboară încet spre un spaţiu gol aflat sub capelă. Podeaua se închide singură. Şi asta a fost tot. Plâng fără întrerupere, fără să scot nici un sunet, fără lacrimi. Strâng mâini.

— Condoleanţe.
— Vă mulţumesc.
— Condoleanţe.
— Şi dumneavoastră.
— Condoleanţe.
— Condoleanţe.
— Condoleanţe.

3
2

Dintre toate cuvintele limbii mele, „condoleanţe" e, fără îndoială, cel mai scârbos.Pe puntea însorită, la adăpost de vânt, e atât de cald, încât ne dăm jos jachetele. Am lăsat maşina pe uscat. Am pus rucsacurile între noi, pe bancheta de lemn tare. O dâră de fum cafeniu alunecă pe deasupra capetelor noastre, spre uscat. Nişte pescăruşi ne urmează, plutind pe aripile lor imobile. Un copil primeşte de la mama lui o bucată de pâine şi, cu braţul întins, o ţine sus, în direcţia păsărilor. Un uriaş pescăruş argintiu pluteşte spre noi. La câţiva decimetri de mâna copilului, se opreşte în aer. Fără dificultate. Cu privirea lui rece, analizează situaţia. Apoi se repede fulgerător asupra pâinii. Alţi pescăruşi pornesc imediat în urmărirea lui, scoţând ţipete ascuţite.

Copilul începe să plângă.

Bo râde şi se uită la mine. Privirile ni se încrucişează. Nici nu ne trebuie mai mult.

In micul port al satului Nes, înoată raţe polare; penajul bărbătuşilor tineri e pe jumătate de un alb strălucitor - penajul nupţial -, pe jumătate de un maro tulbure, ca la femele, de parcă s-ar fi îmbrăcat chiar în dimineaţa asta, la repezeală. Luăm autocarul spre Hollum, unde am închiriat o casă sau, mai bine zis, o parte dintr-o casă - camerele din faţă ale unei mici ferme reamenajate. Avem două dormitoare mici: unul e ocupat în întregime de un pat dublu, cealălalt e o

cameră pentru o singură persoană, cu o fereastră ce dă spre un zid de piatră. Bo alege, bineînţeles, camera mai mică.

— Nu vrei să dormi şi tu o dată într-un pat mare? îl întreb eu.

Ezită puţin.

Ar fi o idee, spune el apoi.Îşi ia din nou rucsacul şi, cu un gest graţios, îl lansează spre patul dublu din camera de la celălalt capăt al coridorului îngust. Rucsacul saltă în cădere, iar Bo îşi dă drumul pe spate, alături.

— Nu-i rău, spune el.

îmi pun geanta în dulapul gol de haine, înghesuit între pat şi perete, din camera mică şi-mi încerc propriul pat îngust.

— Cam tare, îi strig lui Bo.

Acesta se opreşte în uşă, cu un zâmbet larg pe faţă.

— Ce e? întreb eu.

— Asta-mi place.

Arunc cu o pernă după el. Se fereşte.

— Cafea? strigă el din bucătărie.

în afară de Amsterdam, insulele sunt singurele locuri din Olanda în care pot să fiu cu adevărat fericit. Marea, vântul, spaţiul şi, mai ales, imuabilitatea. N-am văzut din autobuz nici o clădire care să nu fi existat când am fost aici ultima oară, cu Monika, în urmă cu mai bine de zece ani. A apărut o pistă nouă pentru biciclete sau poate a fost doar reasfaltată - e singurul progres vizibil. Urăsc „progresul"; e o scuză răsuflată pentru urâţenie. „Eşti şi mai conservator decât tatăl tău", spune Ellen mereu — şi are dreptate. Tata
era-n stare să se entuziasmeze în fata unui scaun Louis XVI făcut
)
de un artizan, dar pentru mobilarea propriei bucătării s-a mulţumit cu nişte scaune pliante de plastic de la IKEA. „Uşor de depozitat şi uşor de curăţat." N-am nimic împotriva concernului IKEA, dar de ce trebuie ca albastrul şi galbenul strident al magazinelor lor să ţâşnească atât de brutal din peisajul verde al Olandei? Doar ştim şi fără culorile astea că firma e suedeză. Şi, la drept vorbind, mobilele, covoarele şi pilotele vândute în

cantităţi inimaginabile nu sunt, oare, produse cu precădere în ţări tropicale, unde forţa de muncă e plătită corespunzător? Tata însă era de părere că nu putem să luăm asupra noastră toată suferinţa lumii şi că trebuie să ne facem viaţa uşoară. A lupta împotriva progresului, spunea el, e la fel de absurd ca a te plânge de vreme. Avea dreptate. Şi totuşi... A muri e tot o formă de progres, iar a lupta cu moartea are, în cele din urmă, la fel de puţin sens ca a te plânge de vreme; dar e acesta un motiv să primim moartea cu braţele deschise? Săptămâna viitoare trebuie să-i golesc locuinţa. Scaunele de plastic de la IKEA, patul pe care dormea cu mama, fotoliul în care a murit. Pot să numesc progres faptul că nu e aici să-mi spună cum să ridic toate lucrurile astea, cum să demontez biblioteca, ce haine pot să arunc şi pe care trebuie neapărat să le păstrez?

Ne bem cafeaua făcută de Bo într-o cafetieră urâtă, alb cu gri, aflată pe un blat sintetic la fel de urât, din ceşti în stil „vechea Olanda[c], decorate cu peisaje în stil „vechea Olanda ‘ - turle de biserică şi poduri basculante —, şi mâncăm biscuiţii pe care-i luasem la mine ca să-i avem pe drum, dar de care n-apucaserăm să ne atingem în lumina soarelui primăvăratic, pe apa calmă a Mării Wadden, ocupaţi fiind să observăm acrobaţiile aeriene ale pescăruşilor.

— Unde mergem mai întâi? îl întreb pe Bo când terminăm de băut cafeaua. Pe plajă sau la *wad**?

— E reflux? vrea, la rândul lui, să afle.

Bună întrebare. încă un motiv pentru care iubesc insulele: pe insule, natura e încă importantă. Indiferent dacă e flux sau reflux. Dacă vântul face valurile să se izbească de dig sau de dune. Dacă luna îţi dă posibilitatea să cauţi bufniţe noaptea. Dacă nagâţii au început să clocească. Dacă gâştele negre s-au şi întors sau dacă abia au plecat să clocească în Siberia

occidentală.

Ne hotărâm să mergem la *wad.* O să vedem noi cum e apa. (Când am ajuns cu barca, nivelul apei era scăzut, dar era *deja* scăzut sau *încă* scăzut? Proştilor de la oraş le scapă astfel de detalii.) îmi iau binoclul, iar Bo îşi ia cutia veche de prăjituri în care păstrează curiozităţile ce-i ies în cale, ori de câte ori iese la plimbare, în iarba înaltă, prin tufişurile dese, în crăpăturile şi fisurile dintre cărămizi sau dintre pietrele pavajului.

Când, încălţaţi în cizme, ne îndreptăm spre dig, printre oi şi nagâţi ce scot ţipete ascuţite (au început să clocească), mă gândesc cât de simplu e, aici, să uiţi tot ce te sâcâie-n oraş. Unde nu se schimbă [31] nimic în afară de vreme şi de maree, e uşor să te întorci în timp. (Acesta să fie singurul motiv al aversiunii mele faţă de progres - faptul că vreau să mă întorc în trecut? Nu îndrăznesc să răspund la întrebarea asta.)

Avem noroc, *wad*-ul e gol şi uscat.

Unul lângă altul pe dig, privim lumea de la picioarele noastre. La orizont, coasta frizonă e suspendată deasupra unei fâşii tremurătoare de lumină albă.

— Câţi kilometri sunt până acolo în linie dreaptă? întreabă Bo.

— Vreo zece.

— Opt metri denivelare.

— Cam aşa.

— Un miraj.

— Exact.

Râzând, coborâm digul şi înaintăm prin nămolul păstos şi gras. Doi scoicari îşi iau zborul protestând zgomotos.

Mergem o vreme tăcuţi în direcţia pământului frizon. Caut cuvintele care să descrie mirosul *wad-ului,* dar nu le găsesc.

— Eu nu pricep o chestie, zice Bo atunci. De ce în polder nu se văd jumătăţi de turle? Sau jumătăţi de stâlpi de înaltă tensiune?

— Ce?

— Păi, dacă o navă cu pânze se îndepărtează de ţărm, o vezi cum dispare încet la orizont, până când nu se mai vede decât vârful catargului - cel puţin aşa se spune, nu? Dar de ce numai pe mare? N-ar trebui să fie

31 Zonă de uscat, străbătută de cursuri de apă puţin adânci, care apare în timpul refluxului pe coasta Mării Nordului (neerl.).

valabil şi pe uscat? In Flevoland, poţi să priveşti uşor până la linia orizontului, dar n-am văzut niciodată o jumătate de stâlp de electricitate. Oare de ce?

Mă uit la el uluit. Nu m-am gândit niciodată la asta!

— E o excelentă întrebare pentru proful de geografie.

Mergem mai departe pe solul brun, noroios, până când ajungem la o rigolă cu apă de mică adâncime, în care peşti invizibili trasează urme în formă de V.

— Ce zici?

— Un chefal.

Aşa zic şi eu.Eu şi cu Bo i-am pescuit odată - peştii ăştia iuţi şi rotunzi. Cu o lansetă împrumutată, de care era prinsă o muscă verde, artificială, care ar fi trebuit să imite un smoc de alge plutitoare. S-au luptat spectaculos, au sărit din apă, au făcut salturi impresionante. Ca să nu mai zic că au fost delicioşi.

Ne uităm o vreme cu jind la mişcările desfăşurate chiar sub suprafaţa apei, când, brusc, liniştea dimprejur e întreruptă de nişte strigăte vesele. In vest, pe fundalul palid al cerului de primăvară, se detaşează cinci siluete. Vântul ne aduce frânturi de conversaţii însufleţite. Râsete stridente de fată. Vocea unui băiat strigând „fricos“ sau „scârbos“. Eu şi Bo ne punem în acelaşi timp în mişcare, de parcă am fi fost prinşi asupra faptului. Rigola coteste în direcţia celor cinci adolescenţi. Trei fete. Doi băieţi.

— Salutare! face unul dintre băieţi când ne apropiem. Aţi văzut foci pe-aici?

— Nu, răspund eu.

— Dar se găsesc în zonă, nu? întreabă una din fete.

— Da, uneori, zice Bo.

— Vezi? zice fata. Habar n-ai de natură!

Râde în direcţia lui Bo şi continuă:

— Păsările alea negre cu alb şi cu ciocuri portocalii sunt scoi- cari, nu-i aşa?

— Exact, zice Bo.

— Vezi? Mersi!

Şi îşi continuă drumul, băieţii ceva mai liniştiţi acum, fetele şi mai gălăgioase.

Bo rămâne locului şi scormoneşte cu vârful cizmei în nămol. Fac câţiva paşi, apoi mă întorc cu faţa la el şi aştept. Observ că fata care l-a întrebat mai înainte de scoicari se mai uită o dată în spate. Are pe cap o şapcă neagră de baseball, iar ochii îi sclipesc în penumbra cozorocului.

— Ai avut succes la ea, zic eu.

3
3

Dar Bo nu răspunde. Scoate ceva lucios din nămol şi-l bagă în cutie.Ellen se întoarce pe-o parte şi îşi trage plapuma peste sânii goi. Mirosul de sex pluteşte în jurul nostru, liniştitor. Picioarele ei le mângâie pe ale mele. Pentru prima oară după atâtea săptămâni, peretele de sticlă care ne despărţea de când am aflat rezultatele analizei dispare. Pentru prima oară, nu mi-am spus în timpul orgasmului: „Ce absurd! “

Nu ştiu dacă s-au realizat studii în acest sens (cu siguranţă!), dar, după părerea mea, oamenii care au fost la o înmormântare simt mult mai puternic decât de obicei nevoia de a face sex. Moartea ca afrodiziac. Sexul ca un mod de a scoate limba la femeia cu coasa: „Uite cum sărbătorim noi viaţa! Nu poţi să faci ce vrei cu noi!“

— La ce te gândeşti? întreabă Ellen.

— Mă gândesc cum a fost atunci, după cealaltă înmormântare.

— Tot îţi mai pare rău?

— Nu... nu-mi pare rău. Dar...

— Dar ce?

— Ca şi atunci, nici acum n-am fost doar noi doi.

— Nu, am fost toţi trei.

— Da.

— Te-ai gândit şi tu la ea?

— Da.

— Tăcem amândoi. îmi mângâie cu mâna trunchiul, pieptul, închid ochii şi mă gândesc la Monika. Zece ani - şi nici acum nu e moartă şi îngropată. Simt cum o lacrimă îmi curge pe obraz, îmi atârnă puţin de bărbie, ca şi cum n-ar şti ce să facă, apoi îmi cade pe piept. Ellen îmi sărută fruntea, ochii, nasul, obrajii, gura. O trag spre mine.Plângi! zice ea. Plângi!

Şi-mi ascund faţa în părul ei. O sărut pe gât. îmi sărut propriile lacrimi pe gâtul ei. îmi pun capul pe burta ei, care e umedă şi lipicioasă.

— Scumpul meu Armin, bietul meu Armin!

— Sărută-mă, sărută-mă!

Iar ea mă sărută şi mă mângâie. Mă strânge cu putere în braţe. Mă ciupeşte. Şi deodată i se frânge inima. Zăgazurile în spatele cărora şi-a ţinut atâtea săptămâni durerea se rup. Simt cum şuvoiul puternic de emoţii îi scutură corpul. O strâng în braţe. O mângâi pe păr, pe spate, o trag spre mine cu toată puterea.

— Plângi! îi spun. Plângi!

Şi ea plânge, plânge, plânge, dar de astă dată *pot s-o* consolez. In aceşti zece ani, am reuşit măcar un lucru: să n-o împing de lângă mine ca pe un animal încolţit.

Stătea pe marginea patului. Goală, transpirată, înspăimântată.

— Pleacă de-aici! am strigat. Pleacă! Pleacă! Pleacă! Ce naiba cauţi aici?!

I-am adunat hainele de pe jos şi i le-am aruncat în faţă.

— Imbracă-te!

Mi-am pus şi eu repede pe mine blugii şi mi-am tras un pulover peste cap. Ea a rămas pe pat, ca anesteziată.

— Imbracă-te! am strigat eu încă o dată.

Am apucat-o brutal de umeri şi am tras-o în sus. Şi ea s-a trezit din starea de şoc în care se afla, m-a împins uşor într-o parte şi s-a îmbrăcat. Calm şi metodic.

— îmi pare rău, mi-a spus când a ajuns la uşă, apoi

s-a întors pe călcâie şi a plecat.

Am smuls cearşafurile de pe pat şi le-am îndesat în maşina de spălat. In hol, am găsit un cercel care trebuie să fi căzut din aşternuturi, l-am ridicat, m-am întors în dormitor, am deschis geamul şi am aruncat cercelul afară. Apoi m-am dezbrăcat la loc, am intrat sub duş şi m-am frecat cu săpun şi apă, aproape insuportabil de fierbinte. Incet-încet, m-am liniştit din nou, iar după ce m-am uscat, mi-am pus pe mine halatul de baie al Monikăi, m-am aşezat pe canapea, am sunat-o pe mama şi am întrebat-o ce face Bo.

— Doarme. Tu ce faci?

— Bine. Rău.

— Eşti sigur că nu vrei să vii să dormi aici?

— Da, sunt sigur.

Dar în noaptea aceea n-am mai îndrăznit să intru în dormitor. Am rămas aşezat pe canapea şi mi-am îngropat faţa în pliurile halatului, ce păstrau încă mirosul Monikăi, pe care o înmormântaserăm la amiază.

Cumpărasem zece buchete de trandafiri albi din piaţa Albert Cuyp. Tăiasem împreună cu Bo mugurii de pe tulpini şi-i puseserăm într-o găletuşă de plastic cu care Bo obişnuia să se joace oriunde era nisip.

— Florile astea sunt pentru mama.

— Când pot să i le dau?

— Mâine. Mâine-dimineaţă.

Şi, în acea dimineaţă, pe marginea mormântului proaspăt săpat în care cioclii abia coborâseră sicriul, l-am întrebat pe Bo:

— Să-i dăm acum florile?

— Da.

Şi Bo şi-a băgat mâna lui de copil în găletuşă, iar când primii muguri de trandafir au atins uşor, în cădere, sicriul, am auzit-o în spatele nostru pe mama Monikăi izbucnind în plâns, dar nu i-am dat atenţie şi am

continuat să aruncăm flori până când s-a golit găletuşă, după care Bo a făcut un pas înainte şi a zis:

— Pa, mami!

Iar eu l-am luat de mână şi ne-am întors amândoi în capelă, la condoleanţe, la cafea şi prăjituri. Părinţii Monikăi s-au lăsat compătimiţi, dar ei n-au prezentat nimănui condoleanţe. Amândoi însă l-au ridicat scurt în braţe pe Bo. Mai-mai să-l zdrobească! Apoi au plecat fără să-şi ia rămas-bun.

Când totul s-a terminat, mama a spus:

— Vino cu noi!

— Dacă nu mă duc acum acasă, am răspuns eu, nu mă mai duc niciodată. Dar poate rămâne Bo la voi peste noapte, ca să nu-mi mai fac griji din cauza lui.

Aşa că Bo a plecat cu ai mei. A încuviinţat cât se poate de înţelegător când i-am spus că, pentru moment, *opa* şi *oma* Minderhout aveau să se ocupe de el mai bine decât mine. Am pus să mi se cheme un taxi. Iar Ellen, care venise într-o maşină cu nişte colegi de la De Kleine Wereld, a zis:

— Te sun eu diseară.

Dar, în loc să mă sune, m-am pomenit după câteva ore cu ea la uşă.

— Simt că înnebunesc acasă. Dar să-mi spui dacă preferi să fii singur.

— Mă bucur că eşti aici, am spus eu; şi era adevărat, pentru că, fără Bo şi Monika, locuinţa devenise brusc un duşman, un loc unde, din fiecare colţ, amintirile mă izbeau în faţă ca nişte săgeţi muiate-n otravă.

Am gătit împreună, am mâncat împreună, am desfăcut împreună o sticlă de vin, ne-am uitat împreună la televizor fără să vedem nimic, ne-am gândit împreună la Monika fără să zicem nimic.

— Pot să dorm aici? a întrebat Ellen.

— Da, poţi.

Şi ne-am băgat în pat şi Ellen s-a agăţat de mine, şi

eu am întors-o pe spate şi m-am culcat peste ea, şi ea şi-a desfăcut picioarele şi şi-a împins bazinul într-al meu, şi eu am închis ochii şi m-am gândit: Monika, Monika, Monika, şi ea mi-a înfipt unghiile în spate şi m-a muşcat de umăr, şi eu m-am înfiorat de durere şi de plăcere şi de furie şi de mâhnire, şi mâinile mi-au alunecat sub fesele ei şi am pătruns-o, şi ea a început să tremure şi să geamă şi m-a strâns tare, cum îşi strânge un înecat salvatorul, şi când a juisat toată vlaga i s-a scurs din corp şi a izbucnit în plâns, şi eu m-am ridicat şi m-am uitat la faţa ei scăldată-n lacrimi şi m-a cuprins o furie oarbă, fără sens şi m-am retras din ea şi am sărit din pat, şi ea, înspăimântată, s-a ridicat în capul oaselor, goală, tremurând şi încă suspinând, şi eu am urlat şi am urlat şi am urlat.

{ Sexul post-mortem e o formă complicată de sadomasochism.

i

!

— Să nu mai pleci de lângă mine când ne certăm, îmi spune Ellen după ce termină de plâns.Nu, spun eu. îmi pare rău.

— Ştii ce frică mi-a fost c-o să mă goneşti din casă...?

— Să te gonesc din casă? De ce aş face-o?

— Ca să mi-o iei înainte. Fiindcă ţi-e teamă c-o să te părăsesc pentru că nu poţi să-mi faci copii.

Mă las să cad înapoi în perne.

— Am dreptate?

Oftez şi aprob din cap.

— Poate c-ar trebui să cauţi pe cineva care să te lase însărcinată.

— Termină cu prostiile astea!

— Păi, să ştii că mă pricep foarte bine să cresc copiii altora. Râde, dar nu din toată inima.

— Armin, bietul de tine!

Mă uit la ea. Arată obosită. Şi tristă. Acum are treizeci şi patru de ani. Ar fi o mamă bună. Este o mamă bună. Pentru Bo. Dar Bo nu e copilul ei.

— De altfel, şi tu te pricepi la asta.

— La ce?

— Să creşti copilul altcuiva.

— Ciudat... Nu m-am gândit la asta până acum.

— La ce?

— Că acum suntem egali. Creştem împreună copilul altcuiva.

— Copilul ei.

3
4

Da, copilul ei.Bo a gătit. Cartofi cu broccoli şi crochete de peşte. Eu am făcut salată şi am turnat vin alb în pahare. Stăm la masa de lângă fereastră. Afară se înserează încet. Un ţăran trece pe bicicletă şi ne salută cu mâna. Aşa e viaţa pe o insulă.

Ciocnim.

— Să bem pentru viaţa insulară! spun eu.

— Mai ştii, zice Bo, când am fost toţi trei la pescuit, eu cu tine şi cu *opa*:?

Ştiu.

— Nu prea se pricepea *opa*...

— Habar n-avea.

— Nu. Dar a prins cea mai mare plătică din ziua aia.

— Baftă de-ncepător.

— Da, baftă de-ncepător.

Trebuie să fi fost acum vreo opt ani. In perioada în care s-a mutat Ellen la noi. Bo şi cu mine dăduserăm cu totul în patima pescuitului (ceea ce, după băutură, a însemnat un mare progres pentru mine). Nu trecea weekend să nu ieşim împreună. La pescuit, l-am învăţat pe Bo diferenţa dintre lăcarul mare şi lăcarul-de-stuf, dintre eretele vânăt şi eretele-de-stuf. I-am vorbit despre cuc, care lasă alte păsări să-i clocească ouăle. Şi despre locuitorii insulei Borneo, care cred că poţi ghici viitorul după zborul păsărilor. I-am vorbit despre marile mistere ale celor mai timpurii civilizaţii.

Acum şase mii de ani, am spus eu, membrii unui trib neolitic au construit, în sud-vestul Angliei, o maşină de calcul uriaşă, cunoscută azi sub numele de „monumentul de la Stonehenge“. După versiunea oficială a arheologilor, e vorba de un templu încare se aduceau jertfe zeilor naturii din vremea aceea. Dar Stonehenge e mult mai mult de-atât. E şi cadran solar, şi lunar. E un model matematic al universului aşa cum îl percepem noi de pe Pământ. Măsurători exacte au scos la iveală faptul că oamenii care au construit monumentul de la Stonehenge cunoşteau proprietăţile miraculoase ale triunghiurilor dreptunghice şi numărul sacru 71. Probabil că erau capabili să prevadă eclipsele de Lună şi solstiţiile, eclipsele de Soare şi mişcarea mareelor sub influenţa Lunii. Dar e o problemă aici: potrivit istoricilor civilizaţiei occidentale, barbarii din epoca de piatră n-aveau cum să ştie astfel de lucruri. Aşa că numeroasele descoperiri, de-a dreptul formidabile, privitoare la Stonehenge nu sunt admise în manualele oficiale.

— Mergem şi noi odată acolo, la Stonehenge?

Am spus „da“ şi, de curând, mi-am propus din nou să-mi respect în sfârşit promisiunea.

Lucruri din astea îi povesteam lui Bo în timp ce ne uitam ţintă la plutele noastre. Şi multe altele. I-am povestit despre nebunia cursei înarmărilor şi despre sacrilegiul comis de politicienii creştin-de- mocraţi, care, prin trucuri viclene, îşi ţineau milioanele la adăpost de fisc, şi despre aroganţa magnaţilor din fruntea multinaţionalelor petroliere, care faceau comerţ cu regimul de *apartheid* din Africa de Sud cu aceeaşi uşurinţă cu care justificau poluarea mediului provocată de afacerile lor. Şi i-am mai povestit despre mama lui. Despre pielea ei albă şi părul ei roşu. Despre furia care a cuprins-o citind, în articolele corectate de mine pentru editură, cum erau torturaţi şi omorâţi cobaii în scopuri

ştiinţifice. Şi Bo m-a întrebat:

— Dar de ce fac asta? De ce torturează animalele?

— De exemplu, ca să testeze nişte medicamente, i-am răspuns eu. Medicamente care pot salva vieţile oamenilor.

1

La care Bo:

— Dar viaţa ei nu.

— Nu, pe-a ei nu.

Intr-o zi, tata mi-a spus:

— Vreau să merg şi eu odată cu voi la pescuit. Vreau să văd şi eu ce-i atât de distractiv în chestia asta.

Tata n-a înţeles niciodată cum puteam să iubesc pescuitul. (De fapt, tata nu m-a prea înţeles niciodată. Până când, într-o zi, am adus-o acasă pe Monika.)

— Nu-nţeleg cum poţi să stai aşa pe malul apei şi să nu te plictiseşti de moarte...! obişnuia să zică mereu.

— Cum de nu ţi se face frig...

— Cum de nu ţi-e jenă să mergi pe stradă c-o undiţă după tine...

— Cum de nu pricepi că n-o să găseşti niciodată o fată drăguţă dacă ai un hobby de moşneag...

— Şi mai ai şi mania păsărilor. Dumnezeu ştie de la cine ai căpătat ciudăţeniile astea, că de la mine nu.

Pentru tata, a rămas un mister neelucidat cum de-i sucisem capul Monikăi, dar cucerirea ei m-a făcut, fără îndoială, să cresc în ochii lui. Iar când am lăsat-o gravidă - în fine, am mai spus asta o dată. Aşa cum am mai spus şi că totul a revenit la starea iniţială odată cu moartea Monikăi. De parcă Monika ar fi fost o lentilă de care a avut nevoie tata pentru a-şi percepe fiul ca pe un om întreg. Faptul că, la câţiva ani de la moartea ei, am început din nou să merg la pescuit a înrăutăţit şi mai tare situaţia. Redeve- nisem fiul bizar, care pur şi simplu refuza să facă ceva-n viaţă. Eram din nou copilul mamei.

Faptul că în ziua aceea a prins cel mai mare peşte a fost absolut tipic pentru tata. Şi nu mai puţin tipic a fost că i-a împuiat capul lui Bo toată ziua cu poveşti care mai de care mai ciudate despre construcţii, politica misterioasă a autorităţilor municipale, maşinaţiile puse la cale de consilieri, despre afaceri murdare şi beţii.

— Mai ştii povestea cu agentul fiscal?

— Da, o mai ştiu.

— Ce-am mai râs atunci!

Era o poveste pe care tata avea s-o spună de multe ori, la zile de naştere şi la masa de Crăciun. Povestea se termina cu un inspector de control fiscal care, beat fiind, îi lăsase dosarul într-un club de noapte suspect, iar a doua zi îl sunase, foarte ruşinat, pe tata să-l întrebe dacă nu văzuse cumva dosarul. Dar tata se prefăcusecă nu ştie nimic, aşa că nu s-a mai ajuns niciodată la un proces între statul olandez si firma Minderhout.

>

— De ce nu te-nţelegeai cu el? întreabă Bo deodată.

— Ba mă-nţelegeam.

— Ba nu. Nu aşa cum mă înţeleg eu cu tine.

— Nu, nu aşa. El era...

Caut cuvintele potrivite.

— Când eram copil, mi-a dat tot timpul senzaţia că însemnam mult mai puţin decât el. Că eu n-o să fiu niciodată în stare să fac tot ce facea el. Şi aşa a şi fost. Se pricepea la toate.

— Nu ştia să pescuiască.

— Nu, dar a prins totuşi cel mai mare peşte. Absolut tipic.

— Nu prea era curajos.

— Ce vrei să zici?

— Era bun de gură, dar, de fapt, îi era foarte frică. Frică de schimbări.

Mă uit la el, cum stă acolo-n faţa mea. Abia a făcut paisprezece ani. îşi bea cu precauţie vinul.

— Cum ţi-ai dat seama de asta?

Ridică din umeri.

— Din multe lucruri. Când a murit *oma,* s-a dat şi el bătut. Aşa deci. A vorbit nepotul. (Nepotul?) Izbucnesc în râs.

— Ce? întreabă el.

— Nimic.

— De ce râzi?

— Fiindcă ai dreptate. Spui lucruri pe care eu n-aş îndrăzni să le spun niciodată aşa.

— Pentru că e tatăl tău, zice Bo plin de înţelegere.
— A fost.
— Da, bineînţeles... A fost.

35

Încă foarte multă vreme, am ţinut-o la distanţă pe Ellen. (Totodată, am continuat să beau multă vreme.) Aşteptase degeaba la uşa noastră, iar eu încercasem degeaba să o sun în aceeaşi seară; după câteva zile, am prins-o totuşi la telefon. M-am scuzat pentru comportamentul meu asocial, dar ea a spus: „Nu face nimic" şi ne-a invitat la masă. Ne-am dus la ea. Am vorbit şi am râs şi am băut cu măsură. Eu şi Bo ne-am întors acasă devreme, iar la despărţire ne-am sărutat pe obraz.

Au trecut câteva săptămâni în care nu ne-am văzut şi n-am vorbit unul cu altul, până într-o zi când, pe neaşteptate, a apărut din nou la uşă, eu i-am deschis şi am stat din nou de vorbă, am râs, am băut cu măsură şi ne-am despărţit de fiecare dată cuviincios: ca doi prieteni. Uneori, îl lua pe Bo cu ea în parc sau la grădina zoologică. Uneori, Bo dormea la ea. (Cunoscusem o femeie într-o discotecă. Nu eram îndrăgostit, dar ea era de mine, aşa că am profitat de situaţie, culcându-mă cu ea oricând voiam — dar, în cele din urmă, prea rar pentru a-i face pe plac. A pus capăt relaţiei, ceea ce m-a întristat mai tare decât am vrut eu să admit.)

Şi Ellen fusese, un timp, cu alt bărbat. I-am spus că mă bucuram pentru ea şi că merita toată iubirea din lume. M-am simţit însă uşurat când el s-a despărţit de ea şi când am văzut că nu părea să sufere prea tare din pricina asta. Şi, cu ocazia primei vizite pe care i-am facut-o împreună cu Bo, am adus cu mine o sticlă de

şampanie ca să sărbătorim redobândirea libertăţii ei.

Timpul trecea, iar viaţa mea îşi relua cursul normal. începusem să beau mai puţin, iar Bo petrecea tot mai mult timp la şcoală, unde-şi facea prieteni şi prietene, la care se ducea să se joace şi,uneori, să doarmă. Redactam din nou texte despre efectul oxala- tului asupra glicogenezei în hepatocitele izolate ale puilor şi alte minunăţii de felul ăsta. Mă bucuram împreună cu Dees de rezultatele studiilor asupra similarităţii moleculare dintre specii de vieţuitoare extrem de diferite, ca drosofila, crapul, porcul şi omul.

— Importantă este, mi-a explicat Dees, structura proteinei citocrom C. Proteina asta se găseşte cam în toate organismele vii, motiv pentru care s-a presupus că există o legătură între felul cum variază această proteină de la o specie la alta şi era geologică în care au apărut diversele specii. Structura proteică a două specii relativ apropiate pe scara evoluţiei ar trebui să prezinte mai multe asemănări decât cea a unor specii îndepărtate. Iar diferenţele sunt provocate de mutaţii accidentale. Deci, cu cât trece mai mult timp între apariţia a două specii, cu atât sunt mai mari şansele de a exista mutaţii şi, ca atare, cu atât cresc diferenţele între ele. Aşa s-a consi- derat, cel puţin. Dar lucrurile nu stau aşa. Citocromul C al crapului e similar în proporţie de şaizeci şi patru la sută cu citocromul C al bacteriei *Rhodospirillum rubrum.* Lucru valabil şi la porci. Iar citocromul C al omului şi al drosofllei seamănă în proporţie de şaizeci şi cinci la sută cu cel al respectivei bacterii. Asta înseamnă - şi aici vocea lui Dees a căpătat accente triumfătoare — că, din punctul de vedere al bacteriei *Rhodospirillum*, omul e la fel de mult sau la fel de puţin înrudit cu ea ca drosofila. Cam aiurea pentru evoluţionism.

Ca să compensez oboseala pricinuită de muncă, de viaţa de familie şi de discuţiile stimulative, dar destul de epuizante cu Dees, am plonjat - preţ de încă două luni de vară lungi şi calde — în viaţa de noapte. Am avut

câteva *one-night stand-wn* şi, un timp, am crezut chiar că sunt din nou îndrăgostit. (De o fată cu părul scurt, roşcat, care urma cursurile Academiei de Poliţie şi vota cu liberalii. „N-o să iasă nimic bun din asta!“ a spus Ellen izbucnind în râs — şi n-a ieşit nimic.) Tocmai când îmi spuneam că, pentru mine, n-o să mai existe niciodată altă femeie în afară de Monika şi că e bine aşa - tocmai atunci, evident, s-a întâmplat.

— Tu ai început, avea să spună Ellen mai târziu.

Nimeni n-a început, am spus eu. Ca întotdeauna.Şi, după o jumătate de an, s-a mutat la noi.

— Eşti de acord ca Ellen să se mute cu noi? l-am întrebat eu pe Bo.

A fost de acord.

Mama a plâns de bucurie când a aflat. Chiar şi tata a pretins că se bucură pentru mine, dar totul îmi spunea că nu e la fel de încântat de Ellen cum fusese, pe vremuri, de Monika. Ceea ce nu i-a scăpat nici lui Ellen. In orice caz, a păstrat mereu o anumită rezervă fată de tata.

— Pur şi simplu mi-e greu să comunic cu genul ăsta de bărbat, a spus ea odată, scuzându-se.

— Dar ce gen de bărbat e tata? am întrebat eu.

— Prea sigur pe el. Prea plin de succese. Prea... prea mult *prea*. în toate.

— Te iubesc, am spus eu.

3
6

Era prima oară când i-o spuneam.Aşa arată o zi de primăvară fără griji pe o insulă frizonă.

7:45 Mă trezesc. Duş. Il trezesc pe Bo.

8:03 La brutar. Prăjesc ouă. Pregătesc micul dejun, cu tartine proaspete, suc de portocale şi cafea tare.

8:28 Micul dejun.

9:33 Terminăm micul dejun. Las vasele murdare în chiuvetă.

9:50 La centrul de închiriat biciclete. Aleg două biciclete olandeze solide.

10.04 Pe bicicletă. Peste pajişti şi dig, până la Nes. Nagâţi făcând tumbe, sitari-de-mal isterici, un cârd de raţe fluierătoare, două gâşte egiptene într-un şanţ lung, drept, cenuşiu. „Dacă ai putea să alegi între Nil şi şanţul ăsta...“ „Dacă ai putea să alegi între Amsterdam şi Ameland...“ „Păi, atunci sunt bucuros că locuim în Amsterdam/[4]

11:28 Pauză de cafea în orăşelul Buren. Tocmai când ne aşezăm, intră aceiaşi cinci adolescenţi pe care i-am văzut cu o zi înainte la *wad.* „Aţi văzut cumva foci azi-dimineaţă?“ întreabă acelaşi băiat. „Nu-l asculta![44] zice aceeaşi fată — fata cu şepcuţă neagră. „Sunteţi cazaţi aici, în Buren?[44] „Nu, la Hollum.[44] „E frumos la Hollum?[44] „Da, e frumos.[44] „Şi seara?[44] „Hm... Suntem abia de-o zi aici.[44]

12:15 Pornim din nou la drum. „Pa![44] zice Bo. „Ciao![44] „La revedere![44] zice fata-cu-şepcuţă. „Ai succes[44], îi spun

eu afară. „Armin![44] zice Bo oftând.

12:43 In rezervaţia naturală Het Oerd. Raţe negre în apropierea coastei. Un iepure bolnav aşteptând un şoricar sau o vulpe. Aşteptând moartea. Bo găseşte un craniu de pescăruş, curat şi încă intact. II bagă în cutie.13:30 Prânz pe o dună. „Ce-ar fî s-aruncăm în aer platforma aia petrolieră?" „Bună idee."

14:07 înapoi la biciclete. Pedalăm spre vest, paralel cu versantul interior al dunei. Cocoşari întârziaţi. Sperăm să dăm peste un ciuf-de-câmp, dar nu vedem decât un şoricar planând la mică înălţime deasupra pajiştei, o imitaţie numai pe jumătate reuşită - pe jumătate reuşită pentru că mă opresc puţin şi-mi pun binoclul la ochi. „Şoricar", îi spun lui Bo. „Aşa m-am gândit şi eu." Pedant mic! Dar păstrez pentru mine observaţia.

14:50 Aproape de Ballum, scurtă incursiune pe plajă. Meduze moarte. Nisipari. Bo găseşte un ou de calcan. Eu găsesc un pantof stâng. Cum era, de fapt? în Anglia, pe coasta Mării Nordului, se găsesc cu precădere pantofi stângi, în timp ce în Olanda şi Belgia mai mulţi pantofi drepţi - sau era invers? în orice caz, avea de-a face cu curenţii şi cu forma aerodinamică specifică pantofilor drepţi şi celor stângi. Cădem de acord că trebuie să fie invers.

15:34 Din nou pe bicicletă. înapoi „acasă".

16:09 în sat cumpărăm o sticlă de whisky şi câteva sticle de bere. Plus câte o ediţie din *Voetbal International* şi din *Bildzeitung*.

16:16 Acasă. Citim. Cu o băutură în faţă. „Feyenoord îşi dezamăgeşte fanii." *Schadenfreude in Bonn}*

18:30 „Ce mâncăm?" Mă trezesc brusc din somn. „Mergem să mâncăm undeva?" „Bună idee." „Unde?" „Aici, în sat." „Limbă-de- mare Picasso." „Aşa ceva. Lup-de-mare." „Chefal." „Excelent!"

19:07 într-un restaurant local, cu peisaje marine pe perete şi năvoade pe tavan. „Eu aş vrea o limbă-de-mare Picasso." „Eu, o râridunică-de-mare în sos delicat de muştar. Şi o carafa mică de vin alb, vă rog."

37

Ce mai zi! O zi care nu te pregăteşte defel pentru ce te aşteaptă noaptea. [32]Dacă n-aş fi fost atât de beat.

Dacă n-aş fi fost atât de beat, nu m-aş fi complăcut în auto- compătimire.

Dacă n-aş fi fost atât de beat, aş fi realizat că doarme cu ochii deschişi.

Dacă n-aş fi fost atât de beat, aş fi...

După cină şi cafea, pornim pe câmp în direcţia *wad-|A|ii.* In vest luceşte farul. In est, o lumină palidă anunţă că luna e pe punctul de a răsări. Din când în când, din întuneric răsună strigătul nervos de alarmă al unui fluierar cu picioare roşii sau *chiuiiiiiit-xA* unui nagâţ. Trecem prin dreptul unei păşuni pline de oi care ne fixează de parcă ar vedea pentru prima oară fiinţe umane. Nu vorbim mult.

— Ce linişte! spune Bo.

Eu nu spun nimic.

— Ce facem? întreabă Bo.

— Mai mergem o bucată de drum, spun eu. Apoi bem o cafea.

Mergem pe asfaltul neluminat dintre două şanţuri a căror apă
reflectă cerul serii. Aerul răcoros nu are asupra mea efectul scontat, în loc să mă înveselesc, sunt mai abătut cu fiecare pas. Probabil pentru că, în întuneric, calmul emanat peste zi de peisajul neschimbător a dispărut.

32 La Bonn, se face haz de necazul adversarilor (germ.).

1

Poate pentru că, în întuneric, moartea are mai multă realitate decât viaţa. Poate pentru că Bo nu vrea defel să meargă în acelaşi ritm cu mine — un detaliu care înainte nu m-ar fi deranjat niciodată. Acum mă deranjează.

După un ocol mic, ne întoarcem în sat. Casele ne aşteaptă cu geamurile lor luminate, care invită şi exclud totodată. Intrăm înprimul local ce ne iese-n cale şi ne aşezăm la o măsuţă de lângă fereastră. Sunt puţini clienţi.

— Bună seara!

— Bună seara!

Un băiat cu obraji rumeni şi nişte mâini uriaşe ne ia comanda: o cafea şi o ciocolată caldă cu frişcă. Eu cer şi un coniac, Bo un pahar cu apă. Când băiatul ne pune-n faţă ceştile aburinde, intră un grup de adolescenţi. Sunt cei doi băieţi şi cele trei fete pe care i-am mai întâlnit de două ori înainte. Au vrut, probabil, să vadă cu ochii lor dacă Hollum e chiar atât de frumos pe cât pretinsese Bo de dimineaţă. Judecând după faţa uneia dintre fete, nu încape îndoială că, pentru ea cel puţin, concluzia e deja pozitivă - e fata cu şepcuţă neagră. Făcându-şi drum pe lângă masa noastră, îi oferă lui Bo un zâmbet degajat de adolescentă, care-mi înseninează şi mie puţin gândurile întunecate. Bo bâiguie un „bună“ abia auzit şi începe să învârtă meticulos linguriţa în ciocolata caldă.

Nu spun nimic.

— Crezi că Ellen o să ne simtă un pic lipsa? întreabă Bo.

Aceeaşi întrebare mi-o pusese şi la masă.

— Se bucură şi ea că scapă un timp de noi. De mine, cel puţin.

Aşa-i răspunsesem şi la masă.

Bem în tăcere. Cei cinci s-au aşezat la bar, în spatele nostru, într-o parte. Fata-cu-şepcuţă a reuşit să se instaleze într-un loc strategic, de unde poate conversa cu prietenele ei fără să-l piardă din ochi pe Bo. Privirea ei revine regulat la masa noastră.

Nu spun nimic. Stau pe gânduri. De cât timp se îndrăgostesc fetele de el? N-am remarcat nimic până acum, iar Bo e ultimul care să vorbească despre asta —

presupunând că a observat ceva. O, superba, teribila nesiguranţă a pubertăţii, când cel mai neechivoc semnal din partea unei fete nu e încă destul de neechivoc! Când ceea ce ne seduce ne înspăimântă în acelaşi timp, deoarece conştiinţa de sine e vulnerabilă ca un castel de nisip în valuri... Fiindcă ceea ce părea încă posibil, aproape sigur cu o clipă în urmă se poate dovedi, în clipa următoare, absolut imposibil. Fiindcă nu ştii nimic şi nu înţelegi nimic. Oare ideile astea nu-s decât o flecăreală de moşneag? Sunt adolescenţii din ziua de azi mult mai maturi? Mă uit la Bo şi-mi spun: „Nu, nesiguranţa asta nu dispare niciodată[4]. Şi totuşi, nu sunt sigur că e aşa. Ce ştiu eu până la urmă despre el în afară de faptul că nu e fiul meu?

— Mă duc la toaletă.

Se ridică. Privirile fetei-cu-şepcuţă se reped numaidecât în direcţia lui. Bo se uită nesigur împrejur. Surprind pe faţa ei momentul exact în care li se încrucişează privirile. Din nou acel zâmbet. (Şi cimpanzeii îşi arată colţii pentru a se linişti reciproc - spre deosebire de multe alte animale, printre care câinii. A rânji unui câine rău poate avea consecinţe nefaste. A nui rânji însă poate fi la fel de dăunător. Dar nu păţeşti nimic rău dacă zâmbeşti unui cimpanzeu. Un zâmbet adresat cuiva care te atrage înseamnă mai totdeauna un prim pas în direcţia cea bună.) Nu văd dacă Bo răspunde la rândul lui printr-un zâmbet, cert e însă că, îndreptându-se spre toaletă, trece foarte aproape de ea. Mă surprind invidiindu-1. Deci iau repede o înghiţitură de coniac şi încep să mă uit insistent pe fereastră, în ciuda faptului că reflexiile sticlei nu-mi permit să văd mare lucru.

Bo are succes.

Bo nu mai e un copil mic.

Dar... şi-aşa l-am pierdut.

Ce gând ridicol, meschin!

E bine pentru el. Da, e bine pentru el. In plus, fata e frumoasă.

Ce-nţelegi tu din toate astea, babalâc pervers ce eşti?!

Păi da, dar o fată frumoasă e o fată frumoasă. întotdeauna. Atâta lucru văd si eu.

Dar poate că Bo are cu totul alte gusturi.

Oare gustul se moşteneşte sau se învaţă? Sociobiologii afirmă că preferinţa bărbaţilor pentru sânii mari e determinată genetic. Sâni mari şi şolduri late. S-au făcut cercetări în acest sens. Arunc o privire rapidă spre colţul barului, unde stă fata-cu-şepcuţă. Are sâni mari? Nu mai e acolo. E ridicol că mă interesează asta. Oricum mie nu-mi plac sânii mari.

Unde s-a dus?

1

Mai mult ca sigur că tot la toaletă. Toaleta femeilor se află pe aceeaşi parte cu a bărbaţilor? Bănuiesc că da. Nu-i văd de pe scaunul meu. Oare-1 aşteaptă? Eu n-aş fi fost niciodată în stare de aşa ceva la vârsta lor. Dar, în fine, s-au schimbat multe de-atunci, nu? Chiar s-au schimbat? Nu cred. Sunt sigur că şi Monika a făcut din astea. Şi-a pierdut virginitatea la treisprezece ani. Treisprezece! Am rămas interzis. A trecut o jumătate de an până când am îndrăznit să-i spun că era prima din viaţa mea.

Treisprezece... M-am simţit ca ultimul fraier. Dar, când am îndrăznit, în cele din urmă, să i-o mărturisesc, lipsa mea de experienţă a avut asupra Monikăi un efect neaşteptat.

— Serios? a întrebat ea.

— Serios.

M-a privit cercetător preţ de câteva clipe. Apoi mi-a zâmbit (o, zâmbetul ei!) şi mi-a spus:

— Păi, eşti un talent înnăscut.

Mi-e indiferent dacă a fost sinceră sau a vrut doar să mă flateze, din moment ce, după aceea, am facut-o mai des ca înainte.

— Mai ai mult de recuperat, a zis Monika.

— Ai păstrat totul pentru mine... a zis Monika.

— Ce drăguţ! a zis Monika.

Şi m-a învăţat tot ce se putea învăţa despre sex. Iar eu am învăţat-o apoi cum e când sexul se uneşte cu dragostea adevărată, pentru că, mi-a spus ea, înainte nu cunoscuse acea stare.

Şi aşa ne-am lipit unul de altul.

Ce a împreunat Dumnezeu, spun preoţii şi pastorii, omul să nu despartă. Dar ce a împreunat omul, spun eu la rându-mi, Dumnezeu nu poate să despartă. Nici măcar dacă recurge la serviciile unui ucigaş cu simbrie. Nici măcar dacă..-. nici măcar atunci? Nu, nici măcar atunci, îmi spun eu. Şi mai comand un coniac. In

speranţa că mă va ajuta să cred în continuare că aşa stau lucrurile.

38

Bo tot n-a venit de la toaletă.Păstrez trei amintiri de la ultima vizită cu Monika pe insula Ameland. Prima e legată de fotografia făcută pe plajă — „Amiin e nebun“. A doua e legată de un ciuf-de-câmp. Stăm culcaţi pe versantul interior al digului, la adăpost de vânt, sub soarele primă- văratic. Bo doarme între noi. Monika mestecă un pai. Are iarbă în păr. Se propteşte în cot, cu capul culcat în palmă.

— Ce-nseamnă pentru tine să fii tatăl copilului meu? întreabă ea.

O întrebare tipică pentru Monika. „Ce vrei să spui când spui
«Te iubesc»?" „Cum te-ai simţit când l-ai ţinut prima oară în braţe pe Bo?“ „Ce-nţelegi tu prin fidelitate?'' Pentru Monika, nimic nu era de la sine înţeles - cel puţin nimic din ce avea de-a face cu iubirea. Cu ajutorul ei, am înţeles ce armă nimiceşte cel mai uşor iubirea: evidenţa.

Reflectez. Apoi răspund:

— Faptul că vieţile noastre nu mai pot fi despărţite una de alta. Că nu mai poţi să spui: „Aici, viaţa mea se termină şi începe a ta''.

— Vezi în asta o limitare?

— Deloc. Ideea că ţelul cel mai înalt al vieţii ar fi realizarea fiinţei individuale e o gogoaşă a psihoterapeuţilor şi a pretinşilor guru. Ţelul cel mai înalt al vieţii constă în renunţarea la gândirea exclusivă.

— Adică? Ce mai e şi aia, gândire exclusivă?

E o formă de gândire care diferenţiază şi izolează. E un auxiliar perfect în cercetarea adevărului, dar, din păcate, a fost ridicat la rangul de scop în sine. Şi din cauza asta a devenit cel mai mare obstacol în drumul spre înţelepciune.—- Iar baţi câmpii, Armin! Vorbeşte şi tu ca toţi oamenii!

— Pai, tu m-ai întrebat, bodogănesc eu.

E un argument pe care l-am avansat de multe ori, dar la care ea nu s-a arătat niciodată sensibilă. Ca de altfel nici acum.

— Ştii că nu pot să suport abstracţiile astea. Eu te-am întrebat numai dacă nu te deranjează că vieţile noastre nu mai pot fi separate una de alta din cauza lui Bo. E o întrebare directă, nu?

In primii doi ani ai relaţiei noastre, asemenea conversaţii degenerau frecvent în certuri zgomotoase. Eu resimţeam criticile ei ca pe nişte atacuri directe şi nemeritate la adresa mea. La rândul ei, considera jignitoare ideile mele abstracte, ca şi cum aş fi încercat dinadins s-o pun în inferioritate ridicând orice simplă întrebare la rangul de problemă filozofică. Dar, în acea după-amiază, pe Ameland, sub soarele de primăvară timpurie, am presimţit pericolul şi ne-am îndulcit amândoi tonul.

A îndepărtat cu mâna liberă o insectă care-i bâzâia în jurul capului şi m-a întrebat:

— Ce vrei să spui, de fapt?

— Ca să pricepem cum funcţionează corpul, e foarte util să-l demontăm şi să-i analizăm fiecare element în parte. Pentru a defini mai clar geniul şi nebunia, poate fi foarte instructiv să facem deosebirea între corp şi spirit. Şi evident că putem aprecia mai bine fenomene ca fulgerul, curcubeul şi eclipsele solare dacă acceptăm că nu sunt manifestări ale emoţiilor divine. In acest sens, e foarte rezonabil să învăţăm să gândim exclusiv. Să gândim în termeni de „sau-sau“. Dar supărător la

gândirea exclusivă e că, pe termen lung, ea se autodeclară singura formă de gândire corectă - de-aia i se şi spune exclusivă. Iar asta duce la paralizie intelectuală şi, până la urmă, chiar la imbecilitate pură.

— De exemplu?

1

De exemplu, în discuţiile despre ce anume e determinant pentru ceea ce suntem noi: genele sau mediul. O problemă de felul ăsta a declanşat adevărate bătălii academice, deşi ar fi trebuit să fie clar pentru toată lumea, încă de la începutul controversei, că ambii factori sunt importanţi şi că, pe deasupra, ei se şi influenţează reciproc. Se aud peste tot discuţii fără sens pe tema „totul sau nimic". Economie de piaţă şi economie planificată. Homeopatic şi alopatie. Masculin şi feminin. Omul ca egoist calculat şi omul ca flintă socială. Bine şi rău.

— Bun. Dar acum hai să ne-ntoarcem la mine si la tine si la Bo.

Şi zâmbeşte - codul cimpanzeului pentru a spune: „N-am intenţii rele".

Iar eu:

— Adepţii gândirii exclusive sunt de părere că pierdem ceva din individualitatea noastră dacă stabilim legături cu ceilalţi. Eu cred însă că iubirea îl pune pe om în situaţia de a se realiza şi mai mult pe sine contopindu-se cu celălalt. Datorită lui Bo, noi doi suntem legaţi indisolubil unul de altul, până la sfârşitul zilelor noastre. Dar legătura asta mă face să mă simt mai liber ca niciodată. Contrariul gândirii exclusive constă, cred eu, în acceptarea reală a paradoxalului. Cheia oricărei forme de înţelepciune e paradoxul.

In aceeaşi clipă, un ciuf-de-câmp trece în zbor, atingând aproape tufişurile de cătină albă din jurul nostru, îşi schimbă direcţia şi se înclină într-o parte când ne vede, pentru a dispărea la fel de silenţios cum a venit.

— Pură coincidenţă, spun eu. Dar, evident, nu fără sens.

Iar Monika face „pflffft" şi râde-n hohote. Eu mă târăsc peste

Bo, o împing în iarbă şi o sărut până când se opreşte din râs.

39

A treia amintire are legătură cu noaptea care a urmat acelei zile. Ani de-a rândul, n-am îndrăznit să mă gândesc la noaptea aceea decât ştiind-o pe Ellen foarte aproape de mine. Pentru că Ellen înţelege. Faptul că noaptea aceea mi-a revenit în memorie în localul din Hollum, deşi eram atât de departe de Ellen, ar fi trebuit să mă pună pe gânduri.Se întorc împreună. Ochii fetei scapără şi mai tare ca înainte. La Bo nu se vede nimic schimbat. Fata se aşază la loc pe taburet. Bo vine la masa noastră, dar nu se aşază.

— Mă duc puţin la ei, spune el.

Şi arată din cap, în diagonală, spre partea din spate a localului.

— Cei cu care ne-am întâlnit azi-dimineaţă, mai ştii?

— Sigur că da. Distracţie plăcută!

Mă uit ţintă la reflexiile geamurilor şi încerc să nu mă gândesc la nimic - dar eforturile mele eşuează. Eşuează *invariabil.* Când, puţin după aceea, ridic privirea, unul dintre băieţi i se adresează cu multă însufleţire lui Bo. Acesta îi răspunde din când în când. Fata-cu-şepcuţă, acoperită pe jumătate de Bo, nu-1 scapă nici o clipă din ochi. Comand un pahar de vin roşu de la bărbatul cu mâini de muncitor.

— Un vin roşu pentru domnu.

— Mulţumesc.

Două pahare de vin roşu mai târziu, un bărbat se opreşte brusc lângă masa mea.

— E liber scaunul ăsta?

— Vă rog!

E un mastodont. Trag masa puţin spre mine, ca să aibă loc să-şi adăpostească burta. îmi zâmbeşte larg. Ochi albastru-deschis şi o faţă ce pare încinsă încă din cauza aerului rece de-afară. O barbă brună, nu tocmai îngrijită. Dinţi de fumător inveterat. Imediat ce se aşază, scoate din buzunarul de la pantaloni un pachet şifonat de tutun brun şi începe să-şi ruleze o ţigară.

— Te deranjează dacă fumez?Nici o problemă.
— In vacantă?
>
— Doar o mică ieşire, un weekend prelungit.
— Amsterdam, presupun.
1
— Corect.
— Accent. Haine. O siguranţă de sine vecină cu indiferenţa. Ii recunosc din prima pe cei din Amsterdam.
— Hollum? întreb eu.
— Ballum.
îşi aprinde ţigara. Trage adânc în piept. Suflă fumul în tavan.
— E băiatul tău?
Cu un semn din cap, arată în spate, exact aşa cum făcuse şi Bo cu o jumătate de oră în urmă. Probabil că ne urmăreşte de câtva timp.
— Da.
— Seamănă leit cu tine. Acelaşi fel de-a se mişca. Aceeaşi siguranţă de sine vecină cu indiferenţa.
încep să râd.
— De ce râzi?
— O fată din grupul de-acolo a pus ochii pe el. Şi nu cred că se simte prea sigur pe el.
Mă abţin să spun tot ce-aş avea de spus despre asemănările dintre oameni care nu sunt înrudiţi unul cu altul şi despre ce concluzii se pot trage de-aici cu privire la influenţa mediului şi a genelor.
îşi întoarce corpul masiv în direcţia barului. Masa se clatină. Vinul din paharul meu dă pe dinafară. Pentru orice eventualitate, iau paharul în mână. Se uită o clipă, cu atenţia încordată, la grupul de adolescenţi. Mă uit şi eu.
Bo stă de vorbă cu acelaşi băiat. Mai exact, băiatul îi vorbeşte gesticulând impetuos, iar Bo zice din când în când câte ceva. Când spune însă ceva, nu se mai uită la partenerul lui de discuţie, ci la fata-cu-şepcuţă. Iar ea îi răspunde cu ochii şi uneori cu buzele. Şi deodată băiatul

pare să înţeleagă ce se petrece sub ochii lui. Face jumătate de pas în spate. Se uită la fată. Se uită la Bo, care-i spune iarăşi ceva fetei. Apoi se întoarce ostentativ spre fată, dar ea nu-i dă nici o atenţie. Se uită numai la Bo. Iar Bo continuă să vorbească la fel de imperturbabil. Băiatul mai încearcă o dată să le atragă atenţia, dar din nou fără rezultat. Atunci, se întoarce brusc cu spatele la ei şi comandă ceva de la barman.

Bărbatul din faţa mea se întoarce din nou spre mine. Masa se clatină din nou. Paharul de vin e în siguranţă între degetele mele.

— Prima iubire! spune el, atât de tare, încât mi-e frică să nu-1 audă Bo. (Dar Bo nu reacţionează.) Asta se lasă cu giugiuleli în întuneric. Şi pipăituri. Şi atingeri. Ha-ha-ha!

Râd şi eu, dar cam forţat. „începi să devii un boşorog libidinos şi jalnic“, îmi spun în sinea mea. Cu glas tare însă, nu fac decât să întreb:

— Vrei să-ţi fac cinste cu ceva?

Iar el vrea.

Bas îl cheamă pe tovarăşul meu de masă şi de pahar. Şi nu e nici pescar, nici ţăran, nici angajat la foraje, nici comandant la căpitănia portului, nici braconier, nici scormonitor de gunoaie pe malul mării, nici chioşcar de plajă, nici birtaş, nici bucătar. Bas e biolog. Studiază consecinţele pescuitului de scoici asupra populaţiei de raţe arctice din Marea Wadden. Aceste consecinţe sunt grave. Zeci de mii de raţe arctice au murit de inaniţie în ultimii ani, ca urmare a noilor metode de pescuit intens practicate în special de flota zeelandeză, care frecventează Marea Wadden.

— Pentru prima oară după mulţi ani - spune Bas, cu urme de spumă în barbă de la al treilea pahar de bere -, activitatea mea mi-a adus o oarecare popularitate pe insulă. Localnicii nu-i prea au la inimă pe ecologişti. Li se pare de multe ori că păsările sunt considerate mai

importante decât oamenii. Şi asta-i enervează. Îi înţeleg foarte bine. Dar acum, fiind vorba de zeelandezi, normal că lucrurile stau altfel. Nu se poate ca străinii ăştia să golească apele de peşte!

1

Are un râs molipsitor şi un entuziasm la fel de molipsitor. Vorbeşte despre raţele arctice de parcă ar fi încununarea creaţiei.

— Când văd un răţoi matur în penaj nupţial, îmi dau lacrimile, spune el. Chiar şi azi, după atâţia ani. Păcat că nu sunt poet, fiindcă aş scrie un imn de laudă pentru răţoiul arctic. Penajul negru cu alb, de clovn, presărat cu tonuri pastel. Când văd răţoi arctici, simt deseori ce simt şi-n faţa femeilor frumoase. Adesea, când văd o femeie foarte frumoasă, mă-ntreb: „Cum se face că ea aparţine aceleiaşi specii ca un grăsan urât ca mine?“ Iar când văd femele greoaie, maro-închis, plimbându-se lângă un mascul atât de strălucitor, cu nuanţe aproape tropicale, mă întreb încă o dată cum e cu putinţă aşa ceva. După mine, Dumnezeu e un mare farsor.

Şi râde cu râsul lui plin, sonor, apoi se întoarce din nou pe jumătate spre Bo şi fata-cu-şepcuţă, care nu mai sunt atenţi decât unul la celălalt. (Beau amândoi porto roşu - nu l-am văzut niciodată pe Bo bând un asemenea vin!)

Conversaţia cu Bas cel cu burtă, barbă şi bere mi-a alungat melancolia si mă hotărăsc să trec de la vinul roşu la ceva mai vesel.

Cer un whisky dublu cu gheaţă.

— Sau... fără gheaţă, de fapt.

Bas comandă acelaşi lucru.

— Iartă-mi curiozitatea, spune el când ni se aduc băuturile, dar unde e mama?

— Mama...

„... a murit“, vreau să spun. Dar mi-e teamă că o să mă scufund din nou în mlaştina aceea de melancolie şi

autocompătimire.

— ... e acasă. La Amsterdam. Era timpul ca bărbaţii să plece iarăşi la drum în doi.

— Ca-ntre bărbaţi, spune Bas. Foarte bine. Sunt sigur că băiatul tău... Cum îl cheamă de fapt? Bo, drăguţ, Bo... Sunt sigur că Bo nu s-ar mai simţi atât de bine cu fata aia dacă ar şti că mai- că-sa stă la masa asta.

Şi brusc o văd pe Monika în faţa mea, la masă. Cu un pahar de vin roşu în mână şi părul ei roşu zbârlit de vântul care ne-a bătut în faţă când am mers pe bicicletă. Ne opriserăm tot aici, în cafeneaua asta, la masa asta? Posibil. Purta un pulover vernil şi un şal violet. Era cea mai veselă apariţie de pe întreaga insulă. Şi era conştientă de asta. Să-i fi văzut zâmbetul pe jumătate ironic cu care întâmpina lumea; era felul ei de-a spune: „Aşa, uitaţi-vă bine, uitaţi-vă cum s-a schimbat roşcata urâţică şi pistruiată pe care o necăjeaţi voi în copilărie! Acum vă pare rău, acum vreţi să faceţi cunoştinţă cu mine, acum vreţi să mă atingeţi, dar e prea târziu. Nu mai am nevoie de voi. Sunt foarte fericită fără voi. Am un bărbat pe care-1 iubesc şi care mă iubeşte, mă iubeşte numai pe mine. Şi am un copil cu care râd şi plâng şi iar râd. Şi râdem împreună de voi. Noi trei împotriva lumii-ntregi. Şi câştigăm cât ai zice peşte“.

Aşa privea Monika lumea, în primăvara anului 1987.

De ce a trebuit ca Dumnezeu să trimită după ea un trăgător de elită?

Golesc dintr-o-nghiţitură paharul de whisky. Bas mă priveşte uluit. Dar nu zice nimic. Ca-ntre bărbaţi.

îmi amintesc că, la un moment dat, Bo a venit la mine.

— Ies puţin cu ea. Mergem altundeva.

— Bine. Distracţie plăcută!

Eu şi Bas am continuat să râdem, să bem şi să

vorbim. Mi-a spus o poveste amuzantă despre un pescar de scoici, dar nu-mi mai aduc aminte poanta. Sau poate că nici nu exista poantă. Mi-a povestit despre tatăl lui, care navigase între Olanda şi Scandinavia. Despre furtuni pe Kattegat şi în strâmtoarea Oresund. Despre scrisori parfumate din Suedia, care o aduseseră în pragul disperării pe mama lui. Mi-a povestit despre nişte lăzi de vin preţios pe care le găsise pe plajă când era copil, după o furtună puternică, şi despre un cadavru tumefiat care, cu câţiva ani în urmă, îşi făcuse brusc apariţia dintre valuri, în mijlocul unui grup de copii care se jucau. Spunea poveşti despre insule. Eu ascultam. Şi, în cele din urmă, m-a întrebat cum era viata la Amsterdam. Iar eu m-am întors la

viaţa mea de alcoolic, pe care am revăzut-o dintr-odată cu maximă claritate (asemenea peştişorilor de aur care-şi amintesc trucurile pe care le-au învăţat înainte, în timp ce erau beţi).

I-am spus:

— Intr-o noapte ploioasă de octombrie, am trecut prin Cartierul Roşu. Cred că era patru sau cinci. Se făcea tot mai multă linişte. II duceam pe Bo în cârcă şi mă uitam la femeile de după geamuri, iar ele se uitau la mine. Una dintre femei a ciocănit în geam şi mi-a făcut semn, iar eu mi-am spus: „Afară e frig şi umezeală, înăuntru sigur e cald şi plăcut“. Mi-am băgat mâna în buzunar, am găsit câteva bancnote şi, deşi nu ştiam dacă erau hârtii de zece sau de-o sută, m-am dus la uşa ei. Şi femeia ne-a deschis, am intrat, l-am pus pe Bo pe singurul scaun din cămăruţă, iar ea a tras draperia şi m-a întrebat cum mă cheamă. Mi s-a părut drăguţ din partea ei că a vrut să am un nume. Vorbisem toată seara şi toată noaptea cu tot felul de oameni, prin baruri, pe stradă, dar nimeni nu mă-ntre- base cum mă cheamă. Femeia era nemţoaică, avea accent puternic. O chema

Andrea. Cel puţin aşa s-a prezentat. A zis că Armin şi Bo sunt nume nemţeşti, iar eu n-am contrazis-o. L-a întrebat pe Bo dacă nu vrea să-şi scoată geaca, dar Bo dormea. I-am zis că Bo doarme cu ochii deschişi. La început, n-a vrut să mă creadă. S-a postat în faţa lui Bo, în neglijeul ei negru, şi a început să-şi mişte foarte aproape de ochii lui mâinile cu unghii atent ojate. Nici o reacţie. Abia atunci m-a crezut. M-a întrebat cum se explică asta. I-am spus că e din cauza unui coşmar. Ea a zis: „Săracul *Junge*[x]!“ Ne-am aşezat pe pat, eu şi Andrea. M-a întrebat unde era *Mutter.* I-am zis că a murit.

I-am explicat şi lui Bas:

— Mama lui Bo a murit acum zece ani.

Bas a făcut un semn din cap, de parcă ar fi fost cel mai firesc lucru din lume ca mama lui să fi murit cu zece ani în urmă, deşi adineauri era încă acasă. Şi, de fapt, aşa şi era. E cât se poate de firesc ca oamenii să nu spună adevărul când vorbesc despre astfel de lucruri.

— De-asta beam aşa mult pe vremea aia. De-asta umblam noaptea la cinci cu copilul în cârcă.

Barmanul a mai adus bere. Carevasăzică terminaserăm cu whisky-ul.

Am stat destul de mult pe pat, am continuat eu. Era o ţipă de treabă. Mi-a spus că fetiţa ei e aproape de-o vârstă cu Bo. Am întrebat-o care au fost primele cuvinte pe care o-nvăţase pe fetiţă să le spună. Mi-a zis: *Vati ist ein Arschloch?* Pe fetiţă o chema [33] [34]Mărie. Spera ca fata ei să rămână fecioară toată viaţa. I-am dat două sute de guldeni. Dar, când m-am întors acasă şi l-am dezbrăcat pe Bo ca să-l bag în pat, am găsit banii. Îi ascunsese între hainele lui. A fost prima şi ultima oară când m-am dus la curve.

După ce ne-am terminat berea, m-am ridicat şi am plecat.

— Ai grijă! mi-a zis Bas.

— Casa-n care stăm e după colţ, i-am zis eu. O să fie bine.

Dar am căutat mult până am găsit-o.

---

33 Băiat (germ.).

34 Taţi e un nemernic (germ.).

4
0

Bo nu se întorsese.M-am trezit cu o durere de cap îngrozitoare. Limba mea era pergamentoasă, iar stomacul mi-1 simţeam ca pe un reactor chimic pe punctul de a exploda. Stăteam pe un scaun în livingul căsuţei noastre. Afară începuse să se lumineze. Pe gardul casei era o mierlă. *Ciuc-ciuc-ciuc-ciuc-ciuc,* spunea mierla. M-am dus la bucătărie şi am umplut cu apă un pahar mare pentru cocteiluri. De trei ori. M-am întors, m-am aşezat din nou pe scaun, am ridicat sticla de whisky de pe podea şi am luat două înghiţituri straşnice.

Nu mi-a folosit la nimic.

M-am dus la WC, am urinat, apoi am băut şi mai multă apă. După care m-am dus spre camera cu pat dublu, am deschis uşa şi... în pat erau Bo şi fata-cu-şepcuţă. Fără şepcuţă. Şepcuţa era pe jos, peste restul hainelor. Avea pe ea un tricou. De la Bo. Şi Bo era îmbrăcat într-un tricou. Nu era deloc o scenă şocantă, mai degrabă romantică, ba chiar inocentă. El dormea. Ea dormea. Il cuprinsese cu braţul. Am închis uşa la loc şi m-am aşezat din nou pe scaun. Mi-am turnat din nou whisky în pahar şi m-am întrebat de ce-mi tremură mâinile.

Mi-aduc aminte că am văzut-o pe fată mergând prin casă în dimineaţa aceea, în chiloţi şi cu tricoul lui Bo pe ea. Mi-aduc aminte că Bo a făcut cafea. Mai târziu, am găsit lângă scaunul meu o cană cu cafea rece. Mi-aduc aminte că am vrut să-mi mai pun whisky în pahar ca să

scap de durerea de cap. Dar whisky-ul se terminase. Noroc că mai era o sticlă de bere.

Am intrat din nou în camera cu pat dublu. Camera era goală. Patul desfăcut. M-am lăsat să cad în el cât eram de lung. Berea s-a vărsat din sticlă. Am băut dintr-o înghiţitură ce mai rămăsese din ea. Am simţit lichidul rece curgându-mi pe bărbie şi pe gât. Am închis ochii. Totul a început să se învârtă. M-am gândit la Monika. M-am gândit la Ellen, căreia nu-i puteam da niciodată ceea ce-şi dorea cel mai mult pe lume. M-am gândit la băiatul meu, care nu era băiatul meu şi care, la paisprezece ani, îndrăznea să facă lucruri pe care eu n-am avut voie să le fac decât la douăzeci. Şi mi-am spus: „Asta de la taică-su i se trage“. Apoi m-am gândit la Niko Neerinckx şi la Anke. Şi mi-am blestemat zilele că n-o făcusem cu ea. Că nu eram decât un laş şi un ratat. Şi am încercat să-mi imaginez cum arăta Anke fără haine, cum i-aş fi sfâşiat hainele de pe ea, cum s-ar fi dat bătută, cum ar fi încercat degeaba să se apere. Aş fi vrut să mi se scoale. Să mi se scoale pentru *ea.* Dar eram prea beat.

M-am întors pe burtă şi mi-am îngropat faţa în pernă. Perna mirosea a fată. Am început să plâng.

— Armin! Armin! Ce faci aici? E patul *meu*| Marş de-aici, Armin! Eşti beat! Ai vomitat! Eşti un nesimţit! Armin!

Bo mă trage de umăr. îmi strigă-n ureche. Mă întorc. Lumea se învârte în cealaltă direcţie. Bo atârnă cu capul în jos. In ciuda acestei poziţii ciudate, e în stare să-mi aplice o lovitură. Mă plesneşte-n plină faţă. Aud plesnitura. Bo se întoarce la o sută optzeci de grade şi se repede în spate. Pereţii camerei se năpustesc asupra mea.

— Ce e? strig eu.

Dar nu-mi aud vocea. Nici Bo nu pare să mă audă.

— Du-te la tine-n cameră, nesimţitule! strigă el.

Mă ridic pe jumătate. Am ceva lipit de obraz. îmi

şterg faţa cu mâna. Mâna pluteşte prin aer. Acum mi s-a lipit ceva pe degete. Ceva galben. Mă uit la locul de unde abia m-am ridicat. Simt un val de suc gastric urcându-mi pe esofag. Perna e plină de vomă.

— La dracu!

— La dracu, da! urlă Bo.

De ce urlă aşa? Oare se teme că nu-l aud? Şi de ce m-a lovit? M-a lovit! Un copil de curvă! Un bastard!

Cine crezi tu că eşti, mă?Acum îmi ies sunete din gură. îmi rod şi-mi sfâşie gâtlejul, dar puţin îmi pasă. Trebuie să m-audă!

— Cin te crezi? Dai în mine fiindcă am borât în cuibuşorul tău de giugiuleli? Ţi-e ruşine, nu? Ţi-e ruşine de fata aia că taică-tu e-un beţiv ordinar! Ei bine, băiete, poţi să fii liniştit. Nu-s eu taică-tu! Auzi ce-ţi zic? Nu-s eu taică-tu! Taică-tu e un fustangiu libidinos din Haarlem care s-a dat la maică-ta! Nu crezi, nu? Pun pariu că şi el tot la paisprezece ani a-nceput să fută fetiţe!

Bo făcuse trei paşi înapoi. Devenise alb ca varul în timp ce eu urlam la el ca turbat.

— Ce-i cu prostiile astea? a strigat el.

Şi deodată s-a repezit pe mine şi a-nceput să mă lovească din toate puterile. I-am simţit pumnii-n piept, în faţă, peste urechi. Am ţinut ochii-nchişi şi am simţit cum mi se scurge toată vlaga din corp.

îmi dădusem drumul. în sfârsit, îmi dădusem drumul.

4
1

NRC Handelsblad din 24 martie 1983 publică pe prima pagină fotografia unei fotografii. Prima îl arată pe preşedintele american Ronald Reagan. Preşedintele ţine într-o mână un teanc de hârtii. Cu cealaltă mână, arată spre ceva aflat în afara câmpului vizual al fotografului, deci şi al cititorilor. Exact deasupra acestei mâini, se află a doua fotografie, într-o ramă neagră, aşezată pe un suport cu trei picioare. In fotografie se văd câteva linii albe, neclare, pe o suprafaţă cenuşie. O legendă explică în caractere negre, aldine: „MIG-uri sovietice în Cuba.“ E o fotografie de spionaj a instalaţiilor militare de pe insula zahărului condusă de Fidel Castro.

In ziua în care s-a născut Bo, Războiul Rece tocmai intrase într-o nouă fază. Ronald Reagan lansase programul „Star Wars“. Bo s-a născut într-o lume care nu mai există.

Mă uit la fotografie şi la fotografia din fotografie, în livingul părinţilor mei. Ce chestie că au păstrat un ziar din ziua în care s-a născut fiul meu! Şi asta nu e tot. Am găsit ziarul într-o cutie care s-a dovedit a fi plină cu suvenire având legătură Bo. Fotografii. Desene. O foaie matricolă. Un caiet. Cum de-au ajuns toate aici?

Ii arăt fotografiile lui Dees, care mă ajută să scot lucrurile din casă.

Bo bebeluş sugând de la sânul Monikăi.

Prima „fotografie cu clasa“ a lui Bo, făcută la

grădiniţă.

Bo la mama în poală.

Bo de mână cu tata la Grădina Zoologică.

Bo cu cremă de ciocolată pe faţă.

Bo cu hainele pline de noroi şi de nisip.

— — Ştiai? întreabă Dees. Ştiai că au păstrat toate astea?Nu, n-am ştiu niciodată.

întindem ziarul pe podea. *Nijpels revine la măsuri de austeritate pe fondul crizei.* Ca să vezi! *Bărbatul cu inimă artificială a decedat.* Of! („Barney Clark, primul om care a trăit cu o inimă artificială, a decedat ieri, la Salt Lake City, au anunţat surse ale spitalului în care era internat pacientul. Clark a trăit 112 zile cu o inimă artificială, confecţionată din plastic şi aluminiu. “) *Un bal sărăcăcios deschide săptămâna cărţii. Belgia nu mai vrea gunoi din Olanda. împrumut de 500 de milioane de dolari pentru Irak.* („Irakul a primit un împrumut internaţional în valoare de 500 de milioane de dolari. împrumutul a fost aprobat de 34 de bănci, printre care şi Chase Manhattan, una dintre cele mai mari bănci americane. Această bancă, ai cărei directori întreţin relaţii personale foarte bune cu un număr mare de înalţi demnitari arabi, a făcut presiuni pentru ca Statele Unite să participe în forţă la proiectă Păi, da...) Iar la ora 19:00 a început, pe programul 1 al televiziunii olandeze, emisiunea *Cine-i tata*$_y$ *cine-i fata*, în timp ce programul 2 a ripostat energic cu *Care din trei?.* Olanda asta minunat de stupidă, în care Bo murdărea primele scutece!

— I-am spus, zic eu fără nici o introducere.

— Ce? Cui?

— Lui Bo. Că nu sunt tatăl lui.

— Eşti nebun!

— în primul rând, eram beat. A dat în mine. Pentru că am borât pe perna pe care a sărutat prima oară o fată. Sau pe care s-a futut prima oară.

— Ce? Ce? Ce?!

împătureşte ziarul la loc, cu gesturi necontrolate. Se aşază pe un scaun.

— Povesteşte-mi cum s-a întâmplat. în ordine cronologică, te rog!

îi povestesc. Despre fata-cu-şepcuţă de pe *wad.* Şi

cum am reîntâlnit-o seara, în bar. Şi despre Bas, tipul cu burtă, barbă şi bere. Şi despre whisky. Şi despre patul dublu. Şi despre palma pe care mi-a tras-o Bo. Şi ce-am zis eu atunci. Şi cum a reacţionat Bo.

— Căcat! zice Dees. Căcat! Căcat!

Aşezat pe podea, strâng pozele cu Bo şi le pun la loc în cutie.

Bine măcar că tata n-a mai trăit s-o vadă şi pe-asta.

Mă bucur că nu poate să mă vadă acum.

Fiul lui ratat.

Dees mă fixează cu o privire întunecată. Mă ridic. Mă duc la fereastră.

— Hai, zi ce-ai de zis! spun eu

— Dobitoc ce eşti!

— Da.

— Cel mai mare dobitoc!

— Da.

In cameră, se lasă o tăcere prelungă. O femeie trece prin faţa casei ţinând un câine mic şi urât într-o lesă ridicol de lungă. Mă gândesc la domnul Bruggeman, vecinul, şi la Boris. încă nu i-am văzut azi. „Poate a şi murit, îmi spun. In sfârşit, dreptate/[4]

Dees oftează.

— Bo ce face acum?

— Habar n-am. Nu cred că-i e bine. Când s-a potolit şi n-a mai dat în mine, a sărit din pat şi a ieşit din casă fără să scoată o vorbă. Eu am adormit. Când m-am sculat, seara, tot nu venise. Am încercat să citesc o carte, dar n-am putut. Pe la unu, s-a întors, în sfârşit, acasă. N-a zis nimic. S-a dus imediat în camera lui. L-am trezit a doua zi de dimineaţă cu un croasant proaspăt şi suc de portocale. I-am spus că trebuie să stăm de vorbă. Că înţeleg că şi-a ieşit din fire şi s-a înfuriat pe mine. Şi că are nevoie de timp. I-am mai spus că poate să-mi ceară explicaţii, dacă simte nevoia. Nu m-a întrebat nimic toată ziua. La începutul după-amiezii, am luat

feribotul, cu o jumătate de zi mai devreme decât fusese vorba. Apoi am mers acasă cu maşina, iară să vorbim. A fost cea mai lungă şi mai îngrozitoare tăcere de când Monika a încetat să vorbească.

— Dumnezeule mare! face Dees.

— Da.

— Cum a reacţionat Ellen?

— Ellen încă nu ştie nimic. Nu era acasă când am ajuns noi. Nu ne aştepta atunci. Când s-a întors acasă, seara, Bo se băgase deja-n pat. M-a întrebat cum a fost, iar eu i-am zis că bine. Şi ea m-a întrebat dacă e vreo problemă. Fiindcă n-aveam un aer prea vesel, normal. Dar i-am spus că nu e nimic, că sunt doar foarte obosit, ca şi Bo, care se şi culcase. In pat, am stat foarte mult timp lipit de ea. N-avea linişte. Nu putea să doarmă. Ştia că e ceva-n neregulă. Dar dimineaţa am ieşit foarte devreme pe uşă, aşa că n-a putut să mă-ntrebe ce s-a întâmplat.

Din nou se lasă o tăcere prelungă între mine şi Dees.

Trage de câteva ori adânc aer în piept, ca şi cum ar fi pe punctul să spună ceva. Dar nu spune nimic. In cele din urmă, tot eu sunt cel care rupe tăcerea.

— Ştii care-i nebunia cea mai mare? Când Bo dormea în patul ăla, lângă fata aia, avea ochii închişi. Pe cuvântul meu! Doar că în clipa aia nu mi-am dat seama. Atât de beat eram.

Dees râde. Dar un pic forţat.

Două ore mai târziu.

Am umplut zece cutii de carton cu lucruri pe care vreau să le păstrez. Suvenirele cu Bo. Discuri cu muzică clasică. Mult Beethoven. Nu-mi place Beethoven. Mult Brahms. Nu-mi place Brahms. Dar sunt discuri la care mama plângea. Şi pe care tata le-a ascultat în ultimele zile înainte să moară. Nu pot să le duc la vechituri. Trei cutii cu cărţi. Cărţi vechi pentru copii. Biblia mamei.

Raftul tatei cu literatură clasică olandeză. Louis Couperus. Frederik van Eeden. Arthur van Schendel. Evident, Vestdijk. Nouă volume Vestdijk. Am găsit şi cartea religioasă pe care o pusese deoparte vecinul, ultima carte citită de tata. Vecinul îi găsise un loc lângă *Ultimele zile ale lui Pilat din Pont* de Vestdijk - frumos din partea lui! Spre uimirea mea, am descoperit că era aceeaşi carte pe care o găsisem în urmă cu zece ani printre cărţile Monikăi: *învăţăturile tainice ale lui Isus din Nazaret*, care cuprindea „Revelaţiile lui Jacob“, „Evanghelia după Toma“ şi „Evanghelia după Filip“.

Şi aşa se întoarce trecutul.

Am pus cartea lângă Biblia mamei, fiindcă sunt sigur că mama e cea care a cumpărat-o şi i-a facut-o cadou Monikăi. (Monika nu era credincioasă, dar, zicea mama, se vede că vine din sudul catolic. Un compliment, bineînţeles.)

După ce umplem ultima cutie, vine şi domnul Bruggeman, cu Boris, ca să arunce o privire şi să facă puţină conversaţie. Câinele aleargă agitat prin casă. Domnul Bruggeman nu mai termină de vorbit.

— Acum două zile, spune el, m-am trezit brusc în toiul nopţii. Am auzit bocănituri şi voci. Parcă se certau doi oameni — un bărbat şi o femeie. Şi aş putea să jur că zgomotul venea din casa asta. Dar aşa ceva nu se poate, evident. Nu, nu se poate. Am stat s-ascult şi-mi bătea inima. Oricât m-am străduit, n-am înţeles nici un cuvânt. M-am sculat din pat şi am aprins lumina. Mi-am spus că poate e numai în capul meu. Dar, la un moment dat, a început şi Boris să latre, atât de mare era gălăgia. Atunci mi-am pus pe mine halatul şi am ieşit să văd dacă era lumină la vecinii de vizavi. Dar era întuneric peste tot. Şi n-am mai auzit nici cearta. Boris a continuat să latre înăuntru. Când s-a liniştit în fine, nu s-a mai auzit nimic. N-am închis ochii toată noaptea.

— Uneori, e greu să-ţi dai seama de unde vine un

zgomot noaptea, remarcă Dees.

— Da, spune domnul Bruggeman. Da, da.

— Colecţia de vinuri a tatei, spun eu, e pentru dumneavoastră.

1

Protestează. Dar nu mult timp.

Când pleacă, mai fac un tur al casei, să văd dacă n-am uitat ceva. Intre timp, Dees începe să care cutiile la maşină. Tot ce nu luăm acum cu noi ajunge la vechituri. Corpul de bibliotecă. Masa din salon. Canapeaua de piele. Scaunul de piele. Patul. Şi patul? Da, şi patul.

Stau sprijinit de tocul uşii de la dormitor şi încerc să mi-i imaginez pe ai mei, întinşi unul lângă altul în patul care, fără aşternuturi, arată dezolant şi ostil. Acum doi ani au dormit pentru ultima oară împreună în el. Oare or fi ştiut, în ajunul zilei în care a fost internată mama, că era pentru ultima oară? Or fi vorbit despre asta — el îmbrăcat într-una din numeroasele lui pijamale dungate (vor ajunge şi ele la vechituri), iar ea într-o cămaşă de noapte de mătase? (N-am mai găsit nici un fel de haine de-ale mamei, nici măcar un şal sau o pereche de mănuşi uitată într-un colţ al casei, nimic. Nu ştiu ce a făcut tata cu ele.) Mă smulg din amintirile astea şi mă aplec să mai arunc o privire sub pat — un obicei pe care mi l-am făcut în vacanţe. E ceva acolo. O cutiuţă pe care n-am observat-o înainte. O scot. E făcută din lemn tropical de esenţă tare, mahon cu incrustaţii de abanos şi sidef. Mă aşez pe marginea patului şi o desfac. Scrisori. Cărţi poştale. De la tata pentru mama. De la mama pentru tata. O vedere din Bretania de la mine şi Monika. O scrisoare pe care i-am scris-o mamei când era deja bolnavă. Jos se trânteşte o uşă. Trebuie să mă duc să-l ajut pe Dees. Dar aştept un moment în care voi avea curajul s-o fac. Un moment în care Ellen va fi prin apropiere să mă ţină când sunt pe punctul de a cădea din lume. Fără să mă gândesc la nimic, las încă o dată să-mi treacă prin mâini scrisorile şi cărţile poştale. îmi

cad ochii pe un plic îngust, pe care scrie „COR“, cu litere de tipar. Prenumele tatei. Nimic mai mult. Plicul e deschis pe lăţime. Scot hârtia dinăuntru, scuturând plicul. E un bileţel cu un mesaj scurt. O mână de femeie a scris aceste cuvinte: *Sunt gravidă. M.*

Care e cea mai bună modalitate de a para o lovitură? Să nu opui rezistenţă. Să faci astfel încât să nu încasezi totul o dată.

Sunt gravidă. M.

Monika i-a scris tatei un bilet ca să-i comunice că e gravidă. Punct.

Se pare că i-a înmânat personal biletul, pentru că pe plic nu e trecută nici o adresă şi nu sunt lipite timbre. Punct.

Ce poate să însemne asta?

Asta... nu... poate... să... însemne... decât... un... singur... lucru.

Nu-i aşa?

Un singur lucru.

încerc să pun biletul la loc în plic. Dar îmi tremură mâinile. II pun la loc deasupra teancului de hârtii, împreună cu plicul, închid cutiuţa. Cobor scările.

— Ce-i asta? întreabă Dees.

— Scrisori şi ilustrate.

Am dus împreună la maşină ultimele cutii. Ne-am chinuit o vreme să le facem loc şi în cele din urmă le-am îndesat pe toate în maşină. Cutiuţa cu scrisori am pus-o pe jos, între locul din dreapta şoferului şi bancheta din spate. îmi amintesc că, atunci când am pornit, m-am uitat în oglinda retrovizoare. Când am întors maşina şi am părăsit strada, casa părinţilor mei a glisat pe mica suprafaţă rectangulară. Ultima oară prin vechiul centru al satului, cu cele două biserici uriaşe şi cu micile poduri

peste râul Gein. „Abcoude[35] — vechiul alfabet", cum obişnuia să spună tata. O poantă nesărată, dar brusc amintirea ei mi-a produs un teribil acces de râs.

Dees n-a reacţionat. Dees era încă supărat pe mine. Sau cel puţin extrem de dezamăgit. „Dacă ai şti ce am descoperit adineauri!'' mi-am spus în sinea mea. Dar am tăcut. Rulam pe autostrada A2 şi am avut nevoie de toată energia pentru a nu întoarce brusc volanul şi a nu intra în gardul de protecţie cu o sută douăzeci la oră.

1

După ce-1 las acasă pe Dees („Ţine-mă la curent, spune el. Şi ţine-te tare!“), conduc mai departe spre Amsterdamse Bos. Nu vreau încă să merg acasă, nu pot încă să merg acasă.

Sunt gravidă. M.

Ce poate să însemne decât... decât *ostaşi* Cuvintele nu mă ajută. Nici măcar mie însumi nu sunt în stare să-mi spun la ce mă gândesc. Ce *ştiu.*

35 A.b.c. + *oud(e)* „vechi" (neerl.).

Parchez maşina pe marginea lacului de canotaj, acolo unde, cu ani în urmă, doi agenţi ai poliţiei din Amsterdam au văzut staţionând un Renault 5 de culoare galben-canar. Intru în pădure. De departe, aud mieunatul plângăreţ al păunilor de la ferma care marchează limita dintre pădure şi vechea păşune. După ce las în urmă ferma, o iau la stânga, trec peste un mic pod de lemn şi pătrund pe teritoriul mlăştinos al privighetorilor. E o zi rece de sfârşit de aprilie şi, în afară de glasul monoton al unei pitulici, nu se aude nici un cântec de pasăre. Poate că privighetorile n-au ajuns încă. Sunt printre ultimele păsări migratoare ce se întorc din sud. Cântecul privighetorilor nu vesteşte venirea primăverii, ci a verii.Apa canalului circular e neagră şi agitată. Vânturile descendente frământă valurile. Scoţând un strigăt ascuţit, o lişiţă înoată cu capul lăsat în jos spre o raţă pestriţă, neştiutoare. Ajunsă la câţiva metri de pasărea citadină, se lansează într-un sprint. Picioarele ei lobate brăzdează fulgerător suprafaţa apei, iar raţa flutură din aripi împroşcând apa în toate părţile. Raţa se ridică în zbor, protestând zgomotos. Lişiţa mai înoată puţin pe teritoriul pe care tocmai l-a câştigat în faţa intrusei, de parcă ar vrea să se asigure că raţa a plecat într-adevăr, iar pericolul a dispărut. (Care pericol? De ce văd lişiţele o ameninţare în toate celelalte păsări? Sunt complet paranoice. Dar poate că tocmai din acest motiv supravieţuiesc ele atât de bine la oraş.)

Decid să merg mai departe pe malul lacului De Nieuwe Meer şi să mă întorc după aceea, luând-o peste păşuni, la pădure şi la lacul de canotaj. De fapt, nu decid nimic. E ceea ce mi se întâmplă. Sunt dus pe malul lacului, apoi sunt dirijat spre dreapta, pe poteca îngustă ce străbate pajiştile. Văd ferma răsărind din mijlocul vegetaţiei încolţite. O văd trecându-mi prin faţă. Mă întorc la maşină, sunt aşezat la volan, motorul porneşte, maşina începe să meargă, cineva mă ghidează cu grijă

prin trafic, pe autostrada de centură, până acasă. Sunt parcat fără greş.

4
2

In timp ce stau în faţa uşii cu cheia în mână, mă străfulgera un gând: „Şi acum?“ Dar nu aştept răspunsul la întrebare. Nu există răspuns. Uşa se deschide. Scara mă duce sus. Iarăşi se deschide o uşă, apoi încă una. Mă aflu în camera de zi a propriei locuinţe - cel mai sigur loc din lume. Cândva, aici erau saci de cafea îngrămădiţi unii peste alţii până la tavan. Acum sunt corpuri de bibliotecă şi o masă, scaune şi o canapea. Pe canapea stau Ellen şi Bo. Pe canapea stă fiul tatălui meu.Te obişnuieşti cu orice, chiar şi cu neprevăzutul.

Ellen şi Bo au plâns amândoi. Ochi roşii. Urme de lacrimi pe obraji. Păr în dezordine. Dar acum râd.

— Ce porcărie! spune Bo.

Stau în prag şi mă uit la el. Nu-şi dă imediat seama că sunt acolo. Când mă observă, se opreşte pe loc din râs.

— Salut! spun eu încurcat.

Bo nu zice nimic.

Ellen se ridică, se îndreaptă spre mine, mă ia-n braţe şi se lipeşte de mine.

— Cum a fost la tatăl tău?

— Obositor.

— Stai jos, Armin.

Mă las să cad pe un scaun şi am senzaţia că n-o să mă mai ridic niciodată.

— Vrei o cafea?

Da, vreau o cafea.

Bo are ochii aţintiţi asupra mesei. Pe masă e un plic. Pe plic scrie: „Pentru Bo“. Recunosc imediat scrisul. E acelaşi ca pe pliculeţul din cutia cu scrisori.

La naiba!

Ellen aduce cafeaua. îmi pune în faţă, pe masă, o ceaşcă. Chiar lângă plic. Felul ăsta îngrijit, regulat de a scrie — de unde-1 învăţase oare? Nu se potriveşte deloc cu ea, cu ceea ce pare să fî fost ea de fapt.

Aştept.

— E linişte în cameră. Ellen învârte linguriţa în cafea. Bo oftează.Bo mi-a spus ce s-a întâmplat.

Tac şi mă uit ţintă la plic.

— Scrisoarea asta, spune Ellen, mi-a dat-o Monika. în cazul că ar fi fost nevoie ca Bo să ştie ce s-a întâmplat. Iar acum a fost nevoie.

Bo se apleacă în faţă, ia plicul şi mi-1 dă mie. Mă uit rapid la el. Mă uit la Ellen, dar Ellen se uită la ceaşca de cafea pe care o ţine în mână. Scot scrisoarea din plic şi încep să citesc. Nu trec de al cincilea rând. Acolo, scrisoarea îmi cade din mână. închid ochii şi aştept. Nu se întâmplă nimic.

Aşa sună primele rânduri ale scrisorii:

Draga Bo,
în timp ce scriu aceste rânduri, mă uit la tine. Te joci cu un inel de plastic pe care nu ştiu de unde-l ai. Mă uit la tine şi-mi spun: nu trebuie să scriu scrisoarea asta, pentru că semeni cu tatăl tău, aşa cum şi tatăl tău seamănă cu tatăl lui. Şi nimeni nu trebuie să afle vreodată de ce e aşa. E un secret între mine şi bărbatul pe care-l vei numi bunicul tău — şi e mai bine ca lucrurile să rămână aşa pentru totdeauna. Dar Dumnezeu ştie că, de cele mai multe ori, ceea ce e mai bine pentru oameni nu se întâmplă.

Mă uit foarte mult timp şi foarte încordat la vârful pantofului meu stâng. A rămas puţin noroi pe el, iar în noroi s-a lipit o mică pană. încerc să-mi dau seama de la ce pasăre provine, dar e un lucru fără însuşiri. Cenuşiu. Sau alb-cenuşiu. Sau de un alb impur. După ce m-am uitat suficient de mult la pană, mă uit la Bo. Dar Bo are propria lui pană la care se uită.

— Deci acum ştii şi tu, spun eu.

Se uită la mine. în ochi i se citeşte nedumerire. Ochii lui caută sprijin la Ellen.

— Şi tu? întreabă Ellen.
— Da, spun eu. Am găsit şi eu la tata un bileţel de la Monika. Iau o înghiţitură de cafea.

Deci ai ştiut în toţi anii ăştia? o întreb eu.Dar cuvintele mele nu sună ca o întrebare. Sună resemnat.

— Da.

împăturesc scrisoarea, o pun la loc în plic şi i-o dau înapoi lui Bo. Mă ridic. Mă dor toţi muşchii.

— Unde te duci? întreabă Ellen.

— Afară. Mă duc să mă plimb.

— Vin şi eu.

4
3

Vreau să protestez, dar îmi lipseşte energia s-o fac.Iată ce scrie evanghelistul Filip: „Preţul unui mărgăritar nu se micşorează dacă e aruncat în noroi şi nu creşte dacă e uns cu balsam. In ochii celui care-1 stăpâneşte, preţul lui rămâne mereu neschimbată

Mama a subliniat aceste cuvinte. Aşa cum a subliniat şi pasajul despre ibovnic, pe care, în ignoranţa mea, i l-am citit odată fiului tatălui meu (fratele meu!) din cartea iubitei mele Monika, iubita de-o zi a tatei. Probabil că mama a ştiut în toţi acei ani. „Poate că eu nu l-am iubit destul. Iar mai târziu n-am mai fost în stare.[44] Cum se face că atâtea femei se învinovăţesc singure de infidelitatea propriilor soţi? Ca să înţeleg ce s-a întâmplat, sunt gata să iau în considerare toate motivele posibile, dar mi-e imposibil să admit că ar fi vina mea. Să fi găsit mama biletul scris de Monika tatei? Să fi înţeles imediat — aşa cum şi eu am înţeles? Oare tata a ştiut că mama ştia sau şi-a dat seama abia când a citit Evanghelia după Filip şi a văzut acolo sublinierile ei? („Copiii pe care-i zămisleşte o femeie vor semăna cu bărbatul iubit de ea. Dacă acesta este soţul ei, atunci ei vor semăna cu soţul ei. Dacă însă e un ibovnic, ei vor semăna cu acel ibovnic/[4] Aceste cuvinte au însemnat prea mult pentru inima tatei. Ar trebui să comand o plăcuţă de ceramică cu propoziţia asta.)

îmi vine-n minte ce mi-a spus Bas, biologul burtos şi bărbos, în cafeneaua de pe insula Ameland: „Dumnezeu

e un mare farsor[44]. Dar nu râd.

O sută de întrebări şi-au găsit răspunsul, dar în locul lor au apărut o mie de noi întrebări. Cu cât ştiu mai mult, cu atât îmi dau seama că nu ştiu nimic.

Acum ştiu ce s-a întâmplat, aproximativ. Aşa crede Ellen.A început cu un fulger. („Aşa ceva n-are cum să fie o invenţie", i-am spus eu lui Ellen. „Nu, aşa ceva n-are cum să fie o invenţie", mi-a răspuns ea.)

I

Monika şi tata lucrau împreună în casa de pe Ceintuurbaan. Tata decorase cu stuc un perete, iar Monika văruia tavanul dormitorului. Când a terminat, a făcut un duş, ca să-şi cureţe vopseaua din păr. După aceea, tata a intrat şi el sub duş, timp în care Monika a pregătit ceai şi tartine. Era spre sfârşitul după-amiezii, dar ei, luându-se cu lucrul, nu apucaseră să mănânce de prânz. In timp ce stăteau la masa improvizată din bucătărie (o uşă pe o capră de tăiat lemne, înconjurată de trei scaune pliante de la IKEA), afară s-a făcut brusc întuneric. Puţin mai târziu, din cer a început să şiroiască o ploaie de vară abundentă. Monika s-a dus la fereastra deschisă. De câte ori n-o văzusem stând acolo? Avea o fascinaţie copilărească pentru ploile torenţiale şi pentru furtuni. In asemenea momente, se uita afară cu ochii larg deschişi şi un zâmbet întipărit pe faţa ei palidă, pe care acea lumină stranie, specifică furtunilor, o facea să pară şi mai palidă. Mă postam mereu în spatele ei - şi tata a făcut la fel, evident —, foarte aproape de ea. Atunci ea se lăsa încet pe spate. Se sprijinea de pieptul meu. Ii simţeam părul roşu pişcându-mi faţa. Şi când un fulger sfâşia norii, iar tunetul facea să vibreze ferestrele în cercevelele lor, îşi punea capul pe umărul meu şi ridica ochii spre mine. Iar eu îmi spuneam de fiecare dată: „N-am văzut la nimeni ochi mai frumoşi, mai senzuali ca ai ei“. Oare tata s-a gândit la acelaşi lucru?

— Monika povestea, a zis Ellen, că un trăsnet a lovit brusc la mică distanţă de fereastră. Ea s-a speriat şi a făcut involuntar un pas în spate. S-a ciocnit de tatăl tău, care a cuprins-o în braţe, protector.

Ellen s-a oprit.

— Şi după asta?

— Chiar vrei să ştii?

— Da, vreau să ştiu.

Deşi, evident, aş fi preferat să nu ştiu nimic.

— Monika mi-a zis că între ea şi tatăl tău mocnea de câteva zile un fel de tensiune. Că simţea o dorinţă pe care n-ar fi vrut s-o simtă, pe care şi-o refuza, dar care era din ce în ce mai puternică. In clipa în care a luat-o în braţe, a fost ca şi cum digul în spatele căruia îşi ascunsese de-atâta timp sentimentele ar fî fost străpuns. Aşa mi-a descris ce a simţit atunci.

Şi Ellen a tăcut din nou. Şi din nou am rugat-o să continue. Să-mi spună tot ce ştia, tot ce eu nu voiam să ştiu, dar trebuia să aflu.

— Monika s-a întors şi l-a sărutat pe tatăl tău. El i-a zis că nu trebuia să facă asta. Dar a sărutat-o şi el. Şi... mă rog... Au facut-o apoi.

— Cum? Au trecut imediat de la sărutat la futut?!

— Nu chiar imediat. Dar... repede.

— Dar... Dar unde? Nu era... Nu era nimic în casa aia care să ofere... un pic de confort, ca să zic aşa.

— Nu.

— Pe jos?

— Nu.

— In picioare?!

— Nu se poate! Tatăl meu?

Cred că am râs. Doar puţin. Ne plimbam de-a lungul golfului IJ, nu departe de casă. Un cormoran a trecut în zbor şi-mi aduc aminte şi azi cum silueta lui neagră s-a topit treptat în lacrimile care începuseră să-mi curgă din ochi. M-am aşezat pe asfaltul rece şi umed. Şi mi-am spus: „Nu mă mai ridic niciodată. Nu mai pot. A fost frumos. S-a terminat". Dar Ellen s-a aşezat pe vine

alături, m-a îmbrăţişat, m-a mângâiat şi m-a tras lângă ea. Am rămas amândoi aşa, timp în care s-a lăsat întunericul, mierlele au început să cânte şi am simţit că frigul îmi pătrunde încet în oase. Iar dacă Ellen nu m-ar fi ajutat să mă ridic, dacă Ellen nu mi-ar fi spus că trebuie să ne întoarcem acasă, la Bo, la prezent, aş fi încă acolo. Aş fi murit acolo, cu inima sfâşiată, ca eroul tragic al unui roman din secolul al XIX-lea.

1

Asta aş fi vrut, dar Ellen n-a vrut.

Evanghelistul Filip mai spune ceva: „Neştiinţa e o sclavă. Cunoaşterea înseamnă libertate. Dacă ajungem a cunoaşte adevărul, vom culege în noi înşine roadele adevărului". Mama nu a subliniat pasajul acesta. Şi nici Monika.

— A avut orgasm?

— Armin!

— Trebuie să ştiu. *Tu* ştii, sunt sigur. Nu pot să suport gândul că ştii mai mult decât mine.

— Da.

— A avut remuşcări?

— Da. Nu. A avut remuşcări când a rămas însărcinată. Şi s-a simţit vinovată faţă de copil înainte de naşterea lui.

— De ce ţi-a spus?

— Pentru că avea nevoie să stea de vorbă cu cineva, ca să nu înnebunească.

— De ce nu mi-a lăsat nici o scrisoare?

— M-a lăsat pe mine, nu?

— A fost îndrăgostită de tata?

— Nu.

— Şi el de ea?

— Nu cred.

— I-a plăcut?

— Armin!

— Cred că da.

— Crezi că da?!

— Da, i-a plăcut.

— Dumnezeule mare!

— Armin, încetează te rog!

— S-a simtit vinovată numai fată de Bo? Fată de mine nu?

— Nu. Ba da, şi faţă de tine.

— A zis ea asta sau aşa zici tu acum ca să-mi faci pe plac?

— Nu, bineînţeles că nu. Normal că s-a simţit vinovată. Ce-ţi trece prin cap?

— Ce-mi trece prin cap? Nu cred c-ai vrea să ştii ce-mi trece prin cap. Nici măcar eu nu vreau să ştiu.

— S-a simţit îngrozitor de vinovată.

— Dar adineauri ziceai că n-a avut remuscări.

— Nu. Remuscările sunt altceva. Remuscările vin din tine.

Vinovăţia vine de la ceilalţi.

— Aha, simplu ca bună ziua! Carevasăzică de la mine i s-a tras vina!

— Nu înţelegi.

— Nu, nu înţeleg.

— Te înţeleg.

— O, mulţumesc!

îmi revărs toată furia asupra lui Ellen. Toată stupoarea. Mâhnirea. Frustrarea.

De parcă ea m-ar fi provocat. Da, ea m-a provocat! M-a minţit! Am ştiut că ştie mai mult, am ştiut, dar ea a continuat să nege. Acum trebuie să plătească pentru minciunile ei.

Ce absurditate! Ce cruzime! De parcă ar fi avut de ales. De parcă eu aş fi făcut altceva în locul ei. Aş fi făcut altceva în locul ei? Aş fi făcut altceva în locul Monikăi?

Cât de cald fusese patul lui Ellen în acea noapte rece de iarnă, când Monika stătea acasă în pat, gravidă cu un bărbat cu care o făcuse o singură dată, cu fesele goale lipite de perete?

1

O singură dată!

— Ai ştiut atunci?

— Ce să ştiu si când?

—Atunci, în seara aia, când am făcut-o noi, ştiai despre Monika şi tata?

— Nu.

Tace câteve clipe. Apoi spune:

Am sunat-o a doua zi. Pentru că mă simţeam vinovată, evident. Am întrebat-o ce face? Mi-a zis că nu prea bine. Am întrebat-o dacă să trec pe la ea. Voia. Mi-a zis să vin a doua zi. Tu erai la editură în ziua aia. Atunci mi-a spus. Aş fi putut să-i spun că n-avea de ce să se simtă aşa vinovată. Că nu era singura. Că facem cu toţii lucruri pe care am prefera să nu le fi făcut, dar de care totuşi nu ne pare rău. Aş fi putut să-i spun toate astea. Dar nu i le-am spus. N-am îndrăznit.

Mă uit la ea. Coboară privirea. Nu mai sunt supărat. Nu mai sunt absolut nimic. Nu mai sunt tată. Nici fiu. Nici iubit. Nici prieten. Nimic. Am încetat să exist. Trebuie să mă reinventez.

4
4

Oare asta vrea să spună evanghelistul când vorbeşte despre adevărul care eliberează?Bo doarme cu ochii închişi. Nu-mi vine să cred, dar e adevărat. Stau pe marginea patului şi-i ascult respiraţia. Cel mai frumo? moment e intervalul dintre expirare şi inspirare. Pentru că atunc[36]' viaţa stă puţin pe loc.

Oare asta vreau: să opresc viaţa? Da. Asta vreau. Potrivit statisticilor, ar trebui ca eu şi Bo să avem în comun un sfert din gene, dar, evident, acest procentaj ar putea fî ceva mai mare sau, dimpotrivă, mult mai mic — asta e nenorocirea cu valorile medii: nu ştii niciodată ce înseamnă ele pentru tine ca individ. (Dar încearcă numai să-i explici asta agentului de asigurări!) Deci faptul că maxilarul meu şi al lui Bo au aceeaşi formă nu e, probabil, întâmplător. Şi nici faptul că picioarele lui sunt de mărimi inegale, ca şi ale mele. Potrivit sociobiologilor, ar trebui să-l iubesc mai mult acum, că am aflat de consangvinitatea noastră. Chiar dacă de două ori mai puţin decât atunci când credeam că e copilul meu, pentru că, în medie, un tată are în comun cu fiul lui jumătate din gene - aşadar, de două ori mai mult decât doi fraţi consangvini.

36 „Evoluţia comportamentului sociaT (engl.).

Aceste descoperiri dramatice despre legătura dintre consangvinitate şi iubire le datorăm unui anume William Hamilton, care a publicat în 1964, în *Journal of Theoretical Biology*, un articol intitulat „The Evolution of Social Behavior[tq]. Acest articol al lui Hamilton e considerat de mulţi drept cel mai important progres al teoriei evoluţioniste de la descoperirile lui Gregor Mendel cu privire la transmiterea ereditară a caracterelor mazării. înaintea lui Hamilton, numai egoismul putuse fî explicat cu ajutorul teorieilui Darwin; comportamentul social nu avea loc în aceasta teorie şi a rămas, prin urmare, un domeniu puţin cercetat de biologi. Un lucru însă nu putea fi negat: şi anume că *există* comportament social, atât la animale, cât şi la oameni. Hamilton a fost primul care a formulat o explicaţie evoluţionistă pentru acest comportament.

Iată, pe scurt, în ce a constat descoperirea lui Hamilton: comportamentul social poate fi avantajos pentru evoluţie când se transmite la consangvini apropiaţi. Iar numărul de gene pe care le au în comun consangvinii e, în cele din urmă, factorul determinant. Cu cât e mai apropiată înrudirea, cu atât comportamentul social se dovedeşte mai avantajos decât egoismul din punct de vedere genetic. Genele egoiste pot deci să favorizeze indivizi altruişti.

— Teoria lui Hamilton are o singură hibă.

Nimeni altul decât Dees a formulat această obiecţie.

— Pentru că teoria asta e un şarpe care se muşcă singur de coadă. Ea dovedeşte ceea ce ar trebui dovedit dacă admitem că teoria evoluţionistă e corectă şi că există ceva care să poată fi numit comportament social.

Acum însă nu mai voiam să-l las să scape basma curată.

— Poţi, am spus eu, să formulezi o ipoteză pe baza teoriei lui Hamilton. Poţi să spui, de exemplu, că fiinţele umane sau animalele devin cu atât mai egoiste cu cât

ceilalţi participanţi la un experiment sunt mai puţin înrudite cu ele. In linii mari, experimentele par să confirme această ipoteză.

— Posibil, a obiectat Dees. Dar asta nu dovedeşte decât că,

într-adevăr, cămaşa e mai aproape de piele decât haina, ceea nu e,
ca să mă exprim blând, o descoperire ştiinţifică. Dacă Hamilton
are dreptate, ar trebui să existe o legătură directă între o anumită
genă sau cel mult între câteva gene şi comportamentul social adoptat.
Mai mult: asta ar însemna că undeva în genele noastre sunt stocate
informaţii care ne permit — inconştient! — să facem distincţia între
rudele de gradul întâi şi cele de gradul trei sau patru. Putem la fel
de bine să credem în Dumnezeu sau în martienii verzi.

>

Am admis că nu mai aveam argumente raţionale să-l contrazic. Problema lui Dees e faptul că el respinge răspunsurile darwi- niştilor la întrebările vieţii, fără să propună altele în schimb. Aşa că iată-mă aici, lângă fratele meu consangvin adormit, care-mi seamănă şi totuşi nu-mi seamănă. Puiul de cuc pe care propriul meu tată mi l-a pus în cuib. De când Bo a cunoscut dragostea lângă fata-cu-şepcuţă, nu-i mai e frică noaptea. Iubirea tămăduieşte. Dar poate, oare, iubirea să repare ceea ce s-a stricat între mine şi el? Voi mai putea să-l iubesc vreodată aşa cum l-am iubit în toţi acei ani? Dar el pe mine? Singurul răspuns onest la aceste întrebări sună astfel: habar n-am şi nici Dumnezeu, nici Darwin n-o să-mi răspundă vreodată.

4
5

A fost ideea lui Bo. O idee profană, şocantă şi absurdă, dar imediat ce i-a dat glas am ştiut că trebuia pusă în aplicare.

Trecuseră patru luni de la ziua dementă în care descoperise că tatăl îi era frate, iar bunicul, tată. Au fost, fără îndoială, cele mai dificile luni din viaţa lui; nici măcar cărţile poştale trimise de fata-cu-şepcuţă n-au reuşit să schimbe ceva. A rămas toată vara posomorât, de parcă ar fi fost iarnă. Avea mereu cearcăne la ochi şi a fost şi mai tăcut decât de obicei. Se întâmpla uneori să stăm ore-n şir împreună în living, fără să schimbăm o vorbă. Ellen ne lăsa în pace, cum numai ea putea. Nu ne stătea-n drum niciodată, nici măcar când stătea între noi - de fapt, cu atât mai puţin atunci.

In primele săptămâni de după descoperirea absurdă din casa părinţilor mei, am fost atât de furios, încât, la capătul fiecărei zile, aveam febră musculară în tot corpul. Mă sculam mereu în toiul nopţii şi stăteam o oră sub duş, în speranţa că aveam să adorm. Uneori, asta mă ajuta. De multe ori însă, nu. Intr-un singur punct făcusem progrese faţă de anii precedenţi: n-am mai băut. In zilele foarte proaste, mă loveam minute-n şir cu capul de perete. Zile de-a rândul, nu reuşeam să pun nimic în gură.

Ellen îmi zicea în fiecare zi:

— Te iubesc.

4
5

Uneori îi răspundeam:

— Şi eu pe tine.

Şi, încetul cu încetul, am ajuns la concluzia că totul se schimbase şi că, în acelaşi timp, totul rămăsese la fel.

— Intr-o după-amiază de vineri, în august, Bo m-a întrebat:Vrei să mergem mâine la pescuit?

Evident că am zis da.

Tocmai scosese cu grijă din cârlig prima plătică a zilei şi o lăsase să alunece la loc în apă, când mi-a făcut propunerea:

— Vreau să împrăştiem cenuşa bunicului peste mormântul Monikăi. Şi apoi să ne vedem mai departe de viaţă.

A doua zi, ne aflam la mormântul Monikăi - Ellen, Bo si cu mine. Era devreme. Singurul vizitator în afară de noi era un sturz cântător, care scurma de zor după viermi pe un mormânt proaspăt săpat. Bo a scos urna şi a deşurubat capacul. Inscripţia de pe piatra funerară a Monikăi exprima cu aceeaşi intensitate furia şi disperarea de atunci: „Monika Paradies. Frumoasă. Tânără. Moartă“. Uneori, mi-era ruşine că nu reuşisem să găsesc ceva mai demn. Dar acum, brusc, am simţit că aceste cuvinte erau expresia perfectă a tot ce ştiam despre ea. Cândva, marea mea iubire. Acum, patru cuvinte săpate în granit.

Bo a ţinut urna cât a putut de sus. Apoi a răsturnat-o. Pulberea fină a fost purtată de vântul văratic pe deasupra cimitirului. La baza mormântului Monikăi, s-a format o mică movilă albă.

Notă

Această carte conţine câteva citate textuale. Fragmentele din „Evanghelia (lupii I ilip“ au fost preluate din traducerea lui Jakob Slavenburg ***(De verborgen ItrÎNjţcn van Jezus [învăţăturile tainice ale lui Isus],*** Ankh-Hermes, Deventer, Pi'D.). Cartea ***Fulgor de steenarend [Fulgor, acvila-de-munte***\ a fost scrisă de (!n lila Knowles şi a apărut în inegalabila serie „Dierenverhalen uit de wildernis", la niliura De Verkenner, Baarn, în colaborare cu Asociaţia Cercetaşilor ()laiulr/i [iară an]. Citatul din José Ortega ***y*** Gasset de la pagina 18 provine illn /V ***of)standder horden [Revolta maselor***], editura Nijgh en Van Ditmar, I la **ga,** 1983. Diversele pasaje din studii de biomedicină, lăsate în limba ruglr/il în text, provin din ***Biochimica et Biophysica Acta — Molecular Cell*** *Rrxrtnvh** Elsevier Science Publishers, Amsterdam, voi. 763, nr. 2, septem- Iti Ir I [l])H3. Calculele pe baza cărora este formulată „teoria denivelării relative a i III burii geodezice" apar în Klaas Dijkstra, ***Pleidooi voor de platte aarde*** | ***l'lfdodrir pentru pământul plat***\, Boersma Enschede [iară an].

în scrierea acestui roman, m-am bucurat de sprijinul plin de iubire, de
I Abila re şi de competenţă al Tizianei Alings. Fără contribuţia ei deopotrivă
Il ll **ti** ă şi stimulatoare, ***Fructul pasiunii*** n-ar fi devenit niciodată ceea ce este m lini. Aceste câteva cuvinte sunt departe de a fi suficiente pentru a exprima Nmilinşiinţa

pe care i-o datorez. 1

Karel Glastra van Loon Amsterdam, ianuarie 1999
Niccolo Ammaniti, *Cum vrea Dumnezeu*
Zeruya Shalev, *Viaţa amoroasă*
Madeleine Thien, *Certitudine*
Lesley Downer, *Ultima concubină*
Irvin D. Yalom, *Minciuni pe canapea l-*
Antonio Lobo Antunes, *Ordinea naturalA ^lucrurilor*
Jay Parini, *Ultima gară*
Yasunari Kawabata, *Vechiul oraş imperial*
Jeanette Winterson, *Sexul cireşilor*
Daniel Kehlmann, *Eu si Kaminski*
Richard Ford, *Ziua Independenţei*
Douglas Coupland, *Miss Wyoming*
Pablo Tusset, *In numele porcului*
Kate Morton, *Casa de la Riverton*
Teru Miyamoto, *Brocart de toamnă*
Amos Oz, *Rime despre viaţă si moarte*
Yukio Mishima, *Zăpada de primăvară*
Steve Sem-Sandberg, *Ravensbruck*
Janice Y K. Lee, *Profesoara de pian*
Cormac McCarthy, *Drumul*
Kurt Vonnegut, *Puşcăriaşul*
J.M. Coetzee, *Jurnalul unui an prost*
Jennifer Johnston, *Bărbatul de la gară*
Herta Muller, *încă de pe atunci vulpea era vânătorul*
Hong Ying, *K. Arta iubirii*
Jennifer Cody Epstein, *Pictoriţa din Shanghai*
Ismail Kadare, *Mesagerii ploii*
Chang-rae Lee, *Zbor peste Long Island*
Yukio Mishima, *Tumultul valurilor*
Daina Chaviano, *Insula iubirilor nesfârşite*
Karel G. van Loon, *Fructul pasiunii*

în pregătire

John Updike, *Rabbit e bogat*

1

Bestsellerul internaţional *Fructul pasiunii,* **primul roman al lui Karel G. van Loon, a apărut în 1999 în Olanda şi a fost publicai ulterior în treizeci şi cinci de ţări, devenind cea mai tradusă** carte **olandeză din toate timpurile.**

Drama lui Armin Mindcrhout, tatăl unui băiat de treisprezece ani, începe în momentul în care află că este steril din cauza unui defect genetic. Monika, mama băiatului, a murit în urmă cu zece ani Dintr-odată, Armin îşi vede viaţa de până atunci pusă sub semnul întrebării: marea iubire pe care a trăit-o alături de Monika n-a fosi, oare, decât o imensă minciună? Pentru a afla răspunsul, porneşte în căutarea „făptaşului".

„O anchetă poliţistă a inimii - captivantă, emoţionantă şi neobişnuita.'

Michel Fabct

„Pe acest remarcabil romancier olandez nu trebuie doar să-l urmărim cu atenţie. Van Loon e cineva de la care avem de învăţat.**

1 he limes

„Un roman incitant, tulburător, scris cu enorm talent. Scriitorul mânu
ieste firele naraţiunii cu o măiestrie fără egal.“ „ „ „ ,

De Volkskranl

„Fructulpasiunii e o mică bijuterie: captivant de la un capăt la altul, tensionat si plin de spirit."

blsevin

Frankfurter Rundschau

ISBN 978-973-689-368 I

1